CVITO FISKOVIĆ

HVARSKA KATEDRALA

CVITO FISKOVIĆ / HVARSKA KATEDRALA

BIBLIOTEKA
ZNANSTVENIH DJELA

3

Urednik

VEDRAN GLIGO

ČAKAVSKI SABOR
SPLIT
1976

CVITO FISKOVIĆ

HVARSKA KATEDRALA

ČAKAVSKI SABOR
SPLIT

DOSADAŠNJI PISCI O CRKVI

Povjesnici umjetnosti i pisci koji spominjahu u svojim radovima stolnu crkvu u Hvaru ograničavahu se samo na nekoliko rečenica. Datirali su je, spominjali su joj stariji dio i glavne oznake, ali nitko se nije kritički osvrnuo na nju niti je opisivao.

Vicko Pribojević spominje u XVI stoljeću da je sjajna (speciosa), ali je ne opisuje.[1] Engleski putopisci J. Spon i Wheller koji su 1689. posjetili Hvar pišu da se ističe među njegovim lijepim kućama.[2] Domaći pisac Jerolim Machiedo spominje u njoj 1872. grbove, oltare, kapelu sv. Prospera iz druge polovice XVII stoljeća i navodi nekoliko podataka o njoj. Piše da su veći dio crkve oštetili Turci 1571. godine pri svom gusarskom napadu na grad i da su od nje ostali apsida, dio u kojemu je kor koji bijahu sagrađeni u gotičkom slogu, da je obnovljena za vrijeme biskupovanja Martina de Martinija od 1574. do 1581. godine u prostranijem i ljepšem obliku i dovršena početkom XVIII stoljeća u lijepom izgledu lombardijskog sloga. Godine 1674, kao i u doba piščeva pisanja, imala je, navodi on, tri lađe s osam pobočnih traveja koje on naziva kapelama. Machiedo je iznio nekoliko podataka i o oltarima, ali o toku gradnje crkve, o njenim majstorima ne govori ništa.[3] E. Schatzmayer je 1877. godine spomenuo u svom opisu Dalmacije stolnu crkvu, primjećujući da joj je stražnji, unutrašnji dio stariji, a prednji iz XVI stoljeća, dok je zvonik smatrao djelom ranijeg stoljeća,[4] ne opažajući očita zakašnjenja umjetničkih slogova i njihovo preplitanje koje je uobičajeno u Dalmaciji, pa i u Hvaru.

T. G. Jackson je jedan od prvih stručnjaka koji su pisali o stolnoj crkvi. U svojoj knjizi objavljenoj 1887. on je primijetio da je prostor kora stariji od ostaloga crkvenog dijela, ali ga zbog nedostatka građevinskih pojedinosti nije datirao, dok je pročelje smatrao djelom iz druge polovice XVI stoljeća sagrađenim nakon pljačke alžirskog gusara Uluz Alija 1571. godine. Iz tog vremena mu se učinio i zvonik. Tek je glavna vrata crkve držao starijim i smatrao da imaju neke uspjele ranorenesansne pojedinosti, dok je pretpostavio da je kip sv. Stjepana vrh vrata srednjovjekovni. Držao je da je glavna lađa stukatirana u doba posvećenja crkve 1706. godine. Propovjedaonice je datirao u XV stoljeće, a drvena korna sjedala u sredinu tog stoljeća i usporedio ih s onim u stolnoj crkvi Raba.[5]

Hamiltonu Jacksonu se 1908. godine crkva nije učinila osobitim građevinskim djelom. Držao je da su joj vrata renesansna. Primijetio je da je

na kamenom poliptihu prikazan sv. Luka, a sliku Krista podržanog od anđela pripisao Antoniju Gradinelliju,[6] pročitavši na njoj krivo umjetnikov potpis. Dok se na te pojedinosti posebno osvrnuo, cjelina građevine nije ga zanimala pa o njoj ne govori ništa.

H. Folnesics je 1914. godine upozorio da je pročelje stolne crkve zadnji ogranak onog šibenske crkve i da je sagrađeno tek koncem XVII stoljeća.[7]

A. Dudan u svojoj propagandističkoj knjizi objavljenoj 1922. godine spominje u nekoliko navrata crkvu. Smatrao je da je zvonik romanički i da je obnovljen nakon 1571. po uzoru zvonika stolne crkve u Splitu zajedno s crkvom koja je bila srušena za vrijeme Uluz Alijeve navale na grad. Od starije crkve, prema njegovu pisanju, ostala je apsida, korski prostor, glavna vrata s ostacima propovjedaonice kojoj dijelove pronalazi i na crkvi sv. Duha, uvažavajući predaju da su kiparski dijelovi te crkvice ulomci preneseni s porušenih hvarskih crkava. U propovjedaonici vidi čedniju imitaciju splitske. Pretpostavlja da je graditelj stare stolne crkve bio neki učenik Jurja Dalmatinca, a u anđeoskim glavicama kamenog poliptiha sv. Luke vidi Jurjeve uplive. Obnova crkve je, po njemu, započela 1574. godine i trajala u toku čitava XVII stoljeća dok nije 1706. dovršeno pročelje i crkva te godine posvećena. Jednom piše da su oltari podignuti nakon 1676. godine, a drugi put da su sagrađeni od 1671. do 1700.[8]

Grga Novak u svojoj knjizi »Hvar« objavljenoj 1924. piše da se crkva počela zidati povrh stare u XVI stoljeću i da su joj još 1560. zidali nove temelje dubrovački majstori Andrija i Miloš. Prema njegovu pisanju Turci srušiše i popališe staru crkvu od koje osta u gotičkom obliku svetište. Nakon odlaska Turaka poče obnova crkve 1574. godine, pa je Valier vidio nekoliko oltara u crkvi koja je obuhvaćala otprilike današnji prostor. Istovremeno su se zidali unutrašnjost i pročelje koje se gradilo po nacrtu iz 1540. odobrenom od odbora za gradnju 1549. godine. Dijelove pročelja izrađivao je majstor Baldissera Melchisedech kojemu je za umjetnički rad isplaćeno u nekoliko navrata do sredine travnja 1626. godine više od pet stotina dukata. Novak zna za nacrte u Machiedovu arhivu iz 1545—1550—1551. godine.[9]

Č. M. Iveković je smatrao 1927. godine da je pročelje stolne crkve dovršeno u XVII stoljeću.[10]

Lj. Karaman je 1933. godine, kao i Folnesics ranije, u pročelju vidio odraz pročelja šibenske stolne crkve, datirao ga u XVI stoljeće i smatrao tipičnim djelom domaćeg graditeljstva na kojemu dugački prozori odaju gotičku predaju dalmatinskih radionica, dok visoko podnožje i izbočeni vodoravni vijenac naginje kasnoj renesansi. Smatrao je da ovu i ostale njoj slične dalmatinske crkve ne treba povezivati izravno s djelima mletačkih graditelja Lombardija jer nemaju ukrasa ni mramornih inkrustacija na zidovima koje se sreta na njihovim građevinama u Mlecima. Na zvoniku je vidio pokrajinsko obilježje koje ima srednjovjekovni, romanički izgled, a uresne pojedinosti renesansne. Stoga je po odijeljenim katovima s uskim otvorima koji se povećavaju prema vrhu uzdignutom poput piramide, usporedio ovaj zvonik s onim sv. Marije u Zadru i onim u Rabu. Smatrao

je da se godina 1572. urezana na korskim sjedalima odnosi na njihov popravak.[11]

Cvito Fisković je objavio 1939. godine u svojoj knjizi »Korčulanska katedrala« arhivski dokumenat iz kojeg se vidi da su prije studenog 1532. zidali zvonik stolne crkve korčulanski graditelji Nikola Karlić i Marko Milić Pavlović.[12] To je prvi pouzdani podatak o gradnji zvonika, koji je zatim ušao u znanstvenu literaturu o tom spomeniku.

Kruno Prijatelj je pisao 1956. da je stolna crkva izrazit primjer susreta dvaju slogova: »Zamišljena u potpunosti u renesansnom stilu a na mjestu stare crkve još iz romanike, ona uklapa u sebi i dijelove stare, srušene prethodne crkve. U svojoj glavnoj arhitektonskoj ona ima pročelje plošno zamišljeno s trolisnim zabatom. U crkvu se ulazi kroz tri portala od kojih je središnji naglašen svojom veličinom i svojim dekorom. Iznad portala je prozorska ruža. Unutrašnjost je trobrodna. Uz crkvu se diže zvonik s vitkim prozorima koji su spojeni u lože, u čemu osjećamo fini smisao za eleganciju. Dok su svi ti arhitektonski elementi u potpunosti renesansni a u nekim detaljima (rozeta, zvonik) i raniji i dok se u toj osnovnoj arhitektonskoj silhueti ponavljaju za Dalmaciju već klasični oblici dubrovačkoga pročelja sv. Spasa i šibenske stolne crkve, u skulpturi nesvjesno izbija novi duh. Skulptura nosi u sebi tipične osobine drvene plastike, plošno tretiranje, plitak rez dlijeta, nedostatak volumena, ispunjavanje većih zidnih površina. Portal je nalik na drveni oltar s dvojnim kaneliranim korintskim stupovima nad masivnim bazama, sa zabatom i bogatom ornamentikom malih anđeoskih glavica s plošnim krilima. Te se iste anđeoske glavice ponavljaju i na glatkim površinama između pojedinih vrata. Sačuvao nam se čak i stari nacrt hvarske stolne crkve, vrlo rijedak i dragocjen primjer staroga plana, njegovih elemenata i njegove upotrebe. Po još neobjelodanjenim arhivskim podacima, čini se, da je pretkraj renesanse zidala hvarsku katedralu kamenarska obitelj Karlićevih, koju inače susrećemo u građevnim pothvatima kasnog XVI stoljeća. Karlićevi su radili zvonik, a započetu izgradnju same katedrale prekinule su vanjske političke prilike.«

»Novim elanom gradili su u prvim decenijama XVII stoljeća hvarsku katedralu članovi obitelji Pomenića, korčulanske familije arhitekata, koji će kasnije raditi i na stolnoj crkvi u Kotoru. Pomenići su, uz Andrijiće, koji su se istakli u renesansi, najjača korčulanska obitelj graditelja. Ivan Pomenić je predstavnik te obitelji u gradnji katedrale u Hvaru, uz arhitekta Baldisseru Melchisedecha. Hvarska crkva, iako je zakašnjela u svojim stilskim oblicima, svojom mirnom harmonijom, u skladu s ambijentom nesvjesnim primanjem prvih dalekih odjeka novoga stila i prekrasnom rumenom patinom kamena, u harmoničnoj cjelini hvarskog trga, spada u najljepše spomenike ranobarokne Dalmacije«.[13]

Davor Domančić je 1961. objavio prijepis Valierove vizitacije na otoku Hvaru i Visu s kratkim uvodom. U spisu toga biskupskog pohoda iz 1579. godine ima nekoliko podataka o stolnoj crkvi.[14]

Andrija Mohorovičić je smatrao 1962. godine da je pročelje crkve u Hvaru nastalo po uzoru polukružnog zabata na pročelju stolne crkve

šibenske u XVI stoljeću, i da su je sagradili domaći majstori na prijelazu iz XVI u XVII stoljeće, te se na njoj »očituju kasnorenesansni elementi povezani s prvom pojavom baroka«.[15]

Lj. Karaman se ponovno 1963. godine osvrnuo na crkvu za koju piše da je »djelo domaćih majstora druge polovice XVI i početka XVII stoljeća. Na gradnji crkve spominju se u drugoj polovici XVI stoljeća korčulanski graditelji iz obitelji Karlić, a početkom XVII stoljeća graditelji iz obitelji Pomenić s istog otoka iz Korčule su u XVI stoljeću zaposleni na gradnji zvonika do katedrale, Marko Pavlović-Milić i Nikola Karlić«. On smatra da je nakon stolne crkve sv. Marije iz XII stoljeća i to pokraj nje, a otprilike na današnjem mjestu bila sredinom XIV stoljeća »podignuta nova katedrala posvećena sv. Stjepanu. Od te srednjovjekovne katedrale sv. Stjepana potječu u današnjoj crkvi po svoj prilici svetišta sa svodom gotičkog profila, poliptih sa svecima izrađen u kamenu u XV stoljeću i krasno rezbarena kasnogotička korna sjedala također iz XV stoljeća«, dok drži da »iz prve katedrale sv. Marije može potjecati Madona pizanske škole (o. g. 1270—1280) na Hektorovićevu oltaru današnje hvarske katedrale«.

Karaman posebno ističe: »Pročelje hvarske katedrale i zvonik do nje znače posebno zanimljivo poglavlje u razvoju dalmatinskog graditeljstva. Dalmatinska graditeljska umjetnost koja je u prvo vrijeme mletačke vlasti u XV stoljeću bila oživljena i obnovljena užim dodirom sa suvremenim prekomorskim strujama umjetnosti, u XVI stoljeću se uslijed teških prilika nastalih pritiskom Turaka, koji se u to doba spuštaju do samih zidina gradova na obali a gusarski harajući prigodno zalaze do naselja na otocima, nekako povlači u sebe i baca pogled unatrag te diže iz zaboravi motive davno starije umjetnosti. Na skladnom pročelju katedrale dominira već renesansa, ali njegov graditelj pridržava još dugačke gotički zašiljene prozore i predosjećajući barok gomila profile jakog vijenca pod zabatom. A zvonik građen u vrijeme i s detaljima renesanse svojim dugačkim otvorima što se penjanjem uvis postepeno množe i niskom piramidom neposredno nasađenom na pravougaoni blok zvonika daje u općoj slici dojam izrazito romaničkog spomenika.«[16]

Godine 1965. objavio je M. Zjačić u 7—8. svesku »Biltena historijskog arhiva u Hvaru« važan arhivski podatak u kojemu hvarski gradski knez Marko Barbaro u studenom 1459. spominje da je stolna crkva u to vrijeme bila tek »novo sagrađena« i hvali njenu ljepotu s pročelja prema trgu u luci. Barbaro je dakle zapazio njenu najvredniju odliku, njen urbanistički položaj. Podatak je važan jer nas upućuje na zaključak da je bila sagrađena u kasnogotičkom slogu.

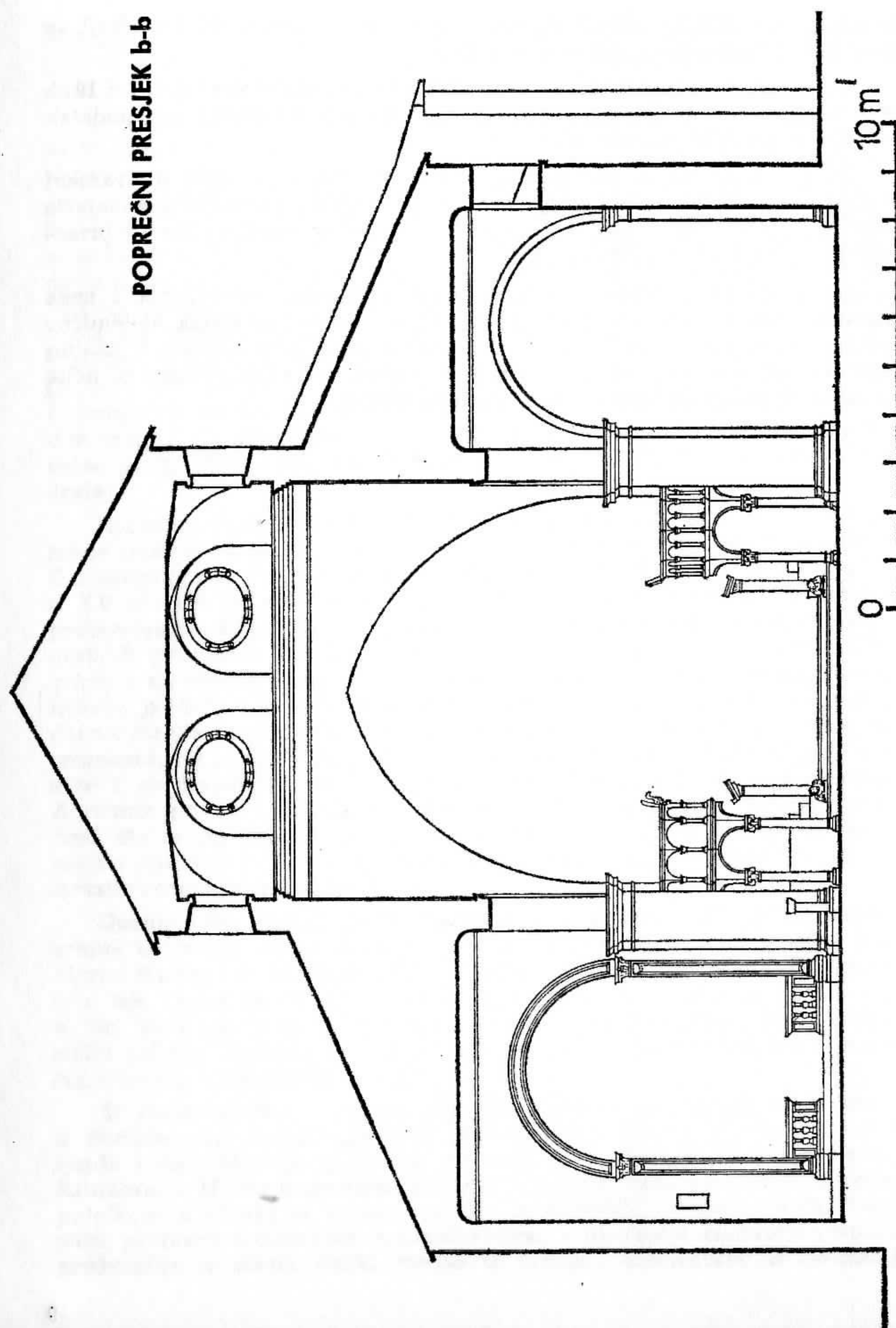
U svom sažetom i jasnom pregledu likovne umjetnosti u Hrvatskoj u Enciklopediji Jugoslavije 1960. godine Milan Prelog je napisao: »Najljepša i najznačajnija građevina domaćih majstora tog kasnog razdoblja, katedrala u Hvaru (sagrađena pretežnim dijelom potkraj XVI, a dovršena početkom XVII st.) ta skladna sinteza renesansnih i ranobaroknih elemenata, protkana s ponekom reminiscencijom i na ranije razdoblje (zvonik!) predstavlja u stvari veliki međaš u historiji arhitekture u Dalmaciji.

Poslije nje u XVII i XVIII st. ima sve manje i manje objekata koji se uzdižu do istinske umjetničke realizacije.«

G. Novak je u knjizi »Hvar kroz stoljeća« ponovio o stolnoj crkvi 1972. godine ono što je o njoj pisao pred pola stoljeća prihvativši i moj podatak o domaćim graditeljima zvonika.

To je uglavnom u znanstvenoj literaturi pisano do sada o hvarskoj stolnoj crkvi. Ostali pisci koji je kratko spominjahu, ponavljahu ponajviše tuđa mišljenja i ne unašahu u svoje pisanje ničeg važnijeg što bi pridonijelo njezinu boljem poznavanju.

Ovdje bi bilo suvišno osvrtati se na mišljenja, ponavljanja i neke pogreške ponekog od navedenih pisaca. O tom će biti spomena djelomično u bilješkama, gdje će biti navedeni i pisci o pojedinim slikama i ostalim pokretnim spomenicima u crkvi, a iz same radnje vidjet će se kako su neka dosadašnja mišljenja ispravljena, a sva nadopunjena.

OPIS ZGRADE

Stolna crkva ističe se pročeljem koje je bogato raščlanjeno i završava trodijelnim zabatom koji se sastoji od polovice i dvije četvrtine kruga. Podanak mu je omeđen dugom profiliranom klupom pod kojom se pružaju dvije stepenice, a nad kojom se dižu četiri široka i jaka međusobno povezana postolja zidnih polupilona između kojih su smještena glavna vrata. Okvir vrata je bogato renesansni i prema otvoru ukošeno profiliran. Na njemu se jasno vide u donjem dijelu produbljenja s reljefnim cvijetom. Uz taj okvir su dva obla stupa okruglih stopa s ugaonim listovima i glavica s ugaonim harpijama i krilatim anđeoskim glavama u sredini pod kojima je niz astrogala i široka lišća. Oba stupa (koja su uzdignuta na izdužena postolja) podržavaju profilirani baldakin, poput ciborija polukružnog luka i ravna završetka koji ujedno oblikuje lunetu nad vratima. U njoj je kip sv. Stjepana pape u bogatoj odori s tijarom na glavi. Lik sjedi na ukrašenom prijestolju, desnicom blagoslivlje, a u ljevici drži Evanđelje. Nad njim se u profiliranom luku nadvio reljefni anđeo u poprsju raširenih ruku. Četiri polupilastra sežu do zabata, profilirani su i na krajevima i u sredini ukrašeni reljefnim cvjetovima. Njihove poluglavice su kompozitne; iz dva niza akantova lišća niču spojene volute. Između polupilona su dva duguljasta i uska duga prozora prelomljena luka i ukošena profila. Nad njima su dvije male niše polukružne unutrašnjosti natkrite ižlijebljenom školjkom. Pod njima su reljefne tablice svinutih okvira s kojih je brisan natpis od nekoliko redova slova.

Kompozitne glavice polupilona podržavaju plitki profilirani vijenac u kojemu su kao produžetak glavica četiri reljefne krupne anđeoske glave kovrčaste kose okružene krilima. Iznad njih je izbočeni profilirani vijenac nad kojim počinje trodijelni zabat podržan profiliranim manjim pilonima jakih glavica koje prelaze u završni okvir središnjega polukružnog luka i dvije četvrtine kruga. Veliki središnji i završni luk okićen je u krugu ucrtanim istim reljefnim cvjetovima, na bokovima mu je po jedan, a sred vrha tri trolisno spojena. U sredini između bočnih četvrtina kruga okrugli je jako profilirani prozor. Obris pročelja se ne nastavlja na nižem krovu.

Pobočne strane crkve su sagrađene lošije brušenim kamenom. Južna strana je šira od pročelja. Njen zapadni zid uvučen od crte pročelja zidan

je brušenim kvaderima kao pročelje i na njemu su uklesana jedan ispod drugoga u razmacima tri godine i slova:

P. M. R.
1753
1678
1637

koje vjerojatno počevši odozdo označuju spori tok gradnje. Ugao među njima je zakrpljen naknadno ulomcima nadgrobne ploče. Na jednoj je natpis u plitkoj tablici s drškama (tabula ansata) na kojoj je od brisanog natpisa ostao samo nadnevak:

.M.D.XIX
DIE. XXVI. SEPTEMBRIS

Pobočni zid zidan loše lomljenim i hrapavim kvaderima ponovo se širi prema jugu i na zapadnoj strani mu je duguljasti prozor ukošena okvira i polukružna luka sličan prozorima na pročelju. Na južnom zidu koji se nastavlja prema istoku su dva široka polukružna prozora nalik lunetama. Najizbočenija je kapela Hektorovića. Na donjem dijelu njenih uglova su spojena slova uklesana na ugaonim kamenima HE koji označuju tu obitelj. Sred njezina zida široki je prozor segmentnog luka koji podržavaju dva ižlijebljena renesansna doprozornika vjerojatno uzeta s nekoga starijeg spomenika. Nakon Hektorovićeve kapele zid se povlači na raniju crtu. Na njemu su dva široka prozora u obliku baroknih luneta. Na nj se nastavlja sakristija sa četiri prozora od kojih dva donja imaju profilirani okvir.

Sjeverni pobočni zid crkve sličan je južnom, ali mu pojedinosti nisu vidljive jer je pokriven zgradom biskupskog dvora i zgradama sagrađenima uz crkvu. Na vidljivom su mu dijelu dva prozora u obliku lunete. Okolne zgrade pokrivaju i zidove apside koji se stoga ne vide u svom donjem južnom, istočnom i sjevernom dijelu, dok im je na gornjem dijelu sjevernog i južnog zida po jedan prozor u obliku velike lunete koji im zapremaju gotovo svu širinu.

Glavna lađa uzdiže se u svojoj dužini nad pobočnima. Na svakom njenom pobočnom zidu su četiri, a na istočnom dva prozora u obliku vodoravne elipse bez istaknutog vanjskog okvira. Dvovodni krov glavne lađe i oba krova pobočnih lađa, kao i krov apside i sakristije, pokriveni su kupama postavljeni na drvenu građu greda i letvica. Unutrašnjost je trobrodna. Šest jakih pilona i četiri ugaona polupilona četverouglasta i podvostručena s istaknutim srednjim dijelom na sve četiri strane, profiliranih, istaknutih i jednostavnih glavica i postolja koje ih okružuju, drže četiri polukružna profilirana luka. Nad njima se uzdižu zidovi koji završavaju jakim profilom iz kojega niče savinuti dio svoda u kojemu je deset eliptičnih prozora. Oni su okruženi kamenim okvirom ukrašenim nizom volutica u plitkom i osam suprotstavljenih voluta u visokom reljefu na

svakoj strani elipse. Sa zapadne strane je otvor pročelnog oka koji se u unutrašnjosti nadovezuje na te eliptične prozore sjevernog, istočnog i južnog zida koji su usječeni u zrcalni ožbukani strop položen na zidnom vijencu jakog i istaknutog profila. Na srednjoj mu je ravnini uzdužni pravokutnik okružen okvirom reljefne stukature i podijeljen na tri četverokuta pojačana crvenom trakom od kojih svaki u sredini ima reljefni cvijet za vješanje svijećnjaka. Na oba kraća kraka velikog uzdužnog pravokutnika uska je traka sa cvjetnim ukrasom na zelenoj pozadini. U oba njena kraja reljefna je cvjetna čaška na plavoj pozadini. Ravni strop svih osam traveja pobočnih lađa također je ukrašen u štuku. U središtu im je plavi medaljon s reljefnim cvijetom. Pobočne lađe su također pokrivene ravnim stropom koji je podijeljen profiliranim lukovima u traveje.

U sjevernu pobočnu lađu ulazi se s trga kroz zvonik posebnim vratima profilirana okvira u kojemu nadvratnik ima središnji jastučić s reljefnim akantima. Glavna lađa je popločana kamenim pločama. Kraj vrata sred prednjeg dijela lađe vide se četiri okrugle rupe za naslanjanje i uvlačenje štapova nebnice.

Uz stepenice kora je tablica kamene nadgrobne ploče s natpisom:

NIKE STA OVOYE': VVKASINOVICHIA
DOSV DA TAKOYE: GNEGOVIH DIDICHIA
V CHI POSTAVGLIE BI': DVSV BOGV DAVVSI
A SVAKA POD NEBI': SVITOVNA OSAVSI
1607

Ta ploča je naknadno premještena na današnje mjesto pri novom popločanju crkve i sačuvana joj je samo tablica s navedenim natpisom.[17] Iz iste godine je u pločniku prvog južnog traveja nadgrobna ploča Lukre Fazaneo, mlade žene Nikole Kapogrosovića, sačuvana u cjelini s okvirom. Na tablici je natpis[18]

LVCRETIAE FASANEAE CONIVGIS
DILECTISS. OSSA ET CINERES
NIKOLAVS CAVOGROSSVS
ACERBO ET IMMATVRO FVNERE
SIBI PRIMO IVCVNDISS. CONIVGII
ANNO PRAEREPTAE HIC MOESTISS
REPOSVIT OBIIT DIE XX. MAII.
MDCVII. AETATIS. SVAE ANNO XXII

Donja natpisna tablica nije joj ispunjena slovima. Između njih je također u plitkom reljefu grb obitelji Kapogroso u bogatom lisnatom okviru na kojem je oklop poprsja i glave. Nad kacigom su dva ptičja krila i ljiljan. U polju grba je dvoglavi orao rasječen okomitim pojasom. Ploču rubi niz poredanih listova. Vanjski okvir prikriva stilizirano lišće,[19] a ima četiri glave na uglovima. Čini se da je ploča naknadno ovdje uzidana.[20]

Između glavne i pobočne južne lađe u pločniku je pred oltarom sv. Gaetana i Jerolima nadgrobna mramorna ploča sa četiri mjedene drške. Na njoj je natpis biskupa Priolija:

HIERONIMYS PRIOLVS EPISCOPVS
SIBI ET SVCCESSORIBVS
OBYT
ANNO M.D.C. — .XXXXII

Pločnik te kapele popločan je izmjenično poredanim crvenim i sivim mramornim pločama. Kapela s oltarom Presvetog Otajstva popločana je crvenim mramorom, a u pločniku su dvije nadgrobne ploče bez natpisa s mjedenim drškama. Prostor traveja ograđen je sa tri strane ogradicama od crvenog mramora sa stupićima na amforu. Pločnik kapele obitelji Ivaneo popločan je sivim, žutim i crvenim mramornim pločama koje su zvjezdoliko poredane.

Glavna lađa produljuje se četverouglatim kornim prostorom prelomljena svoda opasanog s tri istaknuta neprofilirana pojasa. Pobočni zidovi tog prostora imaju profilirani zidni vijenac koji okružuje i polupilastre. Prostor je popločan izmjenično osovljenim pločama šareno-crvenog i sivkastog mramora, a uzdiže se s dvije stepenice nad razinom lađe. S toga kornog prostora ulazi se u sakristiju kroz vrata profiliranog okvira kojemu je sred nadvratnika poluobli jastučić sa tri akantova lista, a na dnu dovratnika veliki »dijamantni vršak« poduprt stiliziranim listom. Nad vratima sakristije je ploča s profiliranim okvirom i natpisom

DIE XI IVLII MDCCVI
CONSECRATIO
HVIVS CATHEDRALIS

Sučelice tim vratima su ista druga, kroz koja se ulazi u kapelu sv. Prospera na sjevernoj strani.

Obje kapele sv. Prospera i sv. Križa usporedo su sagrađene u produžetku pobočnih lađa, a uzdignute su stepenicom od njihova pločnika i odijeljene od njih pročelnim prifiliranim lukom koji drže profilirani polupilastri na kojima su glavice svinuta lišća. Obje su četverouglaste i natkrite ravnim stropom. Južnu posvećenu sv. Križu osvjetljuju dva polukružna prozora u obliku lunete slična ostalima u pobočnoj lađi. Ožbukani strop joj je ravan s plavim i bijelim medaljonom u sredini. Pločnik je sastavljen od izmjeničnih žutih, crvenih i crnih mramornih ploča. Ograđuje je ogradica od crvena mramora sa stupićima u obliku amfore. Na južnom zidu u mramornoj uokvirenoj ploči je natpis:

GEORGIVS DOMANCICH
CANONICUS PHARENSIS
CRUCIS CELLAM

MARMOREO COLUMELLARUM
SEPTO ORNARI
PAVIMENTOQUE SECTILI
SUO AERE STERNI
T. I.
AEDILES TEMPLI
OPERE PERFECTO
B. M. T. P. C.
A. N. MDCCCLXXXIX

U pločniku su poredane nadgrobne ploče od crvenog mramora s natpisima. Na sjevernoj je uklesano:

D. O. M.
20
VT, QVOS VIVENTES IN SANCTISSIMI CRVCIFIXI
DEVOTIONE PIETAS SOCIAVERAT MORTVOS
ET ETIAM COMVNIS VRNA EXCIPERET CONFRAT:
ANNO SALVTIS
M. D. C. LXXXXIV

Sličnog sadržaja je i natpis srednje ploče:

D. O. M.
E, SVMPTIBVS, CONFRATERNITATIS
21
AD
HVMATIONEM
CONFRATRVM, ET, CONSORORVM
ERECTA
LAPIDVLA ISTA
ANNO. DNI. MDCCXIII. MENSIS. V. APRILIS

Taj natpis se ponavlja i na trećoj ploči označenoj brojem 22.

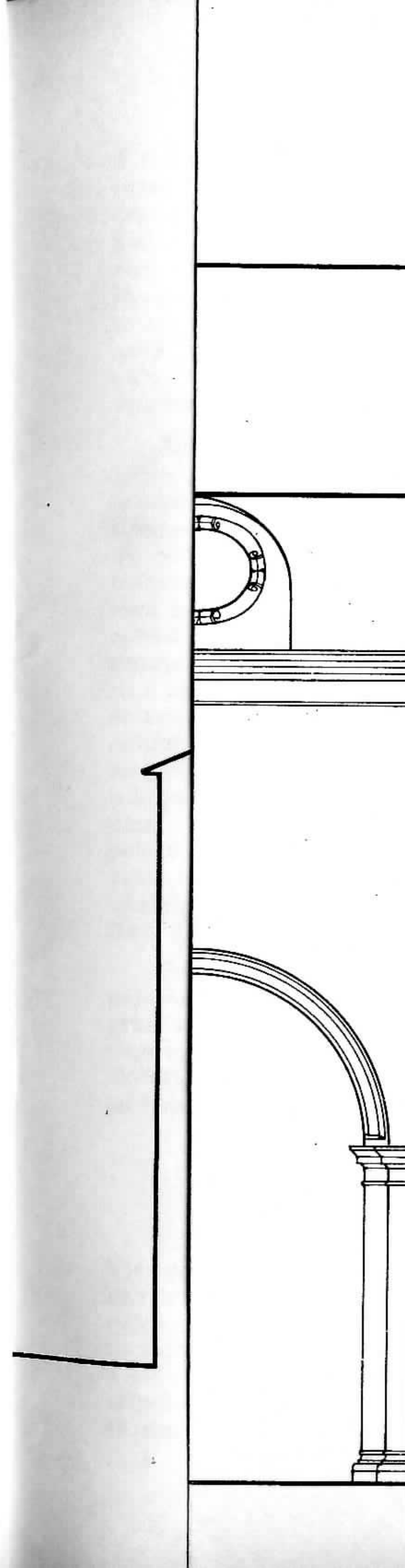
Sa sjeverne strane apside je kapela sv. Prospera osvijetljena sa dva duguljasta prozora polukružna luka i okruglim koji je između njih.

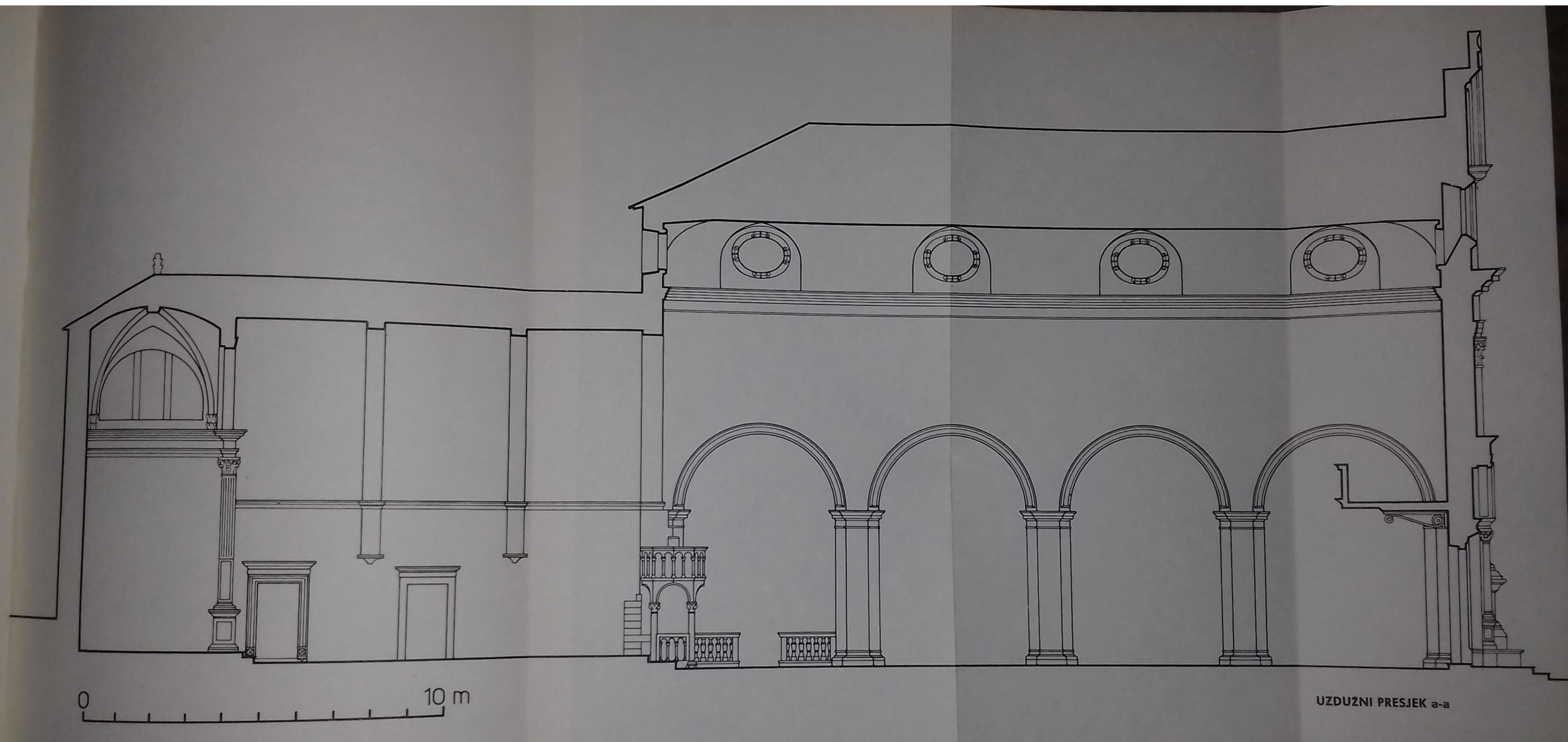
Zidovi kapele su ukrašeni svijetlozelenim pravokutnicima uokvirenim i odijeljenim plitkim stucco-okvirima uz koje su geometrijski uokvirena polja. Završavaju nizom metopa poredanih između bijelih triglifa. U duguljastim metopama naslikane su girlandice, grančice sa pticama i strelice. Na stropu je četverokut sa središnjim krugovima zelenkastim, plavim i smeđim, u kojima su četiri vitke žare izvedene kao i središnji cvijet u plitkom stucco-reljefu. S obje su kraće strane četverokuta trake s naslikanim lirama, tuljcima, strelicama i krunama mučeništva.

Na sjevernom zidu je kamena stela s križem vrh zabata, reljefnim grbom biskupa Dubokovića i lubanjom. Na steli je natpis:

GEORGIO. DVBOKOVIĆ
DOMO. PITVE
EPISCOPO. PHARENSIVM.
SOLIO. PONT. ASSISTENTI.
LAVREA. IN SACRA. THEOLOGIA. DONATVS
ISSAE. PAROCHI. MVNERE. ANN. XIII.
PHARAE. CANON. ARCHIPRESB. VIC. GEN. ET. CAPITVLARIS.
EGREGIE. FVNCTVS.
PONTIFICALI. DIGNITATE. AVCTVS.
CONCILIO. VATICANO.
INTERFVIT.
DVM. STVDIO. DIVINI. CVLTVS. TEMPLOR. NITORI.
GREGISQ. INSTITVTIONI. SEDVLO. PROSPICIT.
INOPIO. MORBO. CORREPTVS.
OMNIBVS. FLEBILIS. PRAESERTIM. EGENS.
SANCTE. DECESSIT. XIV. KAL. APR. MDCCCLXXIV
VIXIT. ANN. LXXIV D. V.
HOC. MONVMENTVM. AD. CRIPTAM. SVBPOSITIS. GRADIBVS.
PARATAM.
NICOLAVS. ET. ANTONIVS. NEP. EX. FRATRE.
CVM. LACRYMIS.
P. P.

Ograda od crvenog mramora sa stupićima na amforu i s ulazom ograđuje kapelu. Pločnik se sastoji od crvenih i bijelih izmjenično poredanih ploča. U zidu kapele su u reljefnim okvirima natpisi uz oltar. Ti i svi ostali, koji se nalaze u pobočnim lađama a odnose se na oltare i uzidani su uz njih, bit će navedeni u poglavlju o oltarima. Apsida ili središnja glavna kapela je četverouglasta, šira od prostora u kojem je kor i uzdignuta s dvije stepenice nad njima. Jaki piloni joj uokviruju široki ulaz držeći trijumfalni luk. Oba pobočna pilona uzdižu se na jako profiliranim postoljima reljefno ukrašenim lavljom glavom s kolutom u raljama na pročelnoj strani, a na pobočnoj cvjetnim motivom. Piloni su pri dnu iskićeni plitkom grotesknom lozicom s grozdovima nad kojom se protežu žljebovi sve do kompozitnih glavica, nad kojima je glava krilatog anđela. Piloni nose trijumfalni polukružni luk sa središnjim showing strčećim klinom u kojemu je oblikovana anđeoska glava, a s donje strane reljefni cvijet za vješanje kandila. Uz pilone su okomiti pojasi s plitkim reljefom grotesknog ukrasa. Pobočne zidove apside okružuje zidni vijenac bogato iskićen nizom bisera astrogala, ovula i konzolica. Nad njim su na sjevernoj i južnoj strani dva široka polukružna prozora, podijeljena s pilastrićima u tri dijela. Na krovu je kameni lisnati akroterij. Svod se dijeli u četiri dijela sa zaobljenim rebrima ukrašenim plitkim cvjetnim reljefom, koja niču iz lišća na uglovima. Oni se spajaju

UZDUŽNI PRESJEK a-a

u krug, također ukrašen reljefnim cvijećem, koji okružuje poprsje Stvoritelja oblikovano u visokom reljefu. Prikazan je u stiliziranoj odjeći, bradat s trokutnim svetokrugom. U ljevici drži kuglu okovanu pojasima, a desnicom blagoslivlje. Apsida je popločana izmjenično poredanim crvenim i bijelim mramornim pločama. Sakristija je četvorouglasta. Strop joj je ravan. Osvjetljuju je dva četvorouglasta prozora s južnog zida. U sjeveroistočnom zidu ostao je uzidan umivaonik. Iz lisnate prošupljene zdjele nalik glavici kroz usta nadute dječačke glave curi voda u široku poligonalnu zdjelu okruženu nizom izmjeničnih zubaca i s »dijamantnim vršcima«.

Sa sjeverozapadne strane crkve uzdiže se četvorouglasti zvonik na četiri kata. Donji dio istočne mu strane pokriva pročelni dio sjeverne crkvene lađe. Vrh mu je pokriven četvornim krovom natkritim kupama. Njegovi su otvori dugi i vitki prozori, isti sa sve četiri strane, pa oblikuju tri četverostrane lože. Otvori se umnožavaju postepeno prema vrhu od monofore, preko bifora i trifora do kvadrifora nad kojima su četverolisni mali otvori. Pojedini je kat odijeljen zidnim vijencem obrubljenim nizom zubića. Svaki ugaoni pilon loža završava profiliranim vijencem. Sred prizemlja obrubljenog zidnim vijencem četvorouglasta su vrata. Profilirana su i optočena bisernim nizom koji završava kitom i listom. Nadvratnik je okićen nizom ovula i zubaca, sred njega je u vijencu voća i lišća grb u obliku »konjske glave«, kojemu je polje štita otučeno pa mu se znamenja ne prepoznaju. Nad nadvratnikom je polukružna luneta profilirana okvira u kojemu su u sredini i na krajevima uobičajeni reljefni cvjetovi u krugovima. Na okviru su palmice i male volute.[21] Sa strane trga je ugaoni polustup lisnate glavice, a podnožje ima pri dnu ispust pojačanja a na vrhu zidni vijenac. U prvom katu su monofore poluobla luka i blago ukošenog okvira. Uz luk su s jedne strane kovrčasti list, a s druge volutice. Nad lukom je natprozornik s nizom zubaca.

Pod prozorom je crvenim minijem na zidu islikan grb sa tri vodoravna pojasa. Okružen je kartušom nad kojim je kneževa kapa. Tragovi sličnog grba vide se naslikani na pročelju crkve. Zagonetnost tih grbova pomaže nam riješiti slični grb istog polja naslikan također minijem na kući Marina Vučetića na početku zapadne obale tzv. fabrike, pod kojim je bio natpis od kojeg je ostalo:

W . . . . . .
W L E C . . .
WANZOLO . . .

Vjerojatno su to natpisi s usklicima »živio Anzolo Orio« s kojima je dočekan hvarski gradski knez pošto je uspio 1656. pomoći svom bratu, izvanrednom providuru, osloboditi Split od turskog napada.[22] Na drugom katu su bifore s podvostručenim stupom dvojne glavice u kojoj je glava žene u svinutu lišću i dvostruke stope s ugaonim listovima. Nad biforom je u reljefnom krugu četverolisni otvor i dva trolisna s polukuglicama u šiljcima.

Na trećem katu su trifore podvostručenih stupova lisnatih glavica s volutama i ljudskom maskom. Nad otvorima su poredana tri čitava četvorolisna otvora.

Na četvrtom katu rastvaraju se kvadrifore oblih stupova, koji su izduženiji od onih u donjim katovima. Njihove su glavice lisnate i nemaju ljudskih glava ni maski. Nad kvadriforama su četiri četverolisna otvora slična ostalima na donjim katovima. Završetak zvonika obrubljen je reljefnim vijencem niza zubaca, nad kojim se uzdiže četverostrani krov od kupa.

Zvonik u unutrašnjosti ima plitke svodove katova. Na trećoj stepenici u prizemlju uklesana je 1589. godina.

TOK GRADNJE

O najstarijoj stolnoj crkvi Hvara iz sredine XII stoljeća, u kojem je tada bila osnovana hvarska biskupija, do sada nema traga. Vjerojatno je bila na mjestu današnje,[23] ali bilo što o tome pretpostavljati nepouzdano je prije arheoloških zahvata koje bi tu trebalo izvršiti.[24] Ako je sagrađena u vrijeme osnivanja biskupije, morala je biti oblikovana u predromaničkom slogu, tragova kojega se, barem dosad na gradskom području nije našlo, ali ih na otoku ima.[25] Predromanička stolna crkva mogla je biti pregrađena u XIV stoljeću kada se u gotičkom slogu pregradiše i mnoge dalmatinske crkve, a grad Hvar učvršćivao se zidinama i izgrađivao. Od te stare jednobrodne zgrade ostao je gotički predsvođen prostor koji se sačuvao uklopljen između sadašnje glavne lađe i proširenog svetišta.[26] Prelomljeni svod tog krova opasan je istaknutim usporednim pojasima, rebrima koja se često može vidjeti u dalmatinskim crkvama XIV stoljeća. Oni nam jednako kao i usmjerenost tog prostora prema istoku potvrđuju pretpostavku da je to bila glavna lađa srednjovjekovne stolne crkve, koja je u XV i XVI stoljeću produljena i kojoj je svetište (apsida) u XVII stoljeću rašireno.

Graditelji predromaničke hvarske stolne crkve, isto tako kao i one gotičke, nisu nam dosad poznati, što uostalom nije neobično jer su imena majstora mnogih dalmatinskih crkava i zgrada iz XII—XIV stoljeća još uvijek nepoznata.

U Hvaru tada nije bilo razvijeno graditeljstvo niti je bilo vrsnih kamenoloma[27] ni istaknutih kamenara, ali treba napomenuti da ni pisani dokumenti koji bi ih mogli navesti nisu sačuvani. Međutim susjedni otoci Brač i Korčula obilovahu kamenolomima, pa su tamošnji kamenari, zasad još nepoznata imena, mogli vjerojatno i tada obuhvaćati svojim radom i Hvar.

Tek u XV stoljeću otkrivaju nam se bolje korčulanski majstori, koje se početkom XVI stoljeća susreće i u Hvaru. To je vrijeme jake građevinske djelatnosti u Dalmaciji koju ni ovaj grad, urbanistički uređen i ispunjen kamenim kućama ranijih slogova, nije mogao mimoići.

Obogaćeni, uređeni i prometni lučki grad s prostranom biskupijom nije mogao u tom poletu dalmatinskog graditeljstva izostati pa je i on proširio svoje crkve, među kojima bijaše i stolna.

Pismeni dokumenti, ugovori i obračuni njene izgradnje otkrivaju nam i imena majstora koji su na njoj radili te pokazuju neka njihova djela koja se svojim slogom povezuju sa XV i XVI stoljećem i otkrivaju nam njihovu vrsnoću. Ti pismeni dokumenti upoznavaju nas s tokom izgradnje i pregradnje stolne crkve, iako ne otkrivaju potpuni slijed i način tih zahvata. Govore nam o građi i njezinoj nabavi ponajviše iz prokušanih korčulanskih kamenoloma, spominju pojedine graditelje i klesare već prije tamošnjih poznatih kamenarskih rodova uz koje sudjeluju u gradnji neki bački, splitski, dubrovački, mletački i dalmatinski zidari, radnici iz Hvara i ostalog primorja od Trsta do Kotora. Među njima su voditelji gradnje domaći majstori, što oblici stolne crkve jasno i pokazuju. Dokumenti nam otkrivaju i sabiranje sredstava za gradnju i sve poteškoće oko nje, brigu državne i crkvene vlasti, vlastele i pučana za njeno dovršavanje. Iz njih se uočavaju teške prilike i napori da se ta gradnja podigne i preinači u suvremeniji likovni oblik.

Pa iako nepotpuna, ova dokumentarna građa prikazuje tok i način izgradnje tog spomenika od XVI do XIX stoljeća. Početkom trećeg desetljeća XVI stoljeća, nakon kuge koja je u gradu 1516. vladala,[28] započela je gradnja zvonika stolne crkve. Na njoj se spominju poznati korčulanski majstori, Marko i Nikola Karlić,[29] koji su za to prema obavezi danoj u pisarni bilježnika Jerolima Grifika bili isplaćivani većom svotom novaca (dokument I). Pri tim isplatama spominje se i stari zvonik crkve od koje su kamen oni imali koristiti. U toku tog desetljeća, 1520-tih godina, spominju se često izdaci za plaćanje nosača koji su prenosili kamen s obale do crkve, i svote dane za pijesak potreban gradnji. Majstori su zidali zvonik iz temelja i taj rad je potrajao nekoliko godina, pa se nastavio i u drugoj polovici trećeg desetljeća XVI stoljeća, kada ih se još uvijek pri obračunavanju naziva »protomajstorima zvonika« (d. II). Uz njih je radio i majstor Marko Pavlović Milić, također Korčulanin, koji nam je poznat kao graditelj posebnoga sjevernog krila nadodanog u tom desetljeću korčulanskoj stolnoj crkvi.[30] Nakon njegove smrti Nikola Karlić je krajem 1532. obračunao u Korčuli s njegovim nasljednicima o tom zajedničkom radu na zvoniku hvarske stolne crkve. I u toku slijedećeg desetljeća, 1531, a osobito 1532, nadstojnici gradnje stolne crkve u Hvaru isplaćivali su Nikoli u nekoliko navrata veće svote novaca, budući da je on i tada bio protomajstor zvonika na kojemu je zidao najčešće u za gradnju prikladnim proljetnim i ljetnim mjesecima, ali i u toku čitavih tih godina (dokumenat III). Kovinske spone za povezivanje kamena na zvoniku kovao je tada kovač Nikola (dokumenat IV).

U toku gradnje zvonika stolne crkve na njenom krovu se spominje i mali zvonik koji je imao vjerojatno oblik preslice. Na njemu su 1542, 1609, 1610. i 1613. bila zvona. Godine 1615. spomenuta su tri, a 1625. i po njihovoj veličini veliko, srednje i malo (dokumenat V) pa bi se moglo pretpostaviti da je mali zvonik ostao na crkvenom krovu kao i na stolnoj crkvi u Kotoru. Novi Karlićev zvonik zvan »veliki« (dokumenat VI) bio je u gradnji i 1535. koja je zastala oko 1539—1540. dok je izgradnjom stolne crkve upravljao pjesnik Hanibal Lucić.[31] Tada je napravljena daščara za smještaj zvona, koja su već prije 1545. bila postavljena na novi zvonik, odakle su premještena u listopadu te godine privremeno na stari, koji se spominje i 1547 (dok. VII). Konačno, čini se, da je novi odnosno Karlićev zvonik 1549. bio dovršen, jer su tada kupljene grede za njegov krov, na kojemu je u veljači 1550. radio majstor Frano drvodjelac iz Korčule (dok. VIII), koja je u XVI stoljeću zbog svojih razvijenih brodogradilišta imala majstora vještih u tom zanatu. Majstor Frano Vlajnić sagradio je i svod zvonika, a neki dubrovački majstor ga je popravljao (dok. IX), dok mu je 1563. godine majstor Lovre popunjao privremeni krov kupama (d. XXXVIII). Klesar Antun, jedan od rijetkih južnoitalskih majstora koji su se tada našli među domaćima, pa ga stoga i prozvaše Puljiz, zidao je 1609. svod drugog kata zvonika, a korčulanski klesar Frano Dujmović donosio mu je probušene kamenove za provlačenje konopa zvona, reljefnu kamenu ružu za ukras tog svoda i zidne zubove za naslanjanje drvenih stepenica (dok. X). Dakle i tu se svojim radom popunjavahu, kao oduvijek u dalmatinskom graditeljstvu, zidari, graditelji i klesar koji je za njihove gradnje, zidove i svodove klesao manje kamene dijelove i ukrase. Ipak je zvonik 1614. bio pokriven krovom koji je te godine bio oštećen, premda biskup spominje u spisu svog službenog pohoda u svibnju i lipnju 1615. da je kupola zvonika nedovršena (dok. XI) po čemu bi se dalo zaključiti da su je namjeravali sagraditi. Mletački geograf Camutio prikazao je u XVI stoljeću na slici Hvara zvonik sa završnom piramidom, ali njegov izgled, na kojemu se vidi i nepostojeći prošireni i ukošeni podanak i prevelika izduženost, nije uvjerljiv ni točan,[32] kao ni prikaz ostalih hvarskih zvonika i istaknutih zgrada. Godine 1621. uzdizali su majstor Šimun iz Rijeke i majstor Marko na zvonik zvona (dok. XII), a početkom XVIII stoljeća majstor Frano Mladineo nabavio je jakinske kupe za krov, popravljao završne dijelove zvonika i na vrhu usadio uobičajeni ukras zvan onda »penello« (dok. XIII). Umjesto, dakle, na vrhu novog zvonika, graditelji se iskališe u ukrasima pročelja, čim je stolna crkva nadvisila ostale u gradu i na otoku, pa se zbog toga njena gradnja otegla do kraja XVIII stoljeća. Pročelje se zidalo usporedo s gradnjom zvonika.

Prvi poznati njegov graditelj, koliko se barem dosad moglo utvrditi, bio je Nikola Karlić koji je, kako spomenuh, ujedno i graditelj zvonika, a njegov drug pri gradnji pročelja bio je majstor Duje. Njima je ranije, pa i u veljači 1541, isplaćena na račun gradnje pročelja izvjesna svota, a majstoru Duji posebno u lipnju te godine (dok. XIV), te u toku slijedeće 1542. po nekoliko puta zajedno ili pojedinačno u lipnju i kolovozu, u listopadu i prosincu (d. XV), te u ožujku 1543. za ponovni Karlićev dovoz (d. XVI). Tih se godina nabavljalo i vapno, a vitke marsiljane prevozile su kamen s Korčule pa je očito (d. XVII) da je rad na crkvenom pročelju tada bio u toku. Čini se da je pročelje bilo sagrađeno sve do visine dvaju njegovih gotičkih prozora,[33] jer je ljeti 1542. isplaćeno željezo za njihove rešetke uvezeno iz Mletaka (d. XVIII). U toku ožujka iduće 1543. došao je protomajstor Nikola ponovo radi gradnje pročelja u Hvar (d. XVI). Njegov suradnik na tom pročelju majstor Duje više se ne spominje, pa iako je bio zaposlen, čini se, samo u toku dvije godine, ipak bi nam bilo zanimljivo znati da li je on onaj graditelj koji se tim imenom javlja u Zadru, gdje 1529. godine radi na crkvi sv. Marije zadarskih benediktinki[34] zajedno s

graditeljem Ivanom Martinovim Vitačićem. Obojica bijahu Splićani, pa iako mu ni u Hvaru, kao ni ranije u Zadru, nije spomenuto prezime, pretpostavljam da bi to mogao biti već poznati majstor Duje Rudičić, kojega se krajem XV i u prvoj polovici XVI stoljeća sreta pri gradnjama u Splitu, u Dubrovniku, u Zadru i Šibeniku.[35] Bio je to, ako je on ista ličnost, poznati klesar i graditelj pa ga često nazivaju u tim gradovima samo krsnim imenom, kao i u Hvaru, a češće označuju da je iz Splita. Udruživao se, kao i u Hvaru, s ostalim majstorima, a izgleda da je bio više klesar negoli graditelj. Krajem 1543. i početkom 1544. bio je spor između nadstojnikâ hvarske stolne crkve i graditelja Nikole Karlića i tada je u Hvar bio pozvan iz Trogira protomajstor Jakov Grgurević »da napravi nacrt gradnje koju je započeo Nikola Karlić« (d. XIX). Jakov je na račun crkovinarstva i nadstojnika gradnje stigao sa sinom u Hvar gdje su boravili nekoliko dana, nacrtavši nacrt pročelja, potrebit pri toj sudbenoj raspravi s Nikolom. Ime majstora Jakova Florijeva, zidara i klesara, poznato nam je u Trogiru iz druge polovice XV stoljeća,[36] ali bez oznake njegova prezimena, pa se o njemu do sada ništa opširnije ni pouzdanije ne zna. Možda je on doista ovaj protomajstor Jakov Grgurević koji je, budući da je pozvan u Hvar, bio vješt u svom poslu, a i u zrelim godinama jer je sa sobom vodio i sina.

U arhivu crkovinarstva sačuvala su se dva nacrta pročelja nepotpisana i bez nadnevka. Crtana su perom na listu papira koji je mogao biti po svojoj veličini priložen službenim spisima ondašnje bilježničke pisarne. Pročelje je na oba nacrta prikazano u cjelini, vrata su mu ucrtana posebno i uzdignuto, a ne na razini tla i imaju samo vanjski okvir. Slaže se s današnjim ostvarenim, samo što mu nedostaju dvije niše s tablicama natpisa iznad prozora, četiri krilate anđeoske glave pod gornjim vijencem i kip zaštitnika crkve sv. Stjepana pape u luneti vrata kojima nije ucrtan unutrašnji okvir. Na jednom nacrtu ucrtane su, kao inačice, dvaput stope pilastara, koji su na nacrtima drukčije ukrašeni, a imaju po tri medaljona ispunjena crnom bojom koji kao da su morali biti ispunjeni šarenim mramorom, a ne reljefnim cvjetovima koji su sada u njima.

Parnica između nadstojnika gradnje i protomajstora Karlića nastavila se u toku kasnijih godina, pa je, čini se, rad na pročelju bio prekidan, a majstor Ivan Kovačić ga je, vjerojatno da se ne urušava dotad sagrađeni dio, ljeti 1546. zazidao opekama koje su nabavljene zajedno s pijeskom u svibnju (d. XX). U raspravi s Karlićem koja se vodila i u Mlecima, izabran je za predstavnika crkve hvarski plemić Ivan Frano Kolombin koji je tamo boravio u toku 1549. i 1550. godine i radi toga unajmio i posebni stan (d. XXI). U lipnju 1551. naručio je u nekog crtača Frana, koji je boravio kraj crkve Santa Maria dei miracoli na Cannaregiu u Mlecima, dva velika modela stolne crkve u tzv. kraljevskom papiru obloženom platnom i to jedan koji je prikazivao izvorni crtež, a drugi na kojemu je bila označena započeta gradnja po mjeri crtanoj šestarom da kod rasprave spor bude jasniji Sudu četrdesetorice (d. XXII), dok je već u srpnju 1549. hvarski svećenik Augustin Šoltić prepisao sve dokumente potrebite za tu raspravu koji su se nalazili u gradskoj pisarni, (d. XXIII), a drvodjelac majstor Petar dolazio dvaput iz Staroga Grada u Hvar izmjeriti pročelje, zbog čega su javni

nosači otkopali i razotkrili njegove temelje, koje su zatim ponovno pokrili (d. XXIV). Petar je nakon toga napravio 1555. po naređenju gradskog kneza drveni model[37] pročelja učvršćen željeznim čavlima (d. XXV). Zanimljivo je da je pedeset čavala za to prodao za dva novčića pjesnik Hanibal Lucić,[38] koji je tada krajem 1552. i početkom slijedeće godine boravio u svom rodnom Hvaru[39] Iz te pojedinosti se vidi da je i on, iako je bio imućan, naplaćivao od crkvene uprave i najmanju svotu za njene potrebe. To i nije bilo izuzetno jer je tada crkovinarstvo moralo pri gradnji plaćati pojedincu za najmanje usluge, pa čak i dječacima koji su zvonili u zvono kojim se okupljalo nosače, ljude i žene na prijenos kamena dovezenog brodom s Korčule na obalu ili na veliki most, odakle ga je trebalo prenositi na gradilište.

U toku 1552. nastavila se rasprava za koju je uprava gradnje plaćala u Mlecima Contarinija i ostale svoje branioce, zastupnike, predstavnike općine i bilježnike (d. XXVI). Godine 1553. čini se da je završena i Nikola je u listopadu priznao pred svjedocima, među kojima je istaknuti ljekarnik i posjednik Frano Garibaldi,[40] da je primio od Silvija Leporinija-Zečića, nadstojnika gradnje, izvjesnu svotu novca (d. XXVII) za pročelje. Moglo bi se pretpostaviti po tome da je on dobio dugo vođenu parnicu. U ožujku 1554. priznao je da mu je spomenuti Leporini-Zečić u nekoliko navrata isplatio još veću svotu (d. XXVIII), a u knjigama računovodstva izgradnje zabilježene su isplate koje je primio za gradnju pročelja i crkve 1555. i 1556. godine (d. XXIX). Jednu od njegovih priznanica, koje je kao pismeni majstor sam potpisivao, napisao je Augustin Cindro (d. XXX). Godine 1555. isplaćeno je kovaču Nikoli željezo za spojnice drvenih kalupa pročelja (d. XXXI), a već spomenuti Frano Garibaldi, čija je nevjesta bila Gracioza, unuka hvarske književnice Gracioze Lovrinčević,[41] posudio je nadstojniku Leporiniju osamdeset lira da može isplatiti Nikolu Karlića (XXXII). Te godine prevozilo se i građevno kamenje za stolnu crkvu još uvijek s Korčule, ali ime Nikole Karlića ne susreće se više na gradnji.

U toku prve polovice XV stoljeća dodana je srednjovjekovnoj jednobrodnoj gotičkoj crkvi, koja sada služi kao prostor za kor, nova gotičko-renesansna lađa s bočnim kapelama odijeljenim okruglim stupovima. Ta lađa ne postoji više, srušena je, kao što će se vidjeti, u toku XVII stoljeća i zamijenjena današnjom središnjom i dvjema pobočnima. Da se dobije taj jedinstveni prostor između lađe XIV stoljeća i ove nadograđene iz XV stoljeća, srušeno je pročelje gotičke crkve, a njen prostor uklopljen u kasniji prednji i stražnji dio. Lađa, koja je time postala korni prostor, ima jasnu oznaku XIV stoljeća, gotički svod opasan plitkim jednostavnim pojasima produženim na isto tako jednostavnim zidnim pilastrima. Takvu jednostavnu unutrašnjost imaju mnoge dalmatinske crkve sagrađene u XIV i XV stoljeću,[42] ali se taj način presvođivanja zadržao sve do XVII stoljeća i na prostranim crkvama, npr. u župskoj crkvi Omiša. Ta čvrsta i jednostavna gradnja sačuvana je pri proširenju i produljenju crkve vjerojatno u XV stoljeću kada se u dalmatinskim gradovima razvila jaka građevna djelatnost pa se proširivahu stolne crkve u Šibeniku i u Korčuli. Srušeno je, kako rekosmo, tada pročelje srednjovjekovne crkve iz XIV stoljeća, skinut prednji pojas na svodu uza nj i stolna crkva je produljena kao trobrodna bazilika sa tri krova. Taj se produljeni prostor nije sačuvao, srušen je pri

novom proširenju u XVII stoljeću, ali se oblik te gotičko-renesansne crkve s visokim krovom nad glavnom i nižim, pobočnim i usporednim krovovima iznad dvije pobočne lađe vidi na spomenutom bakrorezu Hvara u poznatom Camutijevu atlasu iz XVI i Coronellijevu iz XVII stoljeća. Iako taj crtež grada nije sasvim pouzdan u nekim pojedinostima, ipak su mu glavne zgrade, crkve i zidine točno raspoređene, tako da je urbanistički plan uglavnom ipak točan mimo nekih propusta i pogrešaka. Na njemu je ucrtana i stolna crkva. Trobrodna je, s krovom uzdignutim nad srednjom i sa dva niža nad pobočnim lađama. Taj se oblik produljuje i na pročelju uzdignutog srednjeg dijela sred kojega je ruža, a u donjem dijelu su vrata između dva prozora. Camutio ju je, dakle, uvjerljivo prikazao barem u njenom osnovnom obliku. Taj prikaz upotpunjuju do sada nepoznati, a ovdje spominjani i navedeni arhivski dokumenti o gradnji novog pročelja i o rušenju i ponovnom građenju produljene crkvene unutrašnjosti. Stariji raspored može se ponešto vidjeti i iz opisa apostolskog pohoditelja, veroneškog biskupa Augustina Valiera koji ju je obišao 1579. godine. On spominje njen kor, glavni oltar posvećen pokrovitelju crkve sv. Stjepanu papi, na sjevernoj strani oltar Tijela Kristova i kapelu Marijina uzašašća, a na južnoj prostranu kapelu sa dva oltara sv. Križića i sv. Jakova, zatim oltar sv. Luke od kojega je ostao kameni poliptih u sjevernoj lađi crkve[43] i oltar sv. Katarine, te dva manja posvećena Bogorodici. Spominje i sakristiju i vlažni i mračni prostor za krstionicu, a i oltar sv. Lucije koji je bio izvan crkve, na otvorenome. Spomenuo je glavna vrata u dijelu novosagrađenog pročelja, vrata u prizemlju zvonika i ona što su vodila u grobište koje se nalazilo neograđeno uz crkvu po ondašnjem običaju.

Toliko nam je o crkvi zabilježio Valier.[44] Iz bilježaka i računa o rušenju i preoblikovanju stare gotičko-renesansne crkve doznaje se da je ona imala nekoliko pobočnih kapela[45] presvođenih posebnim svodovima i natkritih pročelnim lukovima naslonjenim na oble stupove koji su ih međusobno dijelili. Oni su bili povezani željeznim šipkama postavljenim po ondašnjem običaju, kao i u šibenskoj stolnoj crkvi, iznad lisnatih glavica pojedinog stupa. Ulomci te gotičko-renesansne lađe nalaze se u biskupskom vrtu, to su stupovi, glavice i ostali različiti komadi, po kojima se može zaključiti da je ta lađa bila gotičkog sloja, ali ih premalo ima da bi mogli poslužiti za rekonstrukciju. U toj nestaloj lađi vršili su se, prema pismenim dokumentima, manji popravci i promjene. Iz njih se i doznaje, a osobito iz zapisa o njenom rušenju, da je i postojala, iako se ne može sagledati njen prvotni oblik jer nam nedostaje tloris.

Krajem 1524. majstor Ivan je popravljao grobove i okolni pločnik između kapela koje bijahu sagradile dvije istaknute hvarske plemićke obitelji Paladinić i de Fumatis (d. XXXIII). Taj podatak nam potvrđuje da su u staroj crkvi doista postojale već spominjane bočne kapele, koje vjerojatno nisu stršile iz unutrašnjeg prostora niti na vanjskom pobočnom zidu.
Godine 1560. radili su korčulanski majstori Petar iz Cresa i Nikola Vlahotić na temeljima crkve (d. XXXIV). Obojica su izrađivali i četiri oltara za crkvu, a klesali su i kamen za pročelni zid, (d. XXXV), o čemu su nadstojnici te i slijedeće godine s njima obračunavali. Na zidanju crkvenih temelja radila su 1560. dvojica dubrovačkih majstora Andrija i Mihoč, koji su bili zaposleni i na Visu (d. XXXVI). Obojica su taj posao ugovorili s nadstojnicima gradnje Leporinijem-Zečićem i Paladinićem (d. XXXVII) i zatim u slijedećoj godini za nj bili isplaćivani. Do sada se smatralo da je to bio početak zidanja nove crkve.[46] Međutim, njeno se pročelje i zvonik počeše graditi, kako ovdje vidjesmo, mnogo prije. Andrija Dubrovčanin prenosio je i u listopadu 1563. kamen za temelje, iskrcan na obalnom molu, do crkve (d. XXXVIII). Bilo je to doista zidanje temelja, ali ne onih pod novim pročeljem već na drugim mjestima na kojima se uza nj nastavljalo zidanje crkvenih lađa. Alžirski gusari su 1571. napali grad i otok Hvar, palili njegove zgrade i opljačkali ih, pri čemu je bila oštećena i stolna crkva,[47] pa je njena oštećenja primijetio i apostolski pohoditelj, već spomenuti Augustin Valier. Nakon tih godina nisu, barem dosad, nađeni veći podaci o popravcima crkve i nastavku gradnje, premda D. Farlati piše da je biskup Martinis počeo tada obnavljati. Možda je sav rad na zidanju pročelja i njezina spajanja s proširenom crkvom zapeo upravo radi teških prilika koje su u gradu i na čitavom otoku nastale nakon pljačke, paleža i rušenja Uluz Alijevih gusara. Crkva i njeni darovatelji trebali su obnavljati i popravljati svoja imanja i kuće, nabavljati nov namještaj, a svećenstvo novi crkveni pribor, pa se novac za nastavak gradnje teško sakupljao. Osim toga zastoju u gradnji pročelja bit će pridonijele i nesuglasice između pučana i vlastele koje su trajale i nakon pučke bune sve do drugog desetljeća XVII stoljeća.

Godine 1602. radilo se u stolnoj crkvi na obnovi Gospine kapele. Majstor Ivan Krstitelj, drvodjelac, skinuo je i rastvorio njen oltar i željeznu rešetku kojom je bio ograđen, možda onako kao što je i danas u crkvi sv. Petra u Dolu na Hvaru ili u crkvi Gospe Šunja na Lopudu, pa su plaćene i nosačice koje ju odniješe i smjestiše u neko skladište (d. XXXIX) Tada se dobavljao i kamen, a 1603. nabavile su se iz Korčule i četverouglaste ploče za pločnik te kapele (d. XL).

Godine 1605. podigao je poznati graditelj i kipar Trifun Bokanić u Gospinoj kapeli oltar koji je kasnije rastavljen a zatim prenesen u župnu crkvu sela Brusja.[48]

Nakon dovršetka tog oltara i dalje su se sve do kolovoza 1608. bilježili u računske knjige troškovi gradnje Gospine kapele i oltara kao i popravka zvonika i velike glavne kapele (d. XLI) ili apside.

U travnju 1609. vjerojatno je učinjen ugovor s majstorom Stjepanom Staničićem iz Staroga Grada za gradnju te kapele ili apside, jer je zabilježen trošak za kupnju papira na kojem je ispisan (XLII). Poslije je između naručitelja i majstora nastao spor (d. XLIII), ali se 1614. on ipak spominje kao graditelj koji je sagradio tu kapelu (d. XLIV).

Ipak su sve to bili manji radovi prema potrebi završetka crkve. Stoga se 17. ožujka 1609. sastala pučka skupština i utvrdila (d. XLV) da se stanje siromašnog grada danomice pogoršava i da ga građani napuštaju, kao da smatraju da mu prijeti »bijes božji« pa se i njegove zgrade raspadaju. Stare kuće mu se danomice zapuštaju zbog trošnosti, a njihovi vlasnici uz znatan

trošak skidaju iz njih kamen da se ne sruše jer nitko neće da ih popravlja, budući da većina njih prijete padom. Bile su to vjerojatno ponajviše kamene kuće koje se po svojim uskim prozorima plošnog okvira i šiljasta gotičkog luka bez ikakva reljefna ukrasa mogu smatrati najstarijim u gradu, a potječu iz XIV stoljeća.[49] Pučka skupština je, dakle, istakla njihovo trošno stanje, a ujedno i utvrdila nerazumno rasipanje općinskog novca, pa i crkvenih prihoda kojim upravljaju crkveni operariji koji su inače obavezani da ih upotrijebe u gradnju, ukrašivanje i ostale potrebe crkve. Oni su vršili to bez odgovornosti i nehajno, pa se zbog tog rasipanja zanemarivala gradnja i potrebe crkve na štetu vjerske službe i na sramotu gradu. Dok se ostale crkve koje nemaju nikakva prihoda popravljahu i raskošno snabdijevahu, prostrana hvarska stolna crkva, ističu oni, naliči špilji budući da već stotinu godina nije na njoj ništa sagrađeno osim jedne kapelice općinskim novcem. Stoga je pučka skupština izabrala Ivana Krstitelja Conti da u njeno ime izloži mletačkoj vlasti spomenute propuste i da se založi da senat potvrdi sve odredbe generala Paskvaliga i Zanea iz srpnja 1606, listopada 1608. i svibnja 1609. godine, koje se na njih odnose, te da izda naredbe o njihovu izvršenju, a propiše sve one koje će pridonijeti sređivanju crkvenih dohodaka korisnih u ranijim vremenima a sada zapuštenih jer operariji bez nadzora i odgovornosti raspolažu prihodima od mladog vina, koje i pučani s crkvenih imanja davahu crkvi.

Pučani su, dakle, bdjeli nad zastojem gradnje i uređenjem stolne crkve isto tako kao i predstavnici mletačke vlasti, osobito generalni providuri i oni koji su obilazili službeno Hvar. Upravo zbog toga su i operariji bilježili i manje izdatke i prihode. Da li su to uvijek točno vršili teško je ustanoviti, ali primjedbe predstavnika vlasti o njihovim propustima, kao i odugovlačenje gradnja, govori o nehaju nekih od njih, iako je zastoj proširenja stolne crkve mogao biti uvjetovan općom nestašicom i slabim odazivom vjernika.

U toku te 1609. godine obavljali su se manji radovi, kako vidjesmo, u unutrašnjosti zvonika, a i u crkvi. Korčulanski klesar Nikola Gluhanović izradio je prozor koji se imao postaviti u veliku kapelu iznad kora s južne strane (d. XLVI). Godine 1610. korčulanski majstor Luka Pavlović popravljao je vrata kapele presv. Otajstva (d. XLVII). U listopadu se uređivala neposredna okolina crkve; popravljala se kamena ograda grobišta (d. XLVIII) koju su oštećivale kiše. U prosincu se nabavljala sedra sa srušenog svoda nove lože i kamen koji je ostao kada su se gradili dućani pod terasom Belvedera (XLIX). Godine 1614. Bertučević je naručio i grobišna vrata poput onih na Gospinoj kapeli, jer je osobito onaj dio grobišta na kojemu se pokapahu stranci bio otvoren, pa su u nju ulazile mačke, kokoši i magarci, a psi su se uvlačili u oštećene grobove i glodali kosti mrtvaca. Vadile su ih i one žene koje smatrahu vješticama da s njima, kako je izjavio operarij Andrija Bertučević, izvode različite čarolije. U polutami neurednog gradilišta vladao je nered. Jedne večeri kada je đakon Gabriel Mikašinić otišao zvoniti večernji pozdrav Djevici, našao je nekog dječaka u preljubu s galijašem (d. L), a majstor Niko Jarbušković zvan Brbora izvršio je ubojstvo u samoj crkvi, zbog čega je bio u Hvar pozvan i tro-

girski biskup, vjerojatno da je ponovno blagoslovi 1658. (d. LI). Godine 1617. povjereno je zidarima Petru iz Vrboske i Ivanu iz Dubrovnika da grobište ograde zidom (d. LII) koji ni tada nije bio učvršćen. Ali grobovi, osim onih koji su ispunjavali sredinom XVII stoljeća veći dio pločnika unutar crkve, još nisu bili svi uređeni iako se za to morao brinuti i općinski odbor za zdravstvo (d. LIII). Ploče tih grobova su djelomično pri kasnijem popločanju crkve izvađene i već spomenuti ostaci nekih uzidani su u južni dio pročelnog zida. Majstor Niko Vlahotić Franov je 1620—1621. napravio na ogradnom grobišnom zidu vrata kamena okvira i kameni križ koji se običavao postavljati u XVI—XVII stoljeću sred groblja (d. LIV). Tako se barem donekle uredila i ograničila prostorno neposredna okolina stolne crkve uz koju se, kao uz mnoge srednjovjekovne i kasnije crkve, ukapalo mrtvace. Tim je barem donekle ocrtan uži urbanistički prostor uz crkvu, iako je taj kasnije mijenjan, a i zbog trajnog donošenja građe nije mogao biti konačno ni sasvim uređen. Grobovi su se nalazili i pred stepenicama glavnog ulaza crkve (d. LV) i pred zvonikom gdje je bila i klupa s koje je sudac, vikar ili knez vodio javne rasprave. Krajem srpnja 1568. bila je tu pred vikarom rasprava o đakonu Zakariji odnosno Domeniku Ostoji, iz koje se doznalo da je želio ostaviti dominikanski red i samostan u koji su ga roditelji postavili i otići u Rim, Napulj ili u Mađarsku (d. LVI). Upravnici gradnje svakako su imali u vidu neko nadsvođivanje, pa su kada je, kako vidjesmo, propao svod Bokanićeve »nove« općinske lože, kupili tisuću i osam stotina komada sedre s toga srušenog svoda dozvolom Malog odbora za gradnje, a uzeli i ostatak one sedre koja je ostala pri gradnji skladišta pod belvederom arsenala. Dubrovkinji Petri i ostalima plaćeno je krajem 1610. za prijenos te sedre u prostor iza stolne crkve (d. LVII). U kolovozu 1611. preneseno je i nešto građevnog kamena, a Albancima koji su služili u mletačkoj mornarici i dobrovoljno ga na kolima prenijeli, dana je napojnica (d. LVIII). U veljači 1613. jedan od najrevnijih nadzornika gradnje kanonik Andrija Bertučević, koji je dugo vremena upravljao izgradnjom crkve, sklopio je ugovor s braćom Barišom i Ivanom Pavlovićem za gradnju vapnenice (d. LIX). U srpnju 1613. biskup Cedulin je utvrdio da su na zaprepaštenje naroda sveta mjesta izložena oskrvnjivanju i životinjama te da vanjština i unutrašnjost stolne crkve »izgleda više špilja lupeška nego li kuća božja« (d. LX). On je stoga u kolovozu te godine izopćio iz crkve operarija Bondumijera Hektorovića jer nije dao izraditi drvene vratnice crkve ni grobišta niti popravio krov na crkvi i zvoniku kako mu bijaše naredio prošle godine (d. LXI). Ta odluka o izopćenju bit će bila časovita, jer se Bondumijer spominje ponovno krajem svibnja 1615. kao operarij. Tada je otkupio s javne dražbe starinski pojas od crnog baršuna ukrašen pozlaćenim srebrnim ukrasima i dvije zlatne narukvice zaplijenjene od imovine operarija Andrije Bertučevića koji je bio ostao dužan crkvenoj blagajni, pa je založio te dragocjenosti u ime svog dugovanja (d. LXII).

Gradnja je i dalje zapinjala pa je općinski glasnik morao javno sa standarca pozivati u rujnu 1614. dužnike da dadu mošt sa crkvenih imanja namijenjen zidanju crkve (d. LXIII). Tek 1619. i slijedeće godine, čini se, počela je gradnja crkvene apside, koju onda nazivahu i »glavna ili velika

kapela«. Stoga se ljeti 1619. sagradila još jedna vapnenica za stolnu crkvu (d. LXIV). Kanonik Andrija Bertučević je u svibnju 1620. otišao u Korčulu i u općinskoj pisarni pred svjedocima Pavlom Paulinijem i Ambrozom de Angelis sklopio ugovor (d. LXV) s majstorima Ivanom Pomenićem Andrijinim[50] i Nikolom sinom majstora Marina Vlahotića. Oni su se obavezali da će sagraditi apsidu uz uvjet da ne odustaju do kraja od gradnje niti poduzimaju neki posao za drugoga. Nadsvodit će ju i izraditi po određenim mjerama, reljefnim ukrasima (lavori, intagli) i ostalim, a prema nacrtu nacrtanom na jednoj stranici Pomenićeve knjige naslovljene »Torelli«, koji je Bertučević izabrao, osim nekoga zidnog vijenca naznačenog posebno u toj knjizi. Svi dijelovi, postamenti, pilastri izrađeni u dva dijela s korintskim glavicama i ižlijebljeni, te svod, trebaju također biti učinjeni prema nacrtima na označenim stranicama te knjige kako to već traži »savršeno umijeće«. K tome su se obavezali napraviti i dva prozora u određenim mjerama, s vanjskim i unutrašnjim okvirom prilagođenim unutrašnjosti apside i vanjskom kvadratnom otvoru. Ugovorili su da će izraditi i dvije stepenice s uobičajenim poluoblim vijencem zvanim »štapić«, u određenim mjerama i u komadima. Svi ti radovi trebali su biti izrađeni od kamena poznatog kamenoloma na korčulanskom otočiću Vrniku. Bertučević im je isplatio kaparu, dio ugovorene cijene i obavezao se da će im ostalo dati kasnije i nakon svršenog posla, pošto ga majstori o tome obavijeste u određenom roku. Ugovorili su da će vještaci procijeniti izrađene radove i da će se zatim majstori pobrinuti za prijenos i postavljanje tih dijelova na njihova mjesta, zbog čega će i boraviti u Hvaru.

Očito je, dakle, da je apsida izrađena po Pomenićevu nacrtu i da je on imao posebnu knjigu ili bilježnicu s nacrtima građevina i njihovih pojedinosti koje je nudio izboru naručitelja. Knjiga je imala dvadeset i dva, a možda i više listova, a naziv joj je vjerojatno preuzet iz brodogradnje.[51]

U Korčuli su postojale majstorske bilježnice nacrta. Na jednu, u kojoj su okupljeni nacrti zidnih peći, okvira grbova, građevinskih vijenaca i glavica, kropionica, građevnih kompozicija pa i crtež drvenog izrezbarenog oltara iz dominikanske crkve s karijatidama u Splitu, već sam upozorio u radnji o Dubrovačkim zlatarima u »Starohrvatskoj prosvjeti« 1949. godine. Ali ta je bilježnica naknadno sastavljena i u nju su osim građevinskih uneseni i crteži čipki, vezova i ukrasa za kovinsko posuđe, drvorezi i bakrorezi iz starih tiskanih knjiga, jednako kao i crteži sirena, pa voća i cvijeća, životinja i ptica crtanih iz prirode. Te crteže renesansnog, manirističkog i baroknog stila okupio je vjerojatno neki sabirač, a ne graditelj u XVII stoljeću. Iako ne pripada isključivo graditelju ili klesaru, ipak upotpunjava hvarsku arhivsku vijest o postojanju takvih i sličnih bilježnica, što se uostalom i moglo očekivati u gradu velike i raznolike građevinske djelatnosti. Njen spomen pri ugovoru o gradnji ujedno nam potvrđuje sudjelovanje naručitelja u izboru naručene građevine. Do sada su pri sličnom ugovaranju bili spominjani samo pojedini nacrti koji su služili kao uzorci, a i jamstvo za izvršenje ugovora, ali na bilježnice ili povezane listove nije se naišlo. Poznat mi je nacrt nekog ljetnikovca u jednoj knjizi dubrovačkog bilježnika, pročelja župne crkve u Nerežišćima na Braču i u Prčanju.

Osim ugovora s Pomenićem i Vlahovićem, Andrija Bertučević je istog dana ugovorio s majstorima Franom i Nikom Suratićem, Markom Matulićem i Martinom Nikovim Sinkovićem, da mu klešu kamen za stolnu crkvu po uzorcima koje će im do osam dana predati njen protomajstor Ivan Pomenić. Njima su i isplaćene tada, a i u toku slijedećih mjeseci, pojedinačne svote novaca, što znači da su se držali ugovora. Tako je npr. krajem lipnja 1620. Franu Suratoviću isplaćeno 638 lira za kamen (d. LXVI). Bertučević je i u Hvaru okupljao majstore i pripremao građu za nastavak zidanja apside i pročelja koje je bilo započeto, ali do 1613. nije bilo spojeno s crkvom, pa je biskup Cedulin u lipnju 1613. naredio pri službenom pohodu da se popravi i kupama pokrije krov nad desnim krilom crkve gdje je zvonik rušenjem starog i otvaranjem novoga zida, koji to krilo dijeli od crkvene lađe s lukovima, da se premjeste oltari koji su u toj lađi u kapele već podignutog krila i da se to uradi u toku četiri dojduća mjeseca. Naredio je da se zatim, u druga četiri mjeseca, dovrši već započeto pročelje i spoji s krovom te tako produlji crkvu rušeći joj stari zid koji ju je još dijelio od tog pročelja. Nakon ta četiri mjeseca neka se pak postepeno zida lijevo krilo koje se treba podudarati s desnim. Zatim neka se sagradi sakristija iza stare, a u staru da se premjesti i pomakne oltar sv. Križa, i tako rušenjem zida između crkve i nove sakristije neka se sagradi nova kapela usporedo s onom Gospinom u desnom krilu (d. LXVI). Prema tome vidi se da je Cedulin zamislio već izgled nove proširene crkve, ali je nije dovršio.

Majstori Vicko Dubrovčanin i Marko Paskojev pripremali su kamen i dubili zemljište s radnikom Franom za temelje kapele početkom 1620. (d. LXVII). Tri dubrovačka majstora iz Gruža, gdje je oduvijek bilo klesarskih i graditeljskih obitelji, Vicko Sebastijanov, Marko Ivanov i Paskoje Petrov izjavili su kasnije, 5. siječnja 1628. u dubrovačkoj državnoj pisarni, da su pred sedam godina klesali kamen za hvarsku stolnu crkvu, a majstor Antun da joj je zidao temelje, te da su bili plaćeni od svećenika Andrije Krškića, što je, možda, nadimak don Andrije Bertučevića (d. LXVIII).

Početkom 1620. pojačalo se i skupljanje milodara za gradnju apside, a isplaćivalo se i majstora Petra Dusića iz Staroga Grada za sedru njenog svoda. Nabavila se i lađa crvene zemlje iz Staroga Grada koja je i tada služila za povezivanje temeljnog kamena. Iskopao ju je i pripremio Nikola Kirigin (d. LXIX), a prenosili su je veslači s mletačkih galija zapovjednika Pisana, Civrana, Quirinija, Tiepola i Foskola, dok su oni s Pesarove galije prenosili kamen skinut sa zidova neke porušene kaptolske kuće koja se nalazila pod kaštelom, a kaptol ga bio poklonio za gradnju apside (d. LXX).

U nedostatku radnika veslači s mletačkih galija koje pristajahu u Hvar često su poslužili kao nosači i pomagači pri gradnji, prenosili najčešće kamen koji se prevozio iz Korčule, ali su i zidali temelje. Dobijali su za to nagradu i plaću u novcu, ali ih se često plaćalo vinom i hranom, što pokazuje i njihovo loše stanje na veslarkama. Ljeti 1621. pri prenošenju velikih kamenova za temelje apside na drvenim gredama iz Dračevice, ugovorena je dnevnica s dvanaestoricom galijaša Morosinijeve galije u iznosu od dvije lire (d. LXXI), a zatim se broj nosača podvostručio jer kameni komadi bijahu teški i veliki. Tada se, dvadesetih godina XVII stoljeća, usporedo gradilo i na pročelju i na apsidi dok je sredina crkve stajala još u svom

obliku iz XIV i XV stoljeća. Opseg i veličina lađa bili su, dakle, između pročelja i apside omeđeni i odmjereni.

A u vjetrovitom pelješkom kanalu bjelasao se na suncu i blijeskao na kiši pred korčulanskim kamenolomima naslagani kamen. Dva druga Ivan Pomenić i Nikola Marinov Vlahović bijahu izradili sve naručene dijelove i javili su Bertučeviću da ih, prema ugovoru, treba doći prenijeti iz Korčule u Hvar petnaest dana pošto budu dovršeni. Stoga ga i obavijestiše da su dovršeni radovi izloženi šteti i kvaru što im mogu nanijeti i vojnici koji dolaze u velikom broju na otočić Vrnik, pa je Pomenić otklonio od sebe svaku odgovornost i na vrijeme obavijestio Bertučevića. To pismo doduše nije datirano, ali budući da Pomenić izručuje pozdrave Bertučeviću i u ime svog druga Nikole, može se pretpostaviti da je to Nikola Marinov Vlahović spomenut u ugovoru iz 17. svibnja 1620 (d. LXXII).

Sredinom svibnja stigli su i korčulanski majstori, graditelji i klesari, na čelu s Ivanom Pomenićem, koji će od sada biti glavni protomajstor izgradnje, s njegovim drugom Marinom Vlahotićem. Njih je dovezla posebna za to plaćena lađa da vide što sve treba nastaviti na pročelju i kako valja ukrasiti apsidu, te da uzmu potrebite mjere pojedinih dijelova (d. LXXIII). Prema tome izgled, ukras, a donekle veličinu i oblikovanje apside može se pripisati majstoru Ivanu Pomeniću i njegovu drugu Marinu Vlahotiću koji će dulje vremena zidati na njoj. Ivan je postao protomajstor pročelja i apside, pa ga tako i nazivahu, a Marin je zabilježen kao njegov zamjenik (sottoproto). S njima je stigao i njegov sin Ivan Marija, koji će kasnije klesati kamen apside (d. LXXIV). Oni su se u Hvaru zadržali samo četiri dana. Nadstojnici gradnje predali su Pomeniću na odlasku iz Hvara u Korčulu deset kartonskih listova u koje je on imao ucrtati mjere i napraviti uzorke potrebite majstorima za klesanje kamena u korčulanskim kamenolomima (d. LXXV). Mornarima koji su ih dovezli s Korčule i odvezli natrag plaćeno je hvarskim proizvodima, sirom i uljem, sardelama i vinom. Tada se pri gradnji obaju dijelova crkve, pročelja i apside, zaposlilo nekoliko korčulanskih majstora: Marko Matulić, Frano i Niko Suratić, Marin Sinković, Frano Vlahotić stariji, Nikola Franov Vlahotić i ostali. Oni su zajedno s Pomenićem i Marinom Vlahotićem izrađivali pojedine dijelove pročelja, kamene kvadere koji se nižu u redovima (pietra di corso), zidne vijence (cornise o risalto), pilastre i dijelove koje nazivahu »romanato« (d. LXXVI). Zato su isplaćivani pojedinačno i nekoliko puta (d. LXXVII). Veliki dio te građe prevozio je iz Korčule brodom Vicko Kaporović. Usporedo s tim prevozio se i pijesak s Visa. Dječaci su zvonjavom često okupljali nosače, ljude i žene, pozivajući ih na prenošenje građe koje im se svaki put plaćalo novcem, kruhom ili vinom. Za prijenos kamena, pijeska i crvene zemlje uzimalo se čak i šesnaest veslača s mletačkog brodovlja. Prijevoz i prijenos oblikovanog kamena vršio se s najvećom pažnjom, a koristilo se pogodno ljetno vrijeme. Kamen su majstori procjenjivali pri ukrcaju u korčulanskim kamenolomima, a kako na obali nije bilo mostova da se brod približi i izravno ukrca teret, napravio bi se drveni mostić učvršćen čavlima koji bi Kaporović sastavio. Njemu su osim vozarine (nolo) nadstojnici gradnje plaćali i izvoznu lučku carinu, koju je trebao platiti korčulanskoj općini na njenoj obali, a plaćalo mu se i za grede kojima se podupirao i uzdizao kamen pri ukrcavanju i iskrcavanju. U jedrenjaku bi se napravilo i posebne drvene gredne ležaje da se teret ravnomjerno rasporedi i brod odoli nasrtajima valovlja i vjetra u vjetrovitom Pelješkom kanalu, gdje se već potapljahu i antičke lađe, te da se ubrani i konačno oblikovani kamen ne okrnji i ošteti. Pri iskrcavanju na gradskoj obali i na molu u Hvaru pomagao je 1620. drvodjelac majstor Ivan. On je ljeti i u rujnu izrezao kartonske obrasce po kojima su korčulanski kamenari klesali pojedine kamene dijelove (d. LXXVIII).

U lipnju 1620. radili su na pročelju i klesanju kamena i majstori Stjepan Nikolin i Juraj Ivanov, članovi već spominjane klesarske obitelji Bokanića iz Pučišća na Braču. Njima je dana i posebna kapara da ih se obaveže na dolazak na gradnju, a zatim im se i plaćao kamen obrađen za pročelje.

Tog mjeseca Pomenić je izvijestio pismom Bertučevića da je Frano Suratović dovršio tri glavice, nekoliko komada zidnog vijenca a drugi majstori da obećavaju dovršiti radove prema obavezi (d. LXXIX). Čini se da on nije usavršavao obradu tih komada kao što je ponekad bio običaj kod nekih majstora, već ih samo skicirao, barem glavice, jer se pri isplati one tri glavice spominju neotesane (d. LXXX). Pomenić je boravio povremeno u Hvaru, te se oba Bokanića obavezaše da će uvijek, kada on stigne raditi na pročelju, i oni doći iz Pučišća da mu pomažu, i ostati u Hvaru isto toliko vremena koliko i on (d. LXXXI). Branje i klesanje kamena u korčulanskim kamenolomima brzo je napredovalo, pa je Pomenić sredinom lipnja pozvao u Korčulu pismom Bertučevića (d. LXXXII) da je obavezni dio završen, te da kamenari traže platu: »... rekoše da dođete ovamo i donesete novce, a zahtijevaju da njihovi radovi budu ovdje procjenjeni. Dođite, jer inače se preostalo neće dovršiti i nemojte se ispričavati pred majstorima niti štediti desetak novčića!«. Oprezni majstori su se, dakle, pribojavali da im hvarski procjenitelji ne snize cijenu rada kad već kamen bude donesen na gradilište. Krajem lipnja, a i kasnije, Pomeniću su isplaćeni ukrašeni dijelovi kapele, prozori, luk i zidni vijenci (d. LXXXIII). Ali rad ostalih majstora se ipak otezao, pa ih je u srpnju 1620. korčulanski gradski knez Alviz Micheli opomenuo da će biti oglobljeni i kažnjeni ne dovrše li grubo klesani kamen u onoj količini i prema mjerama koje im je bio propisao Pomenić za dovršavanje pročelja (d. LXXXIV). Poslije je Micheli, na izričito traženje hvarskoga gradskog kneza pozvao Pomenića i naredio mu da dovrši obrasce za kamen, ali je protomajstor izjavio da je dva već dovršio i bio za njih plaćen, dok treći nije obavezan napraviti. Micheli je na to otpisao hvarskom gradskom knezu tražeći da mu pošalje prijepis ugovora s Pomenićem, pa da će ga nakon toga prisiliti napraviti tražene obrasce (d. LXXXV). To uostalom nije bio jedini put da su mjesne vlasti oba grada posredovale da bi se ubrzao posao. Prema zakašnjavanju i neizvršavanju rokova obećanih u ugovoru, koje se inače susreće i u drugim mjestima i u različitom vremenu, moglo bi se pretpostaviti da su korčulanski graditelji i klesari poduzimali odjednom nekoliko narudžbi u različitim krajevima kako bi što više zaradili. Kada zbog nevremena ili zastoja posla nisu mogli

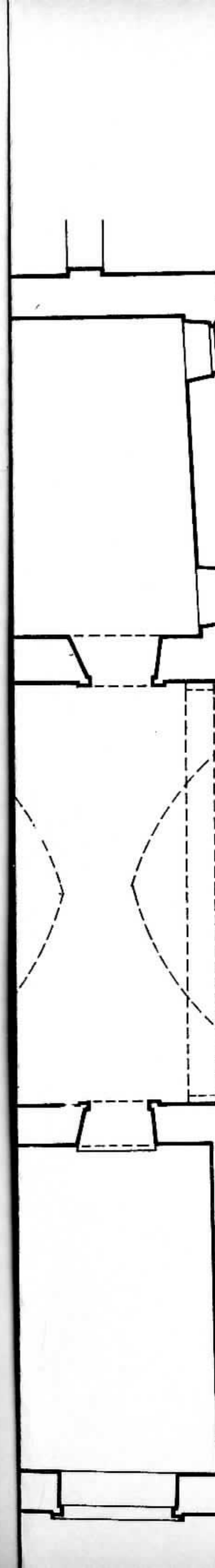
zidati na otvorenom gradilištu, klesali su u svojim radionicama, kamenim bez vapna zidanim i pločom pokrivenim kućicama, od kojih se neke još sačuvaše na Vrniku i pri obali korčulanskog predgrađa. To se doznaje i iz Pomenićeva pisma Bertučeviću koje ću spomenuti, a iz podudaranja ugovora koji je taj majstor sklopio u isto vrijeme s različitim naručiteljima.

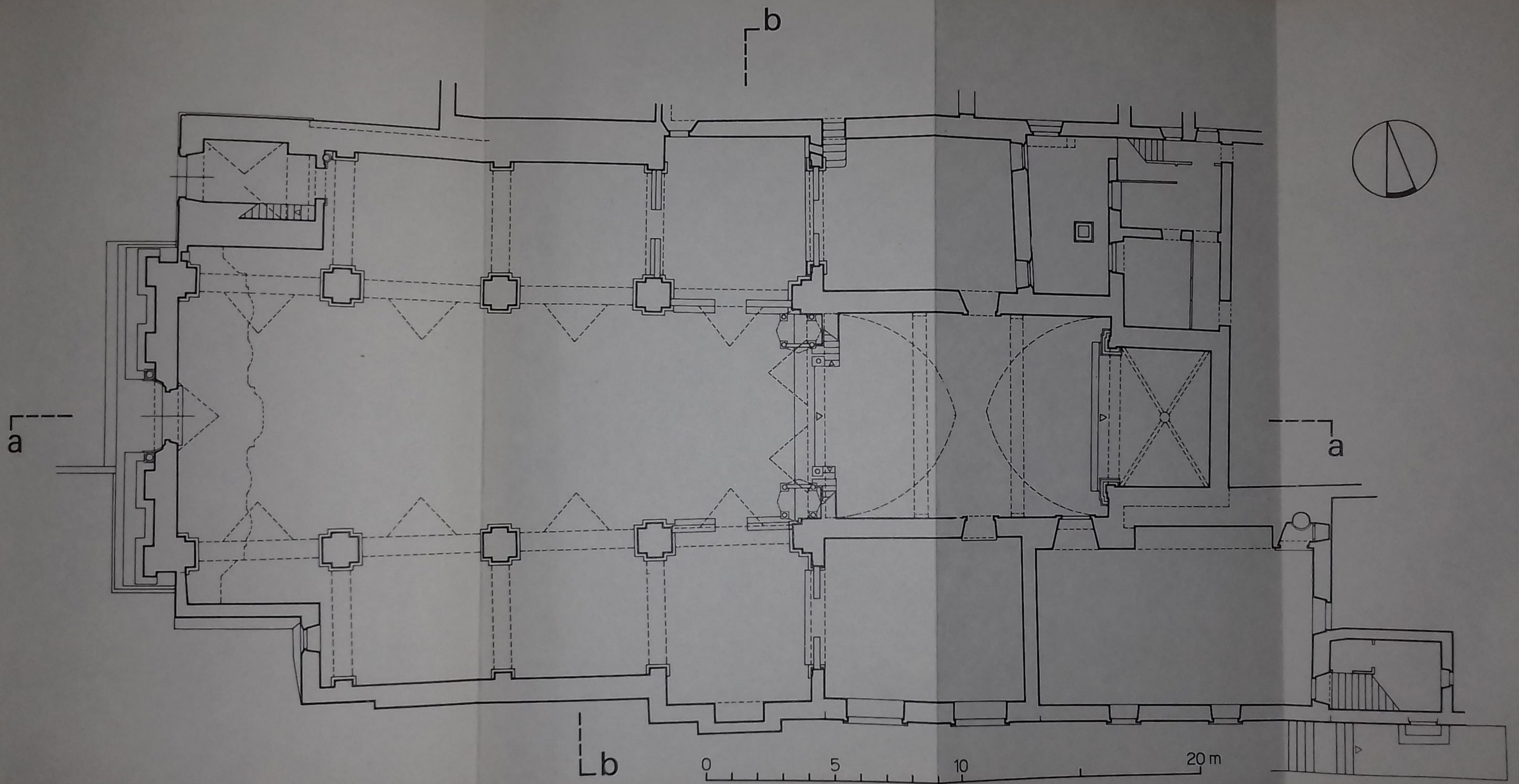
Sve to pokazuje njihovu neprekidnu, ustrajnu, različitu i razgranatu djelatnost u kojoj su radili okupljeni rodovi, očevi sa sinovima i udruženi drugovi. Bit će vjerojatno i to jedan od uzroka polaganog napredovanja u zidanju hvarske stolne crkve jer su njeni graditelji poduzimali istodobno različite narudžbe i u drugim mjestima.

Bertučević je početkom srpnja 1620. godine sklopio ugovor s brodarom Blagojem iz Pelješca o prijevozu kamena koji bijahu pripremili Frano i Nikola Suratić, Marko Matulović, Jerolim sin majstora Marina Vlahotića, Vicko Pavlović i Martin Nikolin Sinković (d. LXXXVI). U srpnju su majstori Ivan Pomenić u Bertučevićevo ime, a Nikola Kosta i Frano Vlahotić u ime klesara procijenili gotove zidne vijence, a i pročelni kamen zajedno s troškom prenosa do obale (d. LXXXVII). Bertučević je osim spomenutih, isplatio i Marina Sinčića koji je također klesao zidne vijence i pročelni kamen (d. LXXXVIII). Sve te dijelove Pomenić je uziđivao u pročelje kada je sa sinom od sredine lipnja do prvih dana rujna, dakle uglavnom ljeti, boravio u Hvaru (d. LXXXIX). Marku Vlahotiću je pri tom boravku isplaćen i najam za kuću u kojoj je boravio (d. LXXXX). Majstorima je Bertučević ponekad plaćao i u naravi; u rujnu 1620. poslao je Marinu Vlahotiću vina i lakat lasičjeg krzna (d. LXXXXI) kojim su mletačka vlastela obrubljivala odjeću pa je stoga bilo i cijenjeno. U listopadu 1620. nabavilo se šest stotina crepova za apsidu ali su radovi vođeni u toku čitave godine ipak zapinjali. To odaje i Pomenićevo pismo upućeno Bertučeviću iz Korčule krajem prosinca (d. LXXXXII), iz kojega se saznaje da je graditelj izrađivao nacrte i da se njegova odsutnost iz Hvara odražavala i na usporavanje gradnje, te da je on nastojao da pojedini majstori izvršavaju obaveze dane u ugovorima, pače da nije prihvaćao neke unosne narudžbe da bi izvršio one već ugovorene s Bertučevićem. Međutim, korčulanski majstori nisu rado prihvaćali posao u Hvaru koji nije bio točno ugovoren niti su, čini se, bili voljni dulje vremena ostati i raditi u tom gradu, iako su ih korčulanski i hvarski knez na to poticali. Oni su vjerojatno tada nalazili zarade i u Korčuli i u drugim mjestima, pa je i Pomenić tada izrađivao neki oltar za korčulanskog biskupa. Vjerojatno je to oltar sv. Trojstva sa slikom Leandra Bassana na kojoj je naslikan biskup Teodor Diedo u korčulanskoj stolnoj crkvi.[52]

Odatle se može vidjeti da je početkom XVII stoljeća njihova djelatnost, kao i u prošlim vremenima, bila zamašna. U drugoj polovici tog stoljeća i početkom XVIII oni će se zaposliti na obnovi u potresu nastradalog Dubrovnika i Kotora te će zbog velikih i hitnih potreba jednolične, neprekidne zaposlenosti ponajviše na najobičnijim jednostavnim gradnjama opasti i vrsnoća njihovih klesarskih radova i sustati razvitak u njoj.

U toku 1621. gradnja se nastavila. Njeni operariji Andrija Bonino i Hortenzije Bertučević, koji je neko vrijeme bio fiskalni advokat i bavio se inače advokatskim zvanjem,[53] uputili su u toku te godine pismo i proglas

b
a
a
b
0
5
10
20 m

stanovnicima Hvara istaknuvši da prihodi koji se dobiju od crkvenih, kanoničkih zemalja nisu dovoljni za nastavak gradnje stolne crkve jer se svota sakupljena od tih prihoda troši za voštanice, za plaću orguljaša i kapelnika i za ostale redovite godišnje potrebe, a vrlo malo preostaje za obnovu apside, za sakristiju, krov, a osobito za izgradnju davno započetog pročelja za koji bijahu tada pripremljeni kamen, vapno, pijesak i ostala građa. Od Malog odbora za gradnje bili su namijenjeni gradnji crkve iznosi od kazni, što je onda u Dalmaciji bilo uobičajeno, a gradski knez je odredio da se i treći dio prihoda od ulova sardela na ribolovnom položaju Trešljavcu kraj Biševa upotrijebi za gradnju pročelja u toku dviju slijedećih godina. Ali kako ti prihodi nisu bli dovoljni ni stalni, spomenuti prokuratori su tražili da se i oni od soli upotrijebe za gradnju crkve, osobito njenog pročelja. jamčeći da će svi biti pažljivo čuvani, a izdaci opravdani (d. LXXXXIII).

Gradnja se u toku 1621. nastavila, za nju se dobavljalo vapno s otoka Šolte i iz Duge uvale kraj rta Pelegrina na Hvaru prozvanom tako po crkvici kojoj se još vide zidovi.[55] Dovozili su ga Marko Gvozdinović i Ivan Maravić ili Marušić dok su druga dva brodara Ivan Foretić i Petar Dusić dovozili sa Šćedra sedru (d. LXXXXIV). Dubrovački majstori Vicko, Maroje i Paskoje su (d. LXXXXV) s pomoćnicima brali kamen u Dračevici pod crkvom sv. Nikole a klesali ga pod velikim zvonikom na trgu za temelje apside. Majstori Marko i Mate, oba Mlečića, pripremali su različite građevne dijelove (d. LXXXXVI). Mate je za to isplaćen vapnom koje mu je trebalo kada je popravljao zvonik sv. Venerande za grčkog kaluđera (d. LXXXXVII). Korčulanski majstori Marko, Kosta, Frano i Nikola Franov Vlahotić donosili su kamen. Neko vrijeme je radio kao protomajstor na apsidi, osobito na njenim temeljima Šimun Dubrovčanin (d. LXXXXVIII), te su njemu Vicku i Živku koji bijahu također iz Dubrovnika isplaćene veće svote, a Šimun koji je radio s pomoćnikom isplaćen je jednom i bravljim mesom. Ivan Pomenić nastavljao je izradbom ukrašenih dijelova apside (d. LXXXXIX) i izrađivao njen luk (d. C), a Ivan Marija Vlahotić klesao pojedine njene dijelove koje često nazivaju »bijeli kamen« (d. CI) dok je Marko Matulović klesao kamen u Korčuli, gdje mu je upućivan za to i novac. Na obali korčulanskih kamenoloma bilo je primljeno mnogo kamena, radi neredovitog prijevoza, pa su u ožujku majstori Nikola pokojnog Ljudevita Suratića i Marko Matulović pisali Andriji Bertučeviću, javljajući mu da su njihov ugovoreni dio dovršili, i ovo: »Obaviještavamo Vaše gospodstvo kako mletačka gospoda silom hoće oduzeti te gotove komade te su nam zbog toga nekoliko puta prijetili«. Stoga oni uklanjaju sa sebe svaku krivicu ako im taj spremljeni kamen odnesu i javljaju da će sve ono što u tome treba poduzeti biti Bertučeviću na korist (d. CII). Pilastri su se u apsidi već postavljali, a jednoga koji je bio učinio Pomenić trebalo je premještati (d. CIII). Veliki luk, naručen u Korčuli, već je Pomenić bio dovršio početkom 1621. i koncem travnja još nije bio odvezen brodom u Hvar, pa je tada pisao Bertučeviću da ga dođe procijeniti i uzeti (d. CIV), iz čega se vidi da i prijevoz kamena nije bio redovit. Pomenić je u svibnju i u lipnju bio isplaćen za taj luk i za još neke ukrasne dijelove kapele (d. CV) koje je Kaporović prevozio svojim velikim gripom (d. CVI). Na apsidi su u toku

ljeta nastavili zidati već spominjani Dubrovčani, majstori Šimun s pomoćnikom, Vicko i Živko, a Bertučević je, krenuvši u Korčulu pronaći majstore za pročelje i apsidu, morao proslijediti i u Dubrovnik, kamo su ga odvezli dva pelješka brodara Marko Florijev i Marko Stjepanov iz zaseoka Basinje kraj Vignja (d. CVII). Graditelja i klesara, dakle, nije trenutno bilo lako naći u srednjoj Dalmaciji. Ipak su ljeti 1621. stigli na gradnju apside i bili isplaćivani Ivan Pomenić, Marko i Nikola Suratić, Marin i Frano Vlahotić i dubrovački majstori (d. CVIII). Frano Suratić je izradio tri glavice i »romaneto« koje mu je Bertučević krajem lipnja isplatio, a Pasko Pomenić i Nikola Kosta »romanat« za luk pročelja i dva komada pilastra koje su izradili Marko Matulović i Nikola Suratić. Frano Kaporović je dovezao tada svoj veliki grip prepun obrađenog ukrasnog kamena za apsidu (d. CIX). Te radove su, osim stepenica koje još ne bijahu gotove, procijenili Ivan Pomenić i Nikola Marinov Vlahović, zaklevši se na Evanđelje da je njihova procjena točna (d. CX). Ali najveći dio izrađenih ukrašenih komada za apsidu izradio je Pomenić, osobito kada se zaključilo da se ona produlji više nego što je bilo ranije odlučeno pa joj je trebalo nadodati nove dijelove (CXI). U srpnju je Bertučević isplatio majstorima koji su prema ugovoru od 7. svibnja prošle, 1620. godine, izradili pojedine dijelove pročelja i to Marinu Vlahotiću za rad na gradnji koji je izvršio sa sinom Ivanom Marijom, a posebno za pročelni kamen koji se zidao u redovima, za »romanatto«, i zidne vijence. Za te dijelove su plaćeni i Frano Suratić i Jerolim Vlahotić koji su radili zajedno, Martin Sinković, Marko Matulović i Nikola Suratić koji su pored tih dijelova izrađivali i komade pilastara. Usporedo su se dakle zidali krajnji dijelovi crkve, pročelje i apsida, dok se lađa između njih još u to vrijeme nije preinačivala. Pomenić je tog ljeta stizao i ostajao nekoliko dana u Hvaru da vidi koje je dijelove pročelja potrebno izraditi (d. CXII). U kolovozu 1621. isplaćeno mu je kao protomajstoru pročelja petnaest dnevnica, svaka po šest lira, a isto toliko i njegovu sinu. Na pročelju je tada bio zaposlen i klesar majstor Marin Vlahotić, a njegova je dnevnica bila za polovicu manja od Pomenićeve. Kasnije je u slijedeća četiri dana povećana za liru, i kao i Marku Vlahotiću, koji je također radio petnaest dana na pročelju, iznosila četiri lire (d. CXIII). Marko i Frano Vlahotić, koje po ocu Mati zvahu Bačvar, zidali su također na pročelju. Majstori su bili dok su boravili u Hvaru unajmili stanove pa je Franu i Marinu Vlahotiću i sinu mu Ivanu Mariji koji su usporedo radili na pročelju posebno isplaćivano i za stanarinu od sredine srpnja do prvih prosinačkih dana (d. CXIV).

U vrevi gradnje, pri komešanju velikog broja žena, nadničara, galijaša, Albanaca i Grka, zagoraca, otočana i radnika sakupljenih s različitih krajeva (d. CXV) u onim vrućim ljetnim danima, rijetko je zabilježen neki izgred. Pri početku gradnje apside ukraden je jedne noći koloturnik toliko potrebit gradnji, pa je majstor Ivan Vivis nabavio novi (d. CXVI). U srpnju 1621. donesene su i jelove grede kupljene u Korčuli za podupiranje svoda apside (d. CXVII), a u kolovozu i rujnu prenosilo se i miješalo vapno i pijesak, klesao se kamen koji se brao ispod kaštela i uziđavao u apsidu (d. CXVIII). Sve njih, majstore i radnike nadzirao je Bertučević i kada je on u kolovozu bio odsutan iz grada, a u rujnu otišao obrati svoje vinograde,

prepustio je nadzor i isplatu radnika koje se isplaćivalo vinom, kanoniku Ivanu Dinku Lupinu kojega je za to plaćao prema posebno sklopljenom ugovoru (d. CXIX). I poznati glazbenik, orguljaš i učitelj crkvenog zbora u stolnoj crkvi Toma Cecchini sudjelovao je pri gradnji, pa je krajem rujna 1621. pisao Bertučeviću potvrđujući primitak svoje godišnje plaće, koju mu je isplatio Antun Fasaneo, da su i majstori plaćeni po Bertučevićevu nalogu i da mu se čini da su zadovoljni. Javio mu je da su počeli uziđivati zidne vijence nad prozorima apside, te da se vjeruje da će skoro i kor isprazniti od svega onog kamena koji je u njemu bio nagomilan, a to je, naravno, Tomu Cecchinija kao majstora kapele posebno zanimalo (d. CXX). Ali u listopadu, kada je zazimilo, protomajstor Pomenić je otputovao kući. Jesenske kiše su počeli prati sa skela i bijelog kamena prašinu, pa se on povukao u Korčulu da u svojoj kamenoj kućici pri obali kleše oltar koji mu je naručio neki njegov prijatelj i koji se nadao dovršiti krajem 1621. Obećao je u pismu Bertučeviću da će dovršiti križ i ružu (stellu) koje mu je naručio, ali da mu pošalje novac. A što se tiče obrazaca, zima je, pisao mu je, i nije vrijeme podesno za rad, pa mu ih stoga niti ne šalje. Javlja mu da obavijesti gospara Tomu (Cecchini?) da mu je već pred nekoliko vremena dovršio nišu (capa santa), ali da mu je nema po kome poslati, pa neka uputi nekoga po nju (d. CXXI). Prijevoz je, dakle, kamena bio otežan, ali su se u toku zimskih mjeseci radovi ipak nastavljali. Sredinom studenog nabavljena je crvena zemlja kojom su majstori nacrtali luk apside (d. (CXXII). Ti su nacrti pojedinih dijelova gradnje, kako vidjesmo, bili ucrtavani i na kartone, a ranije ih urezivahu pri dalmatinskim gradnjama i na kamene zidove npr. na dominikanskoj crkvi u Trogiru i Dubrovniku, na župnoj u Perastu, na stolnoj crkvi u Korčuli ili na pločnicima npr. na terasama trogirske stolne crkve[56] i pločniku stare franjevačke crkve u Makarskoj. Grupa žena je u studenom prenijela dijelove zidnog vijenca u crkvu i njima je plaćeno kao i nekim ljudima u vinu (d. CXXIII). Drvodjelac, majstor Petar Dusić (?) je sa svojim sinom pokrio privremeno apsidu drvom i kupama budući da je stajala rastvorena, a nije ju se moglo nadsvoditi sedrom, jer zidovi još bijahu svježi (d. CXXIV). On je drvenim okvirom zatvorio i njene prozore i tako je zaštitio od oštećivanja. Sve te pojedinosti nisu nam inače bile poznate s drugih gradilišta onog vremena, pa ih je stoga zanimljivo zabilježiti. Godine 1622. gradila se nova sakristija pa je u ožujku Bertučević isplatio dubrovačkog klesara koji je klesao kamen za njene zidove (d. CXXV). Nastavljalo se dobavljanjem sedre i kamena, ali je nedostajalo nosača, pa je za prijenos uzet i neki Puljiz koji se namjerio u onoj prometnoj luci (CXXVI), a ti ne bijahu rijetki radi čestih veza s Apulijom.[57] Protomajstor Ivan Pomenić je u međuvremenu izrađivao križna rebra za svod apside u Korčuli i tamo mu je u ožujku Bertučević uputio kaparu od dvadeset i pet dukata, a isto toliku svotu za trideset stupova (d. CXXVII) odrine vinove loze, a vjerojatno i drugih penjačica u biskupskom perivoju koji se tada uređivao po ondašnjem običaju s dvoredima stupova podignutim kao i u susjednom Lucićevom, a i starogradskom Hektorovićevu perivoju. Nekoliko tih stupova još se nalazi u biskupskom vrtu iza stolne crkve. Imaju osmerostrani oblik s osmerokutnom glavicom udubljenom za nošenje drvenih motki i sliče bezbrojnim stupovima odrina XVI—XIX sto-

lјeća koji se sretaju od Kotora do Trogira i Šibenika, a ponajviše u perivojima dubrovačkih renesansnih ljetnikovaca.[59] Bio je to, dakle, veći hortikulturni zahvat uz biskupski dvor i stolnu crkvu to više što perivoji u Hvaru bijahu rijetki. U lipnju su se prenosili dijelovi križnih rebara koje je Pomenić bio pripremio u Korčuli i nosačima se plaćalo u vinu i kruhu, a kameni se komadi procjenjivahu. Tada se nabavljahu i daske koje su se postavljale pod izrađeni kamen da ga se ne bi oštetilo (d. CXXVIII). Pridavala mu se, dakle, posebna pažnja i sustavno uređivalo gradilište. Kupovahu se i daske za lukove obrazaca učinjenih za svod apside (d. CXXIX). Biskup Petar Cedulin pomagao je izgradnju tog svoda i obećao u studenome iz Zadra Bertučeviću veće svote, koje će on za nju dati (d. CXXX). Ni tada još Pomenić nije bio gotov s križnim rebrima, pa je prvih dana prosinca pisao Bertučeviću da mu pošalje mjere (d. CXXXI). Apsidu je trebalo ojačati, vjerojatno radi pritiska njenog svoda, pa su stoga prvoga prosinačkog dana postavili ispod temelja pilastara apside stupove od jelovine i to pod njenim pilastrima (d. CXXXII). Tom prigodom se sve zidare, klesare i ostale radnike pogostilo vinom (d. CXXXIII). Desetak dana zatim obavezali su se majstori Petar i Miho, sinovi pokojnog majstora Stjepana Staničića, koji su možda u rodu s onim Staničićima zaposlenim nekoć na Tvrdalju i crkvici sv. Roka kod Petra Hektorovića,[60] da će i oni raditi na pročelju i na ostalim dijelovima stolne crkve (d. CXXXIV). U toku veljače 1623. Pomenića su također plaćali za rad (d. CXXXV). Majstor Dusić je klesao sadru za apsidu, a Ivan Sibischini ju je prevozio svojim gripom (d. CXXXVI). U toku godine plaćalo se majstoru Suratiću za kamen, a Ivanu Pomeniću za križna rebra i svod apside. Prvog svibnja on je izričito tražio da mu Bertučević pošalje novac (d. CXXXVII), pa je krajem tog mjeseca operarij otputovao u Korčulu prevesti križna rebra i požuriti majstore u klesanju kamena za pročelje (d. CXXXVIII). Prvih dana lipnja isplaćen je Vice Kaporović koji je prevezao te komade. Pomenić je izradio i lik Stvoritelja u visokom reljefu koji je uzidan kao klin sred tih rebara svoda, a i četiri glavice na njihovim počecima (d. CXXXIX), pa mu je Bertučević isplatio čitavu svotu od sedamdeset i pet dukata (d. CXL) plativši mu posebno i akroterij (d. CXLI). U drugoj polovici lipnja šest galijaša prenijeli su visoki reljef Stvoritelja (d. CXLII), a Petar i Jure kovač i neke ukrašene komade rebara križnog svoda (d. CXLIII). Protomajstoru Pomeniću poslani su galijom, koja se ponekad koristila i za prijenos kamena za stolnu crkvu, drveni obrasci (d. CXLIV) da prema njima kleše pojedine komade. Sredinom lipnja, kada je Pomenić imao stići u Hvar, gradski knez je pozvao na gradnju apside Petra i Mihovila Staničića, koji su se za taj posao bili obavezali prošle godine (d. CXLV). Pomenić će biti nadgledavao postavljanje svojih dijelova na svodu apside. Njegov rad naišao je na priznanje i biskupa Cedulina. On je s majstorom 5. srpnja sklopio ugovor za gradnju dviju pobočnih kapela uz glavnu lađu sa zapadne strane one prve svetog Otajstva. Majstor se obavezao da će izraditi njihova četiri obla stupa s glavicama i stopama, a i lukove nad njima pod svodovima kapela u određenim mjerama. Obećao je da će ti građevinski dijelovi biti gotovi do kraja ožujka 1624. i da će ih procijeniti, predati na otočiću Vrniku i pratiti njihov prijevoz do Korčule. Biskup se obavezao da će isplatiti majstoru do prvoga

studenoga kaparu od pedeset dukata (d. CXLVI). U srpnju je generalni providur Frano Molin primijetio da su operariji prodavali vino sa crkvenih vinograda jeftinije od ostalih u gradu, pa je tražio točnije vođenje crkvenih prihoda i rashoda za gradnju (d. CXLVII).

Posljednjeg srpanjskog dana je počelo presvođivanje apside kružnim rebrima, ali su neki njihovi dijelovi nedostajali (d. CXLVIII). Presvođivanje sadrom između tih kamenih rebara vršilo se tek slijedećeg ljeta. Počeli su ga 17. kolovoza 1624. braća Petar i Mihovil Staničić i Mihovilov sin koji se po svom djedu zvao Stjepan (d. CXLIX). Prema tome, kao što je to često u starim klesarskim rodovima, i kod Staničića se klesarsko graditeljski zanat prenosio u toku nekoliko pokoljenja. Majstoru Petru pomogao je raditi lukove za taj svod majstor Frano Cetinić (d. CL), ali pri presvođivanju je bilo zaposleno i isplaćivano nekoliko radnika i radnica; Ciganka iz gradske bolnice, Luca iz Brača, Kate Dubrovkinja, Kuzmana iz Kaštela, Kate Splićanka, Jure Pelješčanin sa ženom, tri radnika iz hvarskog sela Plama, Jakov Zagorac, Petar Maroević iz Staroga Grada i ostali (d. CLI). Nakon toga djelomično se apsida i žbukala, a 25. kolovoza stiglo je iz Mletaka tisuću i osam stotina kupa (d. CLII). Nekoliko dana zatim operariji Andrija Bonino,[61] Hortenzije i Andrija Bertučević obračunavali su ponovno s braćom Staničićima za presvođivanje apside (d. CLIII), a plaćen je i Petar Marković zvan i Marušić, kojega su oni doveli iz Staroga Grada da im uz ostale pomaže pri poslu (d. CLIV), pa budući da bijaše nepismen, njegovu priznanicu je ispisao Petar Staničić. U ožujku i lipnju 1625. Petar, Mihovil i Stjepan Staničić su s ostalim majstorima žbukali apsidu i vršili još neke radove u crkvi (d. CLV). Moglo se, dakle, prići izgradnji susjednih pobočnih kapela, to više što je protomajstor Ivan Pomenić sredinom listopada 1624. obavijestio biskupa, da je taj rad gotov, moleći ga da pošalje u Korčulu savjesnu osobu koja će ga procijeniti i prevesti u Hvar, a njemu da uputi preostali dio novca, budući da je o svom trošku izdržavao i plaćao klesare (d. CLVI). Biskup je nakon toga pisao Bertučeviću da procijeni Pomenićev rad za obje kapele i da mu plati (d. CLVII).

U studenome 1624. već je pločnik apside uz kor bio gotov, a i postavljena stepenica pred glavnim crkvenim vratima (d. CLVIII). Tada su plaćeni Ivanu Pomeniću i osam pilastrića postavljenih pod svod glavne kapele (d. CLIX) uz prozore. Građevinski dijelovi dviju spomenutih kapela, koje je Pomeniću bio naručio u srpnju 1623. godine biskup Cedulin, tri stupa sa stopama, polustopa, polupilastar i poluglavice bijahu krajem studenoga gotove i procijenjene (CLX). Prema arhivskim dokumentima narudžbi, procjena i isplata nije jasno, usprkos spominjanim mjerama, kako su izgledale obje Pomenićeve kapele. Iako im nacrt nije sačuvan, ipak izgleda da su imale posebne, podijeljene svodove, traveje uzdignute na oble stupove s glavicama i visokim stopama u svom pročelnom dijelu, a u stražnjem polustupove s poluglavicom koji su ih međusobno dijelili. Vjerojatno su sličile u tom rasporedu onim u ostalim trobrodnim crkvama.

Kamen za zidove tih Cedulinovih kapela klesali su u Korčuli majstori Marko Kosta i Nikola Surati, koji se javljaju i pod hrvatskim prezimenima Kostić i Suratić. Njima je zadnjih dana 1624. i početkom slijedeće godine bilo isplaćeno za taj rad (d. CLXI). Tada se slalo majstorima u Korčulu iz

Hvara i vino u bačvicama mjesto plaće u novcu za rad i ukrcavanje kamena kapela i pročelja. Među tim majstorima bili su Martin Sinković i Antun Kosta, kojima je i u novcu tokom srpnja i kolovoza isplaćivano za »bijeli« kamen (CLXII). Tada je Bertučević boravio u Korčuli i u kamenolomu Frana Suratića obračunao s majstorom Marinom Vlahotićem Starijim i s njegovim sinom Marinom za kamene konzole, stupiće, zidne vijence i ostalo, a u prisutnosti Martina Sinkovića, Frana Suratića i Vlahuše Vlahotića (d. CLXIII). On je, dakle, kao crkovinar bio izravno povezan s majstorima u kamenolomima, obilazio njihov rad, pogađao se s njima, odabirao kamen za gradnju, davao ga procjenjivati, dao praviti obrasce, pa je vjerojatno djelovao na konačni izgled stolne crkve. Posao je i dalje zapinjao, pa je generalni providur za Dalmaciju i Albaniju Alvise Zorzi boraveći u Hvaru 30. studenog 1626. svojom odredbom potaknuo gradnju i odredio način vođenja prihoda i izdataka izabravši Hortenzija Bertučevića za defensora dohodaka i potraživanja »da bi se tim novcem mogla nastaviti gradnja već započete crkve, budući da su građa a i obrađeni kameni dijelovi već gotovi, koji će se, ne uzidaju li se, oštetiti na znatnu štetu crkve« (d. CLXIV).

U lipnju 1627. majstor Frano Suratović je javio iz Korčule Bertučeviću da je Marin Vlahotić dovršio klesanje zidnog pročelnog kamena i tražio da mu pošalje novac (d. CLXV). U studenome 1628. generalni providur je imenovao i Hortenzija Bertučevića operarijem pouzdavajući se u njegovu ispravnost (d. CLXVI). U toku 1629. protomajstor Ivan Pomenić se razbolio, pa je pisao Bertučeviću početkom veljače 1630. da je bolovao nekoliko mjeseci i molio ga da mu pošalje novaca (d. CLXVII). Sredinom ožujka 1630. generalni providur Alvise Zorzi je ponovno zahtijevao da se urednije posluje novcem, da nitko ne vrijeđa ni ometa nadstojnike gradnje uz prijetnju kazne, vezivanja na galiji, izgona i zapljene imovine. Tražio je da se nastavi gradnjom pročelja i jedne od tri kapele (d. CLXVIII). Ali gradnja je zapinjala i biskup Cedulin je u prosincu pisao Bertučeviću iz Zadra da uviđa kako je doista zima nepodesna za gradnju njegovih kapela, ali da se u to doba može sagraditi vapnaru i tako pripremiti onoliko vapna koliko im bude potrebito, i to na zajednički račun, njegov i crkve (CLXIX).

Pomenić je u travnju 1631. pisao Bertučeviću da mu pošalje novac za one dijelove kapele koji se nalaze u njegovu kamenolomu. Žalio mu se na zamjerke koje mu je uputio i naglasio da on nije čovjek koji bi se usudio dva puta naplatiti isti rad (d. CLXX). Dotle je dalje radio i pozvao u srpnju Bertučevića u Korčulu (d. CLXXI) vjerojatno da se uvjeri o završenom dijelu koji je majstoru isplaćen. Tada se gradila i vapnara za gradnju spomenutih biskupovih kapela (d. CLXXII).

Ljeti slijedeće 1632. godine Pomenić je također radio za stolnu crkvu i bio isplaćen 1. kolovoza za klesani kamen, za niše i menzole (d. CLXXIII).

Sredinom siječnja 1633. Bertučević je naručio s otoka Šćedra tisuću i pet stotina komada sedre (d. CLXXIV) za spomenute kapele koje biskup Cedulin, njihov darovatelj, nije vidio dovršene, jer je 4. prosinca 1633. umro. Kada je u Hvaru boravio kapetan jadranskog zaliva Luka Pesaro, pregledao je u siječnju 1634. račune crkvene izgradnje, zatekao je obje kapele presvođene, ali bez krova i neožbukane, tako da su prema mišljenju

graditelja u toku te zime bile ugrožene padom. To bi iznosilo štetu oko dvije tisuće dukata i time znatno oštetilo crkvenu blagajnu. Stoga su operariji ponovno tražili sredstva da ih se pokrije i osigura (d. CLXXV).

U rujnu 1633. popločavao se dio apside četverouglastim kamenim pločama (d. CLXXVI), a slijedeće godine se dobavilo i pet stotina opeka za to popločavanje (d. CLXXVII).

Namjeravalo se sagraditi i jednu kapelu s južne strane glavne lađe, ali se za nju i 1636. teško moglo sakupiti novac koji joj je u svojoj oporuci (d. CLXXVIII) bio namijenio 2. siječnja 1632. kanonik Pelegrin Garibaldi, potomak poznate hvarske obitelji kojoj je član ljekarnik Frano uselio u Hvar iz Milana.[62] U svibnju te godine sabirahu se milodari za gradnju pročelja. U popisu onih koji su obećali doprinos (d. CLXXIX bio je i pjesnik, kanonik Ivan Ivanišević.[63] Teže je bilo skupiti zakupninu sa crkvenih imanja u Komiži, pa se za to Bertučević obratio biskupu iznoseći mu svoje poteškoće u tome. On u tom pismu spominje da su već 1429. svi vinogradi i vrtovi, kuće, ruševne zgrade i barake bile zavedene u katastik i pod godišnjom zakupninom, od koje je polovica bila namijenjena stolnoj crkvi, a polovica opatu komiške crkve sv. Nikole uz određene svote prema vrsnoći položaja, izuzevši vinograde koji su davali posebno ugovoreni prihod. Od tog vremena te su se zgrade i obrađene zemlje umnožile, pa je u studenome 1629. don Andrija Bertučević kao jedan od ubirača crkvenih prihoda skupa s javnim bilježnikom Andrijom Boninom otišao u Komižu uvesti u novi zemljišnik crkvena imanja i zgrade sagrađene nakon onog prvog iz XV stoljeća, da bi ih podredio zakupnini, ali su ih razljućeni Komižani otjerali, a njihova glasnika istukli, te su morali otići neobavljena posla. Taj spor su prikazali mletačkoj vlasti koja je u tome posredovala, a i biskupu u pismu od 13. lipnja 1637. godine (d. CLXXX).

U srpnju 1636. kapele su se dovršavale pa se iz njih čistila ruševna građa i kamen (d. CLXXXI). Te godine se napravio i popis svih kamenih dijelova, vijenaca, glavica, pilastara i prozor zvan »zvijezda« širok u svom otvoru tri stope, koji nedostajahu pročelju i koje je trebalo napraviti (d. CLXXXII). Posljednjih dana prosinca, operarij Geremia Lupi spremao se otputovati u Korčulu naručiti kamene dijelove pročelja i okupiti majstore. Opskrbio se za put kruhom i vinom, a u Korčuli je boravio u dominikanskom samostanu. Sredinom siječnja 1637. Bertučević je u ljekarni Antuna Zeni, u Korčuli, u kojoj su se kao i u ostalim ljekarnama dalmatinskih gradova po srednjovjekovnom običaju sklapali bilježnički ugovori, ugovorio s majstorom Nikolom Suratijem da dođe u Hvar i radi na stolnoj crkvi, s klesarom Markom Kostom da kleše kamen, a s Franom Boterom zvanim Kripa i Lukom sinom Nikole Pavlovića da čiste i pripremaju kamen. Sva su trojica morala raditi po uputi Ivana Pomenića, protomajstora gradnje (d. CLXXXIII). Njima je i plaćen za to neki iznos. Neke kamene dijelove radio je i Frano Karlić, pa je u veljači obavijestio Bertučevića o njihovoj cijeni. Njemu je u ožujku Pomenić pisao da je kamen spreman i da ga dođe uzeti, te da je razgovarao s Nikolom Suratijem i Franom Pavlovim Boterom neka dođu raditi u Hvar, ali da oni traže novac. Frano Surati je također na povratku iz Zadra u Korčulu javio Ber-

tučeviću kako je razgovarao s Pomenićem te da će doći raditi, ali i on je tražio neka mu se pošalje pet-šest dukata.

Tada se za izrađeni kamen i temelje kapela i sakristije platilo i majstoru Baldiseri Trogiraninu. Nikola Pavlović je zidao na pročelju za koje su se dijelovi prevozili iz Korčule u travnju i lipnju, a isplaćivao se i zidar Stanić. Braća Petrovići su obećali da će dovesti iz Visa pijesak uz uvjet da im se plati onoliko koliko traže. Pomenić se vratio iz Staroga Grada i počeo klesati dva kipa za dvije niše koji su mu u kolovozu plaćeni (d. CLXXXIV). Krajem lipnja majstori Nikola Vlahović i Nikola Martinov Sinković procijenili su u Korčuli obje niše (d. CLXXXV). U toku ožujka i srpnja isplaćeno mu je za njih, za konzole i kamen koji je bio prevezen iz Korčule. Obje niše, svaka za jedan kip, već bijahu gotove krajem svibnja, pa je Pomenić 2. lipnja javio Bertučeviću iz Korčule da su kod njega bili prokuratori crkve sv. Stjepana iz Staroga Grada i da su sa zadovoljstvom i priznanjem preuzeli od njega vrata za njihovu župsku crkvu, ali kad ih je zamolio da uzmu i niše s konzolama za stolnu crkvu, odbili su opravdavajući se da im je brod prepun. On je stoga u tom pismu zamolio Bertučevića da dođe prevesti kamen koji čeka na obali i izložen je opasnosti (d. CLXXXVI).

Iz tog pisma i ranije bilješke o povratku protomajstora Ivana Pomenića iz Staroga Grada doznaje se da je on zidao na župskoj crkvi u tom mjestu i da je napravio njena vrata. Vjerojatno su to njena slikovita glavna vrata sa četiri stupa[64] na visokim postoljima i okruglim prozorom u njihovu zabatu, jer su jedino ta mogla ispuniti jedrenjak Starograđana, ostala su vrata te crkve naime malena i obična, pa njihovi dijelovi ne bi spriječili da se uz njih ukrcaju u isti brod i niše hvarske stolne crkve. Ta vrata imaju izgled raskošnog oltara, a doznali smo iz jednog Pomenićeva pisma da je gradio oltare, pa je mogao prenijeti njihove oblike i na crkvena vrata, to više što je to tada bilo uobičajeno. Moglo bi se, na temelju ovih krnjih podataka o Pomenićevu boravku u Starome Gradu i vijesti da je on izradio vrata za starogradsku crkvu, pretpostaviti da je on graditelj njenog pročelja, jer se to pročelje polukružnim zabatom i njegov slog ne odvajaju od Pomenićeva rada. Zasad barem dok o gradnji te crkve, koja nosi oznake domaćih klesarskih radionica XVII stoljeća, nema drugih jačih podataka, može se postaviti tu pretpostavku kojom bi se proširila djelatnost i uloga ovog graditelja i kipara, poznatog dosad samo po imenu. Održavajući duge i trajne veze s gradom Hvarom, a prekidajući ponekad posao na stolnoj crkvi, on je kao iskusni i cijenjeni protomajstor mogao biti i protomajstor župske crkve sv. Stjepana u susjednom Starome Gradu oko 1635—1636. godine, upravo onda kada je, kako će se doznati kasnije iz proglasa biskupa Cesara Bonajutija 1746. godine (d. CLXXXVII) prekinuta gradnja na pročelju stolne crkve. Ali treba napomenuti da su temelji starogradske crkve već u toku 1615. bili podignuti na sve četiri strane, što znači da je njen tlocrtni prostor bio ocrtan, a vjerojatno i zaokružen, pače u drugoj polovici te godine njena je gradnja zanemarena pa je Starograđanin Luka pokojnog Nika Dujmovića izjavio pred biskupom Cedulinom pri njegovu pohodu, da se ta gradnja produljuje i ne završava krivicom onih koji upravljaju novcem za to skupljenim.

Zamolio je stoga Cedulina da ubrza nastavak gradnje, jer se vjernicima teško okupljati u uskoj crkvi sv. Marije (d. CLXXXVIII). Međutim, građenje se produljilo sve do XVIII stoljeća.[65]

Sudjelovanje Pomenićevo na gradnji župske crkve u Starome Gradu potvrđuje i njegov boravak u tom mjestu odakle se vratio u Korčulu 7. travnja 1637 (d. CLXXXIX). U to vrijeme, kada je radio na kipovima i nišama, Pomenić je imao i dva mlada pomoćnika Andriju i Ivana koje je uprava gradnje posebno isplaćivala (d. CXC).

Krajem 1637. bila se nagomilala kamena građa pred stolnom crkvom, pa je svećenik sakristijan Frano Cecchini, koji je vjerojatno bio u rodu s glazbenikom Tomom Cecchinijem, dao izmjeriti kamen klesara Frana dovezen s Korčule, a svećenik Frano Sibischini naredio je uoči božićnih praznika očistiti od nagomilanog kamena prolaz do zvonika (CXCI).

Dok je taj kamen ležao naslagan i pred crkvom i u korčulanskim kamenolomima, još jednom je uočena činjenica da »dovršena crkva naliči spilji, a njen protomajstor je već pripremio kamen u vrijednosti oko tisuću dukata, koji mu je siromašna crkvena uprava naručila u nadi da će joj dužnici platiti« (CXCII). Stoga je operarij provjeravao dužnike ranijih vremena, među kojima su bili graditelji pročelja protomajstor Nikola Karlić i drug mu majstor Duje, udovica majstora Nika Vlahotića, Ivan i pokojni Stjepan Bokanić. Majstori Karlić, Duje, Petar iz Cresa i Nikola Vlahotić nalaze se među dužnicima i 1672. godine (d. CXCIII). U toku 1638. radio je na stolnoj crkvi majstor Matij iz Korčule i bio za taj posao nekoliko puta isplaćivan (d. CXCIV). Godine 1642. pridonio je svoj doprinos za gradnju pročelja i gradski knez Alvise Quirini (d. CXCV), ali osim manjih radova većeg zahvata na nastavku gradnje nije bilo, pa se i u ožujku 1641. moglo utvrditi da je mnogo kamene građe spremne u Korčuli za pročelje propalo, jer dužnici nisu plaćali dužni doprinos sa crkvenih imanja, a u Korčuli je još i tada čekao na prijenos kamen u vrijednosti oko 500 dukata (d. CXCVI).

U rujnu 1642. nabavljen je debeli konop za dizanje velikog kamena na pročelje (d. CXCVII), a majstor Baldisera Trogiranin je u toku te godine popravljao krov zvonika (d. CXCVIII). Ljeti je protomajstoru Pomeniću isplaćeno za kamen pročelja i kapela (d. CXCIX), ali još uvijek je u njegovu korčulanskom kamenolomu bio spreman kamen za pročelje i ukrašeni dijelovi triju kapela koje se bilo počelo graditi na južnoj strani crkve. Sav taj kamen bijaše dosegao vrijednost od 800 dukata (d. CC). Tada je za gradnju bilo pripremano i vapno iz vapnare koju su braća Bariša i Ivan Pavlović nastanjeni u Hvaru podigli u uvali Parji kraj rta Pelegrina, obavezavši se ugovorom na svom hrvatskom jeziku da će ga prodati crkvi te (d. CCI) i slijedeće godine. Te iste 1643. godine imalo se nastaviti i nizom kapela na sjevernoj strani crkve, trebalo je naime podignuti pročelni luk trećoj, koja se imala sagraditi prema odobrenju pokojnog biskupa Cedulina i ostalih (d. CCII). Pri gradnji tih kapela on je dao ukloniti ostatak trošnog i starog oltara sv. Magdalene, ali se tek 1645. nabavilo grede za krov i popravak tih kapela (d. CCIII), a i pročelje je u gornjim dijelovima bilo oslabljeno, pa je krajem kolovoza 1644. plaćeno majstoru Baldiseri da učvrsti okrugli prozor (la rosetta) i spriječi mu pad

(d. CCIV). Već u vjetrovitom ožujku te godine razbolio se i dugogodišnji operarij i ubirač prihoda za gradnju kanonik Andrija Bertučević, pa mu je gradski liječnik Bartul Vangielli izdao uvjerenje da leži u krevetu teško obolio od upale pluća, te da ne može ustajati, putovati ni vršiti svoje dužnosti (d. CCV). Možda su i njegova bolest i njene posljedice bile uzrokom da on nije kao nekoć mogao upravljati izgradnjom, pri čemu je bio izložen mnogim prigovorima pa i onomu da je rodbini dopustio da pleše u njegovoj kući. Krajem studenog 1645. isplatio je u novcu, a i u vinu drvorezbara Urbana koji mu je na njegov račun rezbario jedan oltar u hvarskoj dominikanskoj crkvi sv. Marka (d. CCVI). Taj rezbar je vjerojatno onaj Bavarac Urban de Surgge koji je radio u Lastovu, Dubrovniku i Kotoru u četvrtom i petom desetljeću XVII stoljeća, pa je bio zaposlen i u Hvaru, a i na Lopudu gdje je izrezbario ukrase na oltaru Marijina uznesenja s likovima apostola.[66] Budući da naručitelj veli da je oltar uvezen, vjerojatno ga je rezbar radio izvan Hvara. Bertučević je više od dvadeset godina bio pobirač crkvenih prihoda kao kanonik i operarij. Umro je 18. listopada 1647 (d. CCVII), te je, vjerojatno, najprije njegova bolest, a zatim i smrt pridonijela zastoju gradnje. Manji su se popravci na crkvi ipak vršili, pa je i majstor Nikola Gatulin popravljao stupiće na zvoniku, ali gradnja nije napredovala, pa se čini da ni Ivan Pomenić nije sagradio oltar sv. Magdalene iz ostavštine Andrije Bertučevića (d. CCVIII).

Krajem lipnja 1650. predao je majstor Frano Pomenić u ime svog oca Ivana Pomenića pokojnog Andrije korčulanskom gradskom knezu pismo u kojem mu je Ivan pisao da je prema ugovoru sklopljenom po prilici prije petnaest godina s Andrijom Bertučevićem izradio izvjesnu količinu kamenova različitih oblika, koja se već nekoliko godina nalazi u njegovim kamenolomima na otočiću Vrniku, ali ni pokojni Bertučević, dok je bio živ, ni nitko nakon njegove smrti nije se pobrinuo da je preuzme i da mu je plati. Tražio je da knez sasluša o tome svjedoke. Knez je istoga dana pozvao majstore Vlaha, Čeljubina i Marka Pavlovića koji izjaviše pred gradskim eksaminatorom da je Pomenić, po narudžbi Bertučevića, izradio za hvarsku crkvu četiri stupa s glavicama i stopama, četiri poluglavice, prozor za pročelje, zidne vijence, okvire, svod i pročelno kamenje koje se ugrađuje u redovima. Bertučević mu je za to isplatio kaparu u prisutnosti majstora Pavlovića koji je tada trajno radio na Vrniku. Pomeniću je pri nekim radovima pomagao i Čeljubin (d. CCIX). Nakon tog svjedočanstva Pomenić je poduzeo da mu se spomenuti radovi isplate i to je novcem dobivenim od ribolova s Trešljavca te iste i slijedeće godine učinjeno (d. CCX).

Ali se zastoj na gradnji i dalje nastavio u toku nekoliko godina. Godine 1658. bile su na desnoj strani crkve dvije započete, ali još nepokrivene kapele (d. CCXI). Tek 1664. stigao je protomajstor Ivan Petrov iz Splita pregledati gradnju i izraditi obrazac po kojemu se imalo graditi. On je sastavio drvene obrasce za stupove koje je trebalo sagraditi i za to su mu isplaćeni trošak i putni obračun, a upućena mu je bačvica vina u Split odakle bijaše došao s pomoćnikom. On je na temelju ugovora od 15. listopada 1663. godine izvršio neke radove, a odlazio je i u Korčulu

(d. CCXII) gdje je 15. listopada 1665. bio sklopljen ugovor s korčulanskim protomajstorom Tomom Azalijem o izradi i nabavi kamena (d. CCXIII), a zatim za kapele (d. CCXIV) s njim i njegovim drugom Markom Čeljubinom, i to za svodove, stope i glavice pilastara za kapelu Karmena. Oni su tu narudžbu i izvršili, pa mu je i krajem 1672. isplaćen dio novca (d. CCXV). Još i 1668. plaćeno je zapovjedniku broda Petru Samohodu za prijevoz građevnog kamena s Korčule (d. CCXVI), a tada se naručilo i vapno majstoru Petru Marasoviću iz vapnare podignute na Braču. Sredinom kolovoza 1668. stigao je u Hvar generalni providur Antun Priuli i utvrdio nered i nehaj u nadzoru nad gradnjom stolne crkve, pa je odredio način upravljanja crkvenom imovinom za to određenom (d. CCXVII). On je naredio da se novac za gradnju čuva u kovčežiću sa tri ključa i radi veće pouzdanosti da jedan drži gradski knez, drugi operarij ili blagajnik kaptola, a treći blagajnik gradskog vijeća, ali je u Zadru 1669. promijenio tu odredbu i odredio da jedan ključ čuva biskup ili ako je on odsutan, a to se često zbivalo, njegov vikar, a ne operarij. Sve su to dokazi nepovjerenja u rukovanje blagajnom dotadašnjih operarija. Stanje u blagajni je pregledao u ožujku 1671. generalni providur Aleksandar Duodo, a zatim je sastavljen i pravilnik s dvadeset i pet pravila u kojima je utvrđen način upravljanja blagajnom i gradnjom stolne crkve, koji je 2. studenog 1671. odobrio providur i komesar granica u Dalmaciji Ivan Krstitelj Nani, a 11. prosinca ga potvrdio u Mlecima i sam dužd (d. CCXVIII). Kada se 1669. sagradila nova vapnara, otišao ju je blagosloviti u luku Velu Garšku (Palermo) sam primancir stolne crkve i slijedeće godine se sa nje prevozilo vapno. U toj uvali i u uvali Parji lomio se neobrađeni kamen za gradnju (d. CCXIX) koji je u svibnju 1670. prevozio brodar Petar Ljubić. Tada se zidalo i novu sakristiju, pošto je Toma Gabelić srušio svod stare i iznio njegovu (d. CCXX) ruševnu građu porušivši pri tome i ogradu groblja, pa je trideset žena i deset ljudi kopalo zemljište za njene temelje (d. CCXXI), po čemu se, kao i ranije i kasnije, vidi nedostatak muškaraca za jednostavnije pomoćno građenje. Za zidanje sakristije nabavljao se kamen koji je klesao majstor Jerolim Miljevčić, pijesak s Visa, vapno sa Šolte, a željezne rešetke za njena dva prozora iz Mletaka (d. CCXXII). Nikola Staničić je te godine donio i kamene kanale. Plan izgradnje čuvao se u posebnoj prostoriji kojoj je ključ bio u Starome Gradu te je tamo upućen neki čovjek da ga donese kako bi protomajstor mogao vidjeti taj plan (d. CCXXIII). Nije jasno zašto se taj ključ nalazio upravo u Starome Gradu? Nije li možda ostao tamo još od vremena kada je u tom mjestu boravio protomajstor Ivan Pomenić zaposlen na gradnji župske crkve?

Toma Azali i Marko Čeljubin sklopili su s prokuratorima u lipnju 1671. ugovor za izradu kamena i bili su isplaćeni krajem 1672. godine ali je protomajstoru Azaliju i ranije, u svibnju 1671, brodar Luka Samohod bio uručio sedam stotina i dvadeset lira, pa se korčulanski kamen ponovno iskrcavao na molu u Hvaru i prenosio do gradilišta (d. CCXXIV). U ožujku 1672. nastavio se prijevoz kamena s Korčule, i to brodom poznate obitelji Perasti, koja se bila preselila na Vis početkom XVII stoljeća iz Perasta, čijim je članovima, pa i onim nezakonitim, njihov djed Vicko, utemeljitelj visoke kule u viškoj luci,[67] ostavio znatnu svotu novaca budu li se bavili

pomorstvom, i oni su, evo, tu korisnu preporuku starog bokeljskog pomorca ispunili. U svibnju su galijaši i ostali za to plaćeni prenosili kamen pilastara u crkvu, a Ivan je Kravarić sa sinom kopao crvenu zemlju u Pokonjem dolu za učvršćivanje temelja kapele i pilastara. Zatim u lipnju galijaši preniješe i kamene komade lukova koje su izradili i za njih tada bili plaćeni Frano Azali i Marko Čeljubin. Bijahu to dijelovi, pilastri glavice, stope, luk i stepenice slični onima u kapeli sv. Križića, a bili su namijenjeni novoj kapeli Karmelske Gospe koja se tada 1672. zidala prema ugovorima s oba majstora u listopadu 1665. godine (d. CCXXV). Možda se radi toga rastavljalo staru propovjedaonicu i svod kapele sv. Jakova zbog čega su u svibnju isplaćeni zidar majstor Nikola Gatulin i drvodjelac majstor Luka (d. CCXXVI). Ruševine tog luka iznijele su zatim žene iz crkve izabravši iz njih cigle (d. CCXXII). Velike kamenove za pilastre i crvenu zemlju za njihove temelje prenosili su s komadima lukova Jure Lončarić i galiot Ivan iz Treviza zajedno s ostalim galiotima galije Balbi. Majstor Jerolim Miljević otkrio je crkveni krov (d. CCXXVIII). Protomajstoru Tomi Azaliju isplaćeno je za kamen prema ugovoru od 15. listopada 1665. šest stotina lira, ali se obrađeni kamen kupovao i u Hvaru, pa je Jelena Pešutić prodala operarijima trideset komada vjerojatno s neke svoje srušene zgrade (d. CCXXIX). Ta je poput mnogih mogla biti oštećena 1579. zbog eksplozije barutane u gradskom kaštelu,[68] ili pak za vrijeme napadaja alžirskih Uluz Alijinih gusara, a već vidjesmo da su mnogi te ruševine rušili i prodavali njihov kamen za gradnju stolne crkve. Možda se i za to danas u Hvaru jedva primjećuju tragovi ranogotičkih kuća iz početka XIV stoljeća, a još manje onih romaničkih koje se vide u većem broju u Trogiru, u Splitu i Šibeniku.[69] Za kapelu Karmelske Gospe brodar Juraj Bogdanić prevezao je grede iz Senja, a brodar Toma Kasandrić neobrađeno kamenje s Visa. Ivan Novak i šest nosača prenijeli su s mola u crkvu njene stepenice i veliki prozor donesene iz korčulanskih kamenoloma, a u kolovozu Juraj Lončarić prenosio je dijelove njenog oltara u novu kapelu (d. CCXXX). U toku 1672. na gradnji je zidalo nekoliko majstora: Jerolim Miljevčić, Marko Meliseo, obojica iz Trogira, i Ivan Viseschin, proto iz Mletaka, Nikola Roglić, Jakov Alberti, Duje Zornata, Ivan Bučić, Jakov Ivana Krstitelja Bianchi iz Mletaka, zidar i drvodjelac Luka (d. CCXXXI). Za gradnju se i tada ubirahu prihodi sa crkvenih zgrada, kuća i vrtova u Komiži oko čega su nastajali i sporovi (d. CCXXXII). Na gradnji je pomagalo majstorima i nekoliko žena. U rujnu i studenome brodar odnosno zapovjednik jedrenjaka Toma Kasandrić prevozio je vapno iz Šolte i kamen s Korčule, te doveo lađu crvene zemlje za temelje, a Frano Polovineo kamen iz uvale Rude na Visu, koji su prenosili uz brijeg da ga more s obale ne odnese (d. CCXXXIII), a bio ga je pripremio Ivan Sancev naseljen na tom otoku, odakle se i tada prevozio pijesak. Mnogi su majstori kao Jerolim Miljevčić i zidar i drvodjelac Luka isplaćeni za rad koji su obavljali više od dva mjeseca. U srpnju te godine zidali su se i temelji nove kapele presvetog Otajstva. Krajem studenog i u prosincu isplaćivao se protomajstoru Azaliju, njegovu drugu Čeljubinu i ostalima za njen kamen koji su prevozili dva Stjepana, Tomić i Boglić. Za njenu gradnju je i majstor Jakov Miljevčić isklesao tisuću komada kamena koje su

prenosili galijaši i mladići. Kovač Mihovil Pavličević zvan Cenise koji je skovao krajem 1672. godine rešetke za kapelu presvetog Otajstva i sv. Križića isplaćen je za spojnice velikog pilastra Gospe Karmelske (d. CCXXXIV). Protomajstor Azali i Marko Čeljubin isplaćeni su za kapele koje već bijahu sagradili i za one koje će sagraditi prema ugovoru iz listopada 1665.

Početkom 1673. godine Luka iz Senja dovezao je dvanaest velikih drvenih greda, galijaši su prenijeli dijelove luka vjerojatno za kapelu, isplaćivalo se protomajstora Azalija i družinu, pa za više od četrdesetak nadnica radnike Tomu Marinovića i Nikolu Domančića te skupinu majstora, Luku zidara i drvodjelca, Marka Meliseo Trogiranina, Zanu Viseschin iz Mletaka, Juru Kosijeva drvodjelca i Jerolima Milenčića koji su zidali zajedno s pomoćnim radnicima (d. CCXXXV).

Kovač Mihovil Pavličević zvan Cenise skovao je željezne spojnice za propovjedaonice (d. CCXXXVI). On je prenio i obli stup zajedno s Nikolom Ferro Šoltaninom i Ivanom Sancev, a Matija Strahonjić, galijaš s galije Kapetana Golfa, prenio je s devet drugova kamene dijelove pilastra i luka u stolnu crkvu (d. CCXXXVII). Ljeti se nabavilo u dubrovačkoga pomorskog kapetana Jakova Vlahova tisuću i dvjesta jakinskih crepova za krov kapele Karmelske Gospe (d. CCXXXVIII) koji je pokrivao majstor Jerolim Milešević nakon dobave pijeska. U kolovozu su ponovno isplaćeni Toma Azali i Marko Čeljubin, i to još uvijek prema ugovoru od 22. listopada 1665. godine. Jakov Boglić je svojim brodom dovozio kamen s Korčule, kupovahu se crepovi, a Senjani su prevozili grede i ostalo drvo potrebno za gradnju. U rujnu se isplaćivalo protomajstora Tomu Azalija i Marka Čeljubina prema ugovoru koji bijahu sklopili u kolovozu, ali je pri kraju 1673. građenje prestajalo, dovozili su samo kamen s Korčule i pijesak s Visa (d. CCXXXIX).

Zidanje se zatim nastavilo u toku slijedeće 1674. godine. U ožujku je isplaćeno protomajstoru Tomi Azaliju za kamen koji je s Korčule dovozio Hvaranin Matija Sliškinić zvan Skutari (d. CCXXXX). U travnju su isplaćeni Ivan Veseskin s nećakom i majstor Dominik Cresi, mletački zidar (d. CCXXXXI). U lipnju i kolovozu se nastavilo uvozom kamena, vapna, pijeska, crvene zemlje i velikog kamena za temelje u koje se već u travnju postavljahu drvene motke (d. CCXXXXII). Splitski brodar Matija Manola dovezao je dva komada glavice s Korčule svojom lađom, a Ivanu Pomeniću i Antunu Zmailu isplaćeno je za kamen pročelnih redova (d. CCXXXXIII), koji su klesali već od travnja. Korčulanskom klesaru majstoru Ivanu Caris plaćeno je u rujnu za pročelni kamen, a protomajstoru Tomi Azaliju i Marku Čeljubinu za kamen koje su tada radili za kapele (d. CCXXXXIV), pa opet pri kraju godine kada je i Luka, drvodjelac iz Trsta, bio zaposlen na tom zidanju, zajedno s Domenikom Cresi i Ivanom Viseskinom.

U toku slijedeće 1675. godine nastavilo se gradnjom glavne lađe i njenih pilona za čije je temelje već krajem siječnja Luka Boglić prevozio crvenu zemlju (d. CCXXXXV), a uvozio se i pijesak. U veljači je Jure Lončarić s petoricom drugova prenosio temeljne kamene pilastre (d. CCXXXXVI), a brodar Toma Kasandrić prevozio nekoliko puta s Korčule

kamen. Protomajstoru Tomi Azaliju poslano je trinaest dukata za kamen koji je pripremao u kamenolomima, a on je i u ožujku potvrdio da je primio dio novca (d. CCXXXXVII).

U travnju je radnik Nikola Domančić sa ženom Jelenom dubao zemljište za postavljanje polupilastra na pročelju (d. CCXXXXVIII). Dvije kapele ne bijahu još gotove, pa je Toma Azali tog mjeseca pisao operariju Ivanu Vidaliju da je za njih pripremio građu koja se može uzidati u zidove prema Vidalijevoj nakani. Javio mu je u tom pismu da se ne čudi što mu traži novac, ali ga na to potiču majstori koji klešu kamen i upozorio ga da mu uputi i svotu za lučku carinu jer brodar, koji je prevezao kamen već pet puta, želi biti isplaćen. Najavio mu je i svoj dolazak u Hvar po Uskrsu (d. CCXXXXIX). Po Jakovu Španiću u svibnju je operarij uputio novac majstorima Ivanu Pomeniću i Antunu Zmailu na račun pročelnog kamena glavne crkvene lađe i oni su u svibnju potvrdili prijem od osamdeset lira (d. CCL). Brodari Tocilj i Kasandrić i dalje su dovozili kamen. Sredinom lipnja Toma Azali pisao je operariju Vidaliju da će prvih srpanjskih dana stići u Hvar iako je smatrao da rad u to najtoplije godišnje doba neće uspijevati, ali je ipak najavio svoj dolazak da ne bi izgledalo kako izbjegava obećani posao. U pismu ga je obavijestio (d. CCLI) da mu šalje vrata s odgovarajućim okvirom dok će druga, koja ne bijahu još potpuno gotova, nastojati poslati prvom zgodom. Protomajstor je održao riječ i stigao u Hvar gdje je u srpnju davao upute pri prijenosu kamena koji je s mola prenosio u crkvu Nikola Domančić i družina. Tada su se izrađivala i dva drvena obrasca za lukove učvršćena čavlima, kupljenima u Anzula Groppo (d. CCLII). U rujnu su protomajstor Azali i drug mu Čeljubin potvrdili kod bilježnika Jakova Bonina da su u nekoliko navrata primili više od šest stotina lira za kamene radove i za carinu koju su uplatili u Korčuli, odakle su u pet navrata otpremali kamen (d. CCLIII). U toku kolovoza i rujna drvodjelac Luka iz Trsta srušio je u trideset i četiri nadnice skele, dubao temelje za pilastre i zidao u crkvi (CCLIV).

U ožujku 1676. počeo se prevoziti kamen iz Korčule u Hvar, pa je operarij Vidali uputio tri stotine lira protomajstoru Tomi Azaliju po brodaru Matiju Skutariju. Azali je potvrdio taj prijem pismom od 11. travnja i javio operariju da je osim kamena za crkvu na Skutarijev brod ukrcao i kameni svod za njega dovršen pred par mjeseci, ali ga nije htio uputiti onim brodom da ne bi izgledalo kako taj služi Vidaliju. Čini se, dakle, da je operarij naručivao u protomajstora i privatno za sebe kamene dijelove svoda, a obojica nisu htjela da se to dozna. Prodao mu je i neka vrata za cijenu od trideset lira, a kamenom luku nije označio cijenu, već smatrao da će se o njoj dogovoriti usmeno. Vrata i luk označio je crvenom zemljom, da se razlikuju vjerojatno pri iskrcaju od crkvenog kamena. I Azalijev drug pridodao je za Vidalija desetak pločica. Čini se, dakle, da su se obojica tim kamenim dijelovima prevezenim na crkveni račun htjeli preporučiti operariju za rad i bolju isplatu u idućem ljetu, pa mu je Azali pisao da mu do sada nije dovoljno plaćao i molio ga da mu javi da li će tada uputiti gradnju kako bi se mogao pripremiti (d. CCLV). Operarij Vidali se, dakle, kao i ranije biskup Cedulin, koristio majstorima zaposlenima na gradnji stolne crkve i za neke vlastite građevine.[70]

U srpnju su radnici Nikola Domančić i Šime Samohod iznosili iz starih srušenih kapela ruševnu građu, a ujedno su dubli i zidali temelje novih pilastara (d. CCLVI) i donosili kamen za gradnju južnog zida novih kapela (d. CCLVII). Korčulanski klesar Marko Foretić, član poznatog roda kamenara, dovezao je dvjesta i pedeset noga pročelnog kamena i iskrcao ga na gat, uz uvjet da ga do prvih kolovoških dana usavrši (d. CCLVIII). U toku tih ljetnih mjeseci na gradnji novih kapela bilo je zaposleno nekoliko radnika i majstora među kojima je drvodjelac i zidar Luka iz Trsta, koji je na uglu crkve probio zid i podigao svod prema kući obitelji Fazaneo (d. CCLIX), majstor Anzolo Lucio dobavljao je pijesak, majstor Foretić klesao kamen (d. CCLX), protomajstori Azali i Čeljubin su zidali, a Ivan Marinić unio sa tri druga kamen za pobočni luk i prozore te iskrcavao pečene pločice i gredice prenesene iz Staroga Grada (d. CCLXI).

Početkom 1677. već spominjani Nikola Domančić i Šime Samohod srušiše zid i svod nad oltarom sv. Lucije (d. CCLXII) koji su smetali novoj zamisli crkvenog prostora. U toku 1678. nastavljao se rad. U travnju i svibnju nabavljao se pijesak i vapno, odnosila se ruševna građa i čistile nove kapele (d. CCLXIII). Zaposleni su radnici, žene pa i majstor Luka iz Trsta koji s Nikolom Domančićem počinje rušiti u lipnju prvu staru kapelu. Za to su podigli i skele (d. CCLXIV). Šime Samohod je također rušio svodove starih pobočnih kapela iz kojih je iznosio grede i kamen. Povezivahu se konopom koji je brodar Ivan Andričević Korčulanin uvezao iz Jakina, obli stupovi kapela, te ih se skidalo zajedno sa svodovima (d. CCLXV). Na tom rušenju svodova i stupova starih kapela zaposleni su u lipnju i srpnju dubrovački majstori Nikola Vukašinović i radnici Nikola Barišić, Nikola Domančić i Šime Samohod, a radnice Petrica, kći pečarice Tomice, Stana Stanić i Tomica Buzolić iznosile su iz crkve ruševnu građu zajedno s Lukom iz Trsta koji je u to vrijeme gradio i skele za novogradnju sa sjeverne strane lađe. Radnici Nikola Bačinić i Nikola Škalj iznosili su iz crkve oble stupove i druge ostatke porušenih kapela (d. CCLXVI).

U isto vrijeme dok su se te stare pobočne kapele, koje bijahu uzdignute na oble stupove i nadsvođene, rušile, postavljahu se u srpnju temelji dvaju pilona nove glavne lađe (d. CCLXVII), pa su Nikola Vukašinović i radnici Nikola Domančić i Šime Samohod bili u tome zaposleni, a nabavljao se i korčulanski kamen. U lipnju je dana kapara za stotinu i trideset noga »bijelog« kamena Antunu Ismaelliju, korčulanskom klesaru prema obrascima (d. CCLXVIII) za jednu kapelu, a u srpnju se uputio po majstoru Nikoli Pavloviću pokojnog Luke novac protomajstoru Tomu Azaliju u Korčulu za kamen koji je pripremao u tamošnjim kamenolomima. Onaj određen za jednu od novih kapela prevozio je svojim brodom pelješki brodar Mato Geričić. Nabavljalo se vapno i naručivao s Visa pijesak (d. CCLXIX).

U kolovozu se nastavljao rad na gradnji novih kapela i glavne lađe pa se protomajstoru Tomi Azaliju slao novac i plaćalo za rad u crkvi, a Antunu Ismaeliju za kamen (d. CCLXX) koji se prevozio i dalje u pogodnim ljetnim danima. Kovač Mihovil Pavličević kovao je željezne spojnice za novi pilastar (d. CCLXXI) koji su zidali majstori Bartul Petrasi i Nikola

Vukašinović. Tim radovima u kolovozu i rujnu prišao je i majstor Bernardin Matković Zadranin koji je isplaćivan i u studenom, kao i zidari Bartul Petrasi i Nikola Vukašinović, oba iz Dubrovnika, budući da se i tada u unutrašnjosti crkve nastavljao posao pod vodstvom prote Tome Azalija (d. CCLXXII). Donosilo se pijesak i vapno koje se gasilo u kapeli Karmelske Gospe, a dovozilo sa Šolte. Već u rujnu bila je nova kapela sazidana gotovo do vrha pa su kod Krste Kotoranina kupljeni čavli da se pričvrsti drvenu skelu pri gradnji njenih lukova (d. CCLXXIII). Međutim, radi nastavljanja gradnje i dalje se naručivao i plaćao kamen Tomi Azaliju i njegovu drugu Čeljubinu koji su u kolovozu i rujnu bili zaposleni na crkvi (d. CCLXXIV). U studenom je Nikola Vukašinović s majstorom Bartulom Dubrovčaninom i Bartulom Matkovićem popravljao zid crkve i žbukao kapelu Karmelske Gospe, a kistom obijelio druge kapele. Pri žbukanju kapele Karmelske Gospe pao je sa skela Bartul Dubrovčanin i umro, a njegov sugrađanin Vukašinović primio je za mrtvog druga tri dnevnice i platio mu mrtvačke mise i pogrebnu pratnju s voštanicama (d. CCLXXV). U popisu stvari među kojima je bio i graditeljski alat kod primopredaje operarija 21. lipnja 1679. godine, spomenute su i tri debele i duge željezne šipke koje bijahu preostale sa tri srušene kapele (d. CCLXXVI). Iz te se pojedinosti ponovno doznaje da je do 1678. godine stolna crkva doista imala pored glavne lađe tri, a vjerojatno i više pobočnih usporednih kapela kojima pod svodovima, a iznad oblih stupova bijahu pričvršćene uzdužne i poprečne željezne šipke radi jače otpornosti gradnje, kao i u mnogim, ponajviše trobrodnim crkvama uzduž našeg primorja. Te kapele su bile vjerojatno sazidane u gotičko renesansnom slogu XV—XVI stoljeća. Od njih su ostale lisnate glavice i stope okružene gotičkim »dijamantnim vršcima«, koje se sada nalaze u biskupskom vrtu.

Proširenje i preoblikovanje stolne crkve nastavilo se i u toku 1679. godine. U svibnju se dovozio kamen s Korčule, a prevozio ga je zapovjednik jedrenjaka već spomenuti Geričić. Dovozio se i pijesak s Visa i unosilo vapno. U lipnju je Stjepan Rogić doveo bracerom crvenu zemlju za temelje pilastra, koju su prenosili s obale galijaši zajedno s nepravilno lomljenim kamenom (d. CCLXXVII). Ipak gradnja nije mnogo napredovala, pa su 24. srpnja operariji Ivan Ivaneo i Jerolim Krstiteljev Vidali izjavili da ne mogu nastaviti zidanjem i obnovom crkve jer da u crkvenoj blagajni nedostaje novaca premda nedovršena gradnja nije samo neudobna, već je i pogibeljna za vršenje crkvenih obreda (d. CCLXXVIII). Nastojali su stoga sabrati novce od prihoda crkvenih imanja i pozivahu vjernike neka isplate dugove, ali čini se da njihove opomene ostaše bez većeg uspjeha. Tek je u prosincu protomajstor Toma Azali primio na račun kamena četiri stotine lira (d. CCLXXIX).

U travnju 1680. dovozio je Matij Geričić kamen s Korčule i galijaši ga prenosiše s mola u crkvu (d. CCLXXX), ali ni u svibnju ne bijahu još gotovi svi pilastri glavne lađe za koje je kovač Miho skovao željezne spone da im se poveže kamen (d. CCLXXXI). Na gradnji se zaposlio majstor Ivan Krstitelj Scarpa Ercoli (d. CCLXXXII), čiji će nasljednici ostati u Dalmaciji prosljeđujući klesarsko graditeljski zanat s prezimenom Skarpa.[71] Toma Azali je isplaćivan kao protomajstor u lipnju, u kolovozu i dalje za rad i kamen zajedno s Markom Čeljubinom često većim svotama (d. CCLXXXIII). Oni su tada zidali nove kapele pobočnih lađa kojima se za lukove u lipnju sastavljalo drvene obrasce pričvršćene željeznim čavlima kupljenim u Krste Kotoranina (d. CCLXXXIV). U srpnju se dovozilo i vapno. U lipnju se dalo protomajstoru Tomi Azaliju i Marku Čeljubinu željezne prečke skinute sa srušenih kapela kao plaću za izrađeni kamen (d. CCLXXXV) novih kapela, ali im se i tada i u kolovozu ipak plaćalo za rad i za kamen veće svote novaca (d. CCLXXXVI). Nikoli Vukašinoviću, koji je tada radio na Visu, upućen je novac u rujnu nakon obećanja da će i on pristupiti gradnji, a u studenom bio je na njoj zaposlen i majstor Luka iz Trsta (d. CCLXXXVII). I te 1680. godine glavni protomajstor gradnje bio je Toma Azali, njega se oslovljava u računskim knjigama ponekad i naslovom »gospodin«, što znači da je bio cijenjen. Radio je redovito i dobavljao kamen s Markom Čeljubinom. Za njihov smještaj u Hvaru, gdje su jednom boravili više od mjesec dana, operariji su bili unajmili kuću Jakova Angjelinovića kojemu su isplatili najam krajem godine (d. CCLXXXVIII).

U siječnju 1681. plaćena su meštru Antunu Ismaeliju, vjerojatno za kamen, dva zlatna cekina (d. CCLXXXIX), a u veljači predano je Lorenzu Priuli dvije stotine i dvadeset osam lira da dobavi u Mlecima stotinu gredica i pet tisuća pločica od pečene zemlje (d. CCLXXXX) s kojima su majstori Anzoli Lucci, Vicko Bode, Antun Buson i neki radnici pokrivali u rujnu pločnik kapela Gospe Karmela i Presvetog Otajstva (d. CCLXXXXI). U srpnju je plaćena vozarina majstoru Nikoli Pavloviću pok. Luke za prijevoz kamena iz Korčule, a krajem svibnja primio je kaparu za pročelni kamen i za neka mala vrata uz obavezu da će sve to prevesti u Hvar. Kamen je u srpnju prevozio i majstor Matij Damjanić. Na gradnji su i te godine radili Šimun Samohod i Nikola Vukašinović, a vapno je pripremao u luci Veloj Garškoj majstor Petar Marasović. U listopadu je plaćeno Antunu Radici za gradnju (d. CCLXXXXII), za crepove i daske, a Antunu Ismaeliju dana je kapara za pročelni kamen redova i za zidni vijenac, o čemu su s njim kasnije operariji obračunavali (d. CCLXXXXIII).

I 1682. nastavilo se graditi. Majstor Nikola Pavlović pokojnog Luke klesao je kamen redova i napravio vrata renesansnog okvira s vijencem, a protomajstor Antun Ismaeli pored kamena izradio je šest prozora (d. CCLXXXXIV), a zatim ponovno četiri (d. CCLXXXXV).

Tih deset prozora vjerojatno su oni u obliku elipse na glavnoj lađi jer ih nazivaju »ovati« (jajasti) (d. CCLXXXXVI). U njihovu okviru su uobičajene volute. Slični se ponavljaju na bezbroj dalmatinskih crkava XVII—XVIII stoljeća, prelazeći čak ponegdje i na svjetovne zgrade. Antun je vjerojatno klesao i zidne vijence glavne lađe koji se spominju, u većoj dužini, u obračunu operarija s njim, a pod kojima je Ivan Krstitelj Škarpa zidao red kamena (d. CCLXXXXVII), po čemu bi se moglo pretpostaviti da su glavni uzdužni zidovi središnje lađe tada bili podignuti u svom većem dijelu nad redovima pilastara. Šest eliptičnih prozora, koji i sada s visine prikladno osvjetljuju glavnu lađu, Antun Ismaeli je već bio postavio sredinom svibnja na njihovo mjesto, a četiri koje nije tada sasvim

dovršio donio je također u crkvu gdje ih je morao usavršiti. Svaki je od tih deset prozora trebao prema ugovoru biti dug pet i po stopa i visok razmjerno prema toj duljini. Majstor ih je radio po obrascu koji je kao jamstvo predao po ondašnjem običaju naručitelju, operariju Jakovu Angeliniju (d. CCLXXXXVIII).

Za crkvu su te godine pripremali kamen protomajstor Toma Azali i Marko Čeljubin. Nakon toga Toma se ne spominje na gradnji. Brodar Marin Viličić i Gabriel Foretić prevozili su kamen s Korčule, a Antun Jurić pijesak iz Visa, odakle je stizalo i vapno koje je prevozio Ivan Matijašević (d. CCLXXXXIX). Svu tu građu, osobito korčulanski kamen, prenosili su u nekoliko navrata galijaši, nosači i žene. I dalje se sa starih zidova gradskih kuća vadio kamen i ugrađivao u zidove crkvene lađe (d. CCC). Na gradnji su u toku te godine zaposleni majstori Nikola Vukašinović, Ivan Krstitelj Škarpa s pomoćnikom (d. CCCI), Ante Radić, Andrija Carisi, Vicko Rode i mnogi radnici među kojima i Šimun Samohod. Brodar Jurica Bogdanić dovezao je iz Senja u rujnu dvadeset greda dugih četrnaest lakata za strop glavne lađe (d. CCCII). Za visoke skele posuđen je iz arsenala i kosnik galije. Brodar Frano Frančesković je u listopadu donio tri tisuće mletačkih crepova i dvije tisuće pločica iz Mletaka (d. CCCIII) u Stari Grad, odakle su Boglićevim brodom prenesene u Hvar, gdje je i brodar Frano Vranjican dovezao također iz Mletaka istu količinu. Svu su tu građu vjerojatno pripremali za pokrivanje glavne lađe kojoj se zidovi s visokim prozorima približavahu stropu.

U toku 1683. radio je u crkvi Antun Radišić i to u ožujku i travnju, a već u siječnju je popravljao okvire prozora u apsidi i sakristiji (d. CCCIV). Šest galijaša je u ožujku pomagalo dizanje kamena i zidnog vijenca (d. CCCV), a osam žena prenosilo je kamen koji su bili ustupili crkvi udovica Magdalena Lucić i Antun Žarković, valjda sa svojih ruševina. Sin majstora Antuna Ismaelija Nikola potpisao je 24. svibnja priznanicu u ime svog nepismenog oca, da su Antunu isplaćena i ona četiri ovalna prozora za koje se bio 17. svibnja 1682. obavezao i za njih, kako vidjesmo, primio tog dana i kaparu (d. CCCVI).

I dalje se u toku 1683. prevozilo nekoliko puta na tisuće kupa i pločica pečene zemlje iz Mletaka, dovozio se pijesak i kamen koji su galijaši podizali na zidove, a Antun ga Ismaeli upućivao iz Korčule. Gotovo čitavu veljaču Ivan Krstitelj Škarpa radio je na gradnji sa svojim mladim pomoćnikom, a Antun Radić u srpnju s dvojicom. Tada je i Antun Ismaeli uzidao ona svoja četiri preostala prozora u zid središnje lađe, izradio nekoliko kamena koji tu nedostajahu i nekoliko većih, vjerojatno dugih kamenova kojima je povezao zidove, možda pročelni i uzdužni (d. CCCVII). Iz Mletaka su dobavljene gredice, a brodar Toma Čelović iz Senja dovezao je šezdeset i četiri grede (d. CCCVIII). U rujnu su galijaši čistili ruševnu građu i ostatke iz crkve.

U siječnju 1684. isplaćene su Ivanu Filipčeviću ploče koje su poslužile zidnim krovnim kanalima za odvod kišnice. Po tom podatku moglo bi se pretpostaviti da su zidovi glavne lađe već bili dovršeni (d. CCCIX). Prema njima trebalo je uskladiti i nastavak zidanja pročelja, pa je na tome u svibnju bio zaposlen majstor Antun Radić (Radissi) s pomoćnikom i majstor Ivan Milešević (d. CCCX). Radić je radio u svibnju i u lipnju s pomoćnikom, a u studenom su obojica zazidali u zidu središnje lađe rupe i pričvrstili u njima kopče, te tako postavili na zidne pilastre dvanaest drvenih kipova apostola. Ivan Čeljubin pripremio je kamen kojim su rupe navlaš bile ostavljene pri građenju otvorene i tada tek zatvorene (d. CCCXI). Kovač Mihovil Cerise kovao je željezne spone za pričvršćenje tih kipova koje je pri postavljanju osvježio ponovno bojom[72] augustinac Nikola Tinazi (d. CCCXII). Postavljanje drvenih kipova dvanaestorice apostola visoko na pilastre srednje lađe bio je starinski običaj koji se susreće u zadarskoj,[73] a zatim i u korčulanskoj stolnoj crkvi gdje je ta skupina drvenih kipova bila smještena u otvore matroneja.[74]

Njihovo postavljanje u hvarskoj stolnoj crkvi svjedoči da je krov nad glavnom lađom bio već postavljen 1684. godine. Možda su to onih dvanaest drvenih kipova apostola koji se u travnju 1650. spominju u crkvi zajedno s velikim raspelom i kipom Marije visoko na drvenoj gredi pred apsidom ili velikom kapelom (d. CCCXIII). Postavljeni su na to mjesto po uzoru na one u bazilici sv. Marka u Mlecima na kamenom ikonostasu pred njenim svetištem. Oni su onda preneseni vjerojatno u crkvenu lađu. Od njih je ostalo samo truplo jednoga bez glave i ruku. Po mirnom stavu i naborima odjeće moglo bi ga se smatrati renesansnim. Sačuvalo se i veliko raspelo koje pokazuje sve odlike kasnogotičkog sloga, a nalazi se još u stolnoj crkvi i nedavno je restaurirano u radionici Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika. Godine 1529. preslikao je tri apostola u crkvi slikar Nikola Brasio (d. CCCXIII). Vjerojatno su i oni činili cjelinu s ostalima.

Ljeti u toku te iste godine operariji su obračunavali s protomajstorom Antunom Azalijem i Markom Čeljubinom, a donosio se i kupovao pijesak. Posebno se radilo u kapeli Presvetog Križića; Ivanu Čeljubinu je za rad u njoj plaćeno u studenom šest, a Antunu Radiću pet dnevnica. Uz njih je radilo i nekoliko radnika, a u Ivana Antuna Zena otkupljeno je tada dvjesto pločica (d. CCCXIV) koje nedostajahu pri popločavanju te kapele kojoj je produljenje bio predvidio biskup Cedulin 1613. tražeći da se izvede rušenjem zida stare sakristije, a nova sakristija sagradi iza stare. U toku 1685. rad je jenjao. Sredinom studene veljače zatvoreni su visoki eliptični prozori glavne crkvene lađe (d. CCCXV). U prosincu uoči božićnih svečanosti operarij blagajnik Ivan Ivaneo dao je očistiti crkvu od nepotrebne građevne građe, pa su majstori Antun Radić i Andrija Zuchelli s družinom iznijeli iz nje oble stupove, njihove glavice i ostali kamen starih srušenih kapela (d. CCCXVI) od kojeg se dio sada nalazi u vrtu biskupova dvora kraj stolne crkve.

Krajem studenog operarij je obračunavao s Markom Čeljubinom i nasljednicima pokojnog protomajstora Tome Azalija (d. CCCXVII). On je, dakle, tada bio mrtav, pa ga se stoga i ne spominje poslije 1682. godine na gradnji. Pri kraju godine brodar Matij Pavlov Pelješčanin prevozio je protomajstoru Antunu Ismaeliju kamen, stepenice i dovratnike nekih vrata. Za taj prijevoz mu je plaćeno 2. siječnja 1682. godine. Galijaši su dva dana zatim prenijeli stepenice i dovratnike, a pločice pločnika Šime Samohod i Šime Domančić (d. CCCXVIII). Sredinom veljače majstor Andrija Zuchelli je uz pomoć Boska Baski ostaklio eliptične prozore glavne lađe

(d. CCCXIX), a majstor Jakov Boglić prodao je operariju olovo da se učvrste ta stakla koja su vjerojatno bila okrugla. Jakov Španić bio ih je donio u siječnju iz Mletaka i to za pet prozora, pa mu je tada plaćeno za njih, njihov sanduk i za mletačke nosače koji ga preniješe (d. CCCXX). Slična okrugla stakla postavljena u olovnoj mreži vide se još na nekim dalmatinskim crkvama, pa i na romaničkim prozorima sv. Kuzme i Damjana u Hvaru.

Sredinom travnja prenio je veću količinu kamena iz Korčule u Hvar pelješki brodar Ivan Tunjica, čija se obitelj i njen grob spominju i vide u XVII—XVIII stoljeću u Orebićima,[75] a Sebastijan Belo, član poznate obitelji korčulanskih pomoraca i brodograditelja, od kojih je Ivan dopao u ropstvo u Tunisu,[76] u srpnju drugu količinu. Protomajstor Antun Ismaeli uputio je iz Korčule različitu građu, stepenice za krstionicu, za glavna vrata i ona u prizemlju zvonika, pločice za pločnik, basice i trokutne umetke pločnika koji su mu u svibnju i srpnju plaćeni, a Šime Samohod i njegov imenjak Domančić uniješe ih s mola u crkvu (d. CCCXXI). Ploče pločnika i kamen nabavljali su se u travnju, a pijesak je s Visa u svibnju prevozio pelješki brodar Frano Matijin, pa su Ivan Čeljubin i majstor Antun Radić (d. CCCXXII) s pomoćnikom u studenom popločavali crkvu,[77] u kojoj je već u srpnju radilo nekoliko radnika pa i Donko Đivović iz Primoštena s majstorima Nikolom Vukašinovićem i Antunom Radićem. Majstor Jerolim Cascina žbukao je u studenom onaj dio unutrašnjeg crkvenog zida koji okružuje zvonik (d. CCCXXIII). Ivan Čeljubin je uređivao grobove u crkvenom pločniku,[78] u četiri groba postavio stepenice i uredio im nadgrobne ploče, koje su se bile pomakle i oštetile pri gradnji glavne i pobočnih lađa (d. CCCXXIV). U toku 1686. uređivala se i krstionica u crkvenoj unutrašnjosti, a majstor Antun Pomenić učinio je nova vrata u prizemlju zvonika koja vode iz tog prostora u pobočnu sjevernu lađu. Iz svih se obračuna, plaćanja i narudžbi vidi da se crkvena unutrašnjost uređivala, pa je drvodjelac i rezbar Ivan Karlo Morali napravio i izrezbario u studenom za dvoja njena vrata drvene vratnice od ariža i jelovine koje doniješe iz Mletaka Jerolim Vidali pokojnog Jerolima i brodar Pavao Pavličević. Rezbar je priložio crkovinarima i nacrt vrata u renesansnom slogu koji se sačuvao kao svojevrsna rijetkost u povijesti obrade drva u Dalmaciji. Tako su konačno zatvorena crkvena glavna, a i »mala« vrata koja su 1615. godine još bila bez vratnica, pa su, kako je biskup Cedulin izjavio, i životinje mogle ući (d. CCCXXV).

Tih godina, u drugoj polovici XVII stoljeća, bila je sagrađena i sakristija koja je postojala i prije, pa se u njoj 1615. spominje i kameni umivaonik bez kojega nije mogla biti (d. CCCXXVI). Nalazio se na lijevoj strani od ulaza gdje je i danas, pa je to vjerojatno onaj kasnogotički koji je i sada na tom položaju uzidan. Cedulin je, kako rekosmo, već 1613. zahtijevao da se sruši stara sakristija i nova sagradi iza nje. Već spomenuti majstor Jerolim Cascina sa žbukanja donjeg dijela zvonika prešao je i popravljao u listopadu 1687. odvode kišnice s njenog krova, po čemu se vidi da je tada već bila sagrađena (d. CCCXXVII). U listopadu je majstor Petar Cemolin ograđivao dva polukružna prozora pobočnih lađa (d. CCCXXVIII), a slijedeće 1688. godine u studenom staklar Frano Denoventa,

zvan po svom zanatu Fenestra, ostakljivao je pet eliptičnih prozora glavne lađe, stavljao im drvene okvire i brončane šipke, a usavršavao i popravljao okvire ostalih pet (d. CCCXXIX).

Denoventa je zatim ostaklio prozor u sakristiji i polukružne prozore na kapelama novih oltara, a isplaćeno mu je unaprijed za uređenje prozora drugih dviju kapela (d. CCCXXX). Crkvena lađa i pobočne kapele su dakle bile osigurane staklenim prozorima zimi 1688. godine, uoči božićnih svečanosti. Jedna od tih kapela posvećena sv. Antunu, prepokrivena je u studenom 1689. sa četiri stotine i četrdeset kupa koje je prodao crkvi majstor Ivan Krstitelj Škarpa iz čega se doznaje da su u to vrijeme graditelji držali na skladištu veće zalihe građevne građe (d. CCCXXXI).

U rujnu 1690. nabavljalo se vapno sa Šolte, a u studenome isplaćene su majstoru Antunu Ismaeliju ploče crkvenog pločnika (d. CCCXXXII), koje su prevozili iz Korčule i početkom slijedeće, 1691. godine. Pri tom popločavanju crkve u srpnju 1692. majstor Ivan Trogiranin je sagradio i grobnicu (d. CCCXXXIII) biskupu Jeru Prioliju, a ploče za taj grob i za kapelu sv. Jerolima bile su naručene u Mlecima kod majstora Pavla Trimignona (d. CCCXXXIV). U ožujku i u travnju 1694. majstor Ivan Krstitelj Škarpa, kojega više ne nazivaju Ercoli kao ranije, popravljao je pločnik (d. CCCXXXV). Zbog toga popločavanja i uređenja pločnika iznosio je Toma Marinić u kolovozu suvišno kamenje iz crkve (d. CCCXXXVI). Ostakljenje svih prozora nije bilo još dovršeno pa se u kolovozu 1693. staklar Frano Noventa obavezao da će postaviti stakla na prozore apside i na dva velika prozora pročelja. Sva je ta stakla trebao dobro uokviriti brončanim okvirima i povezati ih željeznim šipkama (d. CCCXXXVII). Za stakla prozora apside plaćeno mu je u kolovozu 1695. (d. CCCXXXVIII), ali on je i u prosincu te godine nabavljao iz Mletaka zajedno s olovom njihove okrugle okvire (d. CCCXXXIX) i bio isplaćivan u 1696. za njihovo postavljanje u apsidi (d. CCCXL) kojoj je majstor Petar Petrić te godine popravljao krov (d. CCCXLI). Veći dio ostakljenja trebalo je 1744. popraviti, pa su u srpnju nabavljene staklene ploče, okrugla stakla, olovo i kositer (d. CCCXLII).

Majstor Nikola Ismaeli osiguravao je u travnju 1698. glavna vrata crkve i izdubao u njihovu zidu rupe za uvlačenje poprečne drvene grede, koje su štitile vratnice od mogućih provala, a još se vide uz vrata mnogih starih dalmatinskih crkvi i kuća. Zidar Matij iz Dubrovnika bio je u listopadu zaposlen na radovima u crkvi. Tada se popravljao svod u zvoniku i njegov pločnik, a radio je na tome i drugi dubrovački majstor Andrija Lapcin (d. CCCXLIII).

Prve godine novog stoljeća, 1701, nastavilo se uređenjem crkve. Galijaš Kristo Strozzo, Nijemac, koji je dospio na mletačku galiju Kapetana Jadranskog mora i bio korišten kao drvodjelac i rezbar, pušten je u kolovozu te godine da izrezbari drveni vijenac (d. CCCXLIV) oko unutrašnjih zidova apside (d. CCCXLV) koji je donedavno bio na svom mjestu. Slijedeće, 1702. godine, u veljači majstor Frano Mladineo uzidao je mramorne križeve na pilastre glavne lađe (d. CCCXLVI). Uza sve to još uvijek je u crkvi bilo ostataka stare gotičko-renesansne crkve, pa su unutra bili ostali i dijelovi kamenoga Gospina oltara, vjerojatno onog koji je bio sagradio Trifun Bokanić. Taj kameni oltar je rastavljen da bi ustupio mjesto novom i ras-

košnijem oltaru obitelji Hektorovića, koji je oko 1683. zidao majstor Leonardo Negri. Dijelovi starog oltara zauzimahu prostor u crkvi pa ih je galijaš Filip Rosa s družinom iznio u obližnje grobište (d. CCCXLVII). U svibnju je zatim iznio sa svoja dva druga devet velikih kamenih glavica koje su bile ostale, nakon rušenja starih kapela i lađe gotičko-renesansne crkve kraj glavnih vrata i u prizemlju zvonika, i smjestio neke u groblje, a neke uz crkvu (d. CCCXLVIII). Iz toga se doznaje da je u staroj srušenoj glavnoj lađi bilo više stupova s glavicama, što nam potvrđuje još jednom da je stara crkva bila trobrodna. Pošto su ti ulomci koji su smetali ulazu u crkvu izneseni izvan nje, ljeti je majstor Nikola Pavlović, korčulanski klesar, donio ploče za popločavanje prostora uz mala vrata, vjerojatno ona u prizemnom podanku zvonika.

Iako je crkva bila posvećena 1706, tek je godine 1722. postavljena iznad vrata sakristije spomenuta spomen-ploča o njenom posvećenju. Ploču je uklesao i postavio majstor Marin Čudina, pa mu je operarij Ivan Antun Stalio 13. prosinca za taj rad platio trideset i četiri lire, a dvije lire dao radniku koji mu je pri tome pomagao (d. CCCXLIX).

Godine 1708. popravljao se svod između crkve i Fazaneove kuće. U siječnju 1713. operarij Antun Jakša sklopio je u Hvaru ugovor s Bernardom Finetti za gradnju stropa nad glavnom lađom. Majstor se obavezao da će učiniti jednostavni strop od dasaka s okvirom na sva četiri ruba, izrezbarenim cvijećem i konzolama poput onoga koji je postojao u kapeli sv. Prospera, uz uvjet da mu operarij nabavi svu potrebitu građu, drvo, željezo, ljepilo i ostalo, a ujedno podigne i podesne skele, nađe radnike, te pronađe prostorije za stanovanje i za rad. S obzirom na svotu od sedamdeset i četiri reala koju je rezbaru trebalo isplatiti, a i zbog većeg troška za građu, ugovor je odobrio gradski knez, a potpisali ga oba operarija i oba rizničara stolne crkve (d. CCCL). U toku ljeta 1713. nabavljala se posebno građa, prevozile daske, jelove grede i uvozili čavli iz Mletaka u nekoliko navrata. Među ostalim brodarima tu građu je prevozio i Marko Puhalović, koji se uz izjavu da ne zna pisati talijanski, potpisivao na priznanicama bosančicom (d. CCCLI). Finetti je i sam od srpnja 1714. nabavljao lipovinu i jelovinu za strop, a u kolovozu te godine priznao je da je isplaćen (d. CCCLII). U ožujku 1715. strop je bio gotov, pa je deset galijaša u travnju isplaćeno za skidanje skela (d. CCCLIII). Tada su učvršćene i željezne ograde eliptičnih prozora glavne lađe, a u studenom 1724. zidar majstor Aleksandar postavio je i na prozor sakristije željeznu rešetku protiv mogućih krađa (d. CCCLIV).

Crkvena se unutrašnjost, dakle, sređivala i osiguravala, ali gradnja pročelja nije dulje vremena napredovala, pače njegov gornji još nepodvostručeni zid je prijetio padom pa ga je 1726. trebalo zbog opasnosti i skinuti (d. CCCLV), a od sredine lipnja do rujna nabavljalo se vapno i kamen za nastavak zidanja (d. CCCLVI). U kolovozu 1730. učinjene su u Korčuli i dvije nadgrobne ploče za grobove pod zvonikom (d. CCCLVII), koje se sada ne vide. U svibnju 1739. obavezao se u Korčuli protomajstor Juraj Foretić, sin pokojnog Spasoja, da će pripremiti određenu količinu kamena obrađenog »a martellina« za pročelje, a posebno trideset ugaonih kamenova dugih dva lakta (d. CCCLVIII), pa su jelšanski brodari Ivan Dančević krajem kolovoza 1739. i u travnju 1740. Antun Splivalović prevozili s Korčule tu i ostalu kamenu građu (d. CCCLIX). Kamen za pročelje dovozi se i 1745 (d. CCCLX). Za njegovo dovršenje skupljala se 1746. i milostinja (d. CCCLXI), pa je biskup Cesare Bonajuti uputio poziv vjernicima da pridonesu za to milodare, ističući da ta gradnja od 1636. nije napredovala. Da potakne vjernike na sudjelovanje u tome, on je u proglasu izjavio da će pridonijeti polovicu od svote potrebite za dovršetak pročelja. Hvarani se odazvaše tom pozivu i zajamčiše potpisom da će dati svoj doprinos kako to pokazuje popis darovatelja nastao neposredno nakon biskupova poziva.

Sredinom srpnja 1751. nacrtao je proto kalafata galije Quirinija zapovjednika Jadranskog mora nacrt skela (d. CCCLXII), a galijaši soprakomita Sagreda iskrcali su i prenijeli do crkve kamen koji je dovezen iz korčulanskih kamenoloma (d. CCCLXIII). Početkom travnja 1752. pozvan je korčulanski protomajstor Vicko Portolan pokojnog Jerolima iz Korčule na crkveni račun u Hvar da pregleda što je potrebno za dovršenje pročelja (d. CCCLXIV). Odmah nakon toga on je s operarijem Feličom Boninom sklopio 14. travnja te godine ugovor, u kojemu se obavezao da će pripremiti sav kamen potreban dovršetku pročelja, a i usavršiti dijelove koji su odavno ležali neobrađeni na gradilištu, pripremljeni da ih se oblikuje u zidne vijence i pilastre, prema mjerama određenim u ranije postojećim nacrtu. Protomajstor se obavezao da će dovesti u Hvar vješte i sposobne majstore koji će prema ugovorenoj cijeni od tog kamena oblikovati pojedine dijelove pročelja. Stanovat će u kući za koju će najam plaćati operarij, a raditi pod šatorom ili nadstrešnicom od dasaka koje im on pripremi. Ostale pak dijelove koji nedostajahu za dovršetak pročelja protomajstor je obećao da će prema spomenutom nacrtu izraditi u najljepšoj i najboljoj vrsti kamena s otočića Vrnika, i to luk, vijence glavice, prozor (stella) i pročelni kamen redova po ugovorenim cijenama. Sve će te dijelove dovršiti do listopada, a i prije, bude li mogao. Operarij mu je dao kaparu od pet stotina lira uz obavezu da će ga isplaćivati postepeno prema toku i dovršavanju radova, ne obavezujući se za plaćanje ishrane i ostaloga (d. CCCLXV). Operarij mu je zatim do kraja 1752. isplaćivao (d. CCCLXVI). Protomajstor i majstori su često boravili u Korčuli, pa im je napravljena od slame i teza za sklanjanje od kiše pri radu (d. CCCLXVII). Oni su trebali popraviti i oštećene komade vijenca i postavljati umetke (d. CCCLXVIII). Pri radu nabavljahu se grede i daske za skele. U Mlecima se naručivalo bakrene spojnice i olovo za unutrašnje povezivanje većeg kamena, neke je sa čavlima i kopčama kovao i galijaš kovač s galije kapetana Jadrana Quirinija (d. CCCLXIX). Iz Grohota na Šolti prevozilo se vapno, a leuti su krcati pijeska stizali na hvarsku gradsku obalu, pa su galijaši ljeti 1752. iskopali jamu u zemljištu iza crkve, da se u nju smješta pijesak, a vapno gasi, pokrije i sačuva. Protomajstor je u međuvremenu bio i na Visu odakle je stigao sredinom kolovoza (d. CCCLXX). S njim je ugovoreno i nekoliko manjih pogodbi, a i isplaćen je u više navrata. Gradnja se nastavila u toku ljeta i jeseni. Majstor Pavao Sokol doveo je neoklesani kamen (d. CCCLXXI), a Vicko Jelić iz Komiže prodao je tisuću mletačkih crepova (d. CCCLXXII). Za skele se iz skladišta oružja prenijeće pojedini dijelovi galijine opreme. Konop za povezivanje dasaka i grede skela, koje se tada nabavljahu, tre-

balo je u studenom naručiti u Mletke, jer ga u hvarskim dućanima tada nije bilo. Majstori Mihovil Klisanić i Frano Fabris bijahu stigli u Hvar da beru i klešu kamen za pročelje u kamenolomu kraj franjevačke crkve (d. CCCLXXIII), a grubo klesani kamen za unutrašnje dijelove zidova donosili su galijaši s okolnih bregova. Oni su i tada pomagali na gradnji i prenosili korčulanski kamen iskrcavan na obali. Podignute su i posebne nadstrešnice da se okupi kameno iverje i ocjepci, da se sredi i rasprostre kamen koji je bio smješten iza stolne crkve i u biskupskom vrtu (d. CCCLXXIV).

Dok su korčulanski majstori klesari, Portolan i ostali, klesali kamene dijelove pročelja, gradnju je izvodio splitski protomajstor Mattio de Rossi zvan Belter. On je 16. kolovoza 1752. sklopio ugovor (d. CCCLXXV) s operarijem za dovršetak pročelja, obavezavši se da će stići u Hvar upravljati gradnjom, a i zidati s jednim mladim pomoćnikom, dvojicom zidara i jednim klesarom, koje će dovesti sa sobom krajem listopada ili najdalje početkom studenoga. Obavezao se da će s majstorima podignuti skele za gradnju i dizanje kamena, a operarij će se pobrinuti za svu građu gradnje i skela te plaćati protomajstora i mladog mu pomoćnika sedamnaest lira zajedno, a ostala tri majstora po osam lira, svakog radnog dana bilo pri radu ili na podizanju skela. Ali ako zbog ružnog vremena prekinu rad u toku dana, platit će im onoliko koliko vremena budu radili. Protomajstor je pristao da se on i majstori sami pobrinu za stan i ostalo dok budu boravili i radili u Hvaru. Bude li protomajstoru potrebno novaca, operarij se obavezao da će mu ih dati unaprijed na račun rada koji će izvršiti. De Rossijeva se dakle družina sastojala od petorice točno raspoređenih majstora kao malo građevinsko poduzeće pripremno uzeti i nastaviti teški i tuđi posao, ali izgleda da ni ona nije bila osigurana skelama ni većim pomagalima potrebnim pri gradnji, kao ni ostali majstori. Do kraja godine Rossiju su isplaćivane i veće svote (d. CCCLXXVI), a tada je za kamen isplaćivan također većim svotama i protomajstor klesar Portolan. De Rossi je, dakle, zidao kamenom koji mu je Portolan pripremao i dovozio ga s Korčule.

Za gradnju se čitave godine skupljala milostinja, a u svibnju se prodala orguljašu don Petru Muratti neka kamena glavica sa starog, rastavljenog oltara (d. CCCLXXVII). Poneki se potrebni ukrasi nisu ni tada preklesavali ni uništavali, iako rijetko, ipak su imali obzira prema njima, pa ih se u Hvaru i našlo.

Posao se nastavio i u toku 1753. godine. Vicko Portolan je o božićnim i novogodišnjim praznicima bio u Korčuli i 4. siječnja uputio operariju u Hvar dva manja nacrta za završni vijenac glavnih vrata, koji mu je bio naručen, moleći ga da mu oprosti što u nacrt nije unio mjere, jer ih je zaboravio označiti dok je boravio u Hvaru. Nacrti mogu operariju služiti samo kao zamisao, pa ako želi da se ostvare, molio ga je da mu u njih unese mjere (d. CCCLXXVIII). Čini se, dakle, da je Portolan ponešto mijenjao završni dio vrata, odnosno radio ga u zadanom izmjerenom okviru po svojoj zamisli. I doista današnja glavna vrata razlikuju se od onih u nađenim nacrtima, što znači da je Portolan u njima nešto izmijenio.

Sutradan, 5. siječnja 1753. uputio je operariju i dvije puške, koje mu je on bio posudio za put od Hvara do Korčule iz bojazni da ga ne napadnu gusari, pa iako ih Portolan nije upotrijebio, zahvalio je Boniniju izražavajući svoju radost što se on nikad na njegov rad nije potužio već s njim bio zadovoljan (d. CCCLXXIX). Kasnije u travnju majstori Frano Fabris i Mihovil Klišević ubrali su osam komada kamena u kamenolomu kraj franjevačke crkve koji su bili potrebni da se produlje dovratnici glavnih vrata (d. CCCLXXX).

Neki su se dijelovi boljeg kamena brali, dakle, i tada u malim hvarskim kamenolomima. U svibnju je nabavljen pijesak i ploče pločnika potrebne zbog sniženja glavnih vrata. To je u lipnju izveo protomajstor De Rossi koji je i početkom 1753. bio zaposlen na gradnji, a i popravku zvonika (d. CCCLXXXI). Pri snižavanju odnosno produljenju pročelja i vrata, koje se i danas uočava u najdonjim njihovim dijelovima, očistili su od ruševnih ostataka gradnje unutrašnjost crkve i prostor trga pred njom (d. CCCLXXXII). U kolovozu je drvodjelac Kuzma Bučić (d. CCCLXXXIII) napravio i nove vratnice glavnih vrata od ariža, jelovine i mletačkih dasaka, ukrasivši ih reljefnim cvijetovima izrezanim u lipovini (d. CCCLXXXIV). Majstor Ivan Pauletti skovao im je željezne brave i oklope (d. CCCLXXXV), a pošto je u Gianazziovu dućanu kupljeno ljepilo i laneno ulje za premaz vratnica, u kolovozu ih je Ferzio de Vechi bojadisao (d. CCCLXXXVI). U veljači su se nabavile iz Mletaka (d. CCCLXXXVII) i četiri daske da se učine obrasci okvira s lukovima pročelnih prozora, a zatim se nabavila i stakla za »zvijezdu« na pročelju kojoj je rešetku od žice iz bijele mjedi napravio u lipnju Frano Dornić, majstor prozora u Zadru (d. CCCLXXXVIII). Početkom 1754. knez i providur Hvara Marin de Riva pregledao je uz pomoć Jakova Barbis, revizora izabranog od gradskog vijeća, računske knjige s prihodima i izdacima operarija i utvrdio da su vođene uredno (d. CCCLXXXIX). Čini se, dakle, da je konačno 1754. pročelje stolne crkve bilo završeno. U ožujku 1756. ožbukana je apsida (d. CCCXC) pa je tako prednji, srednji i stražnji dio crkve bio završen, nakon tristoljetnih radova, pregradnja i nadogradnja. Manji popravci su se, naravno, nastavljali.

Početkom 1768. majstor Dominik Foletti popravljao je odvodni kanal za kišnicu između kapele sv. Prospera i biskupske palače upotrebljavajući kao ljepilo kameni prah (d. CCCXCI). Krajem 1783. pričvršćen je strop koji je prijetio padom (d. CCCXCII). Protomajstor Pavao Bruttapelle[79] i majstori Vicko Visagio,[80] Konstantin Gonasi i Ivan Novak popločavali su s nekoliko radnika 1798. kapelu Presvetog Otajstva (d. CCCXCIII). Mramorne ograde stupića koje okružiše tu kapelu učinio je te i slijedeće godine Pavao Bruttapelle (d. CCCXCIV), a Ivan Novak i Vicko Visaggio napraviše i postaviše u njoj novu nadgrobnu ploču 1800. godine (d. CCCXCV). Apsida se popločavala oko 1828. crvenim i bijelim mramornim pločama (d. CCCXCVI). Krajem prošlog stoljeća 1889. Pavao Bilinić, splitski majstor oltara i jedan od prvih učitelja Ivana Meštrovića, popločao je kapelu sv. Križića (d. CCCXCVII), a 1890. postavio u njoj ploču (d. CCCXXXVIII). Te godine je popločana i ograđena ogradicom stupića i kapela Karmelske Gospe u kojoj

je također postavljena ploča (d. CCCXCIX) s naknadno urezanim imenom darovatelja.

Time su glavni radovi konačno u stolnoj crkvi završeni, ali ona se i prije i nakon toga ukrašavala. Prema pisanju Jerolima Machieda ogradu i pločnik kapele sv. Prospera dao je izraditi generalni vikar Nikola Zudenigo 1817 godine.[81] On piše da su tanane i istančane stuko-ukrase i zidne slikarije učinjene iz ostavština učenog biskupa Ivana Skakoča, crkve i vjernika 1839—1840. godine.[82] Tako je uobličavanje crkve, zajedno s gradnjom oltara potrajalo do sredine prošlog stoljeća.

NAMJEŠTAJ

Današnji oltari potječu iz XVII i XVIII stoljeća, a od starih se sačuvao samo onaj sv. Luke. Apostolski pohoditelj Valier kada je 1579. godine pohodio službeno crkvu, našao je u njoj deset oltara koji su promijenili svoj oblik. Sačuvani su dijelovi onih oltara pod propovjedaonicama i gornji dio oltara sv. Luke.[83] Taj je podijeljen u tri dijela (dok. 1, 2). U srednjem dijelu su tri niše nadsvođene ižlijebljenim školjkama i podijeljene stupićima. U njima sjede izrađena u visokom reljefu tri svetačka lika, u srednjoj je evanđelista Luka[84] s Evanđeljem i umanjenim volom na koljenima, u lijevoj Ivan Krstitelj s Evanđeljem na kojemu je janje, a u desnoj treći evanđelista također s Evanđeljem. U zabatu savinutom u gotički luk tri su slične manje niše ižlijebljena polusvoda s tri dopojasna svetačka lika oblikovana također u visokom reljefu. U srednjoj niši je Marija s djetetom, u lijevoj je sv. Katarina s kolutom, a u desnoj Sv. Lucija s očima u kutiji. Praznine i isječke uz donje i gornje niše popunjavaju glave krilatih anđela izrađene u plitkom reljefu zajedno sa cvjetovima. Kameni triptih naslanja se na predelu u kojoj je niz malih niša s dvanaest apostola koji drže svetačka obilježja. Površina triptiha prenesenog pri širenju crkve na današnje mjesto (dok. 3) jest, dakle, sasvim reljefno popunjena i simetrično razdijeljena u obliku gotičkih poliptiha. Jedinstveno je sastavljena i skladno uravnotežena, te je u cjelini djelo vrsnije nego u pojedinostima. Po bogatoj odjeći likova, osobito po bogatim i širokim naborima plašteva triju većih likova, te po osnovnom obliku kompozicije unutar prelomljenog luka, reljef je gotički, ali po školjci u nišama je renesansni, pa ga se stoga može smatrati djelom prijelaznog gotičko-renesansnog sloga druge polovine XV stoljeća.

Reljef Kristova bičevanja, uspjelu kopiju onog na oltaru sv. Staša u splitskoj stolnoj crkvi, djela Jurja Dalmatinca, koji je uzidan nad opisanim triptihom ne može se uza nj povezati. Taj reljef nekog Jurjeva učenika ili pomoćnika[85] bio je vjerojatno na nekom drugom oltaru. Može se pretpostaviti da je triptih djelo domaćih kipara, to više što se zna da su korčulanski kipari Petar iz Cresa i Nikola Vlahotić izrađivali u crkvi četiri oltara 1560. i 1561. godine (d. XXXV), ali nam se ti nisu sačuvali, već su zamijenjeni kasnijim koji su podignuti u XVII i XVIII stoljeću u novoj proširenoj crkvi u kojoj je barokni ukus i smisao za raskoš prevladao, pa je to trebalo iskazati i u oltarima.

Nije se sačuvao ni oltar sv. Magdalene koji je Andrija Bertučević htio sagraditi u kapeli koju mu je imao podignuti Pomenić (d. CCVII). Možda taj nije bio sagrađen, ali je jedan oltar s tim imenom postojao i srušen je 1643. godine (d. 82).

U ožujku 1614. skupljahu se milodari za glavni oltar posvećen zaštitniku crkve sv. Stjepanu papi, pri čemu je drvodjelac majstor Ivan obećao jednu besplatnu nadnicu u kojoj će pomoći postavljati oltarnu palu (d. 4). U svibnju te godine doznaje se iz izjave Andrije Bertučevića da je oltarna pala oštećena od alžirskih gusara 1571. još uvijek u lošem stanju (d. 5), pa su 1613—1614. suci, pučki defensori i prokuratori zaključili odobrenjem gradskog kneza i biskupa (d. 6) da se učini nova uz cijenu otprilike od tisuću i tri stotine dukata (d. 6). Izradba »pale« ili gornjeg dijela oltara povjerena je u Mlecima posebnim ugovorom 22. ožujka 1615. kiparima Melkisedeku i drugu mu Ivanu Grapiglia (d. 7, 11) koji su imali radionicu u ulici San Savera. Gradnja oltara dovršavala se u travnju 1621. (d. 8, 9, 10), ali se produljila sve do 1632. godine. Kada je Melkisedek umro (d. 11, 12) njegovi sinovi Baldisera i Dezio su s Grapigliom nastavili raditi oltar (d. 39). Oni su učinili mramorne dijelove i stupove oltara, a kipar Paliari (d. 15) koji je radio kraj crkve sv. Vidala također u Mlecima izradio je dva reljefna anđela uz luk okvira za sliku, koji su na tom mjestu i sada. Rezbar Vali (Gali?) imao je prema nacrtima slikara Baldissera d'Anna (d. 14)[86] izrezbariti i drvene kipove koje je trebalo postaviti vrh oltara (d. 14, 15) i u niše s obje njegove strane, ali ih nije sve dovršio jer je umro od kuge. Među tim kipovima bijahu likovi Gospe i Ivana evanđeliste. Već spominjani majstor Ivan Pomenić izradio je kamene dijelove i postavio oltar na određeno mjesto (d. 27, 31, 32, 33, 39). Slika oltara naručena je mletačkom slikaru Jakovu Palmi mlađem[87] (d. 10, 11, 17, 35), ali je i on otezao sa slikanjem, a kada je 1628. umro, ostavio je djelo nedovršeno (d. 37). Prokurator Bertučević nastojao je 1636. da je dovrši neki drugi daroviti slikar, pa je pisao piovanu crkve sv. Antuna Petru Jeronimu Zorzi neka nađe nekog umjetnika za to sposobnog i preporučio mu da taj posao povjeri Santi Peranda ili nekom drugom vrijednome slikaru (d. 40). Međutim, ta preporuka za Perandu nije ostvarena nego je, pošto je crkovinarstvo isplatilo dužni dio Palminim nasljednicima, sliku dovršio poznati slikar Nikola Reineri Mabuseo[88] i njemu je taj rad bio isplaćen 1642. godine, a dana je i napojnica njegovu pomoćniku. Slika je zatim u sanduku od ariža omotana voštanim platnom i donesena u Hvar (d. 43). Prerano ju je dakle datirati u 1626—1627, kao što je dosad učinjeno,[89] a pri prosuđivanju njene umjetničke vrijednosti treba uvažiti i Reinerov udio za koji se dosad nije znalo. Glavni oltar je jednostavnog oblika sa četiri stupa od zagasitoga ljubičastog mramora pomaknuta naprijed i natrag. Oni stoje na kamenim postoljima u koje je umetnut mramor. Njihove kompozitne glavice drže trokutni raščlanjeni zabat s nizom konzolica. Srednji, donji dio zabata naglašen je konzolom sred luka na kojemu sjede reljefni vitki anđeli s vijencem u ruci. Oni su djelo kipara Paliarija, dok je kameni trokutni zabat rad Ivana Pomenića. Iz arhivskih bilježaka i pisama o podizanju oltara jasno se vidi kako se taj rad produljivao u toku triju desetljeća i kako je početkom XVII stoljeća prevladalo uvjerenje da domaći klesari nisu vješti mramoru niti izradbi pojedinih likova, pa su kipovi, reljefi i mramorni dijelovi naručivani mletačkim kiparskim baroknim radionicama.

Jednostavnim oblikom glavni oltar je utjecao na oblik većine oltara u ovoj crkvi, koji su se nakon njega postepeno dizali. Iako su nastali kao zadužbine različitih osoba i nadvisuju veličinom glavni oltar ipak su uglavnom s njim usklađeni. Vrh oltara stajahu nekoć anđeli i renesansni kip arhanđela Mihovila koji je sada smješten u crkvenu zbirku umjetnina. Očito je da je tim središnjim mjestom njegova srednjovjekovna uloga i u XVI stoljeću bila istaknuta.

Pošto su Uluč-Alijevi gusari razbili reljefe Navještenja, Gabriela sa sjeverne strane, odnosno sa strane Evanđelja i Marije sa strane poslanica ili južne, postavljene su na male oltare dvije ikone[90] koje u spisu svog obilaska crkve 1650. spominje generalni vikar i pjesnik Ivan Ivanišević (d. 44). Za ikonu pod propovjedaonicom evanđelja on navodi da je naslikana bizantinskim načinom. U spisu pohoda biskupa Milanija spominje se 1658. godine da je lijevi od tih oltara posvećen Kristovu oplakivanju i da mu je antipendij okružen kamenim stupićima, a desni da je posvećen Gospi i ima njenu sliku (d. 45). Poznatom graditelju i kiparu Trifunu Bokaniću iz Pučišća na Braču povjerena je izradba novoga kamenog oltara posvećenog Karmelskoj Gospi i to njegova gornjeg dijela koji uokviruje sliku, a ne obuhvaća trpezu s antipendijem. Onda su taj gornji oltarni kameni dio zvali »pala«. Bokanić je oltar izradio 1605. godine, ali su ga radi obožavanja stare romaničke ikone na njemu skinuli i zamijenili novim raskošnijim i većim koji podigoše braća Hektorovići. Godine 1672. ukrasni dijelovi Bokanićeva oltara preneseni su u kapelu sv. Jakova (d. 46), a 1750. Bratovština Gospe Karmelske prodala je oltar župskoj crkvi u selo Brusje[91] u kojoj se i sada nalazi pokazujući odlike majstorova sloga.

U devetom desetljeću XVII stoljeća gradila je obitelj Hektorović novi veliki i raskošni oltar Karmelskoj Gospi. Godine 1683. protomajstor oltara Leonardo Negri uzimao je kamene dijelove, ploče i komade lukova koji bijahu vlasnosti stolne crkve za njegovu gradnju (d. 47), ali mu je za veći dio nabavio mramor iz Mletaka. U toku gradnje izbio je između Negrija i braće Hektorovića spor iz kojega se doznaje da su oni isplatili majstoru izvjesne svote za taj rad, koji je on neredovito i s prekidima nastavljao, vidi se da je majstor stranac, da je sklopio s Hektorovićima ugovor o gradnji oltara, da je za to djelo donosio mramor iz Mletaka i kamen iz Trogira, a i uzimao s ruševina hvarskih kuća i s gradnje crkve (d. 48). Čini se dakle da je Negri dovršio oltar 1686. godine, pa su oba brata Hektorovića, arhiđakon Bondumjer i primicir Hektor, dali urezati na stepeništu pred njim ploču s natpisom i tom godinom:

MDCLXXXVI
INTERMERATAE D. O. M. GENITRICI
BONDIMS ARCHADS ET HECTOR PRIMCS
FRATRES HECTOREI CANONICI
PRAECIPVIS DEVINCTI BENEFICIIS
ARAM CVM FRONTE MARMOREA

MEMORIAE ETERNAE MONIMENTVM
A FVNDAMENTIS PROPRIO AERE EREXERVT
ANO TRASLATAE IMAGINIS VENERADAE PRIMO
PARTE SALVTIS .M.D.C.L.XXXVI

Oltar se razvijenim renesansno-baroknim oblikom ističe i odvaja od ostalih jednostavnijih u stolnoj crkvi. Menza je išarana raznobojnim mramorom i okružena s oba boka postoljima. Na unutrašnjim postoljima su četiri stupa išarana mramornim reljefnim prugama koje poput svežnjića povezuju ponovljeni obruči cvjetnih vijenaca. Među stupovima su središnja četverouglasta niša i dvije pobočne polukružna završetka na istaknutim konzolama. U središnjoj glavnoj niši, kojoj je sva kompozicija oltara usmjerena, stoji bogato uokvirena baroknim okvirom i okružena lebdećim kipovima malih anđela romanička ikona Gospe sa sinom.[92] U pobočnim uskim nišama su drveni kipovi dviju svetica kojima je na postoljima Hektorovićev grb, po čemu se vidi da bijahu određene za sadašnje mjesto. Kompozitne glavice drže raščlanjeni zabat polukružnog luka. Na zabatu su dva reljefna Hektorovićeva grba, a sa strane drveni kipovi sv. Antuna i sv. Josipa (?).

Oltar išaran inkrustacijom šarenoga, zelenog, crvenog i crnog mramora, reljefnošću i skladom djeluje cjelovito. Posebnu mu baroknu oznaku daje učinak svjetla vješto uklopljenog u oltar kroz eliptični otvor uokviren uobičajenim okvirom sa četiri volute, kao i visoki crkveni prozori. Manji otvor, ovisan o većem, vodoravnim položajem osvjetljuje s visine središnju nišu i Gospinu ikonu. Iako su menza i donji dio oltara jednostavniji od gornjeg, cjelovitost građevne zamisli je ostvarena. Po njoj se, jednako kao i veličinom, ovaj oltar odvaja od stereotipne klasičnosti ostalih oltara. S istočne strane mu je natpisna ploča uokvirena reljefnim glavama krilatih anđela i cvjetnim vijencima. Na njoj je natpis:

D. O. M.
SI QVIS SACERDOS HVIVS ECCLIE
MISSAM DEFVNCTOR HIC CELE-
BRAVERIT PRO ANIMA ALICVIVS
DEFVNCTI IPSA EX CONCESSIONE
GREGORIJ XIII A PVRGATORIO
LIBERABITVR

Na zapadnoj strani je novija ploča bez okvira s natpisom:

MICHAEL NOVAK
SACERDOS
PHARENSIS
VIRGINIS CELLAM PAVIMENTO
SEPTOQVE MARMOREO SVO AERE.
ORNANDAM CVRAVIT
AN. SAL. MDCCCLXXXX

Iz toga se vidi da su ograda od stupića u obliku amfore od crvena mramora i pločnik sa stepenicama učinjeni tek 1890. godine, i to u oblicima baroka. da bi se uskladili s ostalim ogradicama.

Oltar sv. Antuna Padovanskog u sjevernoj lađi ima četiri stupa od šarenog bijelo-sivog mramora koji kompozitnim kamenim glavicama podržavaju dvokrilni zabat iskićen nizom konzolica i anđeoskom reljefnom glavom na srednjoj konzoli. Na menzi su s obje strane reljefne girlande i anđeoske glave.

Barokna slika meka kolorita predstavlja sv. Katarinu i sv. Antuna koji zajedno sa sv. Franom u pozadini obožavaju Gospu sa sinom u nebu.[93] Sa strane oltara u zidu su dva grba hvarske obitelji Lupi kojima u gornjem dijelu polja korača vuk, a u donjem je poredano šest kosih pojasa. Pod grbovima su ploče uokvirene kamenim okvirom s reljefnim girlandama i anđeoskim glavama. Na njima su natpisi:

D. O. M.
DIVO ANTONIO
QVI HISPANIAM ORTV
ITALIAM VITA
TERRAS OMNES
MIRACVLIS ILLVSTRAVIT
COMES FRANCISCVS LVPI
VT PATRIAE SIBI ET SVIS
ILLIVS CVITVS
ET DEVOTIONIS DECVS ADSERERET
HOC ALTARE POSVIT
ANNO DOMINI
MDCLXXXVII

D O M
COMES FRANCISCVS LVPI
DIVO ANTONIO SVO
SVORMQVE PATRONO MAXIMO
DVM STVDET ESSE GRATVS
OMNIBVS QVOTQVOT
HIC ORABVNT BENEFICVS
HOC ILLIS CAELESTIVM GRATIARVM
PROMTVARIVM APERIT
ANNO DOMINI
MDCLXXXVII

Barokni oltar Gospe, sv. Jerolima i Gajtana u južnoj lađi ima četiri stupa na sivo-rumeno-bijelog mramora koji kompozitnim kamenim glavicama nose polukružni dvokrilni zabat. U nj je uklopljen prozor koji je zatim postao uzor na sličnim oltarima sv. Josipa i bl. Ivana Trogirskog, Gospe sedam žalosti i sv. Antuna. Kamena mensa je inkrustirana mramorom i o bokovima ima tri reljefne glave anđela s okomitim cvjetnim girlandama.

Uz oltar je u zidu natpisna ploča uokvirena kamenim okvirom s reljefnim anđeoskim glavama i girlandama koje okomito vise. Nad njom je grb biskupa Priulija kojemu je polje razdijeljeno u dva vodoravna dijela; gornje je crveno, a donje išarano okomitim crvenim i bijelim prugama. Na ploči je natpis:

DEIPARAE VIRGINI
DIVISQVE HIERONYMO
ET GAIETANO
PATRONIS BENEFICENTISSIMIS
HIERO:S PRIOLVS EPVS:
PHAREN:
ARAM HANC EREXIT
AN: DNI M.DCLXXXVII

Ovaj je oltar dakle najstariji u nizu ostalih njemu sličnih, i to: oltara sv. Josipa i Ivana Trogirskog, Gospe sedam žalosti i Presvetog Otajstva. Oni imaju gotovo istu kompoziciju i raspored, pa su im slično uokvirene i natpisne ploče, od kojih je jedna ostala neispisana, ali je radi ravnovjesja ipak izrađena. Na oltaru je barokna slika na kojoj su Gospa sa sinom u nebu okružena anđelima, a pod njom sv. Jerolim i sv. Gajtan. U uglu prednjeg plana je dopoprsni lik darovatelja biskupa Priulija.

Umjetnik ovog oltara dosad nije poznat, ali budući da je Priuli naručio mramorne ploče pločnika i grobnice u kipara Paola Tremignana, možda mu je on i sagradio oltar, koji nazivahu i »biskupov«. Na njegovu vrhu stajahu po ondašnjem običaju kipovi anđela (d. 49, 50).

Barokni oltar sv. Josipa i Ivana Trogirskog ima četiri stupa od sivo i bijelo išaranog mramora kojima kamene kompozitne glavice drže podvostručeni polukružni zabat iskićen konzolicama i reljefnom glavom anđela u sredini. Sred zabata je uklopljen i prozor prekinut akroterijem. Kamena mensa je okićena glavama anđela uz koje se spuštaju girlande u visokom reljefu.

Na slici izrazitih baroknih boja, koju je 1692. naslikao Domenico Uberti (d. 51, 52) kleče pred Gospom koja lebdi u nebu sa sinom u naručju veliki likovi sv. Josipa i Ivana Trogirskog kojemu anđeo drži štap i mitru.[94] Uz oltar su u zidu mramorne ploče okružene reljefnim kamenim okvirom s anđeoskim glavama i girlandama. Nad njima je u baroknom okviru grb obitelji Ivaneo-Fazaneo podijeljen u dva okomita polja; u jednom je uspravni lav presječen vodoravnim pojasom, a u drugom vaza sa zmajevima vrh koje je cvijet. Na ploči s istoka je natpis:

DIVO JOSEPH
DAVID FILIO VIRGINIS SPONSO
CHRISTI PATRI
ORIGINE SPONSALIBVS
TVTELA
REGALI PRODIGIOSO
DIVINO

QVI INVOCATVS SEMPER ADFVIT
VINC.S CANO.S ET HIERON.S FRAS
IVANEI FASANI
AVXILIARI PATRONO DICAV.E
ANNO SAL. MDCXCII

Natpis na zapadnoj ploči spominje mramorni pločnik:

JACOBVS BOGLICH
SACERDOS PHARENSIS
IVANEORVM VOTVM
RITE SVSCEPTVM
S. JOSEPHI CELLAM
SECTILIBVS STERNENDI
LIBENS SOLVIT
ANNO SALVTIS
MDCCCXCV

Oltar sv. Križa veći od ostalih i postavljen u posebnu već opisanu kapelu skladno završava niz oltara južne pobočne lađe, to više što se ne razlikuje po svojoj kompoziciji mnogo od njih.

Četiri stupa od crna mramora drže kamenim kompozitnim glavicama kameni poluokrugli dvokrilni zabat iskićen nizom konzolica i reljefnom anđeoskom glavom u sredini. Predela i mensa su također kamene s umecima crvenog i crnog mramora. U središnjoj niši je veliko drveno raspelo kasnogotičkog sloga koje se ubraja u niz sličnih raspela XV stoljeća u Dalmaciji.[95] Okružuju ga šest krilatih anđeoskih glava. U posebnom okviru je malo drveno gotičko raspelo koje se povezuje uz pučki prevrat na Hvaru 1510. godine.[96] Po njegovu obliku može ga se doista datirati u to vrijeme ili u kraj XV stoljeća.

Uz oltar su uzidane dvije pločice s reljefnim okvirom.

Na sjevernoj je natpis:

IESV CHRISTO CRVCIFIXO
QVI
ITERATO AMORIS MIRACVLO
SANGVINEM EX IMAGINE
EFFVDIT
HIERONIMYS VITALI
T. F. SACRAVIT
ANNO SA. MDCXCII

Sličan natpis je i na južnoj:

HIERONYMVS VITALI
THOMAE FILIVS

VT SANCTISSIME XPI IMAGI^NIS
CVLTVM MAGIS ERIGERET
ET DIVINI MIRACVLI MONVMEN^TVM
PERENNE FIRMARET
POSVIT
ANNO A MIRACVLIS
CLXXXII

Stari oltar presvetog Otajstva spominje se 1615. godine u spisu pohoda biskupa Cedulina (d. 53). On je na njemu zatekao staru sliku i ciborij sa četiri kamena stupa koji spominje u 1620. godini (d. 54). Možda je to onaj gotički ciborij kojemu se gornji dio nalazi sada u biskupskom perivoju, a 1676. mu je stupiće popravljao majstor Juraj iz Rijeke (d. 55).

Taj oltar je zamijenjen prigodom preoblikovanja crkve u barokni slog novim baroknim koji je izradio mletački protomajstor Pavao Tremignon. On se naime 29. kolovoza 1694. obavezao Bratovštini presvetog Otajstva, da će ga u svojoj radionici u Mlecima sagraditi u toku dvije godine, bez svetohraništa, a prema obliku i veličini oltara sv. Josipa koji su dvije godine ranije dali sagraditi u istoj crkvi braća Ivaneo, samo što će biti za stepenicu viši i na mensi neće imati reljefne anđeoske glavice. Imat će četiri mramorna stupa i mramorne inkrustacije, a na postolju od rovinjskog kamena predvidjet će se mjesto za svetohranište. Majstor će ga izraditi u Mlecima i predstavnici bratovštine ugovorili su način postepene isplate koju će potpuno podmiriti kada oltar bude dovezen u Hvar (d. 56, 57, 58).

Bratimi su zatim isplaćivali Tremignonu postepeno i odugovlačenjem, iako im je poslao oltar i nacrt s mjerama po kojemu su ga majstori, među kojima bijaše i Ivan iz Trogira, trebali sastaviti u Hvaru. U ugovoru je naglašeno da Tremignon nije dužan napraviti svetohranište, pa ga bratimi naručiše u kipara Lorenza Vivianija, i to ponajviše novcem iz ostavštine hvarskog kanonika Dominika Damjanija, a prema nacrtu koji je Viviani predao kanoniku Kargotiću, izvršiocu Damjanove oporuke (d. 59, 66). Ugovor s Vivianijem o izradbi svetohraništa sklopljen je u prosincu 1699, a zatim su slijedile isplate (d. 67, 69, 72, 73, 74). Oltar je sačuvan u stolnoj crkvi i slaže se uglavnom po obliku i građi s ugovorom i ostalim dokumentima o njemu, tako da se doista vidi da je to Tremignanov rad, iako nije izvoran, jer se majstor morao ugledati prema zahtjevu naručitelja na oltar sv. Josipa. Oni su gotovo jednaki osobito u gornjem dijelu, samo što na menzi oltara presvetog Otajstva išaranoj inkrustacijama crvenog, zelenog, žutog i crnog mramora u geometrijskim oblicima nema reljefnih glava anđela kao na Ivaneovu oltaru. Četiri stupa od išaranog crvenog mramora drže razvijeni i podvostručeni dvokrilni kameni zabat koji nema u sredini prozora, inače naliči zabatima drugih oltara. I ovaj je oltar kao i ostali u crkvi uzdignut na mramorne stepenice i geometrijskim oblicima išarani mramorni podanak. Na oltaru je mramorno svetohranište s umecima žutog, crvenog i zelenog mramora, koje se podudara uglavnom s nacrtom koji je Viviani potpisao uz oznaku ugovora od 21. prosinca 1700. Uz taj nacrt

sačuvan je i plan svetohraništa koji se također slaže s njegovim današnjim oblikom. Na nacrtu nisu označene mjedene vratnice na kojima je reljef sa dva anđela koji drže pokaznicu okruženu anđelčićima u oblacima.

Donji dio svetohraništa s posebnom kustodijom izrađen je naknadno u kamenu s umecima crvenog i crnog mramora. Na mjedenim vratima uspjela je reljefna barokna kompozicija Oplakivanja. Taj donji dio nije bio predviđen ni unesen u Vivianijev nacrt, nadodan je radi lakšeg pristupa, te je tako nastao rijedak primjer svetohraništa s dvije zatvorene niše ili kustodije. Čitava se kompozicija raščlanjena i razigrana u mletačkom rokokou i pored svoje lakoće nametnula mirnom okviru oltara sakrivši mu i platnenu sliku kojoj se vidi samo vrh sa Stvoriteljem okruženim u nebu s anđelima, a donji joj dio nije naslikan. Po bogatstvu motiva i veličini, ukrašeno sa stupićima i kipovima anđela, Vivianijevo djelo je izraziti proizvod mletačkog kiparstva iz prijelaza XVII u XVIII stoljeće i ubraja se među najraskošnija svetohraništa u Dalmaciji.

Da bi se ta barokna raskoš upotpunila, kiparu Pavlu Brutapelleu[98] naručene su 1798. godine ograde kapele od stupića (d. CCCXCIII) u baroknom obliku amfora. Tim ogradama taj poznati majstor, nastanjen i zaposlen u Dalmaciji, zaokružio je ovaj travej tako da je prostor oltara postao posebna cjelina. Barokni kameni oltar sv. Lucije, Agate i Antuna Padovanskog slično je komponiran kao onaj sv. Petra i Pavla, očito zbog toga jer mu stoje sučelice. S njim i oltarom apostolskih prvaka počinje u crkvi niz uglavnom sličnih sučelice postavljenih oltara koji redom i sličnošću čine posebni sklad dajući crkvi mirni barokni prizvuk. Kao i oltar sv. Petra i Pavla i ovaj se oltar spominje kao vlasništvo kanonika Domenika Domianija 1697, a sagrađen je prije te godine. Stariji su oltar sv. Lucije spominje 1677 (d. 81), a postojao je i krajem XVI stoljeća.[99]

Na slici dosad nepoznatoga baroknog slikara su veliki likovi mučenica Lucije i Agate s njihovim oznakama; s otkinutim očima i grudima. U pozadini je Antun Padovanski, a vrh slike lebdi u oblacima Stvoritelj s anđelima, koji drže palme mučeništva.[100]

Oltar sv. Petra spominje se 1697 (d. 83), a na sadašnjem mjestu 1723. godine (d. 85). Barokan je i išaran umecima crvenog i tamnosivog mramora. Dva stupa od crnog mramora s kompozitnim kamenim glavicama drže polukružni dvokrilni zabat iskićen nizom konzolica i glavom anđela u sredini. Kamena mensa je išarana umecima crvenoga, tamnosivog i crnog mramora. Baroknu palu s velikim likovima Petra i Pavla doslikao je i obnovio 1804. godine slikar Pasquale Renis iz Brindisija,[101] čija prisutnost u Hvaru pokazuje naše vjekovne veze s Apulijom. Oltar je pripadao krajem XVII i početkom XVIII stoljeća kanoniku Damjaniju (d. 83, 84).[102]

Sučelice oltaru sv. Josipa podignut je u sjevernoj pobočnoj lađi barokni oltar posvećen Gospi sedam žalosti. Sagradio ga je mletački majstor Petar Coste' i to prema ugovoru sklopljenom 1740. godine s biskupom Cesarom Bonajuti[103] koji je zahtijevao od njega da oltar bude nalik na onoga sv. Josipa što je sagrađen pola stoljeća ranije. Majstor dakle nije mogao podignuti novo izvorno djelo, već je bio skučen zahtjevom naručitelja koji je, kako to oltar i pokazuje, to traženje i izvršio.

Sličan postupak odnosno zahtjev bit će bio postavljen i pri gradnji ne samo ovog oltara i onog presvetog Otajstva, već i mnogih drugih u dalmatinskim crkvama. Takvi zahtjevi otkrivaju i uzroke ponavljanja istog tipa oltara, a ujedno i odaju uzroke zakašnjavanja umjetničkih slogova, pa i nedostatak pronalaženja novih zamisli oltarnih oblika.

Iako Bonajutijev oltar odaje drugu, vještiju ruku, girlande s glavama anđela na mensi preuzete su također s Ivaneova. Coste' ipak na mensu unosi reljefnu školju, izraziti motiv svog vremena. Sred raskriljenoga podvostručenog zabata uklopljen je prozorčić.

Okvirnu sliku tzv. palu portatile naslikao je Antun Grapinelli[104] 1742. godine, kada mu je taj rad isplaćen (d. 87). Na slici se čita njegov potpis i to na rubu odjeće anđela. Ta slika uokviruje manju koja prikazuje Kristovo oplakivanje, a pripisuje se španjolskom slikaru Juanu Bosketusu, koji je naslikao 1523. godine sliku »Silazak sv. Duha« u hvarskoj crkvi sv. Duha.[105] On je i prije toga, početkom 1522, boravio u Hvaru i popravio veliko polihromno raspelo osvježivši mu boje (d. 88). Natpis na ploči uzidanoj iza oltara sv. Prospera u njegovoj kapeli svjedoči da je stari, nekadašnji svečev oltar sagrađen 1676. godine.

D. O. M.
JOANNES ANDREIS EPVS PHAREN CORPVS
SANC. PROSPERI MARTIJ DILECTAE SPONSAE
SVAE DONO DEDIT PIAM NOBILIVM
CONFRATERNIT. EREXIT EAMQ ALTERA
VENERABILIS ARCAE CLAVE DECORAVIT
ANNO DNI MDCLXXVI

U siječnju 1676. radio je na oltaru majstor Luka iz Trsta (d. 89), a Marko Foretić urezao spomenuti natpis i izdjelao ploču (d. 90). U svibnju 1692. godine kada je majstor Pavao Tremignon stigao iz Mletaka da sagradi nekoliko oltara u stolnoj crkvi, bratimi Bratovštine rake sv. Prospera odlučili su utjerati dugove, sagraditi novi oltar, pa se dogovoriti s majstorom o njegovu obliku i cijeni (d. 91). Oltar je bio gotov početkom 1710. i tada je u ožujku sklopljen ugovor s brodarom Milašićem iz Staroga Grada da ga iz Mletaka preveze. Kad je oltar donesen, majstor Marin Čudina ga je postavio i u svibnju 1712. je blagoslovljen (d. 92). To je vjerojatno današnja mensa koju je možda izradio Tremignon. Bratimi su željeli da se naprave po ondašnjem baroknom običaju i dva mramorna anđela koja podržavaju svečevu raku na kojoj bi u sredini bio krug s križem i dva anđelčića, jedan pod njom, a kip Spasitelja na vrhu. Priupitali su se u Mlecima za cijenu svega preko gradskog kneza Enrika Dandola[106] i on je našao mletačkog kipara Ivana Ferari-Torelija koji im je u rujnu 1771. poslao proračun i nacrt za tu mramornu cjelinu (d. 93, 94). Ali je bratimima za to nedostajalo novaca i oni se zadovoljiše s Tremignonovom mensom i drvenom rakom sv. Prospera na njoj koja je bila izrezbarena 1676. i sada je sačuvana u biskupskoj zbirci u Hvaru. S njene stražnje strane je ime pozlatara.

Na mramornoj mensi ukrašenoj firpasima šarena mramora stoji na četiri lavlje šape mramorni sarkofag obrubljen plitkim reljefnim okvirom. Na krovu mu je akroterij s križem i ugaone volutice. Na ukrašenom mjedenom poklopcu je Kristov monogram. Prema pisanju Jerolima Machieda poklopac je rad Ivana Cristofoli, zlatara rođenog u Hvaru, a nastanjenog u Mlecima iz 1859. godine.[107] Sa strana rake su mramorni kipovi u sustalim oblicima baroknog načina. Ženski lik sa sjeverne strane ogrnut je plaštem, drži križ i neuvezanu knjigu gledajući u nebo. Na postolju kipa je natpis:

FELICITATI
MVNDI NON CREDO

Ženski lik s dugom kosom s južne strane sarkofaga odjeven je u antičku, rimsku odjeću. Naslanja se na okrugli stup, znamen postojanosti, a u ljevici drži plamen. Ima obilježje klasicizma. Na postolju piše:

ADVERSITATI
MVNDI NON CREDO

Prema pisanju Jerolima Machieda 1872. godine, oba kipa koja predstavljaju znamenja Vjere i Snage nabavljena su u Mlecima i postavljena krajem srpnja 1852. godine. On piše da ih se pripisuje kiparu Josipu Toretti, Canovinu učitelju.[108] Sarkofag s kipovima je u suglasju s ukrasima kapele, ali se odvaja od ostalih baroknih oltara. Zvučnost baroka koja je strujila preko tih oltara ovdje je sustala u mirnim crtama klasicizma, tako da se kapela ni oltar ne povezuju u cjelinu sa sjevernom lađom, kao što se ona s oltarom sv. Križa povezuje s južnom. Tome pridonose i prozori koji su otvoreni na neoromaničko-gotički način u njenom začelnom zidu.

Bratimi, očito pod uplivom baroka, namjeravahu sagraditi oltar s rakom i dva velika anđela, i to poput Zadrana koji su ih postavili uz raku sv. Šimuna, Trogirana kojih podigoše uz raku bl. Ivana Trogirskog i Blaćana na Korčuli koji s njima okružiše raku sv. Vicenze, ali za to nisu smogli sredstava. Tek u XIX stoljeću ta zamisao je približno ostvarena. Drvena raka zamijenjena je mramornom uz koju je padovanski kipar Bresolin učinio 1858. mramorni sarkofag u neorenesansnom slogu urezavši pri dnu njegove stražnje strane svoj potpis:

BRESOLIN ANTONIO DI PADOVA
FECE ANNO 1859

Među baroknim umjetnicima u crkvi se ističe okrugla krstionica od crvenog mramora, postavljena na kameni i mramorni držak uz ulaz u crkvu. Vjerojatno je donesena iz Mletaka 1686. godine, a bila je uzdignuta na stepenice i okružena ogradom od stupića, koje su klesali te godine korčulanski majstori Antun Ismaeli, majstor nacrta za tu cjelinu, i Ivan Čeljubin. Te dijelove prevozio je korčulanski brodar Antun Bello. Ivan Krstitelj Skarpa namjestio je krstionicu zajedno sa stupićima (d. 95, 96, 97, 98). Njena ogradica s vratima na uzdignutom mjestu uklonjena je zajedno sa stepenicama pri gradnji nove barokne crkve, jer se odvajala od

novog i jedinstveno riješenoga prostornog rasporeda. Godine 1694. Skarpa je dignuo s prijašnjeg mjesta krstionicu s ogradicom i stepenicama, ali je ona i 1714. stajala u posebnoj kapeli odnosno traveju (d. 99, 100).

Uz glavna vrata je vitka zdjela za blagoslovljenu vodu, tzv. kropionica na visokom postolju od šarenog mramora ljubičastih preljeva u baroknom obliku. Vjerojatno je donesena iz Mletaka. Iako osamljeno postavljena, ipak se uklapa u baroknu cjelinu crkve. Zidni umivaonik u uglu sakristije, koji je već opisan, izdjelan je u gotičkom slogu i podsjeća po svojoj kompoziciji na onaj u dvorištu Kneževa dvora u Dubrovniku. Izrađen je u XV stoljeću i potječe iz stare sakristije.

Drvena korna sjedala izdjelana su u kasnogotičkom slogu poput onih u trogirskoj, zadarskoj i rapskoj stolnoj crkvi, te dominikanskoj crkvi na Čiovu i franjevačkoj u Lopudu. Na svakom krilu imaju sedam sjedala u ćelijama i šest prednjih manjih u prvom nižem redu. Njihov je rezbar Marko Antonio Mlečić, kojemu je ime i porijeklo urezano na istočnoj strani ograde:

MAR^c^ ANT^o^ VENE LESINA 1572

Premda su, dakle, izrezbarene u doba zrele renesanse i manirizma, ove sjedalice zadržaše gotički, srednjovjekovni oblik na ćelije ukrašene ogradama kićenih kasnogotičkih biljnih ukrasa. Uz majstorovo ime je u kartušu zrele renesanse i grb kojemu su u polju tri vodoravna pojasa. Izrezbarene su, dakle, godinu dana nakon Uluz-Alijeve pljačke i paleža, pa nije isključeno da su nastale po uzoru starih koje su njegovi gusari vjerojatno zapalili. Odatle inače teško shvatljivo zakašnjenje gotičkog sloga na njima. Mlečić je boravio i radio sjedala na Hvaru, pa je pred sobom mogao imati ostatke starih, bez kojih starija stolna crkva nije mogla biti.

Današnji kor je popravljen i proširen, ali se iz zapisa službenog pohoda crkve generalnog vikara u travnju 1650. godine doznaje da je s obje strane imao po sedam sjedalica (d. 101). Stariji izgled kora, i to jedne strane prije restauracije 1888. godine, nacrtao je Ivan Smirić, konzervator spomenika u Zadru. Na tom crtežu se vidi da su ograde između sjedala u svakoj ćeliji bile niše. Sada korna sjedala imaju svako po šest gornjih i šest donjih sjedala i dosljedno su im ograde i nasloni izrađeni u gotičkom slogu.

Na sjevernom krilu kora na svitku krajnje ograde je natpis: CHORUM. ECCLESIAE. CATHEDRALIS. VETUSTATE LAD(E)NTEM CANONICIS SUO AERE REFECERUNT MDCCCLXXXIX. Ta godina se slaže sa zapisom I. Smirića na spomenutom crtežu, iz kojega se također doznaje da je on upravljao restauracijom te godine:

Al venerabile capitolo della cattedrale di Lesina che nell'anno 1889 vole a sue spese restituita alla forma primiera questa splendida reliquia dell'arte italiana

il dirigente il restauro
dedica

G. Smirich 1888

U neogotičkom slogu izrezbarena je 1889. godine biskupska sjedalica visoka naslona na kojem dva reljefna anđela drže grb biskupa Careva. Na naslonu je urezan natpis: FR. F. CZAREV ARCHPUS EPUS. PHAR ANNO MDCCCLXXXIX. C. P. S E PONTIFICATUS PHARENSIS ANNO PRIMO.

Sučelice je sjedalici neogotički ormar, kojemu je gornji dio podijeljen u tri ćelije nalik na one kornih sjedala. Izrezbaren je u XIX stoljeću i da bi se uskladio s njima, ovako je neobično oblikovan.

Godine 1763. učinjen je ormar u sakristiji za 498 lira.[109] Sada su s ormarima obložena dva zida, dok je treći manji i posebnog oblika naslonjen na istočni zid. Po svom kasnobaroknom slogu mogu poticati iz druge polovine XVIII stoljeća. Vratnice su im profilirane. Ormar na istočnom zidu ima savijeni završetak u slogu sekretera i ormara uobičajenih u raskošnijem izgledu u Mlecima u tom stoljeću.

Profilirana drvena ograda pjevališta ima klasicističko-barokni oblik s izbočenim trbusima i nizom konzolica u vijencu. Naslonjena je na četiri lisnate ispružene kamene konzole koje se, barem po obliku ukrasnog lista, povode za gotičkim. Pod pjevnicom je drvena vratna pregrada klasicističkog oblika s izlijebljenim polupilastrima koji drže zabat s metopama odijeljenim triglifima u kojima su reljefne ruže. Drvene vratnice glavnih vrata zamijeniše one koje su imale velike i manje »dijamantne vrške«, a kojima je nacrt sačuvan u crkvenom arhivu. Sadašnje imaju jaku reljefnu profilaciju, firpase s ružama i okolnim isječcima. Vjerojatno potječu, kao vratna pregrada, i drvena pjevnica iz XVIII stoljeća.

ZAKLJUČAK

O graditeljima najstarije stolne crkve u Hvaru XII—XV stoljeća nema arhivskih ni drugih podataka, pa su im imena i određenije vrijeme rada ostali nepoznati. Ali po stilskim oznakama prva sačuvana crkva iz XIV stoljeća s prelomljenim gotičkim svodom, opasanim pojasima i zidnim vijencima, koja sada služi koru, potpuno se uklapa u dalmatinsko graditeljstvo tog stoljeća i može se smatrati djelom domaćih graditelja.[110]

Toj crkvi je u XV stoljeću nadodana lađa s pročeljem, ali je ta u XVII stoljeću porušena. Od te crkve ostadoše u današnjoj baroknoj crkvi neki kiparsko-graditeljski radovi, i to dvije propovjedaonice, oltarni poliptih sv. Luke, reljefi Navještenja i Kristova bičevanja, kustodija, kropionica i zidni umivaonik u sakristiji. Sve su to djela kasnogotičkog sloga XV stoljeća. Njima treba pridružiti i ostale ulomke istog sloga, koji su vjerojatno pripadali srušenoj crkvi, a sada su u biskupskom perivoju.

Gotovo ih sve, one u crkvi i u tom vrtu, treba uzeti u obzir da se barem nešto dozna o srušenoj gotičkoj crkvi za koju je, kako vidjesmo, gradski knez Marko Barbaro 1459. izjavio da je u to vrijeme bila tek »novosagrađena«.

I doista, sve te radove i ulomke gotičkog sloga, koji od nje preostaše, može se datirati oko sredine XV stoljeća kada se u svjetovnom i crkvenom graditeljstvu, u primorskoj Dalmaciji, širila »cvjetna gotika« mletačkog smjera u tako sveobuhvatnom naletu, da nije mogla mimoići u njenom pomodnom strujanju ni ovu prometnu luku.

Već opisani oltarni poliptih sv. Luke pokazuje sve oznake kasne gotike u koju se upliće renesansa, pa bi po svom slogu i načinu izradbe mogao pripadati nekom majstoru iz domaće škole, iako mu široki i spušteni nabori plašta i haljina triju apostola pokazuju oznake sjevernjačke gotike, koju ne otkriva u toj mjeri ni Bonino Milanac ni ostali kasnogotički kipari u Dalmaciji. U tome se nepoznati kipar poliptiha odvaja od njih i od domaće škole kojoj su oznake inače vidljive u ukočenosti njegova djela ovisnog i o onodobnom slikarstvu.

Reljef Kristova Bičevanja uzidan vrh poliptiha sv. Luke kopija je poznatog vrsnog djela Jurja Dalmatinca, koja pokazuje kako je ona živošću i vještinom postavljanja likova u prostor bila svojedobno cijenjena pa je doživjela svoju repliku. Očito je da je ta nastala u Dalmatinčevoj školi, pa je, iako bez pisana dokaza, pripisana Hvaraninu Nikoli Jurjevu, Dalma-

tinčevu učeniku, čija su nam djela inače nepoznata. Prema između izvornika i kopije postoje razlike, osobito u oblikovanju kule u pozadini, u blažoj povezanosti i u smekšavanju likova i odjeće, u čemu se vidi upliv renesanse i ograničena sposobnost kopiste, ipak on u živosti i prepletenosti kompozicije nije malaksao.

Otučeni i dopojasno prikazani reljefni likovi Marije i Gabrijela uzidani pod propovjedaonicama, iako pripadaju cjelini Navještenja odijeljeni su, ali su ipak rad istog nepoznatog majstora gotičko-renesansnog prijelaznog sloga. Vjerojatno su ih oštetili Uluč Alijevi gusari jer su Turci i u Mađarskoj i u drugim zemljama slično otukli reljefne kršćanske svece i svetačke prizore.[111] Tko bi se inače usudio počiniti to svetogrđe? Svakako i oni pripadaju staroj stolnoj crkvi iz XV—XVI stoljeća, jer držak stalka Marijine knjige otkriva oblik renesansne »dvostruke kruške« i može ih se po tome datirati u drugu polovicu XV ili u prvu XVI stoljeća.

Nepoznati su i majstori obje propovjedaonice, ali one nose jasne oznake domaće, vjerojatno korčulanske kiparske škole, koje se jasno ispoljavaju u kovrčastom lišću glavica donjih stupova i polustupića ogradice. Pokazuju u tome jasni upliv Jurja Dalmatinca za kojim su se i korčulanski majstori u XV—XVI stoljeću povodili osobito u preplitanju kasnogotičkog lišća, ali ga ni u stolnici svoga grada ni na prozorima kuća nisu vještinom dostigli. Njihovo kovrčasto lišće djeluje uvijek drveno i suho te nema Jurjeve gipkosti. Majstori propovjedaonice su se u njenom osnovnom rasporedu i obliku ugledali na domaće uzore, i to na romaničku propovjedaonicu kipara Mavra u trogirskoj stolnici i na onu romaničko-gotičku nepoznatih majstora u splitskoj crkvi sv. Duje, koje ih nadvisuju umjetničkom vrsnoćom. Od njih su preuzeli glavni raspored i svod s izrazitim gotičkim rebrima nad stupovima. Na polustupićima ograde vide se tragovi naslikane lozice, a u arkadicama ostaci natpisa gotičkih slova ispisanih crvenom bojom. Može se pretpostaviti da su obje nastale u isto vrijeme i da je njihovo postavljanje na rubu korskog prostora pod uplivom onih koje je u šibenskoj stolnici na sličnom mjestu postavio Nikola Firentinac. Drugih uzora ovako podvostručenih i postavljenih propovjedaonica barem u dalmatinskim crkvama nema. Njihove stilske međusobne razlike su male i teško je utvrditi koja je starija. Sjeverna ima stalak za evanđelje u obliku raskriljenog orla. To je doduše uobičajeni motiv ali ju ipak približuje romanici iako se tom pticom evanđeliste Ivana htjelo označiti njenu namjenu. Slijepe arkadice njene ograde su šire od onih na južnoj propovjedaonici, ali da li su bliže romanici ili renesansi, teško je reći. Južna pak, za poslanice, ima stalak s reljefnim likom sv. Pavla s mačem, koji podsjeća naborima svog plašta na kip sv. Pavla, djelo Nikole Firentinca u kapeli sv. Ivana trogirske stolne crkve, u čemu se vide dodiri s renesansom iako stupovi imaju stope lisnatih uglova, koje su bliže starijem vremenu od stopa sjeverne. Međutim budući da se obje nalaze u pokrajini gdje se slogovi isprepliću i ne slijede razvojnu crtu vremenskim redom, može ih se pored malih razlika datirati u isto vrijeme i smatrati ih djelom iste prostorske kompozicije. Odvojeni okrugli stalci za obredne knjige, koje se ne susreće u dalmatinskim crkvama, imaju također oznake domaće kasne gotike koja se očituje u kovrčanju lišća na glavicama, u nizu »dijamantnih vršaka« ploče i u nemirnom preplitanju griva lavova sagnutih prisilno pod stupovima. Postoji mogućnost da su ti lavovi nastali sjećanjem na one postavljene izravno pod stupove romaničkih i gotičkih propovjedaonica XIII stoljeća u sjeveroitalskim i južnoitalskim crkvama.[112] Motiv lava povezanog sa stupom, iako ne u ulozi stalka, bio je ovim majstorima dobro poznat s vrata trogirske i splitske, šibenske i korčulanske stolne crkve, ali su po svom mjestu hvarski bliži onima italskih propovjedaonica. U samom Hvaru pak postoje još dva ležeća manja lava koji plošnošću podsjećaju na romaniku XIII stoljeća. Naknadno su i pogrešno postavljeni pod kasnogotički zidni umivaonik koji je između dva svjetska rata neumjesno uzidan uz južna gradska vrata, ali su ranije mogli pripadati nekim vratima. Lavlje glave vrh vrata crkve sv. Duha u Hvaru nastale su vjerojatno prema njima. I pored svoje nespretnosti oba lava uz propovjedaonice pokazuju napon i nastojanje nepoznatog kasnogotičkog kipara iz druge polovice XV stoljeća da se plastički izrazi i da obje životinje pokuša okrenuti u visinu, postavi slobodno i usmjeri prema prostoru koji se nad njima uzdiže. U tom napregnutom stavu on nije uspio.

Zajedno s tim stupovima propovjedaonice su postavljene vješto u prostor, one povezuju širinu crkvene lađe s užim prostorima, korom i apsidom, ističu se na svom mjestu i oživljavaju ga. To postizavahu vjerojatno po uzoru šibenske stolne crkve, ali slobodnije i krajem XV stoljeća u onoj staroj, srušenoj gotičko-renesansnoj crkvi za koju bijahu sagrađene. Oltari pod propovjedaonicama bijahu uobičajeni u XV—XVI stoljeću. Imala ga je i korčulanska stolnica. Njihove ogradice s gotičkim arkadicama podsjećaju na one Andrijićeva ciborija nad glavnim oltarom te crkve.

U sjeveroistočnom zidu sakristije je zidni umivaonik. Čovječja glava među lišćem kroz mjedeni pipak baca vodu u poligonalnu zdjelu ukrašenu trakom »žioke na raboš« i nizom dijamantnih vršaka. Oba komada su očiti radovi kasnogotičkog sloga XV stoljeća i potvrđuju postojanje sakristije uz staru srušenu crkvu tog vremena. Iz te crkve je i kasnogotička niša, kustodija gotičkog luka okružena žiokom na raboš, uzidana uz današnju krstionicu. Na vrhu ima renesansne volutice pa bi se mogla datirati u kraj XV stoljeća. S unutrašnje strane pobočnih crkvenih vrata ostala je uzidana kamena kropionica izrazito gotičkog reljefnog lišća koje se snažno povija i oblikuje mnogostranu zdjelu. Njena je kompozicija rijetka i neobična u nizu bezbrojnih dalmatinskih gotičkih kropionica. Načinom izradbe svinutog lišća i nizom dijamantnih vršaka uklapa se u radove korčulanskih kipara XV stoljeća, a potječe također iz nekadašnje crkve.[113]

Iz stare porušene crkve su vjerojatno i različiti građevinski ulomci koji se nalaze i danas u crkvi. To su tri okrugle stope stupova s ugaonim listovima, dvije lisnate glavice koje sada služe kao stalci ophodnih križeva. Različiti ulomci se nalaze i u biskupskom perivoju; obli stup s istaknutim gotičkim rubom sred kojega je niz dijamantnih vršaka; stoga dvostruko obrubljena istim tim nizom i po tome rijetka i neobična u našem gotičkom graditeljstvu; ulomak s visećim lukovima i prošupljenim trolistom koji je vjerojatno pripadao okruglom prozoru — ruži na pročelju te lisnate veće i manje glavice. Tu je i četverostrana arkadica s četiri luka koji imaju lisnati akroterij i male viseće lukove. Očito je da je to mali ciborij komu

su nestali stupići, rijedak inače u dalmatinskom graditeljstvu. U svim tim ulomcima kasnogotičkog sloga prepoznaje se način izradbe dalmatinskih klesara. Moglo bi se dakle zaključiti da su oni raniju stolnu crkvu, kojoj su lađa i kapele srušene u XVII stoljeću bili ukrasili, izradili joj pojedine dijelove, i to kapele s okruglim stupovima od kojih su spomenute tri stope s ugaonim lišćem i preostali komadi kamena namještaja. Imena tih majstora su nepoznata i pismeni ih dokumenti barem do sada ne povezuju uz ove radove. Ali poznavajući veliki broj dalmatinskih kamenara iz XV stoljeća, kojima po slogu pripadaju ovi ulomci, zajedno s očuvanim kamenim poliptihom, propovjedaonicama, reljefom Bičevanja i kropionicom, kustodijom i zidnim umivaonikom u sakristiji, može se reći da su graditelji i kipari stolne crkve u Hvaru bili domaći majstori. Njih je u gradu i na otoku u tom stoljeću bilo nekoliko, kako sam to već ranije pokazao.[114]

Prema tome može se i po ovim ulomcima kao i po kasnogotičkim kućama sačuvanim u gradu Hvaru uklopiti u veliki zamah kasne gotike koji je bio ispunio u XV stoljeću dalmatinsko primorje. Krug se domaćih majstora, dakle u prostoru između Hvara, Brača i Korčule popunja i kasnogotičkim hvarskim spomenicima i povezuje se u cjelinu ondašnje jake umjetničke djelatnosti. Budući da smo i na susjednom otoku Visu našli tragove spomenika tog sloga,[115] očito je da je ta struja obuhvatila i ovaj središnji dio dalmatinske otočke obale. U tome je i važnost spomenutih spomenika i njihovih ulomaka koji preostaše iz hvarske stolne crkve XV stoljeća, iako se oni ne odlikuju vrsnoćom koju imaju mnoga djela nekih istaknutijih kipara splitsko-trogirsko-šibenskih klesarskih radionica tog vremena. Ove bi se kamene radove moglo pripojiti hvarsko-korčulansko-dubrovačkom graditeljsko-klesarskom krugu druge polovice XV stoljeća i smatrati ih djelima korčulanskih, dubrovačkih i bračkih majstora koji su na Hvaru tada radili i boravili. U tom krugu ovi zaostaju po svojoj vrsnoći iza Dubrovnika i Korčule.

Pri tome treba istaći ono što je već spomenuto pojedinačno da su neki od ovih radova po svom obliku, smještaju i ukrasnim motivima vrlo rijetki i gotovo jedini u kasnogotičkom graditeljstvu Dalmacije, a to su: dvostruke propovjedaonice s odijeljenim kamenim stalcima za knjige, kameni reljefni poliptih s predelom i zabatom, mali ciborij, lisnata savinuta kropionica i stope stupova s nizom dijamantnih vršaka. Posebnost tih radova obogaćuje ionako bogati i raznoliki popis spomenika te vrsti u Dalmaciji, pa očituje nastojanje majstora ove skupine u pronalaženju novih inačica poznatih motiva. Možda su takvi radovi postojali i u drugim crkvama, pa su vremenom propali. Poznati su i kameni renesansni poliptisi u Trogiru i Splitu, poznate su i lišćem obavite kamene kropionice, veliki ciboriji, ukrašene stope i stupovi i osamljene propovjedaonice u dalmatinskim crkvama, ali se ovi hvarski po obliku, broju i veličini ipak od njih razlikuju, isto tako kao što se i glavna vrata hvarske stolne crkve odvajaju od sličnih u našoj pokrajini.

U biskupskom vrtu nalaze se okupljene i renesansne kompozitne glavice koje su vjerojatno također pripadale starijoj stolnoj crkvi. Po njihovu obliku i one pripadaju nekoj domaćoj klesarskoj radionici te svjedoče da su u XVI stoljeću te radionice radile u toj crkvi. I tada je bilo u Hvaru nekoliko zidara i klesara, među kojima su Hvarani, Bračani i Korčulani, kojima sam imena i radove također ranije spomenuo.[116]

Kao nastavak tog rada iz kojeg izbijaju mjesne, pokrajinske oznake, sada je ovdje potvrđeno dosad nepoznatim arhivskim dokumentima djelovanje i zaposlenost domaćih majstora na stolnoj crkvi u dugom razmaku od XVI do kraja XVIII stoljeća. Njima su smetale privredne neprilike, nesuglasja pučana i plemića i skučeni razvitak grada koji ne uvjetovahu izdržavanje vrsnijih graditelja i kipara.

Iako mnogi od ovdje navedenih dokumenata ne otkrivaju uvijek koje su dijelove stolne crkve radili pojedini majstori, ipak je njihova prisutnost i zaposlenost zajamčena na njezinu zvoniku, u njezinoj unutrašnjosti, a sve do kraja XVIII stoljeća i na pročelju. Treba istaknuti naročito rad domaćih majstora na njenim oltarima. Dokument nađen u arhivu sada potvrđuje da su 1560. godine dvojica korčulanskih kipara Petar iz Cresa i Nikola Vlahotić podigli u crkvi četiri oltara. Na žalost, ti su oltari, koje je papinski pohoditelj vidio 1579, zamijenjeni kasnije u XVII i XVIII stoljeću današnjim baroknim, kada je učestala gradnja mramornih oltara u Dalmaciji.

Tome treba nadodati da je i poznati Trifun Bokanić, graditelj završnog dijela trogirske stolne crkve, ninskog oltara, a možda i hvarske Gradske lože, podigao godine 1605. Gospin oltar, koji je sada u župskoj crkvi hvarskog sela Brusja, o čemu sam posebno pisao.

Sve to, i proučavanje stilskih oznaka i arhivski dokumenti, otkrivaju da su graditelji stolne crkve bili naši majstori ponajviše hrvatskog imena. Oni su i dali crkvi pečat domaćeg graditeljstva i tek su u XVII stoljeću ustuknuli pred uvozom mramornih baroknih kiparskih djela iz neodoljivog tržišta umjetnina Mletaka.

Zbog toga se i na zvoniku stolne crkve, koji su zidali u trećem i četvrtom desetljeću XVI stoljeća korčulanski graditelji, očituju jasno romanički raspored prozora i dioba na katove kao znakovi stilskog zakašnjenja i sezanja za nepresušnim virovima domaćih izvora, za romanikom i njenim preplitanjem s renesansom. Marko i Nikola Karlić i Marko Pavlović-Milić, graditelji zvonika, nisu potpuno izvorni u gradnji njegove cjeline, oni su se poveli za zvonikom hvarske franjevačke crkve, djelom njihova sugrađanina Marka Andrijića i njegovih sinova, ali ga ipak nisu kopirali već ga nadvisili četvrtim katom u kojemu su rastvorili izduljene kvadrifore davši mu osobitu vitkost i to unutarnjim rastom i ritmom tih prozora.

Oba zvonika, onaj Andrijićevih uz franjevačku crkvu i ovaj Karlićevih stolne crkve imaju sličan oblik i raspored otvora u kojima se odražava privrženost korčulanskih majstora romaničkom slogu u zidnim vijencima, u naglašenoj podjeli katova i još više u oblikovanju prozora koji se u romaničkom ritmu rastvaraju od prizemlja do vrhova počevši od monofore, da preko bifore i trifore završe kvadriforom. Time oba zvonika podsjećaju na raspored zvonika sv. Duje u Splitu, iako se ne suzuju vidno prema vrhu, sv. Marije u Zadru i stolnice u Rabu, samo što su hvarski zahvaćeni renesansom a ugledom na domaću gotiku XV stoljeća ukrašeni četverolisnim okruglim otvorima koji vuku svoje porijeklo iz sličnih kasnogotičkih otvora nad biforama drugog kata zvonika trogirske stolne crkve. Prepolovljeni četverolisti uz njih preuzeti su iz mnogih trifora kasnogotičkih kuća

pa i onih u Hvaru, npr. Hektorovićeve, Gargurićeve i ostalih. Bitna razlika je između franjevačkog i ovog stolne crkve u njihovu završetku. Dok prvi ima završnu, osmerostranu ložu s kupolicom, kao i Andrijićev u korčulanskoj stolnoj crkvi, dotle ovaj završava plitskim krovom pokrivenim kupama.

Na Andrijićev se ugledaše graditelji dvaju ostalih hvarskih zvonika, srušenih crkvi sv. Venerande i sv. Marka. Oni postaše u cjelini, u pojedinostima i u završnoj višestranoj loži zbog svoje sljubljenosti s krajem uzor i kasnijim zvonicima ovog područja, oznake im se uočavaju i na zvoniku sv. Ciprijana u susjednom Visu, iako u zatvorenijem obliku.[117]

Sva četiri hvarska zvonika su se sve do početka XIX stoljeća upotpunjavala kao međusobne inačice. Venerandin, najmlađi među njima, srušen, ali sačuvan na jednom akvarelu iz prvih godina prošlog stoljeća[118] najviše je slično onom franjevačkom, iako mu preostali ulomci očituju jače propadanje klesarskog umijeća domaćih kamenara.

Zvonik stolne crkve u Hvaru, rad Karlića i Pavlovića-Milića, uza sva očita stilska zakašnjenja, skladno, odmjereno je i cjelovito djelo. Iako neistančan u pojedinostima, postepenim rastom svojih otvora, vitkoćom njihovih stupova i mirnim obrisom, očituje kako su domaći majstori uspjeli oživjeti u XVI stoljeću romanički slog, srastao s domaćom sredinom i sljubiti ga s gotikom i renesansom. Gradnjom te slikovite okomice oni su pojačali jedinstvo glavnoga gradskog trga združivši zvonik s pročeljem stolne crkve koje je već tada bilo projektirano. Taj spomenik je pridonio, iako ponešto uvučen, prostornom ravnovjesju čitave luke u kojoj su se zajedno s njim isticala četiri zvonika, pokazujući istančanost stare hvarske sredine u širokom rješavanju osjetljivog urbanističkog pitanja u kojemu se povezuju upravo preko ovih zvonika ljepota i slikovitost naselja i krajolika koje su, na žalost, početkom XIX stoljeća okrnjene, kada je u napoleonskom ratovanju srušen zvonik sv. Venerande, a i nedavno kada su novi dijelovi grada zajašili i opkolili staro gradsko jezgro. Možda je završni dio zvonika stolne crkve bio zamišljen u obliku višestrane lože kao i ostala tri spomenuta hvarska zvonika, a i još neki koji su na Korčuli i u dubrovačkom kraju zidali onda i kasnije domaći graditelji, jer je teško pretpostaviti da je biskupska crkva, po ondašnjem shvaćanju mogla zaostati za manjim i sporednijim gradskim crkvama, iako se kasnije i to silom prilika desilo u Zadru, u Makarskoj, a donekle i u Kotoru, dok su dubrovačka i šibenska stolna crkva zbog istih tih privrednih a i prostornih skučenosti ostale bez zvonika. Pojedinosti zvonika hvarske stolne crkve, niz zubaca na pojasima katova, a osobito njegova vrata su čisto renesansni što nas uvjerava da su Karlići ipak poznavali novi slog. Izradili su ta vrata po uzoru na bezbroj sličnih u dalmatinskom graditeljstvu od Raba do Dubrovnika s lunetom na kojoj su uobičajene renesansne volutice i reljefni grb u obliku konjske glave okružen renesansnim cvjetnim vijencem. Nadvratnik im kite ovuli a sav okvir niz bisera, sve dakle renesansni ukrasi naših klesarskih radionica. Polje grba je otučeno, ali se može pretpostaviti da u njemu bijahu znamenja obitelji nekog gradskog kneza koji je potaknuo gradnju, jer štit nije natkrit biskupskim grbom, a mletačka vlast nije brisala grbove crkvenih dostojanstvenika, već samo svojih častohlepnih predstavnika u dalmatinskim gradovima. Dogodilo se to vjerojatno onda kad su brisani i natpisi pod renesansnim nišama na pročelju crkve u kojima su po svoj prilici bila poprsja njenih predstavnika, skinuta i otučena općom mletačkom naredbom 1691. godine o skidanju spomenika pokrajinskim zapovjednicima i knezovima.

Iz mnogih arhivskih bilježaka moglo bi se reći da je Nikola Karlić zamislio najizrazitiji dio stolne crkve, njeno pročelje. Počeo ga je zidati s majstorom Dujom Rudičićem Splićaninom nastanjenim u Korčuli, a zatim nastavio kao protomajstor, sporio se oko svog rada s predstavnicima izgradnje, pa nakon te parnice nastavio gradnju. On je, dakle, vjerojatno i zamislio njegov izgled s trodjelnim završetkom polukružnih oblika pod uplivom pročelja renesansne crkve sv. Spasa koje je u Dubrovniku podigao njegov sugrađanin Petar Andrijić po ugledu na mletačke crkve San Michele i San Zaccaria, u trećem desetljeću XVI stoljeća. Mogao se ugledati i na pročelje šibenske stolne crkve koje se dovršavalo u četvrtom desetljeću tog stoljeća, a na kojemu su zidali Ivan Mastičević i ostali domaći majstori po nacrtu Nikole Firentinca, pa i na pročelje benediktinske crkve sv. Marije u Zadru na kojoj je radio Nikola Korčulanin na početku XVI stoljeća s graditeljem Marinom Filipovićem, a koju su zatim gradili Ivan Vitačić i Duje Rudičić, Karlićev suradnik. Ovakva pročelja s polukružnim središnjim zabatom između dva niža dijela u obliku četvrtine kruga pojavljivahu se, dakle, u dalmatinskom graditeljstvu u prvoj polovici XVI stoljeća kada je radio i Nikola Karlić, živeći upravo u krugu tih korčulanskih, splitskih i zadarsko-šibenskih majstora. Dapače on je jednoga od njih, Dujma Rudičića, uzeo za suradnika pri izgradnji pročelja stolne crkve u Hvaru. Prirodno je, dakle, da se Nikola poveo za njima, mijenjajući njihov motiv u pojedinostima, a i u rasporedu. On je pod uplivom zrele renesanse ispustio sa svog pročelja kasnogotičku ružu sa stupićima koju su oni ranije od njega istakli i zamijenio ju je manjim okruglim prozorom, ali je prihvatio dva gotička prozora sa šibenske stolne i zadarske benediktinske crkve. Zadržao je tri središnje i krajne volute na zabatu koje je povećao, a naglasio zidne polupilastre ukrasivši ih reljefnim medaljonima, istaknuo profilaciju zidnih vijenaca i, što je najbitnije, pojačao čitavi podanak pročelja jakim izrazito raščlanjenim profilom, koji do danas nije istican u pisanju o ovom spomeniku.

Glavna vrata imaju još renesansni oblik sa stupovima kao i Andrijićeva vrata na Spasu i Filipović—Vitačić—Rudičićeva na zadarskoj sv. Mariji, ali im završetak nema trokutni klasični zabat. U njihovoj luneti je na renesansnom prijestolju još ponešto u gotičkom načinu stilizirani kip pokrovitelja crkve sv. Stjepana pape s papinskom tijarom, ukočen u sličnom stavu kao Boninov kip sv. Marka u luneti glavnih vrata korčulanske stolne crkve. Harpije na glavicama stupova tih vrata preuzete su s jedne glavice ciborija Marka Andrijića podignutog 1486. godine, samo što su ove hvarske spljoštene maniristički i nemaju onu živost koja odlikuje djela tog najdarovitijeg korčulanskog kipara. Ni jedno od tri spomenuta pročelja Karlić nije kopirao, već je stvorio posebnu inačicu s jačom izbočenošću profila i većom širinom unoseći u nju nove njemu suvremene motive kao što su medaljoni na polupilastrima. Ti reljefni medaljoni su na oba izvorna

nacrta ocrnjeni kao da ih je graditelj htio ispuniti šarenim mramorom, ali ih je ipak popunio plitkim cvijetom.

Cjelovitost pročelja, jednako kao i postojanje nacrta i spominjanje modela tog pročelja u vremenu kad je Karlić na njemu radio, jačaju pretpostavku da je on doista zamislio čitavo to djelo, iako ga je tek djelomično ostvario.

Kao projektant pročelja on je dobro poznavao, što pokazuju i vrata zvonika, renesansu koju su Marko i Petar Andrijić bili proširili u njegovu zavičaju Korčuli, pa je zajedno sa svojim suradnikom Dujom svojski prišao tom slogu gradeći pročelje crkve. Bilo je to u petom desetljeću XVI stoljeća kada se taj slog bio ukorijenio u Dalmaciji pa se morao i ovdje očitovati i to jače negoli na pročelju zadarske sv. Marije i dubrovačkog Spasa koje su spomenuti domaći majstori zidali ranije od ovog pročelja. To jače isticanje renesanse ispoljilo se na ovom pročelju u snažnijoj profilaciji zidnih vijenaca, osobito na zabatu i na podnožju. Takvu profilaciju, osobito tako naglašen i izbočeni i razrađeni podanak nema ni jedna dalmatinska crkva iz XVI stoljeća, pa ni šibenska stolnica, dubrovački Spas, ni zadarska sv. Marija, koje su inače trodjelnim zabatom mogle poslužiti kao uzor ovoj crkvi. U tome, jednako kao i u jačem ocrtavanju završnog obrisa, pročelje hvarske stolne crkve ima prednost i unosi novost u dalmatinsko graditeljstvo. Do tada je podanak crkvenih pročelja u Dalmaciji bio doduše označen i izbočen, ali nije dosegao ovakve reljefnosti. Taj podanak velikim stopama pilastara imao je u vidu i jaču raščlanjenost čitavog pročelja pa se stoga i uskladio s njom i postigao ravnovjesje sa zabatom davši cjelovitosti jači sklad, a iskoristivši svjetlo i sjenu južnog neba i uvaživši prostranost trga na kojoj se trebalo snažno istaknuti. Po nađenom nacrtu u kojemu je podanak dvostruko ucrtan vidi se da je projektant predložio dvije inačice jačih, širih i užih, jednostavnijih stopa pilastara od kojih je ova druga prihvaćena i ostvarena. U tom prihvaćanju skladnijeg i odgovarajućeg predloška otkriva se i istančani ukus i znanje odlučujuće gradske sredine koja je shvaćala ne samo međusobne odnose unutar građevinske cjeline već i odnos zgrade prema širokom prostranom trgu na kojemu se jačina i veličina pročelja morala istaknuti reljefnošću i omjerima. Nije ovo bilo više zidanje pročelja na malom i uskom trgu kao u Rabu, u Šibeniku, u Zadru, u Korčuli ili sred Omiša već na prostranom pločniku u zagrljaju otvorene luke i nadomak širokog pogleda visokih bregova. Iako trg tada još nije bio obrubljen i oblikovan u današnjoj duljini, taj široki prostor je ipak postojao i pročelje je predviđeno za pogled s daljine. Na žalost, ono se kasnije nije uskladilo u svom nadmetanju s niskom jednokatnicom biskupskog dvora, koji je u XIX stoljeću dobio mirni klasicistički oblik i u svojim malim omjerima nije uravnotežio istočnu stranu prostranog trga, pa čak se žbukom hladnih preljeva odvaja od rumene, tople boje kamenog pročelja, kojemu tek gotičke kuće s juga i biskupski dvor sa sjevera ne dopustiše veću širinu. Ipak graditelj pročelja, usprkos svome naprednom, suvremenom gledanju, nije se mogao, kao ni na zvoniku, odreći starih romaničko-gotičkih predaja uvriježenih u tlo skučene pokrajine. On je kao i Andrijić na Spasu, a Filipović, Vitačić i Rudičić na zadarskoj sv. Mariji, unio izdužene i vitke gotičke prozore koje su ponavljali i mnogi kasniji dalmatinski graditelji na renesansnim, manirističkim pa čak i baroknim crkvama. Prihvatio je i okrugli romanički prozor, ponavljan također na mnogim crkvenim pročeljima uzduž Dalmacije od XV do kraja XVIII stoljeća, ali je ipak izbjegao u njegovu široko profiliranom okviru stupiće i gotičke lukove ruže kao i graditelj pročelja dominikanske crkve u Dubrovniku. I u tome se pokazao neovisnim od graditelja šibenske stolne crkve, dubrovačkog Spasa i zadarske benediktinske crkve. Glavna vrata, osim snažno profiliranog i ukošenog unutarnjeg okvira, dovratnika s reljefnim polucvjetovima, od kojih su oni veći unutrašnji kasnije pri produljivanju dovratnika nadodani, i osim ukrasa astrogala na luku i ovula na rubu zabata, pokazuju sjećanja na romaniku i gotiku i to u osnovnom rasporedu ravnog zabata, u kipu sv. Stjepana i u lisnatim stopama stupova. Da li je ravni zabat s lukom podignut po uzoru neke romaničke crkve na Apeninskom poluotoku ili možda po uzoru gotičkog ciborija zadarske stolnice, teško je odrediti, ali treba uvažiti sklonost naših majstora za domaćim posuđenicama. Kip je mogao imati za uzor onaj Boninov sv. Marka na vratima korčulanske stolnice. Pretpostavljalo se da je preostao iz stare gotičke crkve i da pripada XV stoljeću, ali mekoća i debljina njegova lica, tijare i nabora odjeće nema oštrinu rezanja ni plastičnost gotičku, a prijestolje mu ima oblik zrele renesanse. On ipak odaje u osnovnim crtama, u obrisu i u ukočenosti, jasno povođenje za gotikom. Njegov kipar se nije mogao osloboditi tog sloga jer ne bijaše sposoban, kao ni Marko Andrijić na svom ciboriju u Korčuli, ostvariti renesansnu skulpturu u uvjerljivosti njene pune obline, stava i pokreta. Reljefni anđeo koji se nadvio nad svecem u luku zabata je, kao mnogi reljef slobodniji u obrisu od kipa, ali i taj u širini lica, u nespretnim rukama i mekim naborima odjeće pokazuje propadanje renesansnog kiparstva u Dalmaciji u XVI stoljeću. Položajem i raskriljenim rukama svjedoči da je kip pod njim u luneti bio predviđen i da nije u nju odnekud kasnije umetnut.

Nesposobnost naših kipara da izraze punu oblinu kipa odrazuje se i na još nekim ljudskim likovima u Hvaru npr. na reljefu u luneti crkve sv. Duha iz XV stoljeća ili na poprsjima na jednom renesansnom balkonu uz arsenal iz XVI stoljeća. Izuzeci su ipak luneta Nikole Firentinca na vratima franjevačke crkve, luneta na crkvi Navještenja i kip sv. Mihovila u biskupskoj zbirci. Lica anđela na glavicama stupova vrata jednako su oblikovana plitko i mlohavo kao i ono sv. Stjepana što potvrđuje da je i kip nastao u istom stoljeću kao i one. Ta pretjerana debljina lica pojavit će se i na onim velikim anđeoskim glavama visoko podno zabata pročelja, koje iako su kasnije i nisu od iste ruke, ipak pokazuju slične znakove opadanja plastičnih vrijednosti. Svi ti klesarski radovi potvrđuju još jednom da je dalmatinsko kiparstvo nakon Jurja Dalmatinca u oblikovanju ljudskih likova opalo, i da su mnogi reljefni ukrasi, cvjetovi i ostali motivi također izgubili čvrstoću svijanja i preplitanja. To se vidi i na svim cvjetovima u medaljonima polupilastara i u onim na volutama istaknutim na krajnjem luku zabata koje su kao motiv očiti znak povođenja za renesansom. Na pročelju je Nikola Karlić s ostalim majstorima i pomoćnicima radio do sredine šestog desetljeća XVI stoljeća, ali ga nije dovršio. Nastavio je taj rad po njegovu nacrtu u prvoj polovici XVII stoljeća korčulanski graditelj Ivan Pomenić koji je postao »protomajstor pročelja«. Pojedine

građevinske dijelove klesali su po Pomenićevim uputama, a i skupa s njim, korčulanski majstori Marko Matulić, Frano i Niko Suratić, Marin Sinković, Frano, Nikola i Marko Vlahotić, Marin Sinčić i brački klesari Stjepan Nikolin i Juraj Ivanov Bokanić. Pojedini njihov rad na pročelju teško je odrediti, a nije ni bitno, jer se svi ti dijelovi uklapahu u raniji nacrt i izrađivahu po uputi i mjerama Pomenićevim. Zna se da je Frano Suratović izradio neke glavice, vjerojatno one na polupilastrima, a Ivan Pomenić 1637. dva nestala poprsja i njihove ukrašene niše, koje svojom sitnivošću smanjuju veći dojam pročelja. O tim se Pomenićevim nišama spomenutim u isplatama 1637. godine za sada, doduše, ne može ništa pouzdano utvrditi, ali bi se moglo pretpostaviti da su to one dvije iznad dva gotička prozora na pročelju, određene za dva poprsja. One nisu bile predviđene ranije pa stoga ni ucrtane u dva sada pronađena nacrta. Pomenić je bio protomajstor pročelja koje je u njegovo vrijeme podignuto do tih niša, pa ih je on mogao naknadno unijeti u prvotnu zamisao, a klesao je on i kiparski ukras i kipove pa je očito da bi na zahtjev naručitelja znao i njih napraviti i uklopiti u pročelje. Vjerojatno su sličila na ona dva poprsja Božićeva ljetnikovca u Milni. Natpisi s obje tablice pod nišama su istučeni i danas se ne mogu pročitati pa prema tome se ne zna ni čija su poprsja bila u njima. Može se ipak pretpostaviti da su to likovi predstavnika mletačke vlasti u Hvaru i u Dalmaciji koji se zauzimahu i poticahu zakašnjavani dovršetak pročelja jer su, kako rekosmo, prema naredbama središnje mletačke vlasti u XVII stoljeću poprsja, kipovi, grbovi i natpisi njenih predstavnika u ovoj pokrajini skinuti i brisani s mnogih javnih i općinskih zgrada i spomenika zbog sumnje da oni ne bi zlorabili dodvoranja malih pokrajinskih sredina, koja bijahu uobičajena i u Hvaru, kako se to uostalom vidi i iz stihova Hanibala Lucića. U tom gradu je bio kao i u Splitu i u Korčuli podignut i spomenik generalu Foskolu, ali su ga nepoznati okrnjili.[119] U borbenoj sredini toga grada bit će se povela i rasprava oko poprsja na pročelju stolne crkve, pa ih je mletačka državna vlast dala skinuti. Ta oni bi na tom mjestu bili dobili svetačka obilježja, a to je za katoličku aristokratsku republiku moglo djelovati svetogrdno, osobito u pograničnoj pokrajini više nego u njenom središtu. Vjerojatno su niše na pročelju nastale po uzoru onih na loži gradske straže u Zadru sagrađene 1562. godine. U jednoj od tih dekorativnih niša izrađeno je poprsje bradatog muškarca, vjerojatno gradskog kneza zaslužnog, navodno, za tu gradnju. I njegov je natpis brisan, a poprsje u drugoj niši nije ni postavljeno iako je poneki hvalospjevni natpis, bahati grb i loši spomenik kao onaj kip gradskog kneza Nikole Marcella u Šibeniku[120] ili Foskolovi u Splitu izbjegao toj naredbi. Pomenić je radio na pročelju otprilike do 1650. godine. On je učinio i okrugli prozor na zabatu ali nije dovršio pročelje na kojemu se rad produljio i prekidao zbog nedostatka sredstava i nehaja upravitelja gradnje kao i mnogi drugi radovi u crkvi.

Tek sredinom XVIII stoljeća protomajstor Vicko Portolan, poznat kao graditelj oltara,[121] i ostali korčulanski majstori klesali su završne dijelove pročelja, koje je zidao i splitski protomajstor Matij Rossi Belter (Beller?). Tada su se prema nacrtu Portolanovu izmijenila odnosno produljila i glavna vrata, kako se to na donjim nadodanim dijelovima nadvratnika jasno i vidi. Na tim završecima je uklesan već spomenuti cvijet u medaljonu, tipična

oznaka dovratnika iz XVIII stoljeća. Početkom druge polovice tog stoljeća dovršeno je konačno pročelje i njegov se obris zabijelio u plavetnilu hvarskog neba nakon svih zapletenih okolnosti, sustajanja, nestašice sredstava, uzaludnih poticanja i ustanovljenja da »nedovršena crkva sliči više špilji lupeškoj nego hramu«. Zbog toga je i pjesnik Marin Gazarović, iako neko vrijeme izopćen iz crkve,[122] poticao vjernike i svećenstvo u proslovu svog »Prikazanja sv. Beatriče, Faustina i Simplicija braće« prikazanog vjerojatno na trgu, kroz riječi sv. Stjepana, da dovrše njegovu crkvu:

»Vi moj tempal naresite
Ni dospiven, toj vidite.«[123]

Ali dovršenjem pročelja nije crkva bila još sagrađena u cjelini. Uporedo s njim zidala se i nova apsida koju su počeli graditi početkom trećeg desetljeća XVII stoljeća korčulanski graditelji Ivan Pomenić i Nikola Vlahotić i to po nacrtu koji su pokazali iz jedne bilježnice nadstojniku gradnje Andriji Bertučeviću a prema ugovoru koji su s njim sklopili u svibnju 1620. godine. Njene pojedine dijelove klesali su korčulanski klesari Frano i Niko Suratović, Marko Matulić, Marko Nikov Sinković i Ivan Marija Vlahotić po uputama i obrascima protomajstora Ivana Pomenića, ali je i on sam radio na luku, na pilastrima i križnim rebrima svoda pa je izradio i poprsje Stvoritelja sred njegova vrha.

Prekomjerna visina luka i širina otvora apside odaju barokno nastojanje da se prostor uzvisi, poveća i proširi, stoga i spoj apside sa srednjovjekovnim prostorom i svodom stare crkve nije usklađen. Apsida i pored križnih rebara i ključnog kamena sred njih, koji predstavlja Stvoriteljevo poprsje postavljeno u duhu i predaji gotike, ipak djeluje barokno obiljem svjetla koje je obasjava sa dva široka prozora u izrazitom obliku baroknih luneta ponavljanih na mnogim dalmatinskim crkvama, počevši od one renesansne, Firentinčeve na sjevernom zidu Sv. Nikole u Trogiru. Na onim podignutim u XVII i XVIII stoljeću ti prozori su izvorni i iz tog vremena, ali na mnogim starijim su naknadno otvoreni pod uplivom baroknih težnji suzbijanja srednjovjekovne zamračenosti crkvenih unutrašnjosti. Čini se da su i na ovoj apsidi naknadno rastvoreni jer su pod žbukom njenog južnog zida nađeni tragovi manjih eliptičnih prozora, sličnih onima u glavnoj lađi,[124] a ti se i spominju u narudžbama.

Rastvaranje velikih prozora u obliku lunete bilo je lakše ovdje izvesti jer pri tom otvaranju nije bilo nikakve skučenosti postojećim zidom raščlanjenim u svom vanjskom dijelu kao što je bilo pročelje, na kojem su stoga i postavljeni gotički otvori. Takvi prozori u obliku manje barokne lunete otvarani su i na zidovima pobočnih zidova stolne crkve i u unutrašnjosti vješto ukomponirani u barokne mramorne oltare. Tako jako osvijetljena apsida pojačala je dojam dubine i širine crkvene unutrašnjosti, a taj učinak je postignut potpuno novim baroknim shvaćanjem prostora i uspjelog učinka svjetlosti.

To se shvaćanje očituje i u pojedinostima. Križni svod koji su zidali Petar i Nikola Staničić još je gotički, umetanje poprsja Stvoritelja je još

renesansno i pod uplivom vjerojatno Firentinčeva poprsja vrh njegove i Alešijeve kapele bl. Ivana u trogirskoj stolnoj crkvi, koje vuče svoje porijeklo od Jurjeva Stvoritelja u šibenskoj krstionici. Renesansni su i ižlijebljeni pilastri na ulazu u apsidu, ali njihova meka obrada bez oštrine reljefnosti i preplitanja je ipak barokna. To očituje i spomenuto poprsje koje se ponavlja u korčulanskom kiparstvu XVII stoljeća i to u dominikanskoj crkvi u Korčuli, nad vratima orebićke crkve Karmelske Gospe, obnovljene u to doba i u jednom rustičnom poprsju kraj grobišne crkve u Sreseru na Pelješcu. Barokni je i motiv reljefne lavlje glave s kolutom u žvalama na postolju ulaznih apsidnih pilastara, koji se vidi i na glavnim vratima župske crkve u Omišu.

Prema tome apsidalni prostor povezuje kao rad domaćih majstora, ponajviše Korčulana, staru gotičko-renesansnu predaju s novim baroknim spoznajama i zaokružuje ih u cjelinu koja će se zatim po svom osvjetljenju i omjerima uskladiti sa širinom nove lađe u baroknoj unutrašnjosti crkve. Tu lađu kao da je Pomenić izazvao svjetlošću i širinom apside!

U reljefnom ukrasu apside izraženom na rebrima svoda, koja niču iz cvjetova, u izradbi poprsja a i anđeoske glave vrh trijumfalnog luka očito je popuštanje vrsnoće korčulanskih klesara u prvoj polovici XVII stoljeća, koja je u to vrijeme vidljiva i u njihovu zavičaju. Sakrivena među ostalim zgradama vanjština apside, dovršene 1625. godine, nije obrađena kiparskim ukrasima i njen je estetski učinak sveden na unutrašnjost, u čemu nije izuzetak u dalmatinskom crkvenom graditeljstvu. I kor splitske stolne crkve i nekadašnja njena kapela sv. Duje pokazuju isti taj nedostatak koji uvjetovahu, kao i na Aleši-Firentinčevoj kapeli stolne crkve u Trogiru, okolne zgrade koje su ih skrivale.

Gradnjom apside Ivan Pomenić nam se pokazuje kao vješt majstor, graditelj i klesar koji spaja barokni slog sa starim gotičko-renesansnim predajama, pa iako njegov rad pokazuje i opadanje ondašnjeg graditeljstva i kiparstva, on ipak odaje težnju k širem i višem prostoru i u tome je prožet barokom.

Boravio je i u Starome Gradu na Hvaru gdje je vjerojatno sudjelovao na zidanju onomašnje župske crkve, jer se iz njegova pisma u lipnju 1637 upućena nadstojniku Andriji Bertučeviću doznaje da je on dovršio neka vrata za tu crkvu. Ako su to glavna onda bi njegov rad bio zanimljiviji i to unošenjem motiva okruglog prozora u kićeni im zabat, postavljanjem dvostrukih polupilastara i niza konzolica. Stvorio je tako novu inačicu glavnih crkvenih vrata koja kao i mnoge druge, potvrđuje kako se zrela renesansa, manirizam a zatim ni barok nisu mogli ostvariti u Dalmaciji u velikim gradnjama i u punoj plastici pa su se iskalili u slaganju i združivanju različitih motiva na manjim ponajviše reljefnim građevnim kompozicijama. Pomenić je u Korčuli klesao i oltare. Po svemu tome djelatnost ovog majstora do sada jedva spomenutog u povijesti dalmatinske umjetnosti, a bez označivanja njegovih djela i utvrđivanja vremena u kojemu je živio, čini nam se upravo u tom dobu i s tim radom značajna. On je izrazita pojava odlikâ i opadanja te umjetnosti u XVII stoljeću, a i njenog ustrajanja u teškim privrednim prilikama pogranične pokrajine koja nije mogla dostići cvjetanje baroknog stvaralaštva.

Uza sve poteškoće, zastoje i novčane nedostatke ipak se, iako u jednostavnim oblicima, prišlo baroknoj obnovi crkve i to gradnjom nove trobrodne unutrašnjosti, koja nema više klesarske kićenosti usitnjenih radova domaćih klesara. Tom gradnjom uklopljenom između srednjovjekovnog kora i renesansno-baroknog pročelja stvorena je rijetko viđena cjelina koja ipak nije prelomljena upravo zato jer je trobrodna lađa imala produžetak u bočnim kapelama sv. Prospera i sv. Križa, a kontrapunkt u osvijetljenoj apsidi. Iako su sve tri nove lađe gradili naši graditelji, barok je u njima napustio i svladao domaće predaje jednostavnošću poteza.

Zbilo se to u sedmom i osmom desetljeću XVII stoljeća. Tada je potpuno srušena gotičko-renesansna trobrodna unutrašnjost i sagrađena sa šest pilona nova, današnja. Na njoj su zidali protomajstor Toma Azali i majstor Antun Ismaeli, oba poznata korčulanska graditelja, a uz njih i Ivan Krstitelj Škarpa Ercoli, nastanjen u Starome Gradu i zaposlen u Visu.[125] Toma je bio glavni graditelj i po njegovim uputama se zidalo taj novi dio crkve otprilike sve do 1683. godine. Antun Ismaeli je izrađivao klesarske radove koji više nisu imali reljefne ukrase kao oni u apsidi već jednostavne profile. On je na visokim zidovima glavne lađe oblikovao deset prozora eliptičnog otvora široka profiliranog ukrasa s izrazitim volutama na njihove četiri strane. Ti prozori su uobičajeni na dalmatinskim baroknim crkvama u Dalmaciji, pa su čak prešli i u svjetovno graditeljstvo, na primjer, na pročelje samostana benediktinki u Hvaru, na kuće u Šibeniku i u Kućišta na Pelješcu u XVIII stoljeću. Postali su, moglo bi se reći, glavno obilježje većih, čednijih i manjih crkava u Dalmaciji, a isticani su i na pročeljima,[126] pa se vide i na pročelju barokne Marijine crkve u luci, crkve benediktinki i naknadno umetnuti u romaničku crkvu sv. Kuzme i Damjana u Hvaru. Susreće ih se i u korčulanskom kraju u kojem je Antun Ismaeli radio.[127] Oni su, dakle, gotovo jedino obilježje domaće graditeljske škole u glavnoj lađi hvarske stolne crkve na kojemu ukras nije nestao upravo radi njihove pojave. Svojom širinom puštaju s visine svjetlo koje se rasprostire po svoj lađi, a vješto je u njihov niz uklopljen otvor oka s pročelja dobivši iznutra barokni oblik i svjetlosni učinak. Glavna lađa je dovršena sredinom devetog desetljeća XVII stoljeća i spojena s pročeljem koje u svom najvišem završnom dijelu još nije bilo sasvim zaokruženo ni ocrtano. Vanjski zidovi, južni, istočni i sjeverni rustično su obrađeni, a da su ih gradili domaći majstori odaje i gotičko-renesansni prozor na južnom zidu. Ipak pročelni dio tog južnog zida koji se diže povučeno uz pročelje sagrađen je pravilno i glatko klesanim kamenom da ne bi, budući da je vidljiv s trga, zaostao u obradi za pročeljem. Tu se vidi da je raščlanjena kompozicija pročelja nešto uža od crkvene lađe. Vjerojatno je dakle pročelje suženo da se u cjelini pojavi na trgu i da mu ne bude južni dio skriven od kasnogotičkih prizemnica koje se na tom mjestu poredaše a koje se nije moglo rušiti pri projektiranju crkvenog pročelja.

Da se upotpuni barokni dojam prostornog jedinstva nove crkvene unutrašnjosti, počelo ju se uređivati po novom planu iz kojega je radi ravnovjesja trebalo isključiti stare gotičko-renesansne oltare među kojima bijahu i oni spomenuti kipara Petra iz Cresa i Nikole Vlahotića.

Gornji dio oltara sv. Luke je ipak zbog obožavanja tog zaštitnika protiv vjetrova u ovom primorskom i ribarskom kraju, a i zbog njegove bogate figurativnosti sačuvan i prislonjen bez mense nisko na zid zvonika. Dvanaest kipova drvenih apostola koji su ranije stajali, po starom običaju, visoko u luku kornog prostora skupa s raspelom, smetali su jedinstvu prostora između apside i lađe, pa su smješteni postrance, križ najprije na pobočni zid, a zatim prenesen u Gospinu crkvu u luci, dok su kipovi apostola poredani odijeljeno vrh vijenca pilona glavnih lađa. Od tih kipova se sačuvalo tek raspelo i truplo jednoga apostola.

Kasnogotičke propovjedaonice su ostale na svom mjestu povezujući i dalje vješto srednjovjekovni prostor kora i nove barokne lađe. One su dakle zgodnim položajem za propovijedi i čitanje poslanica bile i dalje svrsishodne, a ublažile su novo previsoko mjerilo i hladni utisak novogradnje.

Barokni izgled crkve upotpunili su novi oltari sagrađeni u većini svojih dijelova raznobojnim mramorom, kojim se osobito ističu njihovi blještavi stupovi. Budući da mramora u Dalmaciji nedostajaše naručivalo ga se u susjednoj Italiji, osobito u Mlecima. Domaći klesari nisu bili vješti njegovoj obradi, pa su se mletački kipari, rasprostranjeni brzo izvan svog središta, zaposlili i u Dalmaciji na izradi mramornih umjetnina, a osobito oltara. Pojedini bogati Hvarani, osobito plemići, biskup i bratovštine koji raspolagahu prihodima sa svojih imanja natjecahu se u njihovu podizanju pa pozvaše u toku XVII, a zatim početkom XVIII i XIX stoljeća mletačke kipare da im sagrade nove, veće i mramorne žrtvenike koji će veličinom i sjajem dolikovati proširenoj crkvi. Ti su majstori izrađivali pojedine dijelove ili čitave cjeline a pri tome im kamene česti ponekad nadopunjahu domaći klesari.

Mlečić Melkisedek sa sinovima Baldiserom i Dezijom te drugom Ivanom Grapigliom izradiše u prvoj polovici XVII stoljeća glavni crkveni oltar sv. Stjepana, na kojemu je kipar Paliari isklesao dva reljefna anđela vješto smještena uz gornji lik slike, a Ivan Pomenić je klesao kamene dijelove.

Naručivanje pojedinih likova u Mlecima očituje nesnalaženje domaćih majstora u njihovu oblikovanju već od XVII stoljeća. Kada je uklonjen Gospin oltar, djelo Trifuna Bokanića, jer nije veličinom ni čednim oblikom dolikovao novoj prostranijoj kapeli, imućna braća Hektorovići su povjerili u devetom desetljeću XVII stoljeća gradnju novog raskošnog oltara kiparu Leonardu Negriju koje je za to djelo dobavljao mramor iz Mletaka, a kamen iz poznatih trogirskih kamenoloma. Taj žrtvenik je podignut među prvima pa stoga se od drugih odvaja složenošću svog oblika.

Ostali oltari su se uskladili s jednostavnim rasporedom lađa gotovo jednakim, mirnim i klasičnim oblikom bez kipova. Pri tome njihovu međusobnom usklađivanju prevladao je ukus građana, oni su htjeli postignuti ravnovjesje između pobočnih lađa a i unutar njih, pa su se poveli za oltarom koji je u devetom desetljeću dao sagraditi biskup Priuli. Tom tipu sa četiri stupa i raskriljena polukružna zabata morao se podvrći i mletački kipar Pavao Tremignon kada je u posljednjem desetljeću XVII stoljeća podigao oltar bratovštine sv. Sakramenta. Taj se odvojio od ostalih sličnih tek kada je mletački kipar Lorenzo Viviani na nj postavio svoje raskošno

svetohranište kojemu se sačuvao i nacrt. I Tremignon pri gradnji spomenutog bratimskog oltara, pa i njegov sugrađanin Petar Coste, koji je u prvom desetljeću XVIII stoljeća sagradio oltar Gospe sedam žalosti, priključiše se općem skladu. Pojedine razlike u nizu tih oltara u boji mramora, na mensi ili osvjetljivanju zabata vlastitim prozorčićem su jedva vidljive, slike mletačkih slikara na većini njih su ujednačene pa čak i okviri natpisnih ploča[128] uzidanih među njima su jednaki. Dva gotovo jednaka oltara obitelji Damiani postavljena sučelice na ulazu u glavnu lađu mirnim i jednostavnijim oblicima pripremaju slijed ostalih podignutih u pobočnim lađama. Da su veći i složeniji oni bi se nametnuli na ulazu, to više što nisu natkriljeni travejom niti povučeni u kapele.

Red oltara je propisanom sličnošću skučio doduše stvaralačku raznolikost, ali šarenilom mramora nije zapao u jednoličnost, nego je dapače zablistao polihromijom. Ritam baroka koji je prostrujio crkvenim lađama bljesnuo je u mramornim oltarima, u krstionici dobavljenoj iz Mletaka i u ogradama koje u crvenom mramoru izdjela udomaćeni Pavao Brutapelle. Taj sjaj se odrazio i u pločnicima osobitom onom slikarskom plastičnošću složenom u kapeli sv. Križa koja svojim naglaskom završava južnu pobočnu lađu. Polihromni slijed pojačavaju slike baroknih mletačkih slikara. Tek u XIX stoljeću kapela sv. Prospera prekine taj ritam preoblikovavši se u krhki klasicizam. S nje ukloniše drvenu kićenu i pozlaćenu svečevu raku i drveni izrezbareni svod i zamijene ga sitnim slikanim ukrasima, a kapelu osvijetliše okruglim i neorenesansnim prozorima rasporedivši ih poput onih na manirističkom pročelju dominikanske crkve sv. Marka[129] i mnogih neoromaničkih uzduž Dalmacije. Skinuli su i barokni drveni strop glavne lađe reljefno ukrašen, koji 1713. godine bijaše izdjelao rezbar Bernardo Finetti, te se time ublažio barokni izgled unutrašnjosti.

Zbog toga spoja novog sa starim u crkvenoj se unutrašnjosti povezaše u cjelini gotika i renesansa, barok i klasicizam otkrivajući slijed gradnje stolne crkve i popunjavanja njene unutrašnjosti koja nije zaostala za reprezentativnim pročeljem po kojemu je ovaj spomenik postao jedan od ljepših urbanističkih uklapanja u gradsku cjelinu a ujedno i »veliki međaš u povijesti graditeljstva u Dalmaciji«.[130]

BILJEŠKE

[1] O podrijetlu i zgodama Slavena, Zagreb 1951, str. 99, 203.

[2] *J. Spon-G. Wheler,* Voyage d'Italie, de Dalmatie, de Grece et du Levant, Lyon 1678, str. 35.

[3] *G. Machiedo,* Memoria riquardante la insigne reliquia di San Prospero M... Split 1872, str. , 20, 21.

[4] *E. Shatzmayer,* La Dalmazia, Trst 1877, str. 144.

[5] *T. G. Jackson,* Dalmatia the Quarnero and Istria II, Oxford 1887, str. 222, 223. Pročelje se počelo graditi prije Uluz Alijeve pljačke jednako kao i zvonik. Glavna crkvena vrata nisu starija od pročelja niti iz rane renesanse kao što ni kip sv. Stjepana nije srednjovjekovni. Struktura glavne lađe po svom slogu ne može biti iz 1706. godine.

[6] *H. Jackson,* The Shores of the Adriatic, London 1908, str. 321. Slikar platnene slike zove se Grapinelli.

[7] *H. Folnesics,* Studien zur entwicklungsgeschichte der Architektur und Plastik des XV. Jahrhunderts in Dalmatien, Wien 1914, str. 166.

[8] *A. Dudan,* La Dalmazia nell'arte italiana, Milano 1922, I, str. 104, 151; II 267, 327, 345, 394. Zvonik nije romanički niti je obnovljen nakon 1571. po uzoru zvonika splitske stolne crkve. Apsida nije iz starije crkve. Propovjedaonice su sačuvane i predaja da su dijelovi stare stolne crkve na crkvi sv. Duha nije točna. U anđeoskim glavicama sv. Luke nema upliva Jurja Dalmatinca. Obnova crkve nije započeta 1574. niti je pročelje završeno 1706. godine. Datume gradnje oltara pisac ne navodi točno.

[9] *G. Novak,* Hvar, Beograd 1924, str. 170—172. Temelji crkve su građeni prije 1560. i ne zidaju ih dubrovački majstori Andrija i Miloš. Svetište je barokno i nije ostalo od stare crkve, koju Turci nisu srušili ni popalili već oštetili. B. Malchisedek nije radio dijelove pročelja. Nacrti u arhivu Machiedo nisu, na žalost, datirani.

[10] *Č. M. Iveković,* Dalmatiens architektur und Plastik, Wien 1927, Text heft, str. 52. Pročelje crkve nije dovršeno u XVII stoljeću.

[11] *Lj. Karaman,* Umjetnost u Dalmaciji, XV i XVI vijek, Zagreb 1933, str. 102, 119, 146. U Machiedovu nacrtu polupiloni pročelja imaju tamne mrlje u krugovima, kao da su to mramorne inkrustacije koje nisu izrađene već zamijenjene pri izradbi reljefnim cvjetovima. Godina 1572. ne odnosi se na popravak kornih sjedala.

[12] *C. Fisković,* Korčulanska katedrala, Zagreb 1939, str. 25, 92.

[13] *K. Prijatelj,* Umjetnost XVII i XVIII stoljeća u Dalmaciji, Zagreb 1956, str. 19. Nije nam poznata crkva iz doba romanike. Crkva ima samo dva portala. Stupovi portala nisu kanelirani.

[14] *D. Domančić,* Valierova vizitacija na otoku Hvaru i Visu. Arhivska građa otoka Hvara I, Hvar 1961, str. 7.

[15] *A. Mohorovičić,* Arhitektura, Enciklopedija likovnih umjetnosti, 2 (D-Ini), str. 593, Zagreb 1962.

[16] *Lj. Karaman,* Dalmatinske katedrale, Radovi Instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru sv. X, Zadar 1963, str. 54, 55.

[17] *C. Fisković*, Zaštita i popravak spomenika u Dalmaciji 1950—1951. godine. Zbornik zaštite spomenika kulture, knjiga II, sv. 1, Beograd 1952, str. 154. Slagar je izostavio crtice kratica nad riječi STA i POSTAVGLIE.

[18] Natpis je objavljen krivim redanjem crta. *N. Duboković*, Nekoliko dokumenata o hvarskim spomenicima, Bilten Historijskog arhiva komune hvarske 3—4, Hvar 1961, str. 24.

[19] Slično stilizirano lišće je na pilonima crkve sv. Nikole u gradu Korčuli.

[20] *N. Duboković*, o. c. (18).

[21] *G. Novak* piše da su kroz ova vrata ulazili pučani, Pučki prevrat na Hvaru 1510—1514, Split 1918, str. 98.

[22] *G. Novak*, Povijest Splita II, Split 1961, str. 156; *G. Machiedo*, o. c. (3), str. 53. Usporedi slične natpise minijom na trogirskoj stolnoj crkvi. *C. Fisković*, Opis trogirske katedrale iz XVIII stoljeća, Split 1940, str. 62.

[23] *R. Bučić*, Santa Maria de Lesna prva stolna crkva hvarska, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku LII, Split 1950, str. 114; *G. Novak*, o. c. (9), str. 170.

[24] *G. Machiedo* spominje mozaik nađen kraj stolne crkve. Ne navodi da li je starokršćanski o. c. (3) str. 21; *N. Petrić*, O gradu Hvaru u kasnoj antici, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 20, Split 1975, str. 25.

[25] *C. Fisković*, Hektorovićev Tvrdalj, Bulletin Instituta za likovne umjetnosti JAZU 2, Zagreb, 1957, str. 104; *N. Petrić*, Arheološka istraživanja otoka Hvara. Hvarski zbornik 3, Split 1975, str. 253.

[26] *G. Machiedo*, o. c. (3) str. 21. *T. G. Jackson*, o. c. (5) str. 222.

[27] Godine 1752. spominje se kamenolom kraj franjevačke crkve (dok. CCCLXXIII) u Hvaru.

[28] *G. Machiedo*, o. c. (3) str. 14.

[29] *C. Fisković*, o. c. (12) str. 23, 25, 33.

[30] Ibid: str. 25, 26, 71: *C. Fisković*, Ljetnikovac Hanibala Lucića u Hvaru Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku, sv. VIII—IX Dubrovnik 1961, str. 196. *C. Fisković*, Umjetnost i umjetni obrt u Splitu u XV i XVI stoljeću, Zbornik Marka Marulića 1450—1950; Zagreb 1950, str. 132; *C. Fisković*, Maravićeve arkadne niše u Dubrovniku. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 10, Split 1956, str. 179; *C. Fisković*, Pri kraju razgovora o dubrovačkoj Divoni, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 11, Split 1959, str. 109, 112.

[31] *C. Fisković*, Novi podaci o Hanibalu Luciću, Čakavska rič, 1, Split 1974, str. 5.

[32] *G. Novak*, Hvar, kroz stoljeća, Zagreb 1972, tabla 17.

[33] *Lj. Karaman* piše da je nacrt za pročelje izrađen 1540. O. c. (16) str. 55, ali to ničim ne obrazlaže.

[34] *C. Fisković*, Zadarska renesansna crkva sv. Marije, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 10, Split 1956, str. 114.

[35] Ibid, str. 114—121; *C. Fisković*, Korčulanski majstori XVI stoljeća u Apuliji, Anali Historijskog Instituta u Dubrovniku XIII (u tisku).

[36] *S. Antoljak*, Novi podaci o trogirskim kiparima Ivanu Duknoviću i Jakovu, Peristil I, Zagreb 1954, str. 167.

[37] Među starim drvenim modelima treba spomenuti onaj šibenske stolne crkve koji je Vanja Radauš našao u Šibeniku 1945. godine, a sada se nalazi u Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Poznati rezbar Frano Čučić (Čiučić) napravio je model grada Korčule:

Adi 10 dito (mazo 1587) contai a magistro Francesco Cucich per il modello per lui fatto di questa citta lire otto val L 8 s.

Korčulanski spisi, sv. 889, sveščić 17. Historijski arhiv u Zadru.

[38] *C. Fisković*, o. c. (31), str. 18.

[39] *G. Novak*, o. c. (32), str. 147.

[40] *C. Fisković*, Spomenici otoka Visa od IX do XIX stoljeća, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 17, Split 1968, str. 189.

[41] *D. Berić*, O hvarskim pjesnicima Jeronimu i Hortenziju Bertučeviću. Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor XXVI sv. 3—4, Beograd 1960, str. 202.

[42] Npr. na Lastovu i na Orebićima. *C. Fisković*, Lastovski spomenici, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 16, Split 1966, sl. 3, table; *C. Fisković*, o. c. (75), str. 44.

[43] Ovaj oltar je pogrešno nazivan »oltar apostola«. *G. Novak*, o. c. (32), str. 188, tabla 37.

[44] *D. Domančić*, o. c. (14).

[45] *G. Machiedo* smatra da ih je bilo osam. O. c. (3), str. 21.

[46] *G. Novak*, o. c. (9), str. 170. On ga naziva Miloš, međutim to je Mihoč.

[47] *G. Machiedo* pogrešno smatra da je ostao tada samo onaj dio kora, o. c. (3), str. 21.

[48] *C. Fisković*, Trifun Bokanić u Hvaru, Peristil, br. 16—17, Zagreb 1973/1974, str. 53.

[49] *C. Fisković*, Graditeljstvo grada Hvara u XVI stoljeću. Zbornik simpozija »Matij Ivanić i njegovo doba«, u tisku.

[50] O Pomenićima vidi *C. Fisković*, Lazanićevi kipovi u Dubrovniku, Prilozi povijesti umjetnosti u Dubrovniku, Split 1950, str. 28.

[51] *G. Boerio*, Dizionario del dialetto veneto, Mleci 1556, str. 758, Pretiskano izdanje.

[52] Tada je u Korčuli biskupovao Teodor Diedo pa je stoga točna moja ranija pretpostavka da je na slici Leandra Bassana na oltaru sv. Trojstva on prikazan. U kamenom oltaru može se, dakle, prepoznati sada Pomenićev rad, a sliku se može datirati nakon 1620. godine. *C. Fisković*, o. c. (12) str. 61. *G. Gamulin*, Za Leandra da Ponte, Stari majstori u Jugoslaviji I, Zagreb 1961, str. 136.

[53] *D. Berić*, o. c. (41) str. 202.

[54] Npr. na Klisu 1765. *C. Fisković*, Doprinos upoznavanju Kliške tvrđave. Kalendar »Napredak« za 1940. Sarajevo 1939, str. 20. Drugi red treba glasiti:

COMUNIS AERE DELINQUENTIUM MULCTIS

[55] *N. Petrić*, Crkvica sv. Pelegrina nedaleko Hvara. Prilozi povijesti otoka Hvara IV, Hvar 1974, str. 91.

[56] *C. Fisković*, o. c. (12) str. 7; *Č. M. Iveković*, o. c. (10); *I. Babić*, Proučeni nacrti na trogirskoj katedrali, Slobodna Dalmacija Split 15. X 1975; *C. Fisković*, Juraj Dalmatinac, Šibenski zbornik, u tisku.

[57] *C. Fisković*, o. c. (35).

[58] *C. Fisković*, o. c. (25, 30), sl. 10, 18, 19.

[59] *C. Fisković*, Kultura dubrovačkog ladanja, Split 1966, str. 24.

[60] *C. Fisković*, Petar Hektorović i likovne umjetnosti. Baština starih hrvatskih pisaca I, Split 1971, str. 154.

[61] *C. Fisković*, o. c. (40), str. 130.

[62] *C. Fisković*, o. c. (40).

[63] *A. Jutronić*, Pjesnik Ivan Ivanišević (1608—1665) iz Postira. Iz kulturne prošlosti Brača, Split 1970, str. 45. *Isti*, Ivan Ivanišević, Prilozi povijesti otoka Hvara, II, Hvar 1962, str. 49.

Da su mnogi bili protiv Ivaniševića, svjedoči i ovaj ulomak anonimnog i nedatiranog pisma protiv njega biskupu i natpopu Lupi, upućenog mletačkoj vlasti:

... et perche l'arciprete Lupi suo familiare, denunciato di grave heresia, cioe d'haver detto (il Papa non esser il capo della chiesa) e il canonico Dr Gioanicio parimente suo familiare, et vicario, d'haver prorotto nelle segventi parole (Andateve a forfir etc con questo vostro ceremoniale e con i decreti della Congregazione) in congiontura, che in publica sacristia gli venivano allegati per regola di quanto si doveva all'hora rissolvere esso Monsignore non solo non habbia proceduto a veruna correttione contro li detti Lupi e Gionnicio, ma iscusandoli procuro che i testimonij addotti volessero non haver sentito... ... Per lieve cause capita anco a pene d'inhabilita a consegvire benefitij. Minaccia fortemente notari, che li presentano appellatione, e tiene il suo vicario il detto Dr Gioannicio huomo per publiche carte dichiarito per seditioso e di male qualita, e tale che ardisca fino di far le parti di avvocato e di giudice in una medesima causa, e per altro inimico aperto del Capitolo...

Spisi pohoda Ivana Ivaniševića 1650.
Posebni VI sveščić. BAH

Zbog sličnih optužbi pjesnik je vjerojatno napustio sve časti u Hvaru i povukao se na svoj rodni Brač.

[64] *K. Prijatelj*, Bilješka o graditeljima župne crkve u Starome Gradu na Hvaru. Hvarski zbornik 1, str. 316. Vrata sa svake strane imaju po dva ukrašena pilastra!

[65] Ibid.

[66] *I. Stjepčević*, Katedrala sv. Tripuna u Kotoru, Split 1938, str. 21; *C. Fisković*, Ignacije Macanović i njegov krug, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 9, Split 1955, str. 257; *C. Fisković*, o. c. (42) str. 30. Donosim dokumenat koji Gelcich samo spominje:
Die IV novembris 1636.
Blasius Allegretti interveniens pro se et pro alijs sibi notis ex una et magister Vrbanus de Tenum Dorfort Bavarus hic Rhaciisij commorans parte ex altera, sponte ac omni meliori modo devenerunt ad infrascripta conventione, videlicet dictus Vrbanus faberlignarius obligans se suaque bona omnia presentia et futura promisit et convenit eidem Blasio Allegretti se hinc ad menses tres proxime venturos sua arte et labore suisque sumptibus, expensis et materialibus facere complere et perficere unum ornamentum altaris ligneum ut dicitur con tre scudi vacui longitudinis pedum tresdecim, latitudinis pedum octo et 1/3 et in vacuitatibus predictis videlicet in illa pro medium altitudinis pedum trium et unciarum trium latitudinis vero pedum duarum et unciarum octo et in alyis duabus a dextris et a sinistris altitudinis pedum quatuor cum dimidio et latitudinis pedis unius et unciarum duarum pro quolibet ex eis et hoc pro ecclesia Sanctae Mariae de Bissone Insulae mediae cum proportionibus tam ornamentis et laborerio suae arti congruis et iuxta formam et typram graphidis in mei publici cancellarii presentia traditi atque consignati eidem magistro Urbano a predicto Blasio dati septuaginta duos ducatos...
Isplate: 8. jan. 1637 i 4 jun 1637, ugovor svršen i prekrižen.
Diversa Cancellariae 1634—37 sv. 207, str. 125.
Historijski arhiv u Dubrovniku.

[67] *C. Fisković*, o. c. (40), str. 166.

[68] *G. Machiedo*, o. c. (3), str. 17.

[69] *C. Fisković*, Romaničke kuće u Splitu i u Trogiru, Starohrvatska prosvjeta. Serija III. Sv. 2. Zagreb 1952.

[70] U biskupskom dvorištu u Hvaru nalazi se kameni natpis renesansnih slova:

PETRVS CEDVLINVS EPS

ali ne zna kojoj je zgradi pripadao.

[71] *N. Božanić-Bezić*, Majstori od IX do XIX stoljeća u Dalmaciji. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 15, Split 1963, str. 266, (pod imenom Škarpa).

[72] Premazivanje drvenih kipova, reljefa i slika novijom bojom bilo je u davnini često. U restauratorskoj radionici Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika u Splitu očišćeno je nekoliko romaničkih i gotičkih umjetnina. Spomenut ću neke romaničkog sloga: Gospa iz Žnjana, Gospa iz Sustipana, raspelo iz samostana sv. Klare, raspelo iz crkve sv. Križa u Splitu; Gospa u biskupskoj zbirci u Šibeniku; Gospa u zbirci benediktinki u Trogiru. Navest ću i neke gotičkog sloga: kip Gospe s djetetom iz srušene crkve sv. Roka; reljef Gospe u zbirci Vidović, kip sv. Lucije u crkvi konventualaca, raspelo u stolnoj crkvi u Splitu; Gospa sa sinom i reljef sv. Duha u biskupskoj zbirci u Šibeniku; Gospa iz crkve u Vrpolju; Gospa u župskoj crkvi i triptih sv. Marije na Griži u Lastovu; raspelo u dominikanskoj crkvi na Čiovu; triptih iz grobišne crkve u Segetu; kip sv. Nikole u franjevačkoj crkvi u Stonu; Gospa u riznici crkve sv. Ivana u Trogiru; raspelo iz stolne crkve, raspelo iz Gospine crkve u luci, raspelo iz crkve sv. Duha u Hvaru itd.

[73] *C. Cecchelli*, Zara, catalogo delle cose d'arte e di antichità, Rim 1932, str. 26.

[74] *C. Fisković*, o. c. (12), str. 67, tabla 29.

[75] *C. Fisković*, Franjevačka crkva i samostan u Orebićima, Spomenica Gospe anđela u Orebićima, Omiš, 1970, str. 93.

[76] *C. Fisković*, Urbanističko usavršavanje Korčule Kanavelićeva vremena, Zbornik otoka Korčule 3 (Radovi o Petru Kanaveliću), Korčula 1973, str. 65. *C. Fisković*, Stara korčulanska brodogradilišta, Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru XX, Kotor 1972, str. 87.

[77] *G. Machiedo*, o. c. (3), str. 28.

[78] Ibid.

[79] *N. Božanić-Bezić*, o. c. (71), str. 228, vidi i ovdje bilješku 98.

[80] *C. Fisković*, Zvonik filipinske crkve u Makarskoj, Zbornik za likovne umetnosti 9, Novi Sad 1973, str. 275.

[81] *G. Machiedo*, o. c. (3), str. 33.

[82] Ibid, str. 34.

[83] *G. Novak* (o. c. 43) i *D. Berić* ga pogrešno nazivaju oltarom apostola. Berić ga pogrešno datira u XIV stoljeće. Skulpture, slike, portreti i panorame na otoku Hvaru. Popis spomenika otoka Hvara, Split 1958, str. 88.

[84] To nije bio glavni oltar. *G. Novak*, o. c. (32), str. 188.

[85] *D. Berić* ga pripisuje Nikoli Jurjevu iz Hvara učeniku Jurja Dalmatinca, o. c. (83) što i *G. Novak* prihvaća o. c. (32) str. 188. Ali postoji i Jurjev učenik Radmilo Ratković iz Hvara. Arhivski vjesnik XVII—XVIII sv. 17—18, Zagreb 1975, str. 13.

[86] O. B. d'Anna; *K. Prijatelj*. Studije o umjetninama u Dalmaciji III, Zagreb 1975, str. 44.

[87] *G. Novak*, o. c. (9), str. 199.

[88] *A. Bessone-Aurelj*, Dizionario dei pittori italiani, Città di Castello 1915, str. 455.

[89] *G. Gamulin*, Stari majstori u Jugoslaviji I, Zagreb 1961, str. 133. O Palmi Mlađemu u Hvaru pisao je u nekoliko navrata i K. Prijatelj.

[90] *D. Berić*, o. c. (83), str. 93.

[91] Svešćić o odnosima Brusja s bratimstvom oltara Gospe Karmela pod datumom 25 veljače 1750. ACH.

[92] *G. Gamulin*, o. c. (89), str. 5, slika 1.

[93] *G. Novak* pripisuje sliku mletačkoj školi, o. c. (9), str. 205 i to istom slikaru kao što je slika na oltaru sv. Gajtana.

[94] *G. Novak*, o. c. (9), str. 204; *G. Gamulin*, Stari majstori u Jugoslaviji II, Zagreb 1964, str. 142, sl. 85.

[95] *I. Fisković*, Prijedlog za kipara Jurja Petrovića, Peristil 8—9, Zagreb 1966, str. 75.

[96] *G. Novak*, o. c. (21), str. 70, sl. 27.

[97] *G. Novak*, o. c. (9), str. 192, sl. 57.

[98] O Pavlu Brutapelle vidi bilješku 79; *C. Fisković*, o. c. (75) str. 94.

[99] *D. Domančić*, o. c. (14).

[100] *G. Novak* je pripisuje mletačkoj setečentističkoj školi, o. c. (9), str. 205.

[101] *K. Prijatelj*, Studije o umjetninama u Dalmaciji III, Zagreb 1975, str. 163.

[102] *G. Machiedo*, o. c. (3), str. 29.

[103] *D. Domančić*, Oltar kipara P. Coste' u hvarskoj stolnici. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 20, Split 1975, str. 157. Domančić donosi i nekoliko natpisa sa drugih oltara. Neke je netočno objavio D. Farlati, Illyrici' sacri tom. IV. Mleci 1769. str. 277, 278.

[104] Ibid.

[105] *K. Prijatelj*, Studije o umjetninama u Dalmaciji I, Zagreb 1963, str. 51.

[106] Dokumenat nije datiran, ali je E. Dandolo kneževao u Hvaru od 1769. do 1771, *G. Machiedo*, o. c. (3), str. 55.

[107] *G. Machiedo*, o. c. (3), str. 34.

[108] Ibid, str. 34. Josip Torretti je živio i radio u Mlecima od 1694. do 1774. *U. Thime — F. Becker*, Allgemeines Lexicon der Bildenden Künstler XXXIII, Leipzig, str. 302.

[109] 1763. 31 marzo per spesi in un armaro fatto in sacrestia lire quattrocento nonanta otto soldi dieci
Libro del maneggio del opera. ACH.

[110] Prema kazivanju kanonika don Jure Belića uz trijumfalni luk je zazidan gotički prozor stare lađe.

[111] *J. Balog,* Ioannes Duknovich de Tragurio, Acta historiae artium Academiae Acientiarum hungaricae, Tomus VII, fasc. 1—2, Budapest 1960, sl. 39, 40, 43, 47, 48.
[112] V. sl. *G. E Motini,* Storia dell'arte italiana, Izdanje od 1942 sl. 117, 125, 195, 199, 202, 204; *E. Berteaux,* L'art dans l'Italie meridionale, Paris 1904, tabla XXVIII, XXXV.
[113] Prema tome se može vezati vremenski uz predaju da su u nju plemići bacili crnilo da pučani omrče svoja čela križajući se pri ulazu u crkvu. *G. Novak,* o. c. (21), str. 98.
[114] *C. Fisković,* o. c. (30), str. 186.
[115] *C. Fisković,* o. c. (40), passim.
[116] *C. Fisković,* o. c. (30), str. 194.
[117] *C. Fisković,* o. c. (40), sl. na str. 130.
[118] *G. Novak,* o. c. (32), tabla 22.
[119] *N. Duboković Nadalini,* Dva kamena poprsja u Milni, Bilten Historijskog arhiva komune hvarske 2, Hvar 1960, str. 65; *C. Fisković,* o. c. (76), Urbanističko usavršavanje... str. 50 bilješka 27.
[120] *G. Sabalić,* Quida archeologica di Zara, Zadar 1897, str. 407; *K. Stošić,* Galerija uglednih Šibenčana, Šibenik 1936, str. 48.
[121] *N. Trojanis,* Sui monumenti di storia e di arte esistenti nella città ed isola di Curzola, Trst 1911, str. 32.
[122] Iz skice pisma upućenog papi u povodu sukoba biskupa Petra Cedulina s generalnim vikarom Bondumjerom Gazarovićem imenovanim za kanonika hvarske crkve sv. Jerolima u Rimu:

Beatissimo Padre

... Il sabato prossime passato volendosi quivi esso Bondimer ordinare del presbiterato, havuta licentia dal Signor cardinale Rusticuccio vicario di Vostra Santita, essendo l'ora venuto canonico di Santo Gierolimo delli Illirici Urbis, esso vescovo si oppose con detta sentenza annulata, et uno esame fabbricato a modo suo, con difamarlo che patisse di morbo caduco, presa l'occazione d'una eincopi overo diliquio d'animo che li venne l'anno passato causato dal indispositione accendentali et fatiche nel studio. Onde citato il detto vescovo fu conosciuto dal integerrima giustitia di esso signor Cardinale che tale operatione e poco sincera. Pero esso Bondomer non abstante le sudetti Inventioni fu il sabato santo prossimo passato ammesso al ordine suddetto. Ha scomunicato senza causa Marino suo fratello perche si oppose accio non fussero tolti li detti frutti del canonicato theologali da uno fre'Vangelista al presente suo vicario mandato da esso vescovo a provocare e torre a viva forza tal frutti, et per haver de mandato una quantita del denaro che di ragione sua esso vescovo li tiene et tal censure fulmina contro clero et laicj senza over per lege et procura con disperatione di tutti... Pero supplica V. B. per le viscere di Jesu et essendo stata conosciuta l'inocentia di esse, et proceder del Vescovo voglia farli restituir integralmente li sudetti frutti tolti et assolvere esso mio fratello Marino dalla sudetta scomunica...

(pismo nije datirano) Processi civili 1528—1599. BAH

[123] Stari pisci hrvatski XX, Zagreb 1893, str. 220.
[124] Prema kazivanju don Jure Belića, njihovi su tragovi nađeni pri popravku crkve.
[125] *C. Fisković,* o. c. (40), str. 65.
[126] Npr. na crkvi Delorite u Kuni na Pelješcu i crkve Gospe u Vrpolju, na crkvi Trojstva u Kučištima na Pelješcu. *I. Fisković,* Kulturno-umjetnička prošlost Pelješkog kanala, Split 1972. sl. 31.
[127] Na dominikanskoj crkvi sv. Nikole u Korčuli, na župskoj crkvi u Blatu, na sakristiji sv. Duha u Splitu itd.
[128] Npr. na pobočnom oltaru u crkvi benediktinki u Trogiru.
[129] V. sl. *N. Duboković,* Samostan i crkva dominikanaca u Hvaru, Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku, VIII—IX. Dubrovnik 1962, tabla XXXIV.
[130] *M. Prelog,* Umjetnost u Hrvatskoj, Enciklopedija Jugoslavije 4, Zagreb 1960. str. 112.

DOKUMENTI O IZGRADNJI

(Svesci još nemaju pobrojane stranice pa ih se stoga ne navodi)

I

XXVI aprilis (istrošeno 152..?)
A magistro Marco et magistro Nicolo Carlich di Corcula tayapiere prothi del campanil dela chiesa di S. Stephano cathedral devono haver per far quadri quatro a loro spexia ala fazia di quello di S. Maria de gratie di Lesena cum misure del vechio di detta jesia ducatos quatrocento quaranta apar in atti de ser Hieronimo Grifon nodaio publico di millessimo et die suprascritto val moneta — — — L 2728 s —

Et deno haver per le piere del campanil vechio qual erano daver a loro brevio et non furono mosse per haver cambia il loro del campanile di acordo ducatorum tredexi val — — — L 80 s 12

Et deno haver per le ratte quando sono piu alti li supraditti quatro quadrij di quello et obligati romasto di acordo cum R. do capitolo et et spetabili operarij. Et per fondamenta et dui facade del campanil vechio per esser di acordo fabricato dove al presente si atrova cum promission di satisfarli quando sara il dover vedutto in lire settecento quaranta quatro ut in actis ser Hieronimi Grifoni notarij publici — — — L 744 s —

Volume A. Aministrazione dell Opera di questa cattedrale dal anno 1522 sino all'anno 1628, str. 295, Arhiv crkovinarstva stolne crkve u Hvaru (od sada ACH).

II

Adi 20 zugno (1520?) per scontadi cum magistro Marco da corcola fabrica el campaniel di S. Stephano per certo petrame lire dodese soldi otto

Ibidem.

1526 adi 19 mazo a magistro Marcho protto del campanil — — — L 6 s —
a di 22 ditto a magistro Marco suprascritto — — L 6 s —
a di 6 zugno, conti a magistro Marcho suprascritto — — L 37 s 4

Ibid.

(1527 adi 18 april)
Contadi a magistro Marco et Nicolo taija piere proti del campanil di ordine di suprascritti (operarij) ducati vinti uno val — — L 130 s 4

Slijede isplate u svibnju i lipnju a magistro Marco protho di campanile MDXXVIII adi primo liuo.
Casa contrascripta die dare come apar nel scritto fato del 1526 adi 22 novembre... maistro Paulovich et magistro Nicolo Carlich in tutto lire vinti sie soldi diciaoto — — val L 26 s 18

Ibid.

III

1531 a di 17 april contadi a magistro Nicolo Charlich ducati quaranta apar in libro casse et 20 val — — L 248 s —
MDXXXI adi XVII april

Cassa contrascripta die haver contadi a magistro Nicolo Carlich protho del campanil ducati quaranta val — L 248 s —
6 luijo a magistro Nicolo Carlich proto del campanil ducati diexe val L 65 s
18 detto a magistro Nicolo Carlich proto del campanil ducati diexe val L 65 s —
20 detto (avosto) a magistro Nicolo Charlich protho del campanil ducati quindexi val L 93 s —
11 novembre contadi a magistro Nicolo Charlich ducati diese val — L 62 s —
MDXXXI
25 detto (novembre) contadi a magistro Nicolo Carlich protho del campanil ducati undixi val — — L 68 s 4
7 Xebrio contadi al supra ditto magistro Nicolo ducati quaranta apar in libro D a carta 295 — — L 248 s —
MDXXXII adi VIIII april
Cassa — — — die haver contadi a magistro Nicolo Carlich proto di campanile ducati triginta apar in libro D
a carta 296 — — L 310 s —

Slijede isplate istomu: 13 zugno — 30 dukata
28 luio — L 155 s —
10 VIII — 20 dukata
22. VIII — 30 dukata
9. sept. — 128 lira

Ibid.

IV

1531. primo avosto a magistro Nicolo favro per arpixi numero XXXII per il campanil lire nove soldi dodixi — L 9 s 12

Ibid.

V

(3 detto) (agosto 1609)
per una resta di cannavo — —. — fatta portar da Venezia per addoperar alle campane nel campanil picolo consegnata in chiesa — L 28 s 15

Ibid.

1610 la campana grande del campanil picolo
12. VIII 1610 campana mezana nel campanil picolo
12 april 1611 campanella picola nel campanil picolo
30 mart 1613, il tetto della chiesa presso il campanil picolo
16 mart 1621 per accomodar le campane del campanil picolo

Ibid.

VI

29 detto (april 1609) — — — per zonta alle campane nel campanil grande soldi dieci v L — s. 10

Ibid.

VII

Adi dito (12 octubrio 1545) contadi a maistro David Bevilaqua lire sete soldi quatro per aver lavorado zorni 5. con e fante o con spiranj et risi et taie per levar le campane del campanil novo et meter le nel vechio val — L 7 s 4

Ibid.

1547 Adi (27 novembrio) Item a magistro Nicolo Ancich soldi 14 per aver arpizado la campana picola nel campanel vechio val — L — s 14

Ibid.

VIII

1549 adi 10 Xbrio
Cassa antescrita die haver per contadi fo per avanti in casa per la spectabil

comunita per travi conpradi al incanto per la coperta de campanil lire undese soldi disioto val — L 11, s 18
adi 4 fevrier 1550
Cassa contrascrita die haver per contadi a magistro Francisco marangon da Corcula per haver inasarhato la coperta del campanil lire vinti quatro soldi tre val — L 24 s. 3

Ibid.

IX

25 dito (fevrier 1550) Et per contadi al magistro raguseo che comenco a conzer el campanil lire doi val — L 2 s

Ibid.

6 detto (setembre 1609)
per contadi a magistro Antonio Pugliese tagliapiera per il secondo volto fatto nel campanil grande tutto del suo, eccetto le piere bianche, legname et il sallizo lire cinquanta sei percio et accordo, con lui fatto di patto per il molto reverendo magnifico ser Antonio Fasaneo, padre del signor Zuanne Fazaneo mio collega, val L 56 s — — — — — — — —
per contadi al sudetto magistro per un modion di piera messo del suo alla portela del sudetto volto, lire tre val — L 3 s —
per contadi a Cogniza et Piero Hudheglich per haver portato il sudetto modion, de sotto castello nel campanile L — s 8

Ibid.

X

1609. 11 detto (agosto) per contadi a magistro Francesco Duimovich scarpellin da Corzola per haver fatto le doi piere sbusade per dove passarono le corde delle campane, et per la rosa per il secondo volto del campanil, si deve fare lire quattro, soldi diesi val — L 4
— L 4 s 10
per una libra di piombo per impiontar il ganzo nella detta rosa L — s. 8
13 detto per contadi a magistro sudetto per haver fatto il modion et muratolo nelle scalle del campanil et impiombato li doi ferri nelle dette scalle per la stangada — — — — —

Ibid.

XI

21. febraro 1614
.... sotto la cuba dove la sono le campane le quali stanno per cadere gia che essendo le due parti della detta cuba discoperte...
4 may 1615
.... neque cubam seu tectum campanilis reparatum ita ut ruinam comminetur
Spis pohoda biskupa Petra Cedulina. Biskupski arhiv u Hvaru.

XII

april 1621 magister Simun da Fiume et magistro suo campagno
25 april 1621
Magistro Simon marangon nell accomodar le campane nel campanil grande...
Volume VI (crkovinarstva stolne crkve),
Arhiv obitelji Machiedo Hvar, (od sada AMH)

XIII

Magistro Francesco Mladineo popravlja krov zvonika, nabavlja 40 coppi anconitani L 6, per rimetter il penello....

Filza iz 1707—1708. ACH

XIV

1541. 2. II Nicola Charlich et Doimo suo compagno per capara de fabricha dela facada de la jesia cathedral

Sveščić iz XVI st. ACH

Nicolo Carlich et Doimo suo compagno per haver hauto sino l'anno 1541 per conto della fabrica della qual non si vede conto a carte: 43 — L 2218:

Vol. III Processi e carte attinenti all'esazione de crediti dell'Opera per conto di commoranze etc. ACH.

XV

22 luio 1542 meštru Nikoli Karliću i meštru Doimo suo compagno isplaćeno 15 dukata.
31. VIII 154 istima isplaćeno 20 dukata
1542 29. decem... maestro Nicolo Charlich taiapietra a conto de la fabricha de la jesia 100 dukata o čemu je ostavio priznanicu u pisarni.

Isplaćeno i majstoru Dujmu taiapera lire vinti a conto de la dita fabrica

Svezak XVI stoljeća. ACH

XVI

1543 13 mart isplaćeno da bi se doveo majstor Nikola Karlić per conto dela fabrica della fasada della chiesia.

Ibid.

XVII

Obračuni za dovoz vapna, a za kamen iz Korčule, isplate majstorima Dujmu do kraja listopada i majstoru Nikoli do listopada 1542.

Vol. A. ACH

XVIII

1542 adi 15. VIII (?)

Isplata za fero lavorado per le dui finestre in la facada nova de la jesia.... fato venir da Venezia....

Svezak XVI stoljeća. ACH

XIX

Adi 14 zener 1544
Cassa contrascrita ad incontro die haver per contadi a Vicenzo Ruraglich e suo compagno quali andarno con la barcha a frezze a levar magistro Jac°. Gargurovich proto di Trau per far il desegno della fabrica principiata per magistro Nicolo Carlich ut in sententia lire sei — L 6 s —

Item al ditto per haver aiuto fare le spese al dito magistro Jac°. et suo fiolo lire una soldi quattro val L 1 s 4

Item al ditto maistro et suo fiolo per suo viazo et spese lire disisette val L 17 s. —

Item ai Spalatini condussero qui messer Cesare da pusol (?) per condur ditti magistri a Trau lire tre val L 3 s —

Item per..... spese al predetto magistro Jac°. et suo fiolo mentre el stave qui per far el desegno della fabrica de questa lite cum magistro Nicolo Carlich ut in sentenzia lire doi soldi diese val... L 2 s 10

Vol. A. ACH

XX

1546, A di 29 dito (mazo) contadi a Cata Dodina cum 7 altre done in tuto numero 8 a soldi sie al di per una per aver portado piere cote miara numero tre per la iesia L 2, s 8
a di dito (10 zugno) contadi a maestro Zuane Covacich lire dizioto per aver murado la facada de la iesia cum piere cote iusta il acordo cum lui fato val — L 18 s

Vol. A. ACH

(adi primo zugno 1546)
Item a lucrecia sta apreso il ospedal cum la sua madre portorno il sopra scrito sabion in cimitorio val L — s 9.

Ibid.

XXI

1549 adi 28 mazo in Venetia opera dela ecclesia katedral de San Stefano de Liesena die dar per spenze da esser per lei facte alla zornata per me Zuan Francesco Colombin suo defensor in litte ha con magistro Nicolo Carlich de Corzola proto dela fabricha de dita ecclesia al offitio di magnifici signori.

Slijede obračuni do 8. siječnja 1550.
1549 adi 10 zugno in Venetia

Opera de la ecclesia de San Stefano de Liesena die haver per tanti contati per suo conto da ser Jac°. Sussevich a me Zuan Francesco Colombin suo defensor in litte ha con maestro Nicolo Carlich da Corzola circa la fabricha dela fassada de ditta ecclesia de ordine de messer Niccolo Spineto et messer Zuan Candido operarij.

Slijede obračuni 1549—1551. godine

Vol. A. ACH

XXII

1551 2 zugno in Venetia
Opera antedicta die dar presentation del desegno originale in offitio ut moris est — — s 4 — — — — magistro Francesco desegnator sta a Sancta Maria de miracoli a bon conto per far i dui modeli grandi la carta real fodra con tolla coe del original desegno et del principio de la fabricha a mesura de compaso per usarli nela. 40. per maior delucidation de caso ali signori 40. L 6

Slijede obračuni troškova oko rasprave u toku 1552. Spomenuti su često Karlić i nacrti, odvjetnik Contarini, javni bilježnik i ostalo

Vol. A. ACH

1551. 14 zugnio

E per contanti a magistro Francesco dessegnator sta S. Maria de miracoli a buon conto per far i due modelli grandi su carta real fodra con tella coe el dessegno originale della fabrica a mensura di compasso per usarli nella guaranzia per maggior dillucidation del caso alli signori 40. L 6.
26 zugno 1551 per contanti al detto suo regalo de ditti due dissegni.

Nastavljaju se obračuni rasprave.

Vol. VI AMH

XXIII

E (7 agosto 1549) per contar a pre Augustino Soltjch per haver achopiato per avanti el proceso contra carlich da la canzelarja lire tre soldi 9 val L 3 s. 9

Vol. A. ACH

XXIV

22 dito (luijo 1549). E per contadi a magistro Piero marangon per esser venuto dui volte da cita vechia a levar le mesure dela facada dela chiesia lire dui soldi oto val L 2 s 8

E per contadi ali bastasi che schov soto la fondamenta et novamente reposeno et teren sopra quella in dui volte soldi sedese val — L s 16.

Vol. A. ACH

XXV

Adi X marzo 1555 magistro Piero marangon conta lire cinquanta doi... Adi X mazo si fa creditor suprascritto magistro Piero per haver fatto il modello de'relevo della fabrica de S. Stephano de lire disdotto soldi dodese — L 18 s 12 et quello iuxta ordene del Clementissimo Providor.

Vol. A. ACH

XXVI

20 novembri 1552.
...per la destinsion della causa che li operarij havevano con magistro Nicolo Carlich cerca la fabricha dela ecclesia katedral come apar per el suo conto dato a noi operarij registrato in questo a carte 68

Vol. A. ACH

Vidi i dokumenat XXII.

XXVII

Adi 25 ottobre 1553 in Lesina
Magistro Nicolo Carlich confesso haver havuto et receputo da messer Sylvestro Leporini operario della chiesa s. Stephano lire ottanta quatro val L 84. Et questo a conto della fabricha della facada della detta chiesa per li quali li fa fin et quitacion et questo scrisse io Hieronimo Quirino pregati daver per presenti li testimonij quali di loro propria mano si sotoscriverano.
Io Nikolo Carlich confeso chome di sopra
Io Francesco Gariboldo fui presente giusta di sopra si contiene
Io Zan Martin fiol de messer Francesco de Paulis fo presente quanto ut supra.

Vol. II. ACH

Postoji i prijepis iste priznanice samo mjesto »della facada« piše »della fondazione«.

Vol. A. ACH

XXVIII

Adi 3. marzo 1554 In Liesena
Per la presente scritura si dichiara qualmente magistro Nicolo Carlich da Curcola confessa haver habuto et receputo in dua partite dal spectabil messer Silvestro Leporini operario della iesia cathedral di San Stephano pharensis lire quatro cento coe L 400 a conto della fabricha della facada di San Stephano soprascritto et questo oltra li cechini diese hauti per inanti de quali disse haver fatto de recever al soprascritto messer Silvestro quanto predisse.
Item fa cauto qual soprascritto messer Silvestro di scudi cinque doro val Ducati 5 quali il excelente messer Gabril suo fratello conto la anno pasato al fiol del suprascritto magistro Nicolo di quali non sa se li fu fatto. Si de recever pero per la presente si chiama haverli receuto suo fiol ut supra
Et io Nicolo Colombin fo di messer Pirro pregato dalle parti scrisse il presente de recever presente esso magistro Nicolo qual di suo pugno scrivera con li testimonij sottoscritti
Io Nicolo Carrlich afermo et confeso eser il vero quanto di sopra si contienge
Io Nikolo Mirchovich fui presente quanto di sopra
Io Giulio de Fortis fui presente quanto di sopra
Io Ferandin Bronzon fui presente quanto di sopra

Vol. II. ACH

XXIX

1 zugno	1555	primio	L	68
4 zugno	1555	primio	L	294
1 septem.	1555	primio	L	245
16 aprile	1556		L	124
10 zugno	1556		L	39

Vol. A. ACH

XXX

Scrita di debito di magistro Nicolo Carlich
Adi 4 zugno 1555 in Lesina
Per la presente scritura si dichiara qualmente magistro Nicolo Carlovich confesa haver habuto et receputo da spetabil messer Silvestro Leporini operario lire sessanta una et scudi vintisette
al 6 s 16 luno.
Item altre la suprascritta summa hebbe dar suprascritto spetabil operario lire cinquanta sento in tutto lire dusento e novanta quatro soldi sedesi coe L 294 s 16 et questo aconto della fabrica del domo di S. Stephano. Et questo scrissi io Augustin de Cindris pregado dalle parti presenti li testimonij quali sua mano propria si sottoscrivono.
Io Zibaldo Ronaldo fui presente ut supra
Io Ferandin Bronzon fui presente quanto di sopra
Io Nicolo Carlich confeso quanto ut supra.

Vol. IV. ACH

XXXI

1555 27 mazo per L 15 di fero fo per le sagube della fazada dela fabricha ave il fabro
16 zugno per L 43 di fero per le seriade dela fasada a s 3 ave magistro Nicolo fabro — — L 6 s 9.

Vol. A. ACH

XXXII

25 8bre 1555 (?) posebna priznanica

Vol. A. ACH

XXXIII

1524 8 decembrio a magistro Juan murer per conciar le sepulture et salizo fra capella de Paladin et Fumati — — L — s 18

Vol. A. ACH

XXXIV

Piero da Cherso et Nicolo Vlahotic il per denari havuti per la fabrica o fondamenta della chiesa l'anno 1560, non se ne vede conto a carte 81, L 743:

Vol. III ACH

XXXV

1560 adi 20 agosto
Magistro Piero da Cherso et magistro Nicolo Vlachotich taiapitre habitanti Corzula obligati far quatro altari in chiesa et dar le pitre da corso apar per il scrito nel zorno presente fato per man de messer Piero Ferro deono dar per conti a loro ducati cinquanta de L 6 s 4 per ducato.
Slijede obračuni s njima
u veljači i ožujku 1561.

Vol. A. ACH

XXXVI

1560 29 ottobre
Magistro Andrea et magistro Michoc Ragusei al presente habitanti a Lissa obligadi far le fondamenta de la chiesia apar per el scrito fato nel zorno presente per man de messer Pitro Ferro dieno dar per conti a loro come nel supradetto scrito di conto sopradeto ducati trenta de L 6 s. 4 per ducato — — L 186 s — — — — alli 7 octobrio 1563 per contadi a magistro Andrea soprascritto per far portar le piere dal molo alla chiesia per le fondamenta lire tre soldi doi apar in lo conto 120 val — — L 3 s. 2

Vol. A. ACH

XXXVII

29 ottobre 1560
U Kneževoj palači pred knezom Andrijom Diedom operarij Niko Paladinić i Leporini ugovaraju cum magistro Andrea et magistro Mihoc Ragusei al presente habitanti in Lissa murari.... li detti magistri si obligano et promettono simul et in solidum immediate finito il mese di 9 mbre prossime futuro dar principio in comminciar far a fabricar le fondamenta quali li mostraranno et voranno li prefati operarij alla fabrica della sopradetta chiesia e quelle continuar et finir... visoke četiri noge, kamene i vezane vapnom
Isplata 17. II 1561.

Vol. VI AMH

XXXVIII

Alli 7 octobris 1563
Cassa antescrita al incontro die haver per contadi a magistro Andrea Raguseo fece portar le pietre dal molo alla chiesia per le fondamenta lire tre soldi doi val L 3 s 2.
Item per contadi a magistro Lorenzo muraro per sue zornate lavoro al campanil et per copi qual manchorno per la coperta del ditto et per piere chote lire trenta nove soldi dicidotto val L 39 s 18

Vol. A. ACH

XXXIX

1602 adi 21 8bre
Cominciano le spese fatte nel refar la capella della Madonna nel Domo per contadi a magistro Battista marangon per disfar la palla et la feriada la qual peso L 602... L 3: — per contadi alle donne che la portarno nel magazen L 3:6

Vol. A. ACH

XL

1603 adi prima maggio, per quadrelli over panchetto 277 fece consignar a Corcola dal magnifico Izmaeli L 69/s et alcune altre spese L 6 val in tutto L 75 fu per la capella della medesima

Vol. A. ACH

XLI

1608 adi 8 agosto
Ditta deve haver lire mile cinquecento sesanta una per spese fate nel far la capela della madona apar in libro in monte di dete spese carta 159 L 1561: Ditta die haver per spese fate nella palla in deta capela a par in monte lire mile doicento sesanta doi carta 159 L 1262
Zabilježen je trošak i za zvonik L 247
Za veliku kapelu 577

Vol. A. ACH

XLII

Adi 27 april 1609.
Cassa contrascritta deve haver per contadi al signora Cattarina Nicollini per la mitta del originale, spettante all'oppera et doi copii; una in bombasina data al signor Antonio Fasaneo, mio processore e l'altra a me in bergamina del instrumento d'accordo della fabrica della capella della Madona; con magistro Steffano Stanicich non pagateli lira una v. L 1 s. — per la bergamina del sudetto instrumento soldi dieci, val L — s 10

Vol. A. ACH

XLIII

16 detto (agosto 1609)
— — — instrumento contra magistro Steffano Stanicich...
Adi 9 zugno 1610
10 detto per notar la cittation contro magistro Steffano Stanicich soldi uno L — s 1

Vol. A. ACH

XLIV

Iz izvještaja Andrije Bertučevića biskupu Petru Cedulinu 21. II 1614.
.....13. La capella della Madona la quale magistro Steffano Stanicich da Citta vechia a fatto et coperto tutta a fatto gioza e trapana di aqua

Spis pohoda biskupa P. Cedulina. Biskupski arhiv Hvar. (Od sada BAH.)

XLV

Copia della parte presa nella Congrega del popolo di Liesina sotto li
17 Mazzo 1609
Vedendosi palesamente che l'infelice, e misero stato di questa povera citta ogni giorno va declinando di mal in peggio, et che oltre l'esser abbondonata dalli proprij patrioti dubitando, che l'ira del Signore sia sopra di Lei, poi che gli edificij istessi ne dimostrano segni evidentissimi con deturpation della citta, cadendo ogni giorno per terra parte per necesita et parte per volonta delli proprij patroni che vanno rovinandoli per socorer alle miserie loro col tratto delle pietre di detti edificij fabricati con spesa incredibile non trovandosi piu chi voglia investir in casamenti delli quali gran parte minacia rovina per non esser habitati gia decene d'anni a diferenza delle ville dell'istessa giurisdizione che vano migliorando, a accrescendo tutta via, et di edificij, et di numero di genti et da nobili, et da cittadini commoranti con li reverendi canonici che sono nell'

istessa famiglia vengono respose ad alcuni nobili deputati dal loro consiglio intitolati operarij con obligo di spenderle nella fabrica, et ornamento della chiesa cattedral, nelle cere, ch'in essa si consumano, et in alcune altre spese di poco momento, le qual entrate anticamente sono state di molta importanza, et hora piu abondante che mai essendo obligati li detti commoranti laici responder all' operarij predetti la XV parte di tutte le sue entrate di mosti che respondevano al Reverendissimo Vescovo et Reverendo capitolo mentre non havevano canonici in casa. Questi operarij hanno il maneggio che, a mano, a mano sono appopolate al paro dell'istessa citta, et di gran lunga la passano di richezze, infelicita tropo grande, et possiamo dir in verita spetacolo delle miserie di tutta questa Provincia, causate per comune opinione parte dalli dispareri, ch'in essa sono per la dilapidation del denaro di questa comunita conta l'infinite publiche deliberationi, et diversi ordini di publici rapresentanti senza frutto alcuno per esser incorigibile l'ostination di quelli che s'ingeriscono nell'administration d'esso, alle qual operationi loro e stato posto freno con le terminazioni et ordini delli 3 ultimi Eccelentissimi Signori Generali mentre seranno osservati, parte per l'intasco dell'entrate ecclesiastiche delle quali ha il maneggio la nobilta solamente. Queste entrate sono, che delle dette entrate senza rendita di conti, et senza recognition di superiorità ecclesiastica ne secolare; Onde sono seguiti et ogni di seguono dilapidationi infinite, et la chiesa patisse non pur d'edificij ma di paramenti, et di cere con scandalo universal, detrimento del culto divino, et poco honor della citta vedendosi ogni giorno megliorate, et ornate d'edificij et palle suntuose l'altre chiese, che possiamo dir non hanno entrata alcuna, et la catedrale cosi commoda, è come una speloncha non essendo sta fatto edifizio alcuno in essa gia centenara d'anni salvò d'una capelletta col denaro della comunità, aplicato ad altre fabriche per publici decreti, havendo anco introdotto di comprar col detto danaro paramenti per servitio di detta chiesa, et divertir altrove l'entrade ecclesiastiche a questo officio dedicate, cose da non esser tolerate, ne taccinte tratandosi del detrimento del culto divino et comun interessè, ma quanto prima con ogni debita riverenza rapresentate a Sua Serenità perche essa come comun padre proveda di medicina salutare a tanti mali non havendo hauto tempo proveder acio l'Eccelentissimo Signor Generale Zane, come era lasua intention quando ultimamente fu in questa citta per le molte occupationi in altri publici negotij.

Primo. Onde l'andava parte che sia data comission al Eccelentissimo signor Giovanni Batista Conti, che rapresentate riverentemente le cose gia dette in quel miglior modo, che a lui pareva conveniente debba suplicar per conservation del denaro di questa comunità, et quiete universal, et che siano confermate dal eccelentissimo Senato le terminationi et ordini delli tre eccelentissimi generali contemporanei Pasqualigo et Zane di 25 Lugio 1606, 25 ottobre 1608. et 2 mazzo corrente, et comessa l'essecution et l'osservanza d'esse sotto quelle pene, le parerrano oportune, et quanto al entrate ecclesiastiche che procuri siano dati quelli ordini, et remedij salutari, ch'habino a servir à honor dell'eterno, et omnipotente Iddio à beneficio comun à salute del anime dell'istessi administratori a consolation universale et a honorevoleza di questa misera ma devotissima et fidelissima sua città.

2°. Che al detto eccelentissimo Conti sia data autorita di comparer inanti qualsivoglia eccelentissimo magistrato officio collegio, et anco al eccelentissimi consegli se farà bisogno per difesa della causa ch'ha esso popolo con li signori nobili per occasion delli scapoli, et quella defender in quello miglior modo che a lui parera conveniente.

3°. Che nella causa delle sardelare debba procurar d'haver il respondeat dall' eccelentissimo general Pasqualigo, et solicitar l'espeditione di detta causa, come sarà mandato il respondeat a questo Illustrissimo Rettor.

Il primo capitolo di si 107 de no 2

Il secondo capitolo de si 121, de no 0 —

Il terzo capitolo de si 92, de no 5.

Posebni sveščić. BAH

Slični iako ne potpuni prijepis u Vol. I. ACH

XLVI

1609 20 ottobre per contadi a magistro Nicolo Gluhanovich scarpellin da Corzola per saldo del balcone slanzato et fornito di lavoro qual si deve metter nella capella grande sopra il coro da mezzo giorno, et per il nolo d'esso portato da Corzola, qui al modo à conto del quale, gia haveva hauto dal signor Antonio Fasaneo, mio precessore, contolloro, et da me supradetto saldo lire vinti quattro soldi dodici val L 24 s 12.

Vol. A. ACH

XLVII

(1610) 21 (febraro) detto per contadi a magistro Luca Pavlovich da Corzola per haver conzato le doi piere per li tellari delle porte sudette (del Santissimo sacramento) soldi otto — L — s 8

Vol. A. ACH

XLVIII

(1610) 21 detto (febraro) — — — hanno portato le piere per la masiera fata intorno il cimitterio drio la chiesia per giornate 33 a s 14 e per giornate 43 a soldi 12...... e poi la pioggia li discacio.... et incavorarno la sudetta massiera

Vol. A. ACH

XLIX

(8 decembre 1610) per piere di tuffo numero 1800 del volto della loggia nova della communita cascato, tolto con licenza di quelli del spetabil Coleggietto per pagarlo come li altri overo resto pietra — val L — s — nel fabricar li magazeni sotto belveder dal illustrissimo signor Semitecolo furono tolti

Vol. A. ACH

L

Iz izvještaja A. Bertučevića biskupu P. Cedulinu 21. II 1614.
.....22. Il campo santo dove vengono sepeliti i foresti... sta aperto che vi entrano i cani, gatte, galline, somari.... che è vergogna, et è pecato che quelle ossa vengono mangiate da cani, e mancomal sarebbe questo ma con qual mezo si fanno mille magie per mezzo di alcune streghe che tante volte sono trovate dove cavano le ossa, per tal effetto. Io l'altro giorno con licentia di Vostra Signoria Illustrissima trovai maestro Francesco Suratovich da Curzola taja pietra perche mi facesse una porta simile a quella della capella della madona
Spis pohoda biskupa P. Cedulina.

BAH

7 maij 1614
Diaconus Gabriel Michassinich sacrista cathedralis ecclesiae etatis annorum 14 .....interogatus, et primo se e vero che mesi passati volendo sonar la ave maria de morti a una hora de notte in ecclesia ha ritrovato un huomo di galera con un ragazzo che stava a ligarsi..... Resposit afferma tutto

Ibid.

LI

17. V 1658
Magistro Nicolò Jarbuscovich detto Barbora questo fece homicidio nella cathedrale sudetta quella volta fu fazzo condure a posta il monsignor illustrissimo vescovo da Traù e spendere ricomilianza L 230
Spis pohoda generalnog vikara Ivana Ivaniševića str. 761

ACH

LII

(1617) 18 oct per aver contadi a magistro Piero da Varbosca murer et magistro Zuane Raguseo per capara da far il muro nel cimitorio L 124.

Vol. A. ACH

LIII

7. V 1658
Vidit denique pavimentum eiusdem ecclesiae magna in parte est sepulcris constantem.
Spis pohoda generalnog vikara Ivana Ivaniševića, str. 712.

BAH

LIV

7. VIII 1620
Magistro Nicolo de magistro Francesco Vlahotic pezzi dicorso, porta del campo santo — —
8 luglio 1621 — — a Nicolo di Francesco Vlahotic per fattura d'una croce del Campo Santo
— — —
2. VIII 1621
Magister Nicolo di Francesco Vulahotich pietra bianca, porta per il camposanto
Vol. VI. Obračuni s majstorima. ACH

XV

25 aprilis 1650
— — — ante gradus porte exterioris tres sepulturas
Spis pohoda generalnog vikara I. Ivaniševića, str. 416

BAH

LVI

28 julij 1568
Coram Reverendo domino vicario antedeto sedente pro tribunali ad bancum in coemeterio subtus campanile cathedralis ecclesiae sancti Stephani pharensis.. odvija se rasprava o dijakonu q. Zachariae de Ostoya olim monazi ordinis predicatorum S. Dominici appellati fratris Dominici
— — — svjedoči dominikanac Nikola Jurević:
— — — Io più volte ho inteso che ditto messer pre Zacharia poi che haveva fatto la profession in questa religion nostra che diceva esso ms pre Zacharia che per ogni modo si vol spogliar volesse andar à Roma, à Napoli et Ungaria perche non li piaceva esser frate... na što su ga roditelji i braća primorali.
Processi civili 1528—1599, BAH.

LVII

(8 decembre 1610)
per contadi a Petra ragusea con, 16, compagne il primo giugno et 24 il secondo, che portorno detto tuffo drio la chiesia L vinti s 4 L 20 s 4

Vol. A. ACH

LVIII

(11 agosto 1611)
per vin alli albanesi della Eccelentissima armata del signor capitano Gegni che si compiacquono per carità tirar le pietre bianche alla chiesa sopra un caro L 3:16

Vol. A. ACH

LIX

2. II 1613

VOL. VI. AMH

LX

Die lunae 8 julij 1613

............popoli scandalo

et pessimo exemplo abutendo ità ut loca sacra bestijs et profanationibus sunt exposita et ecclesia cathedralis intus et extra porticum quam Domus Dei spelunca latronum appellanda esse vidiatur

Posebni sveščić. BAH

LXI

8. VIII 1613
— — — le porte di legname alla chiesa, et al cimiterio non reparato il tetto d'essa nella cuba del campanile

Ibid.

LXII

Ex libro venditionum pigniorum
adi 26 di maggio 1615
Refferi il trombetta haver egli incantante dominica prossima juli 24 instante il spetabil signor Giovanni Battista leporino giudice ordinario accio dall'illustrissimo signor conte, et procurator dellegato delliberato al signor Bondomier Hettoreo operario di questa Cathedrale come persona più offerente et meglio incantante una centura vecchia di veluto negro con diamanti d'argento indorato n°18, et due pentaglie sopra et brocche quattro sopra la passiza d'essa centura con uno cavo pure d'argento stimato il tutto dall'orese per onze sette e mezzo di argento stimato il tutto dall'orese per onze sette mezzo d'argento a L. 5 l'onza, et un paro di manilli d'oro di scudo di caratti 267, a soldi diece il caratto, et cio di beni, del molto Reverendo signor Andrea Bertuzzi debitore d'essa opera con le spese.

Posebni sveščić, BAH.

Bertučević je 3. lipnja uzalud prosvjedovao protiv te odluke. Gradski knez ju je ponovno potvrdio.

LXIII

11sept. 1614 Orlando Trombetta oglašuje al grado di standardo da dužnici dadu crkvi dužni mošt.

Posebni sveščić, BAH.

LXIV

1619 15 luglio zida se vapnara za crkvu.

Vol. A. ACH

LXV

Adi 17 maggio 1620
fatto in offizio della cancellaria di Curzola presenti signori Paulo Paulini et messer Ambrosio d'Angelo, testimonij conosciuti chiamati, et pregati.

Dove personalmente constitute le parte infrascritte cioè il Reverendo monsignore Pre Andrea Bertuzzi da una, et maestro Zuanne Pomenich et maestro Nicolo di maestro Marin Vlahotich simul et in solidum parte dall'altra sono venuti all'infrascritti patti modi, et accordi fa che li antedetti dal giorno d'hoggi, et sino all intiera perfettione del compimento della capella d'arte d'essa, per la chiesa cathedrale di Liesina, per il che non possino accettare altro partito di lavoro, ma sequitare ut supra la detta, siano obligati come in effetto obligano à fare esso volto di altezza cioe da terra dove al presente è il coro delli Reverendi Canonici, sino la cima di esso volto piedi venetiani vinti sette, larghezza in avertadura piedi sedeci longhezza della capella, piedi undeci con lavori intagli, et altro come dimostra il libro di esso maestro Zuanne intitollato Torelli à carte 21, il che ellesse esso Reverendo Bertuzzi, eccetto che non faccian il friso lavorato come dimostra esso dissegno in fioroni all'incontro di P. in detto libro, tutto il resto come in esso disegno, la opera dovra esser dal pedestale fino il volto in questo modo. Item Prima sara li pedestali come nel dissegno in detto libro à carte 22, li pillastri dovranno esser cadauno in pezzi due capitteli alla corintia, il volto poi con le canladure come in esso dissegno à carte 21 sopradetto et largezza, grossezza, et altro a proportione unita come dimostra, et ricerca la perfetta arte. Oltre di cio si oblicano à fare due finestre doppie che corresponderan dentro e fuori occade di longhezza in luce piedi veneziani cinque, et largezza a rata portione di dentro alla capella lavorate, et di fuora opera quadra. Item si obligano à fare due scaline con suoi bastoncini in faccia lunghi cadauno piedi tredese in piu pezzi, li qual tutti lavori dovrano esser fatti di pietra bianca del scoglio di vernich. In conto et capara di che confessano li ante detti haver hauto, et effetualmente riceputo in tanti contadi lire quattro cento e diese de esso Reverendo Bertuzzi, il resto sono al suplimento delle lire sei cento esso Bertuzzi promette esborsargleli da hoggi a uno mese il che sara a conto e capara sudetta, il restante vera come la opera sara finita, et avisato che dalli detti artefici sara esso Bertuzzi, a per lettera e a bocca di la à giorni quindece esso Reverendo sia obligato et tenuto venir à favore esi lavori salvo giusto impedimento delle parti di malatia ò altro, con giusto pero prima stimati da due maestri idonei dell'arte et opera suddeta et in loro di discrepanza il terzo da essi periti dovra esser elletto. Il detto Bertuzzi imediate li debba fare la dovuta, et rifferta soddisfattione li quali maestri siano obligati con le proprie vitte cargare all'hora che li vorano essi lavori in modo che non venghono rotti e machiati, cosi anco à venire nel discorpo di essi à Lesina et esser presente all'ora che li voran metter in opera mediante il pagamento di esso maestro Zuanne, qual dovra esser lire sei al giorno à spese proprie et cosi promissero di mentenir, et osservar una parte all'altra et l'altra a l'altra in obligatione de tutti li loro beni mobili et stabili presenti, et futuri.
(okrugli mali pečat s
krilatim lavom sv. Marka)

Triffone Mladineo canceliere nella cancellaria della magnifica città di Curzola ha copiato, sottoscritto e sigilato.

Vol. VI. AMH

LXVI

27 zugno 1620 contadi a magistro Francesco Suratti com'nel suo conto appar in tutto per i lavori delle piere bianche L 638:18

Vol. A. ACH

Die 24 junij 1613
— — — La prima cosa si ripari de coppi il tetto della chiesa, et si copra il tetto dell ala destra, dove sta campanile novo disfacendo il vechio, et apprendo il muro che la divide dal corpo della chiesa con archi si ritirono gl'altari ch'sono in quello, nelle capelle dell'ala gia formate, in termine di mesi 4.

Ap'po si finisca d'alzare la facciata incominciata della chiesa, et vi si congionesa il tetto per all ongare la chiesa abbatendo il muro vecchio, ch' vi e di mezzo fra 4 altri mesi.

Successivamente si fabrichi alla sinistra corrispondente all'ala destra, et finita questa si fabrichi la sagrestia nova dietro la vechia, et in questa si ritiri l'altar del santissimo Crucifiso miracoloso battendo a terra il muro che al presente divide si che sia tutta una capella corispondente a quella della madonna nell'ala destra.

Spis pohoda biskupa P. Cedulina, str. 26. BAH

LXVII

1620 8 februaro
Magistro Vicenzo Raguseo i Marco Paschoe plaćeni su per scagliare le pietre da muro per la catthedrale capella maggiore — — — et cavarno le pietre grande per la fondamenta della capella maggiore....

Vol. VI, str. 116, Svezak
računa s majstorima i radnicima 1620—1624. AMH

1620 26 detto (marzo)
contadi a Francesco manual cavò le fondamenta per la capela L $1/_{12}$

Vol. A. ACH

LXVIII

Die quinto Januarij 1628
Vicentius Sebastiani, Marcus Joannis et Pasqualis Petrov magistri muratores da Gravosio — — — confessi sunt... se per elapsum sunt fere septem anni decursi vel plus laborasse aptando scilicet smarando petras pro fabrica ecclesiae seu capellae Sancti Stephani in civitate Lesinae et fecisse quem libet ex eis ad sex giornatas cum suis tribus famulis et Antonius (prazno) fecisse duas iornatas in fodiendo pro fundamentis et fuisse solutos et satisfactos de eorum mercede a Reverendo D. Andrea Chrischich........

Vol. VI. AMH

Uz to je zapisano da je pozornica uvedena u knjizi Diversorum 1627—1628, folio 78 u Dubrovačkom arhivu.

LXIX

31. I 1620.

Vol. A. ACH

9. aprile 1620

Vol. VI. Sveščić troškova za kapelu AMH.

9. april 1620 per nolo di terra rassa per la fondamenta della capella maggiore à Nicolo Chirinchin per una barcada fatta dà Città vechia L 11: —

Vol. A. ACH

LXX

30 zugno (1620) contadi a sei galeotti dell'Illustrissimo Pesaro portono le pietre di sotto Castel della muraglia del reverendo Capitolo, donata alla fabrica della capella L 5:10

Vol. A. ACH

LXXI

20 luglio 1621
Agli duodeci galiotti della galeazza del illustrissimo Moresini accordati à L 2 la zornata per portare sopra li pontali le pietre ghrande per la fondazione della capella maggiore dal suolo di Dracevizza

Vol. VI. AMH

LXXII

Molto magnifico e reverendo signore
Per dar aviso a Vostra Signoria Reverenda qualmente tutti li lavori da Vostra signoria per la capella ordenati sono già finiti à laude de buon maestro. Pero stante il scritto publico tra noi celebrato Vostra Signoria quanto prima vegnerà à levarli, sapendo ella che il scritto chiaramente dice che dopo finiti li lavori scorsi quindeci giorni Vostra Signoria sia in obligo vegnir à levarli; li lavori sno finiti, et stano à risico, et interesse vostro, pero Vostra Signoria sa bene che al scoglio concorse gran moltitudine delli soldati se faranno qualche danno ò se romperano qualche lavore corserà all interesse di Vostra Signorita et à danno suo. Io per tempe l'ha volerla avisar accio non habbiate occasione di lamentarvi di me; et però spetto Vostra Signoria per questi lavori quanto prima con qual fine baciò le mani à Vostra Signoria et la saluto dà parte de maistro Nicolo mio collegha

Di Vostra Signoria molto magnifica et reverenda

affeziosissimo servitore
Zuanne Pomenich

Izvana:
Al molto magnifico et reverendo P. P.
mio osservatissimo il signor don
Andrea Bertuzi Canonico

Liesena

(bez nadnevka ali vjerojatno iz marta 1631)

LXXIII

15 maggio (1620) spese fatte nel condurre magistro Zuanne Pomenich e Marin Vlahotich da Corzola con barca aposta per vedere li bisogni delle pietre, che si dovevano à fare per la facciata della cathedrale et adornamento della capella el tior le mesure

Vol. A. ACH

LXXIV

15. V 1620
A Zuane Pomenich per deve havere per zornate quattro sette à Liesena nel vedere quello manca per la perfezione della facciata della sudetta cathedrale como proto — — — con suo figlio . . .

Vol. VI. AMH

LXXV

(15. maggio 1620)
Al partir diede a magistro Zuanne sudetto cartone de fogli n°10 perche faccese le sagome alli maestri di pietre bianche L 1:

Vol. A. ACH

(20 maggio 1620)
per carton l'fogli diesi dati a maistro Zuanne Pomenich Protto per fare le mesure e sagome delle pietre, che si dovevano tagliare alli maestri L 1: —

Vol. VI. AMH

LXXVI

17. V 1620; 23 zugno 1620

Vol. VI. AMH

LXXVII

1620 15 maggio per contadi a magistro Zuane Pomenich per le sua giornate fino li 8 di settembre sussequente L 304:1
detto, per contadi a magistro Marin Vulahovich per piere da lui fatte e giornate L 345
detto, per spese fatte alli sopraditti magistri et dua huomeni che li menorno da Corzola quando vensero vedere li bisogni delle pietre che si havevan da fare per la facciata et adrnamento della capella maggiore; et tore le misure
(slijede obračuni)

Vol. A. ACH

LXXVIII

fina li 17 maggio 1620
Contadi a magistro Marco Matulich e Nicolo Surattich come per suo conte appare nel libro per lavori di piere bianche in tutto L 782:5 17 detto contadi a magistro Martin Sincovich per lavori delle piere bianche in tutto come nel suo conto appare L 198:16

10 luglio 1620

per chiodi N°6 di pezo tolti per far il cavaletto per cargar le piere alla petrara di Corzola non potendosi accostare con barca non essendo molo L 3:12
per fattura a Vincenzo Caporovich il qual a tutte queste spese fù presente L 2:8
detto per contadi a magistro Francesco Vulahotich che aiuto far l'estimo delle piere à Corzola L 2
per pan alla maestranza quando diedero le piere alla marina cosi della capella come le altre in doi volte che le caricorno — L 3:18

fino li 16 luglio 1620

contadi a magistro Vice Capporovich, come nel suo conto appare per condutura delle piere, datio, nolo di travi et barchetta sotto li quelli in tutto — L 616:6
per contadi a magistro Zuane marangon che aiutò il detto scarico che non si facesse danno L 2:8
16 luglio 1620 per vin agl huomini che aiutorno condurre le pietre alla chiesa L 3:18
per contadi a due putti che chiamarno la gente con le canpane per tal effetto K—:4
6 agosto. A Zuanne marangon che fecce alli maestri per Corzola le sagome de carton — L 2: —
primo settembre per contadi a sei galeotti che aiutorno portar il secondo giorno esso sabbion L 4:
6 settembre detto sedeci galeotti grechi L —:16

Vol. A. ACH

LXXIX

Molto Illustre e molto Reverendo Signor Osservatissimo
. . . . li dicho che maistro Francesco Suratti ha finito capitelli n°3 et alcuni pezi

di cornise over rezalti et ancho ne ha promeso li altri mistri di continuar li soi lavori giusta l'obligo suo.....

In Curzola li 9 zugno 1620

fece schrivere magistro Zuanne Pomenich

Vol. VI. AMH

LXXX

Luglio 1620

.....i resalti grezzi — — — tre capitelli grezzi — — —

Vol. VI. AMH

LXXXI

9 zugno 1620.... siano tenuti come s'obligano illicho avuto l'aviso della venuta de maestro Zuane Pomenich da Curzola protto della facciata della cattedrale di lesina venire in suo aiuto a lavorare per tutto il tempo che stare detto maestro Zuane in ragione de L. 3:14

Vol. VI. AMH

LXXXII

14 zunio 1620..... disero che venito voi qua et portate di denaro perche pretende che sia stimada la roba qua et venite perche altramente non si fara altro e si voli de la maestranza non cerchati i cavadini et non sparene diesi soldi...

Vol. VI. AMH

LXXXIII

29 zugno 1620

Maestro Zuane Pomenich.... per li lavori dell'adornamento della capella maggiore della cattedrale di S Stefano cioe l'arco, fenestroni, cornise fuori della crosera per il volto d'essa capella...

Vol. VI. AMH

LXXXIV

8 luglio 1620

.....debbono illico metter mano a tagliare le pietre bianche grezze a tutta quella quantità, e mesura datagli nell'articulo gia un messe e mezzo da maestro Zuanne Pomenich, che ricerca la perfezione della facciata della cathedrale di Liesena...

16 srpnja 1620 to je javljeno majstorima

Vol. VI. AMH

LXXXV

26 luglio 1620

Vol. VI. AMH

LXXXVI

8 luglio 1620

Vol. VI. AMH

LXXXVII

(adi 12 luglio 1620)

Adi detto

Constituti in offitio della Cancellaria li maestri sopradetti cioè magistro Zuanne Pomenich elletto per il Reverendo monsignor Bertuzzi et magistro Nicolo Costa elletto per gli antedetti maestri nec non magistro Francesco Vlahotich elletto in discrepanza delli detti mistri, il quali prima datoli il giuramento da messer Coadutore che loro estimo fatto d'esse pietre è fatto per debito di consienza, et che cosi a mo sarà rifferto, li quali cosi attestanti dissero haver estimato tre capitelli à ducato otto l'uno da 6/4 per ducato, et questo con la condutura alla marina.—

Ressalti over cornise à raggioni de lire sette il pie con la condutura alla marina.—

Il corso a soldi dodeci il pie uno con l'altro con la condutura alla marina.—

Io Nicolo Costa affermo quanto di sopra cosi per nome mio come delli compagni.

(mali okrugli
pečat s lavom
sv. Marka)

Zorzi Mladineo coadutore nella cancellaria della magnifica communità di Curzola ha copiato, sottoscritto e sigilato

LXXXVIII

16 luglio 1620

Vol. VI. AMH

LXXXIX

Vol. VI. AMH

LXXXX

Vol. VI. AMH

LXXXXI

6 septembris 1620.... un brazzo di ormisin...

Vol. VI. AMH

LXXXXII

Molto magnifico et reverendo signor mio osservatissimo Sotto li 10 correnti mi è stata portata una di Vostra Signoria Reverenda di 30 prossimo passato con molti ordeni dentro alli quali parte respondo et parte compirò à bocca scrive mi Vostra Signoria che l'opera della cathedral non si è fatto il disegno senza mio consiglio et che in mia speranza si sono date le misure; havendovi promesso assistere, come veramente le confesso et che di qui se doverà far la provisione delle maestranze sicome lei hà fatto accordo con loro dovere essere à Liesina del Giugno passato et tutto è seguito differemente all apportapento accordio, et aggiustamento tra noi approntato: poiche io con la maestranza erimo pronti venire al tempo debito et per tal causa io h'o ora lasciato molti partedi che mi sono venuti per le mani delle fabriche con molto mio beneficio, et hò tutto ora lasciato per servire quell'Illustrissimo Signor Conte in servitio di quella città, et in particolar a Vostra Signoria Reverenda et che con tanta affettione ne haveva soretto à questo negotio. Io ho ricercato di nuovo in virtù della vostra lettera la maestranza, che con V. S. havevan fatto l'accordo et recusano et non prettendono revenire ne siano dicono più obligati all'accordo. Et quanto di me Vostra Signoria in servitio di quell Illustrissimo, et di quella città puol disponere di me ancor che con puoco mio utile sia; subito che haverò finito la capella ordinatami da Vostra Signoria, et un altare che obligo qua all Illustrissimo monsignor Vescovo, serà puoi di me servità et puotrà disponere à mio beneplacito. Et quanto della scema della prefata capella già l'accordo e la conventione come serà finita le dareno aviso che puo venire à far la stimare giusta l'appontamento, et prima che serà de più levata Vostra Signoria farà l'esborso di quanto serà stimata, il tutto le sià per aviso, et col fine reverentemente bacio le mani à Vostra Signoria molto Reverenda dal Signor sperandole come di felicità

Da Corzula li 23 Xbrio 1620

Di V. S. M. M et Rda

Affeziosissimo servitore

Zuanne Pomenich

izvana:

All molto Magnifico et Reverendo signor
signor mio osservatissimo
il signor Don Andrea Bertuzzi

Liesena

Vol. VI. AMH

LXXXXIII
(1621)

Molt'Illustri Signori Gientil huomeni et altri habitanti di Liesena

Benche viè l'annual entrata di molti spetanti alla opera, et fabrica della cathedrale di questa città, che dall'lavoratori, et commoranti con gli illustri reverendi signori canonici vene data; delle quale la spesa che si fà nelle cere, mercede dell'organista maestro di capella, altri anco nell'corso annuale bisogni d'essa pochissimo avanza che si potesse impiegare nella fabrica, et repparatione di quella ciò nella capella luoco dell'altar maggiore, sacrestia, coperta, che tutte mancha et specialmente nella facciata moltissimi annj incomincata per il mancamento dell socorso d'i suoj urgenti bisogni lassiata inperfetta, si essa facciata come la materia per quella all'hac preparata remasta sopolita, et inutille come al presente potrebbe occorere della detta matteria nonastante in bona parte preparate specialmente per la facciata ciò oltre pietre, che vi erano di nove, pietre, sabia, calcina, et altro, se dalle misericordia si particolare, come universale non vene socorsa opera tanto cara à Iddio d'honore, e laude non solo dell istesso; ma di questa città: tuttoche alli 14 del corrente per una bo(lla) levata nell'spetabile collegietto furono delliberati dalle condanne, che erano in questa camera per la perfettione d'essa facciata ducati 500 che pure con questi si potrebbero stantar d'havere per accidenti, che potrebberò occorer subsequentemente per una terminazione fata publicare à 26 instante dall l'Illustrissimo Signor Conte, e Procurator fù parimente assegnato ad essa facciata repparazione et qualsivoglia altro bisogno d'essa cathedrale il 3°. del pesce, che per 2 anni prossimi venturi si prenderà nella posta di Tresgliavaz situata nel scoglio di Busi; il che anco, e incerto stando ciò nella omnipotente mano di Dio la quale come si giudica, risultando ciò nell honore, e laude sua, non mancherà socorere con misericordia sua à questo urgiente bisogno già che a datio che à contenerà di d. ti come l'evidenza del fatto lo dimostra ciò và delle spese nelle cose sudette ma occorendo mancare sendo cosa come si dell tutto incerta, acciò con ogni cellerità come si ha principiato si procurasse perfetionare cosi degno servitio d'Iddio.

Noi Andrea Bonino et Ortenzio Bertuzzi operarij d'essa cathedrale ricoriamo alle carità loro pregandole restaser servite rinuntiare nella perfettione principata d'essa faciata reparatione et qualsi vogli altro bisogno delle chiese per anni cinque continui cominciando dal corente 1621 l'utile di sali che da questa Serenissima Republica vene data à queste i per ogni annima l'anno; il quall'utille cadauno anno doverà del Apalta dare, ò suo agravio di sali di questa città e giurisdizione esser presentato in tanti contadi alli signori uno di più vecchi giudici, et altro di procuratori di questa città transferendo di carica in carica l'administrazione uni all'altri haver cum d'esigier esso utile, et quello riposto nella casa, che per tall'effeto del 3°. dell utile della posta di Tresgliavaz sudetto sarà tenuta in questa camera con due chiavi il quale utile d'essi sali si doverà spendere principalmente nella detta faciata separamente et qualsivoglia altro bisogno d'essa chiesa pagando i maestri, i mercenarij, et altre robbe, che occorerà à comprare per tal perfetione in conformità delli bolletini, che per tal effetto da noi operarij sudetti, e nostri successori le sara mandati ne altro in cio occorendaci restanto noj sicuri della perfettà carità loro, che non n'mancera socorer à questo urgente bisogno del servitio de Dio humilmente si raccomandemo, et dall'istesso le preghiam ogni desiderato bene Grazie.

Vol. VI. AMH

LXXXXIV

2 Febraio 1621
per contadi a messer Zanetto Foretich per condutura del tuffo d'una barcata nella carta di messer Bertuzzio di stesso — L 36: —

Vol. A. ACH

1621
Magistro Pietro Dusich per tuffo di Torcola

Vol. VI. AMH

13 II 1621
Marco Guozdanovich e Zane Maravich o Marusich prevoze vapno iz Šolte.

Ibid.

LXXXXV

2. II 1621
Magistri Vincenzo, Maroe et Paschoe s tri pomoćnika scagliano le pietre sotto il campanil grande che servirà per la capella maggiore cavano le fondamenta per cappella grande sotto S. Niccolo in Dracevizza...

Vol. VI. AMH

LXXXXVI

II 1621... a Magistro Marco da Venezia......

Ibid.

17 Febraio 1621
per contadi a magistro Matteo da Venezia tagliapietra per li suo lavori delle pietre bianche et altro comme nella sua partita appare — L 89:

Vol. A. ACH

LXXXXVII

17 II 1621.
Magistro Matteo da Venezia tagliapiera lavoro di pietre bianche... calcina datali deve accomodar il campanil dal prete callogiero di Santa Veneranda, stavlja zvona u zvonik.

Vol. VI. AMH

LXXXXVIII

1621
Magistro Simon Raguseo Protto della capella maggiore

Ibid.

17 Febraio 1621
per tanti contadi a magistro Simon Raguseo per le sue giornate come nel suo conto appare per fabrica della capella maggiore L 476:14 per tanti contadi a magistro Vincenzo Raguseo per sue giornate del fabricarla sodetta capella come nel suo conto appare L 552:16 per tanti contadi a magistro Zivo Raguseo per fabrica della sodetta capella per le sudette giornate come nel suo conto appare L 424: —

LXXXXIX

1621
per contadi a magistro Zuanne Pomenich taglia pietra da Corzola per il pagamento dell'adornamento delle piere bianche lavoratore per la capella maggiore come nel suo appare L 2415:12

Vol. A. str. 245. ACH

C

Zugno 1621 Zuane Pomenich contra scritto deve haver per una capella, ò l'arco d'essa quale andera nella maggiore della cathedrale di S. Steffano di Liesena...

Vol. VI. AMH

CI

1621
pertanti contadi a magistro Zuanne Maria Vulahotich tagliapiera le sue giornate delle piere bianche, come per suo conto appare — L 347: —

Vol. A. ACH

CII

Molto magnifico et reverendo signore

Vegnemo con questa à salutar di vivo cuore Vostra Signoria per avisarla come noi gia havemo finito la nostra parte delli lavori da Vostra signoria ordenatemi..... Avisemo ancor Vostra Signoria qualmente i zentil homeni venetiani

i vol per forza à pigliar li sudeti lavori, che tante volte semo stati da loro minacciati pero se niente occorre che non semo poi noi in colpa che tutto quel che occorrerà a interesse di Vostra Signoria...

Di Corzula li 21 marzo 1621

— — — Nicolo q. Lodovico Suratti et Marco Matulovich

Vol. VI. AMH

CIII

La cassa antescritta deve havvere a 7 d'suprascritto 1621 per tanti si trova havver fatti boni magistro Zuanne Pomenich tagliapiera alla chiesa per il tempo perverso dalla maestranza murari à rimovere un pilastro nella capella maggiore da lui fatto L 18

Vol. X. ACH

CIV

25 aprile 1621.
con più lettere mie ho certificato Vostra Signoria Reverenda le qual so ćerto che siano capitate come l'archo a noi ordinato e per publico instrumento del acordo fatto, io sono dua mesi che e finito de tutto in tutto....

Vol. VI. AMH

CV

9. V. 1621
contanti — — — per Zuane Fasaneo accio li contasse a magistro Zuanne Pomenich fattor dell'arco tagliapetra per la capella maggiore...

Vidi dokument C.

14 zugno 1621

Isplata Ivanu Pomeniću za kamen per l'adornamenti della capella

Vol. VI AMH; Vol. A. AMH

CVI

29. zugno 1621
.....per condutura nel suo grippo grande che in un viaggio carico lo adornamento di pietre bianche per la capella maggiore....

Vol. VI. AMH

CVII

24 zugno 1621

Ibid.

CVIII

16 zugno 1621 isplata za nadnice majstoru Šimunu iz Dubrovnika i Franu Vlahotiću.

16 luglio 1621 isplata za nadnice majstorima Vicku da Ragusa, Zivco da Ragusa i Marinu Vlahotiću

Vol. VI. AMH

22 zugno 1621
per contadi al Pomenich per conto di capella L 522
per contadi a magistro Marco e Nicolo Suratti L 96: —
per contadi a magistro Marin Vlahotich L 24
per contadi alli maestri Marco e Nicolo Surati L 12
per capara all'mureri maestri Ragusei L 72: —

Vol. IV. ACH

CIX

27 zugno 1621 isplata magistro Francesco Suratti za tri glavice i romaneto
28 zugno 1621

Pasko Pomenić i Nikola Kosta procjenjuju romanatio per il volto della fassada della catedrale i dva komada pilastara koja su izradili Marko Matulović i Nikola Suratić.

29. zugno 1621
a Francesco Caporovich da Curzola.... per condutura del suo gripo grande che condusse in uno viaggio caricò li adornamenti di pietra bianca per la capella maggiore L 24.—

Vidi i dokumenat CVI.

Vol. VI. AMH

CX

29. zugno 1621
Ivan Pomenić i Nikola Marinov Vlahotić izjavljuju, zaklevši se na Evanđelje da su tačno procijenili i bili plaćeni za contenuto delle pietre à tutta perfezione della capella fuori che di scalini già che quelli non sono fatti...

Vol. VI. AMH

CXI

29 zugno 1621
Majstoru Zuani Pomeniću tagliapietra de Corzola... per pietre bianche per adornamento della capella. Item deve havere doppò che fù condotto contrascritto adornamento e messe le fondamenta della capella se fecce con dette fondamenta la capella più lunga p. 2 di quello erà ordinati di lavori per l'adornamento dove bisognava far cornise e altro adornamento per accoperpagnar il rimanente...
...per crossada del vuolto della sudetta capella

Vol. VI. AMH

CXII

11 luglio 1621
Isplaćeno spomenutim majstorima, a Ivanu Pomeniću per tre giornate quando venne per vedere il bisogno delle pietre a servire per essa fazzata

Vol. VI. AMH

CXIII

kolovoz 1621

Vol. VII. ACH

CXIV

16 luglio — ottobre 1621
a magistro Francesco Vulahotich scalpelino per le pietre bianche della fasada...
.....Francesco Vlahotich detto Botter isplaćen za nadnice
.....Magistro Marco Vlahotich tagliapera per pietre bianche della facciata...

Vol. VI. AMH

CXV

20 luglio — 3 agosto 1621

Vol. VI. AMH

CXVI

4 agosto 1621
per uno paranco fatto buono a magistro Zuane Vivis, mancato nella chiesa una notte quando si cominciò a fabricare la capella maggiore L 15: —

Vol. A. ACH

CXVII

(1621) 8 luglio per due travi di zappino comprati et condotti dà Corzola quali furono spesi nelli pontali per il volto della capella maggiore L 4: —

Ibid.

CXVIII

Od 20 luglio — 3 agosto — 3 settembre 1621
različite isplate

Vol. VI. AMH

CXIX

august 1621
Signor Gian Domenico Lucis... feci con lui accordo d'esser assistente alla fabrica delli maestri per soprastante come io non sarò alla città.

za vrijeme od 8 do 22 kolovoza.

29 septembre 1621
kanonik Ivan Lupino bio assistente alle maestranze... la custodia alli maestri i isplaćivao ih

Ibid.

CXX

Al molto illustre et molto reverendo signore il signor Andrea Bertuzzi canonico di Liesena.
Illustrissimo et molto reverendo signore osservatissimo
Il signor Antonio Fasaneo hoggi hà contato à me ducati 20 et alli maestri mureri pur quelli danari secondo l'ordine di Vostra Signoria quali sono restati cred'io satisfatti. Hanno dato principio a mettere le cornise sopra le fenestre, et si crede che presto libereranno il choro da tutte quelle pietre ch'l'impediscono. Ho fatto la ricevuta al signor Antonio secondo l'ordine divuto et con l'ringratiarla gli bacio con ogni riverenza le mani
Di Lesina li 23 7e. 1621
Di Vostra Signoria Illustre et molto Reverenda
affeziozissimo servitore
Tomaso Cechi.
23 septembra 1621. Cecchini priznaje da je primio od Fasanea lire di picoli cento e vinti quattro po Bertučevićevu nalogu et questi sono per conto del mio salario L 124.

Vol. IV. ACH.

CXXI

25 ottobre 1621 I. Pomenić piše Bertučeviću:
.........io ho tolto una impresa di lavorare et fare uno altare a un mio amico qual altare vado proseguendo nel lavorare e credo per gracia del Signor darli presto felice fine... Piše mu da će zatim učiniti croce e stella ali da mu pošalje novaca... In quanto la me scrive delle sagume ora non e tempo li lavorare perche è stagione d'inverno et per tanto non le se mandano... Moli ga da reče gospodinu Tomasu da la capa santa e finita fà tempo ali budući da mu je ne može po nekome poslati nek Tomaso pošalje nekoga po nju.

Vol. VI. AMH

CXXII

(1621) 14 novembris per terra rossa a i maestri dissero gli bisogna per dissegnar l'arco per la capella

Vol. A. ACH

CXXIII

15 detto (novembris 1621) vin alle donne che portorno le piere di festa alla chiesa per un instrumento intimato alli signori Vidali —:12 detto (20 novembris) per vin a quelli che portorno le pierre nella cathedrale di festa —: 16

Vol. A. ACH

CXXIV

1621
Magistro Pietro Dutich marangon deve dare che hoggi viense col suo figlio a coprire per adesso di legname et coppi la capella maggiore non potendosi per hora involtarla di tuffo sendo le mura fresche, et la chiesa sta aperta..... et far telere per la fenestra...
Slijede isplate do 15 prosinca

Vol. VI. AMH

CXXV

3. III 1622
isplata maestro Raguseo chi fa le pietre nel muro per la sagrestia

Vol. I. ACH

CXXVI

(24 marzo 1622) giornate una à un Pugliese viandante che aiuto portar le piere — L 1:4

Vol. A. ACH

CXXVII

Iz Bertučevićeva pisma biskupu:
... a tanto non ho havuto ricevute si da maestro Zuanne Pomenich da Curzola di ducati 25 per la crosara della nova tribuna come di altri 25 mandati al maestro che ha fatto le sue 30 colone ordinatemi havvendo io illico havuti ducati 50 dal reverendo Sibischini sudetto inviateli a Corzola......
....Circa poi l'instanza che io le faceva di ducati 25 per il socorso del pagamento al artefice della crosara della tribuna dicendo che conoscendo bene essa Lei l'ardore della mia proprietà naturale asscerendo, che io approprio l'ellemosine in benefficio di cassa mia...

Vol. IV ACH

CXXVIII

12 zugno 1622
per scritture del estimo delle piere al cancellaria di Corzola per porto alla Cancellaria d'alcuni pezzi di tavola messe sotto le piere bianche in barca sendo lavorato non si facci danno d'essi — L—:4

Vol. A. ACH

CXXIX

12 zugno 1622
per tavole delli archi grandi fatti per li volti dell arco della capella maggiore n° 24 — — L 33:12

Vol. A. ACH

CXXX

Molto reverendo signor come fratello
Dal intervalo di mesi quattro interposto in avisare la risposta de 1 posess di Corzola et dal numero delle colonne quindeci ordinate finite et come dice pagate havendone io se male non mi ricordo comesse trenta rimetendomene al memoriale che li lascai comprendo la diligenza, che ha usato in servirmi, et dal instanza, che mi fà di ricevuta de pagamento asserto, et del agiuto per la croce della tribuna riconosco l'ardore della sua proprietà naturale, rispondendo circa la croce che sborsarò non solamente vinticinque, ma cinquanta et cento ducatti per il volta di essa tribuna, quando lei mostra haver speso quanto hà riccevuto per la fabrica di essa, et quietarla del pagamento quando mostri haverlo fatto contentandome che le collone mi sian condotte sino li 15 di febraro se non prima al numero pieno di 30. non arrendo lei fra tanto pericolo di prejuditio etiam in caso di mia morte, tenendo in mano il mio credito del livello de Ducati 400. da lei alleggato, et se al ricever di questa non havera evacuata la mia cantina, et casa à Citta vecchia lo facci subito senza aspettarne l'effetto per altra via più dispiacendole, ma neccessaria à tanta disartesia in ciò fin hora verso di me usata, che è quanto mi resta in risposta della sua de 6 di questo et del signor Cavaliere Vidosio da Corzula de 3 Agosto pregandoli per fine ogni ampimento di carità, et riverenza
Di Zara li 13 novembre 1622
RVS

Cedulin Pietro vescovo di Lesina
izvana: Al molto Reverendo D. Andrea Bertucci
Cannonico come fratello
Lesina

Vol. A. ACH

CXXXI

3 decembre 1622

Vol. VI. AMH

CXXXII

(primo decembrio 1622)
per legni di zappino à Zuane Cenissich da che li maestri fecero i pali per ficar in terra per la fondamenta della capella sotto i pilastri — — L 5:10

Vol. A. ACH

CXXXIII

(primo decembris 1622)

Havendosi col nome del Signore messa la fondamenta della capella si diede per beverazzo a tutta la maestranza cosi li murari come scarpellini delle piere bianche.

Ibid.

CXXXIV

10 decembris 1622

Vol. VI. AMH

CXXXV

13. II 1623

Priznanica I. Pomenića da je isplaćen za rad.

Vol. VI. AMH

CXXXVI

24 (febraro 1623)

per condutura di tuffo per la tribuna maggiore per dua viaggi del grippo a messer Zuanne Sibischini — L 115:6

Vol. A. str. 252 ACH

CXXXVII

1. V. 1623

Vol. VI. AMH

CXXXVIII

1623 ultimo maggio

Andai à Corzola per levar la crosada per il volto della capella et per attendere attorno li maestri acciò facessero delle pietre bianche per la facciata sicomè stando ivi fino li 16 zugno inviai due ecate

Vol. VI. AMH

CXXXIX

Adi 6 zugno 1623

copia

Constituto in offizio della cancellaria di Curzola mistro Zuane Pomenich il quale havendo fatto una crosera per la capella maggiore della cathedrale di Liesina, et ciò d'ordine del molt'illustre et reverendo signor Don Andrea Bertuzzi, et cossi antentante esso Reverendo Bertuzzi che la detta opera ha valutata dal sopradetto maistro Zuanne per sua consientia et giuramento il qual giurando tactis manibus etc la valutato la detta crosara con padre eterno, che va per mezzo d'essa crosada, et quatro capitelli in ducati ottanta cinque da Lire 6 abatendo per amor de Dio ducatti diece, si che resta per suo pagamento ducati settanta cinque, et cussi affermo con suo giuramento

(okrugli pečat s
lavom sv. Marka)

Vol. VI. Canc.

CXL

Pomenićeva nedatirana priznanica Andriji Bertučeviću: Maestro Zuanne Pomenich antescritto confesso haver havuto dal Reverendo antescritto per intiero pagamento della crosara di pietra bianca per ante detta capella maggiore di Lesina ducati settanta cinque oltre il dono che fece della stima fatta d'essa crosara di ducati dieci et del fiorone di pietra per il penello d'essa capella L 450

Vol. VI. AMH

CXLI

1623 per il fiore per il penel della capella al detto Pomenich L 10:

Vol. IV. ACH.

CXLII

(20 zugno 1623) per contadi a 6 galeotti che portarno il Padre Santo di pietra ch'andara in mezzo il volto della capella maggiore L—:18

Vol. A. ACH

CXLIII

(20 zugno 1623)

per giornate doi à Piero sei soldi, et Zorzi fauro che portorno le pietre della crosara lavorate per il volto della capella maggiore et delle altre pietre portorno — L — 4: —

Vol. A. ACH

CXLIV

25 detto (zugno 1623)

per portatura del model di tavola alla Galera, si mondò per Corzola al Protto L—:2

Ibid.

CXLV

Poziv gradskog kneza 18 lipnja 1623 na temelju ugovora od 10. rujna 1622

Posebni list. Filza. ACH

CXLVI

1623. Convenzione fatta con Il Monsignore Illustrissimo Cedulini vescovo di Liesena e magistro Zuane Pomenich a farli l'dornameto delle dui Tribune per la sua cathedrale, l'estimo di quelli et le lettere in tal proposito dell detto Monsignore e di altri particolari coll'Reverendo Bertuzzi

Vol. VI. AMH

Laus Deo 1623 il di 5 luglio in Lesina

Per la presente scrittura apparse sicome il Monsignor Illustrissimo et Reverendissimo Pietro Cedolino Vescovo di questa citta e convenuto a accordo con maestro Zuanne pomenich tagliapiera da Corzola nel infrascritto modo. Il detto maistro Zuanne s'obliga far ad esso Monsignor Illustrissimo doi ornamenti di capelle di pietra biancha per la sua cathedrale di Lesina quale tribune saranno dalle bande a ponente coi quelle del Santissimo sacramento. Li quali adornamenti doveranno esser nel segvente modo Item 4 quatro collone tonde con sue base e capitelli, sotto li qual base doverà farssi prima sotto cadauna base d'esse collone un dado di pietra biancha chietta d'altezza uno piede grossezza d'essa collona, sara cadauna piede uno e mezzo venetiano. Altezza de essa base, e capitello oltre esso dado piedi n° undesi. Il acro che sarà per altezza di dette tribuna dalla terra cadauno arco sarà pie numero vinti die venetiani còl altezza d'esse collone e dadi sopradetti tra le queste doi tribune dovera fare tre archi di sotto il volto di esse tribune. La larghezza quali sarà fina le collone pie numero quatordeci.

. . . .

Vol. VI. Posebna knjižica. AMH

CXLVII

24 luglio 1623

Spisi Vol. III. BAH

CXLVIII

31 luglio 1623 tempo che si messe a rivoltar la capella sodetta il maestro volse inalzar il volto per maggior sicurtà mancando ancora di crosara sodeta piedi 7. la fenestra deve havere — L. 48. —

Vol. VI. AMH

CXLIX

17 detto (agosto) 1624

Col nome del Signore si incomincio involtar de tuffo la tribuna per man di magistro Piero Stanicich, magistro Michel suo fratello e Steffano suo figliolo e occorsero l'infrascritte spese....

Slijede obračuni.

Vol. A. ACH

CL

1624 17. VIII
Per giornate otto a magistro Francesco Cettinich che al detto magistro Pietro agiuto fare li archi per detto volto
Slijede nadnice radnicima

Ibid.

CLI

1624
per giornate una alla cingana dell'Hospedal L —:16
slijede isplate ostalim radnicama i radnicima.

Vol. A. ACH

CLII

1624 25. VIII

Vol. A. ACH

CLIII

29. VIII 1624

Vol. VI. AMH

CLIV

29. VIII 1624
... Pietro Marcovich detto Marusich abitante a Cita vechia priznaje da je radio s Petrom Staničićem nel involtar la capella maior del domo....

Vol. VI. AMH

CLV

marzo, zugno 1625

Vol. A.

CLVI

Ricevuta 14 ottobre 1624
Illustrissimo signor signor et Patron Collendissimo

L'anno passato fu fata conventione tra me et Vostra Signoria Illustrissima per la fabricha della dua tribune per la chiesa catedral di Liesiena dover essere conpiti li lavori d'esse per tutto il mese di Marzo prossimo passato desiderando io complire all' obligo et di quanto hò promesso hò procurato in diligenza tenendo maestranze aliene altre giornate con mio proprio denaro mantendono quello hò a tempo debito conpito secondo mio obligo tutte l'opere ita che non manca cosa alcuna à conto delle qual opre io hò havuto da Vostra Signoria Illustrissima ducati vinti cinque da L 6 per ducato come il tutto appare nel scritto della convention. Onde vengo riverentemente supplir le, che si degni si per opera de carita come pasatore della sua chiesa cosi anco per obligo della conventione mandare levare li predetti lavori con li recapiti del denaro et persona di conscienza, che per parte della chiesa stimara quelli: accio non stiamo arisico di perdersi cosimando qui si le galere, come barche di diverse sorti che nè potrà parte levare ò far danno. Et perche anco io povro huomo ho consumato atorno il tempo et speso del proprio denaro a metterlo in opera mi è di gran bisogno prevalerse del mio cosi le supplico et prego et aspettaro con desiderio quanto le ho esposto et riverentemente le baccio riverenza et aspetto in presente la risposta —
Di Curzola li 6 ottobre 1624:
Di Vostra Signoria Illustrissima
Affeziosissimo servitore
Zuanne Pomenich

Vol. A. ACH

CLVII

Molto reverendo signor come fratello. A 15 luglio pregai Vostra Signoria farmi portare da Curzola pianche et listoni da salizzo quà a Zara; et lei mi rispose d'haverle ordinato, ma non volendo comparerle, replicai à 20 de Settembre hoggi è un mese passato senza vederne manco aviso. Onde son stato sforzato far il salizzo del mio cortivo per la cisterna con altra matteria tutta mia ho bisogno per salizzare l'anditto et di sotto le loggie delli medesimi listoni, et pianchette, ma non gia delle gorne — sarà contenta farmi havere le pianchette et listoni

prima che si rompano i tempi, sè li piace et finisca di far stimare le tribune over capelle ordinate per la catedrale à maestro Zuanne Pomenich, et avisare il prezzo estimato, acciò che venga satisfatto della sua mercede, come e giusto et honesto, et non si doglia come fa meco con occlusa della tardanza da lei, et non da me causata, contandoli à buon conto qualche cosa, che le farò buono, degnandosi dar resposta; ancorache io m'apparecchi di venire presto piacendo al Signore, che la gvardi.
Di Zara li 19 Ottobre 1624
affeziosissimo fratello
Il Vescovo di Lesina

izvana:
All Illustre et Molto Reverendo come fratello signòr
Pre Andrea Bertuzzi Canonico di
Liesina

Vol. VI. AMH

CLVIII

8 novembre 1624
Contadi al reverendo Sibischini per tanti da lui pagate al maestro il qual salizzo pella capella appresso il choro e mese il scalin avanti le porte grande della chiesa

Vol. VI. AMH

CLIX

copia
Adi 30 Novembre 1624
Ittem refferirono li sodeti maestri cioe Nicolo Paulovich elletto per il molto reverendo Bertuzzi et maistro Nicolo de maistro Vlachovich elletto da maistro Zuane Pomenich pur con loro giuramento haver stimato li otto pilastri, che vano sotto il volto della maggior capella della catedrale di Liesena cadauno di piedi lungo sie sono quatro lavorati a L 3 il pe, et quatro altri scetti di lavoro a L 1:10 il pe'
(osmerostrani pečat
s lavom sv. Marka)
Coadiutore della Cancelaria di Curzola ha d'altrui mano à fedele copiato sottoscritto, et sigilatto.
30 novembre (1624)
per tanti contati a magistro Zuanne Pomenich tagliapietre da Corzola per li 8 pillastri come nella sua riceputta appare fatta per cancellaria di Curzola — L 108

Vol. VI. AMH

CLX

1624 li 30 novembre corso.
L'estimo delle dui tribune dell'illustrissimo monsignor Cedulin, bazi o dadi sotto la base...
Base nº 3.... colone nº 3, capitelli nº 3 Ramme 3 sopra i capitelli in cadaun piedi nº 4... il volto et esse rame in cadaun volto...... Due mascantie... tre mezzi zai ò dadi... miezza base.... mezzo pilastro... mezzi capiteli.

Vol. VI. AMH

CLXI

29 decembre, 1624..... per le capelle de monsignor illustrissimo Vescovo

Vol. VI. AMH

CLXII

18 detto (VIII 1625) contadi e devono dare in conto di dare tanto corso piere per le faciate come nel libro della maistranza a carte 4: Martin Sincovich e Antonio Costa — L 22

Vol. A. ACH

CLXIII

18 agosto 1625

Vol. VI. ACH

CLXIV

30 novembre 1626

.....perche col mezzo di questo denaro si possi continuare l'errezione della fabrica d'essa chiesa di già principata ritrovandosi pronta la materia e li lavori delle pietre, li quali non ponendosi in opera si guastaranno con notabil danno d'essa chiesa

Vol. VI. sveščić III. AMH

CLXV

20 giugno 1627

Vol. VI. AMH

CLXVI

Noi Alvise Zorzi per la Serenissima Signoria di Venetia proveditore generale in Dalmazia et Albania...

.....In oltre deputiamo, et eleggiamo in defensore dell'entrate, crediti e raggioni d'essa chiesa D. Hortensio Bertuzzi il quale, come s'assicuriamo che con carità et affetto s'impiegarà in questa opera pia; cosi col presente Nostro lo incharichiamo d'oltretanta diligenza per l'essattazione predeta...

Di Lesina a 30 novembre 1628
Alvise Zorzi Proveditore Generale.

Sveščić 3. BAH
Vol. IV. ACH.

CLXVII

2. febraio 1630

Vol. VI. ACH.

CLXVIII

16. III 1630

....Reverendissimo Bertuzzi... di dover dell'detto suo credito segvitar la fabrica d'una delle tre capelle in detta cathedrale, che per sua devotione fà fare et levare da Curzola gl'ornamenti per quella ordinati.... impiegare il tutto immediate nella fabrica della facciata d'essa cathedrale..... che non sij alcuno di che grado e conditione esser si voglia, che ardisca ne presuma per se ne per interposta persone molestare ne inquetare con fatti ne parole detto reverendo Bertuzzi

Vol. III BAH

CLXIX

2 decembre 1630

.....e per risposta della fabricha delle nostre capelle dicho esservi contaria la stagione del inverno ma che tanto aparechiarsi la calcina cioe fare una calcara proporcionata al bisogno in compagnia e a spesa comune...

Vol. VI str. 174 AMH

CLXX

21. IV 1631

Vol. VI. AMH

CLXXI

7 luglio 1631

Vol. VI. AMH.

CLXXII

26 luglio 1631

Vol. VI. AMH

CLXXIII

1. VIII 1632

...cappe, modioni...

Vol. VI. AMH

CLXXIV

17 I 1633

Il reverendo don Andrea Bertuzzi contento star al giuramento di messer Zuanne Pastrovich ze quando convene con esso Petrovich a tagliarli dui metra di tuffo a Torcola in raggione di L 106: il migliaro per la fabrica delle due capelle fatte

fabricare dal quondam Monsignor illustrissimo Cedulin vescovo gli disse esso prete Bertuzzi che non havveva bisogno ancora lo mezzo migliaro di dette pietre.

Vol. VI. AMH

CLXXV

9. I 1634

...per il compimento e perfezione delle due capelle in detta cathedrale da lui fatte fabricare e lasciate inperfette, solamente involtate ma non coperte ne cartate senza altar anco alli quali se sopravancasse delle sudette spese, il che non sarà, per esso testamento applico il che dalla sua morte di 4 decembre 1633 fino ne anco l'hora presente non fu esseguito et le dette capelle, come ci attestano gli artefici con le piozze della corente vernata minaciano total rovina di crolo di valuta circa due millia ducati che se ciò occoresse, sarebbe total rovina di questa povera chiesa....

Vol. III. ACH

CLXXVI

adi 5 setembre 1633

per quadrelli di piera date ut supra per salisar la tribuna magore lire diese val — — L 10; —

Vol. A. ACH

CLXXVII

(1634 29 genaro) detto a messer Simon Barbarich per piere cote cinque cento per salizar la capella magore à L 8 (il cento) L 40: —

Vol. B str. 59. ACH

CLXXVIII

1636 il 27 di Febraro

Nota delli debitori che devono alle fabriche d'una delle capelle delle parte di mezzo giorno nella cathedrale di Liesena legata a fabricarsi del rescoso dalli seguenti è ciò dal quondam molto reverendo signor Don Pelegrino Gariboldi fu canonico come nel suo testamento di 2 di gienaro 1632

Vol. VI. AMH

CLXXIX

23. V 1636

Vol. VI. AMH

CLXXX

13 giugno 1637

Illustrissimo signore,

L'anno 1429 furono posti in catastico tutte le vignie, case, casamenti, barache, et horti, che a quel tempo s'atrovavano nella valle di Comisa, dall qual anno sono multiplicati et augumentati gli predetti stabilli in detta valle ubligati al manual livello alla opera di questa cathedrale per mettà col monsignor l'abbate di S. Nicolo in detta Valle di soldi sei otto dieci e vinti segondo la qualità di luochi eccetuate le vignee che di quelle rendono la parte convenuta; fui a sei di novembre 1629 transferito io pre Andrea Bertuzzi uno degli essatori delli crediti di detta opera col signor Andrea Bonino nodaro publico in luoco di Comisa per ponere un novo catastico gli beni, et fabriche fatte dopo il sudetto primo catastico obligate come le medessime à portione à detti livelli fussimo da quelli habitanti scaciati à furore populi, et il piazaro bastonato, che era in nostra compagnia, ne potessimo quello perciò perfezionare....

Vol. IX. BAH.

CLXXXI

Adi 24 luglio 1636 die dare per netar le capele nove delle piere e riunazzo lire nove soldi dieci val L 9:10

Vol. B. ACH

CLXXXII

1636.
... capiteli tre, resalti per li cornisoni, sotto resalti alli detti, pilastri 2, capiteli over resalti, romanetti over cornise, la stella larga in luce piedi tre in ornamento de fori....

Vol. VI. str. 97. AMH

CLXXXIII

12. I 1637
..... per lavorar cioè pulir solamente le pietre da corso che sarano per uso della fabrica di detta chiesa nella maniera che li sarà ordinato da mistro Zuanne Pomenich proto della fabrica

Vol. VI. AMH

CLXXXIV

7 aprile 1637 Obračuni s I. Pomenićem:
Na povratku iz Staroga Grada
... illico comincio far le statue...
1. VIII 1637
...... per cappe due per le statue L 180
Per dui statue L 120

Vol. VI. AMH

CLXXXV

copia
Adi 29 giugno 1637

Constituti maestri Nicolò Vulahotich, et Nicolò de Martin Sincovich eletti come dissero dal Rev. s. quondam Andrea Bertuzzi da liesena da una et dall' altra da maestro Zuanne Pomenich et deportarono con giuramento haver stimato doi cappe sante fabricate dal detto maestro Zuanne per servizio del domo di liesena ducati quindeci l'una
Item modioni quattro fabricati dal detto per servitio come sopra lire cinquanta sie cadauno per esser servitio della chiesa, non volsero pagamento della mercede loro pro presenti cum originali L 16
Giacomo Galzigna cancelliere della Magnifica Comunità di Curzola hà copiato sottoscritto e sigilato

Vol. VI. AMH

CLXXXVI

2 zugno 1637 C
..... signori procuratori di citta vechia sono venuti a caricare la porta per S. Stefano e mi hanno dato ogni sotisfazione e li ho pregato che levassero le cappe sante et modioni per la cattedrale et mi hanno resposto che la barca le carga che non li pol levare....

Vol. VI. AMH

CLXXXVII

Adi 15 Decembre 1746
Dal Palazzo Vescovile di Lesina

Giace imperfetta la facciata di questa cattedrale di San Stefano di Lesina fino dall'anno 1635 ed ora desiderando erdentemente vederla una volta compita a gloria maggiore di Dio edificamento universale, consolazione de fedeli di questa giurisdizione non posso dispensarmi dall'evitare ogn'uno, perche concorre secondo il proprio stato, come sarà da Dio inspirato, e secondo la propria possibilità, perche resti terminata un opera si pia e di tanto merito. Mà perche l'esempio è sempre un oratore di gran forza per muovere gl'animi, e persuadere al bene, documentati da Cristo medesimo che cepit prius facere, et postea docere esibisco io vescovo sottoscritto per spontanea carità di contribuire il denaro necessario per la metà della stesa occorente, onde unita questa alla carità de buoni cristiani si possa quanto prima dar principio, per ottenerne il più sollecitto e desiderato componimento. Assicuro che le benedizioni dell cielo più copiose saranno una giusta e meritata ricompensa, quali di vero paterno cuore le annunzio à

tutti, e distantamente a quelli, che si uniranno con il loro al mio sentimento, quas Deus etc
Cesare vescovo di Lesina e Brazza
affermo quanto di sopra manu propria
(slijede potpisi darovatelja)

Vol. VI. AMH

CLXXXVIII

11 ottobre 1615
... espose per debito di conscientia qualmente la fabrica nova della chiesa di Santo Steffano alzata gia da fondamenti in tutte quatro le parti si tralassia di tirar inanzi et darli compimento per negligenza, ò malicia di quelli appresso di quali si trova el denaro overo sono tenuti a contribuirlo.... moli biskupa da to pitanje gradnje uredi jer vjernici u župskoj crkvi sv. Marije ne mogu se okupljati per l'augustia sua.
Spis pohoda biskupa Petra Cedulina. Obilazak Starog Grada, str. 198, BAH.

CLXXXIX

7 aprile 1637

Vol. VI. AMH

CXC

1. VIII 1637

Vol. VI. AMH

CXCI

23. XII 1637

Vol. IV, str. 49. ACH

CXCII

1638
restando cosi la chiesa di fabrica inperfetta avverta come una spelonca etc. e il protto della chiesa qual hà preparato circa 1000 ducati di pietre bianche per detta fabrica qual la povera chiesa li hà ordinata con speranza che scassi dalli debitori le pagarà...

Vol. III. ACH

CXCIII

Debitori nella citta di Curzola
Madona Vincenza et quondam magistro Nicolò Vulahotich et quondam magistro Nicolo Carlich et Doimo suo compagno questi hebbero il denaro per fabricar la faciata della cathedrale L 2218:12 Piero da Cherso et Nicolò Vulahotich hebbero parimente il danaro per il sudetto effetto L 74 s.—
Debitori della Brazza
Il quondam magistro Steffano Boccanich et Zuanne Boccanich del luoco di Pucischie — — L 54:4
Spis pohoda generalnog vikara Ivana Ivaniševića 1658 ABH;

Vol. III. ACH

CXCIV

1638 2 genaro per conto a Matio da Corzola tagliapietra nel domo a conto del lavor fatto da lui lire sessanta val L 60 s —

Vol. B. ACH

1638 primo Aprile — — — conto di mio ordine a magistro Matio tagliapietra da Curzola lire vinti doi

Vol. A. ACH

CXCV

28 aprile 1642

Vol. III. ACH

CXCVI

..... ne anco il di d'hoggi che sono li 4 di marzo 1641 nisuno da, ne ha dato un bello a tal'conto strassinando cosi la povera chiesa e li essatori alli qual va e vi sono andate da mal tante piere bianche comprate a Corzola per la facciata

di detta chiesa per mancamento del'denaro tratenuto con mille cavilli da canto di detti debitori, essendo dal protto di detta faciata preparate a Corzola sudetta circa ducati 500 di piere...

Vol. III. ACH

CXCVII

6 septembre 1642

Per un cavo grosso dato al molto reverendo signor canonico Bertuzzi da levar le pietre grosse, e portarle al muro della faciata della chiesa di pesso libre doicento quatro a ratione di soldi quatordeci da libra moneta veneta monta lire centoquaranta due soldi sedeci val L 142 s 16

Vol. B. ACH

CXCVIII

Alli 18 setembre 1642 per contadi a magistro Baldissera Traurino muratore per il concier della coperta del canpanil per accordo con lui fatto alla presenza del signor Primº. Sibischini lire trenta sei, valsero — L 36:—

Vol. III. ACH

CXCIX

1642 il di 11 d'Agosto deve haver che contò a magistro Zuane Pomenich da Corzola protto delle piere bianche per la faciata e dalle capelle

Vol. A. ACH

CC

Pismo bez nadnevka ali poslije 1642:

....atrovandosi al presente nella petrara à Corzola da magistro Zuane Pomenich della sudetta fabrica protto da lui preparate tutte le piere bianche per la perfecione di detta facciata et li adornamenti delle tre capelle, che si han da fabricare nella detta cathedrale dalla alla di mezzo giorno di quella tutto di valore circa ducati 800

Vol. II. ACH

CCI

1643 2 febraio

...dichiarito nella lingua illirica...

Vol. III. ACH

1643 24 zugno

...in Pargia nell Pellegrino...

Vol. A. ACH

CCII

1643

....fabrica nel frontespizzo dell'arco della terza capella qual e non solo consenso nella bone memorie del quondam monsignor illustrissimo Cedulini del detto monsignore al presente predecessore, e di altri a chi aspetava doveva farsi per continuare l'ordine delle dui capelle, dal'detto monsignor Cedulin fabricate in detta cathedrale dalla banda di borra...

Vol. III. ACH

CCIII

15 dec. 1645

...per travi.... per la coperta delle due capelle nella cathedrale sudetta di Santo Steffano...

Vol. IV. ACH

CCIV

25 agosto 1644. Per dati a maistro Baldissera murer per reparar la rosetta della chiesa acio non cada L 2:16

Vol. B. ACH

CCV

14 marzo 1644

...quale và qualche giorno si ritrova in letto da febre e plearitude o doglia di ponta assai agravato non senza pericolo della propria vita...

Vol. IV. ACH

CCVI

1645 Per contadi à Urbano per la pala di Santo Marco — L 251
18 novem. 1645
Item toccai per vin dato a ser Vrbano intagliator a conto della palla al mio altar a Santo Marco barille numero 35. sono ducati 52:2 à L 8:12 condotto alla citta à mie spese.

Vol. IV. str. 54. ACH

CCVII

1672
quondam molto reverendo signor don Andrea Bertuzzi fù canonico di questa cathedrale il quale per corso di anni vintitre è più fu esatore di crediti dell opera stessa

Vol. III. ACH

21 giugno 1672 posvjedočenje da je Andrea Bertuzzi umro 18 okt. 1647 potpisao je D. Matteo Marinich a uzeo taj podatak iz kaptolskog arhiva.

Ibid.

Testamento del Reverendo signore
D. Andrea Bertuzzi
In Christi nomine Amen. L'anno della sua saluti fera natività 1647 il giorno veramente di Venere 20, del mese di setembre nella indictione X ma. Fatto ni Citta Vechia in casa del Reverendo signor D. Andrea Bertuzzi... Dove giacendo in letto alquanto opresso come vedo io nodaio publico infrascritti et acompagnati testimonii alla presente sua et ultima volontà

———— Item disse haver a sue spese fabricata una capella nella Catedrale intitolata S. Madalena non pero copertola di travamenta ò altra materia che gli artefici dicessero esser di miglior riusita a questa spesa non agravando li suoi heredi il farsela e ponervi in quella un altar di piera bianca, che cosi vol ordena et intende sia fatta da maestro Zuanne Pomenich da Curzola....

Oporuke. Kaptolski arhiv, Hvar.

(Vidi V. Dulčić—V. Gugić, Kroz oporuke Kaptolskog arhiva. Bilten Historijskog arhiva komune hvarske, 7—8, Hvar 1965, str. 66).

CCVIII

14 giugno (1648) per contadi a maistro Nicolo Gattulin che accomodò alcune collonette nel campanile, come per sua pollizza val L — 7:

Vol. B. ACH

CCIX

1650 26 giugno. Presentato coll'aggiunta nota da maestro Francesco Pomenich nomine patris infrascripti

Illustrissimo signor conte
Havendo gia anni quindeci in circa accordatomi io Zuanne Pomenich quondam Andrea con il quondam molto reverendo signor d. Andrea Bertuzzi da Liesena per fare una quantita di diversi lavori di pietra bianca, per la cathedrale di Liesena, quali in maggior parte da me sono perfettionati et finiti gia alquanti anni, stano sopra il scoglio di Vernich nelle mie petrere con qualche pericolo non essendosi mai curato, mentre viveva il sudetto signor don Andrea vegnir ne mandar levar essi lavori, meno doppo la sua morte niuno hoggi giorno si cura levarli et darmi il mio dovuto pagamento per tanto illustrissimo signor conte intendendo io Zuanne Pomenich relevar l'infrascritto capitolo con testimonij fede degni per potermi con quello servire, ove e quando mi farra bisogno nel prò ut supra

Capitolo

che io Zuanne Pomenich ha perfettionato la maggior parte di lavori di pietra bianca essistenti sopra lo scoglio di Vernich nelle petrere per la chiesa del domo

di Liesena, li quali hoggi di ivi sirovano nell'numero et quantita come nella nota, la quale con la presente si presenta vel pro ut supra

Testimonij
(oštećeno)
Die dicta

L'illustrissimo signor conte veduta la scritta oltre modo con il capitolo e admettendolo si et in quantum. Ha ordinato l'essame delli testimonij ad hoc

detto

maistro Biasio Cegliubin in testa come avantidato, cittato, amonito giurato essaminato alla presenza di esaminator signor Antonio Gabrielli et sopra la continenza del capitolo... interogato rispose. Io vi so dire di mia scienza che gli anì passati havendo ordinato il quondam reverendo signor Andrea Bertuzzi a maistro Zuanè Pomenich alcuni lavori di pietra perla cathedrale di Lesina si habbe egli Pomenich costrutto in maggior parte; cio e quattro collone quattro capitelli, quattro base quattro mezzi capitelli, l'occhietto per la faccata, corso piedi n° 1500 grezzo, rumanato piedi n° 30 grezzo vol to piedi n° 30 et una rama, anci che io l'aiutavo (istrošeno) l'opera tra lavori (istrošeno)

Detto

Maestro Marco Paulovich in testa
come avanti dato, cittato, amonito, giurato essaminato alla presentia di esaminator signor Vicenzo Spanich difensor della magnifica comunità et sopra il capitolla della... interogato rispose per haver gl'anni passati il molto reverendo signor Andrea Bertuzzi dato capparà alla mia presenza a magistro Zuanne Pomenich per alcuni lavori di pietra per il domo di Lesina so discorremi in questo proposito, anci di più che esso Pomenich habbi in maggior parte fatto essi lavori al scoglio di Vernich ove pur io lavoro continuamente cio è quattro collone, quattro capitelli, quatro base, quatro mezzi capitelli' l'occhietto per la facciata corso piedi n° 1500, rumanato piedi, n° 30 grezzo, volto piedi 30 e una rama, il tutto di scritto nella polizza lettami, essistendo tuttavia essi lavori al detto scoglio hoggi giorno (istrošeno)

Notta di lavori di San Steffano di Liesina
Prima quatro colone, quatro capitelli, et quatro base
Quatro mezzi capitelli
L'ochieto per la faciata
corso piedi n° 1500, grezzo
Rumanato piedi n° 30, grezzo
Volto piedi n° 30
Una ramma finita

Spisi korčulanskog arhiva, sv. 379. str. 181—182
Historijski arhiv u Zadru.

CCX

1650 cassa sudetta deve avere per denari ellevati dalla posta sudetta (Tresgliavaz) a 25 decembre in tre bollette L 930 di 25 Agosto e consegnate al maestro Francesco Pomenich per le pietre della chiesa val L 930
Cassa sudetra deve aver per denari ellevati dalla posta sudetta a 15 marzo 1651 con bolletta di 25 Agosto 1650 consegnata al Pomenich val L 310: —
(1651) Per bollette quatro di ducati cinquanta correnti l'una consegnate e maestro Francesco Pomenich per le pietre e lavori fatti comme nell'Instrumento di 14 luglio sono, et esse bollette de di 25 agosto 1650 val — 1240: —

Vol. B. ACH

CCXI

7. V. 1658.
... vidit duas capellas novas a cornu destro ecclesiae non completas ac sine tecto, ac ecclesiam una easdem potissimum edificatatione et reperatione cum modica endigentem
...

Spisi pohoda biskupa Vicka Milani i generalnog vikara, I. Ivaniševića 1658, str. 711. BAH.

CCXII

10. VIII 1664. A di deta cassa contrascritta deve dar per tanti contati al protto Zuane di Piero per comprar legname à far le sagome per li pilastri over collone per la chiesa del domo Cechini doi à L 22 l'uno — L 44: —
(1664 20 genaro)
per contadi a messer Pietro di Zuanne Protto quando fù fatto venir a Liesena per veder la chiesa cathedrale onde potesse formar il modello di fabrica che s'ha da fare, contati al medesimo per esso suo viaggio et in conto del modello medissimo reali otto sono L 80 —
Item contati di suo ordene al suo servitor L'2:10
Item per una barilla di vino da lui ricercata et mandata li à Spalato lire quattro deci soldi dodeci — 14:12
.... Item per tanti spesi nel far la mesa al detto signor Protto quando la prima volta tornò à Spalato da dove era levato lire quattro soldi disenove L 4:19
(tredese ottobre 1665)
Per contati al prottò cechini 26 cio di quali per sue fabriche e per andar a Curcula...

Vol. B. ACH

CCXIII

1. V 1672 (?) isplata protomajstoru Tomi Azali za kamen isporučen prema ugovoru od 15. listopada 1665. u iznosu od 600 lira.

Vol. B. ACH

CCXIV

4 detto (zugno 1672) per contadi a maestro Tomao Azali e maestro Marco Cegliubini tagliapetre da Curzola L 3 e 50 a conto delle pietre bianche condotte per le capelle fabricatte e da fabricarsi come nel Instrumento di 22 ottobre 1665 come per sua cautione di questo giorno — — L 3250: —
detto per contadi al sudetto maestro Azalin et Cegliubin L 700 a conto delle basi capitelli pilastri volte e scalini obligatici di fare per la capella del Carmene per reali 100 come nella riceputa di questo giorno avendogli conto rigiunto qual oblego nella scrittura predetta di 22 ottobre 1665 L 400: —
detto per contadi a maestro Tomaso Azali L 24 per datio pagato a Corzola delle pietre qui condotte per la fabrica della chiesa come per scrittura di hoggi L 24: —

CCXV

27 novembre 1672 T. Azali i M. Cegliubin primaju 800 lira prema ugovoru od 22 listopada 1672
22 decembre 1672 primaju 400 lira prema spomenutom ugovoru, a 60 reala od 100 reala prema ugovoru od 4 lipnja 1671.

Filze. ACH

22 decembrio 1672 al proto Azali et compagni per saldo delli reali 100 dovutigli come nella scritta di 4 zugno L 600 —
22 decembre 1672 — — — per contadi ali protti Azzali e c. per conto del loro obligo etc L 400

Posebni svesci. ACH

CCXVI

Per nolo pagato al paron Pietro Samohod delle piere condotte da Curzola come per sua riceputa di 30 agosto 1668 duc 30 val L 180:

Vol. B. ACH

CCXVII

14. VIII 1668
.... trascorsa in disordine la sopraint endenza di quelli che havevano cura di proseguir la fabrica di questa cattedrale.....

Sv. III. BAH.

CCXVIII

8 marzo 1671
11 dec. 1671

Vol. B. ACH

CCXIX

Ibid.

CCXX

1670
per contati a Tomo Gabelich per haver butato a terra il volto della sacrestia vechia et dato fori il material di patto lire vinti cinque ricevuta 30 agosto L 25: —

Vol. B. ACH

CCXXI

1670 Per cavar il tereno ove si deve far la sacrestia nova donne nº trenta et homeni nº dieci, le donne a ratione di L una soldi quatro al giorno et li homeni a ratione di L 2:8 a loro spese val in tutto lire sessanta come per ricevuta di 18 aprile L 60

Vol. B. ACH

CCXXII

1670
per tanti rimessi in Venetia come per licenza hauta lire doicento de di 28 luglio per far le doi feriate sopra li balconi della sacrestia L 200

Vol. B. ACH

CCXXIII

1670
Cassa contrascritta deve haver per tanti spesi in condur le pietre dal molo al luoco destinato et un meso spedito a Citta vecchia per tor le chiave dove si trovava il modello o pianta della chiesa per far quella veder al Protto come per riceute de 10 aprile et seguenti nec non de di 12 maggio lire sessanta doi s. dodeci — L 62:12

Ibid.

CCXXIV

1671
per rimessi a Corzula al protto Tomaso Azzali zacchini trenta con paron Luca Samohod come per cautione d'esso Protto di 29 maggio corrente L 700:

Ibid.

CCXXV

28. V. 1672
Batista Balletta 16 soldi per condur della terra rossa dà Pochogni dol per le fondamenta delli pilastri

Filze ACH

per contadi a Zorzi Loncarich e cinque altri homeni L 12 in pagamento delle pietre grande per pilastri da loro portate in chiesa come per ricevuta 29 maggio L 12 per contadi a Paulo Standier et Giovanni del galiotti della galera Balbi L 4:4 per sbarco e condotta in chiesa della terra rossa per le fondamenta come per ricevuta di 29 maggio — L 4:8
per contadi a Zuanne Cravarich et a suo figlio L 9:12 per giornate 4 da loro fatte in Pocogni Dol in cavar la tera rossa condotta per fondamenta de pilastri come per sua ricevuta a primo zugno corente L 3:12

3 zugno per contadi a Zuanne da Treviso galiotto L 3:12 a cinque suoi compagni per portar in chiesa le pietre delli archi come per ricevuta di questo giorno L 3:12

Posebni svesci, BAH

(4) detto per contadi al sudetto maestro Azalin et Celiubin L 700 a conto delle basi, capitelli, pilastri volte e scalini obligatici di fare per la capella del Carmene per reali 100 come nella ricevuta di questo giorno non avendogli conto rigiunto qual oblego nella scrittura predetta di 22 ottobre 1665 L 400 —
4 zugno 1672

isplata 40 reala na račun 100 reala T. Azali i M. Cegliubin-u za kapelu Karmena circonfornita di quella della crosetta, cio base, capitelli pilastri, volto e scalini koje će predati u Korčuli.

Posebni svesci i filze, ACH

CCXXVI

2 maggio 1672 magistro Nicolo Gattulin muraro deve haver per una giornata fatta in chiesa in disfar il pulpito et il volto a sue spese cinque L 5: —
2 maggio 1672 magistro Luca marangon deve havere per una giornata come muraro nel disfar il pulpito et il volto di S. Giacomo

1672 Libro

delle spese nella fabrica della capella di S. Giacomo et per festione di quella della croce in San Steffano di Lesina

Vol. VI. AMH

CCXXVII

5 maggio 1672
per levar le pietre cotte e portar fuori il ruinazzo del volto abbattuto pagar l'infrascritte donne

Vol. VI. Libretto delle

spese della fabrica di San Steffano di Liesena. AMH

CCXXVIII

7 maggio 1672 Sabbato magistro Girolamo Miglievich muraro deve havere per una giornata da lui fatta nel discoprir il tetto della chiesa a sue spese
Slijede obračuni i isplate u lipnju i srpnju.

Ibid.

CCXXIX

16 luglio 1672
Elena Pessutich prodaje crkvi 30 pietre vendute per servitio della chiesa L 2

Filze, ACH

CCXXX

29 detto (luglio 1672) per 45 carra di travi da un al carro e cinque da tre al carro comprati da paron Zorzi Bogdanich da Segna per la capella da Carmene a L 4:10
26 luglio 1672
contadi a Zuane Novach et altri 6 homeni che dal molo condussero in chiesa il finestrone et li scalini portati da Curzola 6 L s 16
Adi primo agosto 1672
Confessa Zorzi Loncarich haver riceputo dal signor M. Antonio Ivaneo operario cassier L una per transportar l'ornamento del altar del Carmine nella capella nova L 1: —

Filze, ACH

CCXXXI

1672
per contadi magistro Gerolamo Miglievcich muraro per giornate nº 69 a L 4....
19 februaro 1672
Maestro Marco Meliseo da Traù muraro hebbe per giornate nº 5et altre tante a suo putto a L 6:4 il giorno — 31: —
detto Per contadi a magistro Gerolamo Milievich muraro per giornate nº 15 a L 4:10 — L 67:10
19 febraio per contadi a magistro Zuane Vischin da Venetia muraro per giornate nº 68 et suo putto 60 a L 9 — L 580
24. V. 1672

majstoru

Marku Meliseo za 14 nadnica L 89:18 sa pomoćnikom; majstoru Nikoli Rogliću za 2 nadnice L 9; majstoru Jakovu Alberti za 4 nadnice 18 lira.

24. VIII majstoru Duji Zornata za 13 nadnica; Jerolimu Miglievcich muraro za 69 nadnica
22. VIII Jakovu di Battista Bianchi iz Venecije za 6 nadnica; majstoru Luki marangonu za 5 nadnica

Posebni spisi, BAH; Vol. B. ACH

CCXXXII

5 Zugno 1673

Esito da una il signor dottor Zorzi Lucco avvocato delli popoli della terra di Comisa, dimandante il taglio del mandato ottenuto ad instanza delli signori essatori della fabrica questa catedrale, col fondamento, che sin dell'anno 1323 havevano dato principio a render in coltura la valle di Comisa, concessa dalla spetabil Communità alli R. R. Abbati successivamente del monasterio di S. Nicolò contribuendo il dominical, et delle case da loro fabricate, per la popolatione sopra arenosa riva dove batte il mare e sopra sasso inhabile à coltura, sino al corrente tempo, che sono anni — 350 — alcuno di R. R. Abbati non hà preteso obligar il comune a contributione di minimo aggravio o livello onde li signori aversarij non tenendo alcuno attore non potevano intentar conto di loro alcun litiggio per sottoponer a tal aggravio, militando contro di loro le leggi del Serenissimo Principe e di questo municipio ne tam poco osta la partida di debbito conto di loro formata l'anno 1672 ricavata da libri vecchi formati à lor modo dalli R. R. Canonici della Cathedrale essendo fatta et riportata nel libro in contravenienza degli ordini dell Eccelentissimo signor procurator Zan Battista Nani, conferma dall'Eccelentissimo Senato et per molte altre ragioni e cause dette redotte et allegate si dimanda et ricerca il taglio de mandato come sopra salvis etc

Vol. XII. ACH

CCXXXIII

28 septembre 1672 Lissa
— — per pagamento delle pietre che hanno transportato dalla marina in valle Ruda sino al monte accio dal mare non vengano levate L. 6: —

Filze. ACH

CCXXXIV

Adi 21 novembre 1672

Ho fatto io Michel Cenise al signor Gerolimo Ivaneo operario di questa catedrale doi feriade per la capella del Santissimo pesano libre cento per fatura val L 35:

Filze. ACH

CCXXXV

29 febraro 1673
Mistro Luca muraro et marangon per giornata quaranta sette a lire cinque la giornata a L 235
19 febraro Gierolamo Milencich murer per giornate quindeci à lire quatro soldi dieci la giornata a L 67:10 detto Zuanne Viseschin da Venetia proto muraro per giornate settanta otto et il suo putto giornate sessanta à lire cinque il protto et à lire quatro il putto la giornata a L 580

Posebni svesci, BAH

CCXXXVI

10. I 1673
a Michele Cenise... arpici per el pilastro grande per la capella della madona di Carmine pesano lire disdotto per fatura val L 7:4 di piu ò fatto feri per i pulpiti per impiombar pesano lire vinti tre per fatura val L 9:4
fatto altri arpizi e acomodato per sudetti pulpiti per fatura val — L 1:10

Filze. ACH

CCXXXVII

9. I 1673
Mattio Strahonich galioto... per haver portato le pietre al domo per il pilastro et arco

Filze. ACH

CCXXXVIII

adi primo zugno 1673
confessa capitan Giacomo de Biasio da Ragusi haver receputto lire doicento e doi e soldi sedese per un mier et doicento choppi anchonettani a ragion di schudi tredeci al mier val L 202:16

Filze. ACH

20 zugno 1673
magistro Gerolimo Milescevich — — —
12 lire nel coprir la capela dela Madona di Carmine.

Filze. ACH

CCXXXIX

agosto, decembre 1673

Vol. B. Posebni svezak. ACH

CCXXXX

marzo 1674 Tomi Azaliju L. 500 za kamen iz Korčule

Vol. B. II sveščić. ACH

21 marzo 1674
barca di Mattio Sleschinich detto Scuttari Hvaranin prevozi kamen

Vol. X. Filza II. ACH

CCXXXXI

20 aprile 1674
Zuanne Veseschin primio s nećakom L 186:15
magistro Domenico Cresi da Venetia muraro primio za 11 nadnica L 55

Vol. B. Filza II. ACH

CCXXXXII

5 aprile 1674 — — — portar pietre per la fondamenta

Ibid.

2. VIII 1674 — — — terra rossa per fondamenta

Vol. B. Posebni scesci. ACH

5 aprile 1674 portar pietre per la fondamenta

Vol. X. Filza I. ACH

CCXXXXIII

adi 25 VIII 1674

Confessa pattron Mattio Manola da Spalattro haver riceputo dal signor Alvise Vidalli operario lire tre soldi cinque per rollo di doi pezi di capitello portati da Curzola, con la sua barcha val L 3:5

Filze. ACH

aprile 1674 Ivanu Pomeniću i Antunu Smailo tagliapiere iz Korčule plaćeno L 150
15. VIII 1674
Ivanu Pomeniću i Antunu Smailo plaćeno L 100 per pietre bianche da corso

Vol. B. Posebni svesci. ACH

CCXXXXIV

(1674) 3 detto (settembre) lire trecento et trenta contate alli maestri protto Tomaso Azzali et Marco Cegliubin a conto di lavori di pietre bianche vanno facendo per la capelle....
3. settembre majstoru Zuane Caris tagliapetra iz Korčule per pietre de corso
28 decembre protu Tomi Azzali i majstoru Marku Cegliubin da Corzola za kamen L. 1200
20 decembre majstoru Luki marangon iz Trsta za rad u crkvi L 500 i ponovno L 1929.

Vol. B. Posebni svesci. ACH

CCXXXXV

1675 detto (24 genaro) lire cinque soldi dieci contadi a Luca Boglich condusse terra rossa alla chiesa per far le fondamenta del pilastro riceputa hodierna nº 17 L 5 s 10

Vol. B. Posebni svesci. ACH

CCXXXXVI

15 detto (febraio) lire quindeci date a Zorzi Loncarich et altri cinque compagni descritti nella riceputa hodierna per haver portato le pietre per le fondamenta del pilastro alla chiesa il primo d'hoggi nº 26 L 554

Vol. B. Posebni svesci. ACH

CCXXXXVII

17 marzo 1675 priznanica Tome Azali per fattura delle pietre L 100

Filze. ACH

CCXXXXVIII

(1675 aprile)
Io Giovanni Batista operario cassier deve haver adi 10 aprile lire otto contate a Nicolo Domancich per giornate due fatte a lui e sua moglie una per far la fondamenta dove deve andar il mezzo pilastro alla faciata et mezza giornata nel portar pietre bianche dal molo alla chiesa come per ricevuta hodierna nº 50 L 8 s —

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCXXXXIX

18 marzo 1675
.....l'aviso che la robba e preparata per tutte le doi capelle per potersi attachare alle mura giusta la sua intentione et non le payyia strano d'haverle di mandato denaro perche ancor io vengo esser stimolato da questi maestri, et stimo, si puo accorger con chi ho da fare le racomando il dacio per la robba perche il condutore vole esser pagato che questo e il sesto imbarco et tanto le serva per aviso. Noi saremo pronti venire subito doppo pascha, pero staro attendendo li suoi avisi....

Filze. ACH

CCL

28 detto (maggio 1675) lire ottanta consignate al signor Giacomo Spanich per doverle consignare alli maestri Zuanne Pomenich et Antonio Smajh à conto del corso che sono tenuti fare per la Nave della chiesa come per sua riceputa odierna nº 75 L 80 s—

Vol. B. ACH

CCLI

18 giugno 1675
...Di più vi aviso che io veniro per li primi li luglio ma la fabrica sara poco bona essendosi avanzato il tempo delli piu caldi che sià fra tutto l'anno, ma per non parer che io schivo, veniro conforme scrissi infalibelimente.
Invio a Vostra signoria porta con la sua cornise et altra per non esser fornita non l'invio ma con prima occasione procuraro di mandargliela...

Filze. ACH

CCLII

25 detto (luglio 1675) lire doi soldi sei per chiodi doicento comprati da Domino Anzolo Groppo per far due sesti per li volti come per sua riceputa hodierna Nº 82 L 2 s 6

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLIII

10 setembre 1675

Filze. ACH

CCLIV

8 setembre 1675
Luka marangon iz Trsta primio je od operarija 50 lira za 34 nadnice da lui fatte alla chiesa stessa nel desfar argati per le fondamenta per li pilastri cavar le pietre et fabricar sino il giorno d'hoggi

Filze. ACH

CCLV

Na omotu: Al molto illustre signor et padron colendissimo
Il s. Giovanni Battista Vidali

Lesina

Molto illustre Signor Signor et Padron mio Colendissimo
Per Paron Mattio Scuttari ho ricevuto la sua lettera con lire trecento mandatemi da Vostra Signoria sopra la barcha del quale ho imbarchato le pietre per cotesta Chiesa, come anco li suo volto, il quale già fa mesi fu fornito, ma non ho voluto imbarcharlo insieme con le pianchette, perche non par gia, che la barcha sia a suo servicio, col qual volto imbarchai anco la porta qual monta lire trenta, et e segnato tanto il volto quanto la porta con terra rossa, et per il volto parleremo à bocca et maestro marco le manda pianchette dieci, et per hora non occore che mandi la barcha sino il nostro aviso, solo mi lamento di pochi denari, mi fara servico avisarmi se ha pensiero di fabrichare questa estatë accio ancor io possi esser parechiato, et preparar quello fa di bisogno altro non mi occore che offerirmi salutandola di vivo core
Corzola 11 Aprile 1676
di Vostra Signoria
Humillissimo servitor Tomaso Azzali

Filza 1676 g. ACH

CCLVI

17 luglio 1676
....nel tirare fuori le materie delle capelle disfatte e nell fondazioni de pilastri ———— L 11 ——— L 13

Filze. ACH

CCLVII

(1676) Io Giovanni Battista Vidali operaio cassier contrascritto devo haver adi primo zugno lire cinque soldi quatro date a Nicolo Domancich et Simon Samohod per haver portato pietre per fondamenta del muro da mezzogiorno delle capelle nove come per loro riceputa del giorno d'hoggi nº 40 L 5 s 4

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLVIII

Primo luglio (1676) lire cento date a maestro Marco Foretich tagliapietra a conto di piedi doicento cinquanta di corso hoggi da lui comprate et fatto sbarcar al molo in ratione di soldi trenta doi il piede con obligo di perfezionarlo sino li 2 Agosto prossimo venturo come per sua confession hodierna no 47 L 100 —s—

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLIX

25 luglio 1676
———magistro Luca marangon da Trieste il quale confesso haver havuto... lire sessanta cinque per salda ed intiera sodisfazione di giornate vinti una da lui fatte nella fabrica d'essa chiesa, nel far il sfondro et volto al canton della casa di signori Fasanei et il fornello nel forno del signor Girolamo Vidali per reggetar la campana grande

Filza. ACH

CCLX

1 luglio 1676 majstoru Marku Foretiću per piedi 250 di corso; 12 luglio istomu per piedi 25 di corso da lui condoti; istomu L 6 a conto dei lavori; istomu 30 giugno za rad na gradnji crkve

Filza. ACH

CCLXI

11 detto (agosto 1767) lire cinque date a Zuane Marinich cioè lire tre per haver portato con tre compagni le pietre in chiesa per l'arco in fianco, et balconi et lire doi per haver ben scaricato le tavelle et morali condotti da Citta Vecchia come per sua confessione hodierna Nº 71 L 5 s—

CCLXII

1677 Nikoli Domančiću i Šimi Samohodu per aver frottato il muro e volto del altar di S. Lucia L 6.

Vol. B. sveščić. ACH

CCLXIII

1 aprila 1678 čisti se ruinazo dalle due capelle nove

Filze. ACH

CCLXIV

5 giugno 1678 Lesina

Ho ricevuto Nicolò Domancich manuale dal illustrissimo r. kavalier Stalio operario cassier di questa cattedrale L 4:8 per giornate due fatte da lui nell' aggiostar far li argati a maestro Luca da Trieste et dar principio a disfar il volto della prima cappella vecchia in rason di L 2: soldi 4 al giorno — — val L 4:8

Filze. ACH

CCLXV

25 detto (1678) detto lire vinti due contate a paron Zuanne Andrichievich da Curzola per un resto di corda d'Ancona di peso libre vinti sei in ragione di soldi dieci sette la libra dà ligar gl'argati per buttar giù le colone e i volti delle capelle vecchie come per ricevuta d'hoggi — Nº 79 L. 22:—

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLXVI

10 Luglio 1678 Lesena

Ha ricevuto maistro Nicolo Vucassinovich murer dal illustrissimo signor Kavalier Stalio operario cassier di questa catedralle lire trenta per giornate sei fatte nel dar zo li volti e colone della fabricha vechia di detta chiesa in ragione di lire cinque al giorno Val L 30: —

Filze. ACH

3 luglio 1678

Nikolij Vukašinoviću za pet nadnica L 25 nel fare li argati et disfar i volti bianchi della fabrica vecchia

Ibid. ACH

7 luglio 1678

Nikoli Barišiću plaća Stalio 6 lira i 12 novčića nel portar fora dalla detta chiesa le colone e le pietre di volti disfatti della fabricha vechia

Ibid. ACH

3 luglio (1678) lire vinti cinque contate a maistro Nicolo Vucassinovich murer per giornate cinque nel disfar i volti, et altro, come per ricevuta d'hoggi nº 80 L 25

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

detto lire undeci contate a Simon Samohod manovale per giornate quattro nel disfar ut supra come per riceputa d'hoggi nº 81 L 11

Ibid.

10 luglio 1678

Simon Samochod prima L 13:4 per desfar volti bianchi e cavarli fora della chiesa

Filza. ACH

3 luglio 1678

Isti prima od Stalija L 11 za pet dnevnica per nel disfar li volti bianchi della detta chiesa

Ibid.

10 luglio 1678

Stana Stanić, Petrica kći Tomice fornere, Tomica Buzolić i ostali plaćeni per portar fora il ruinazo delle capelle disfatte della detta chiesa

Ibid.

19 zugno 1678

Petronella kći Tomice fornere prima 3 lire za giornate tre da lei fatte nel portar terra e pietre di sotto le capelle disfatte

Ibid.

Adi 3 zugno 1678 Lesena

Ha receputo maestro Luca da Trieste murer dal illustrissimo signor Stalio operaio e casier di questa catedrale lire vinti per giornate quatro fatte nel disfar li volti e far li argati per chiesa sudetta dalla parte del vescovato in rason di lire cinque al giornò val — L 20: —

Ibid.

7 detto (luglio 1678) lire sei, soldi dodeci contate a Nicolò Bacinich manovale per giornate tre nel portar fuori le colone et altro come per riceputa d'hoggi nº 86 L 6:12

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

10 detto (luglio 1678) lire quattro soldi otto à Nicolò Scagl manoale per giornate due nel dar fuori le collone et altro come per riceputa d'hoggi Nº 90 L 4:8

Ibid.

CCLXVII

1678

10 detto (luglio) lire quattro soldi otto à Nicolò Scagl manoale per giornate due nel dar fuori le collone et altro come per riceputa d'hoggi Nº 90 L 4:8

Io Kavalier Stalio contrascritto devo haver adi 10 luglio lire trenta contate a magistro Nicolò Vuccassinovich murer per giornate sei fatte da lui nel dar giù i volti e collone della fabrica vecchia come per riceputa d'hoggi nº 97 L 30 17 detto (luglio) lire trenta contate a magistro Nicolo Vuccassinovich murer per giornate sei fatte da lui sul poner le fondamenta alli pilastri per riceputa hodierna nº 99 L 30: — detto lire tredeci soldi quattro contati à Simon Samohod manoale per giornate sei fatte da lui nel tirar fuori le materie delle capelle disfatte come per ricevuta d'hoggi Nº 100 L 13:4

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

A di 10 Luglio 1678 Lesena. Ha ricevuto Nicolo Domancich manoval dal illustrissimo signor Kr Stalio operario casier di questa catedralle lire sedeci soldi quatro per giornate sei da lui fatte nel disfar i volti bianchi è dar giu le colone della fabricha di detta chiesa in ragione di lire due soldi quatro — Val L 13:4

Filza. ACH

CCLXVIII

Adi 14 zugno 1678 Lesena

Ha receputo maestro Antonio Ismaeli taglia pietra da Corzola dal Illustrissimo signor Kavalier Stalio operario e casier di questa catedralle lire vinti sei in due scudi per capara di fare cento e trenta piedi di pietra bianca giusta alle sagome tolte da lui otto man de costi per una capella che dovrano esser per tuto prossimo mese di luglio prosimo venturo in ragion di lire una soldi sette per piede giusta alla scritura di 14 giugno 1674 stabilita con illustre signor operario precesore Alvise Vidali Val — L 26: —

Filza. ACH

CCLXIX

(20 luglio 1678) Paron Matteo Gherich da Sabioncello

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

detto (7 luglio 1678) lire cento e trenta contate a magistro Nicolo quondam Luca Pavlovich per consegnarle al Protto Tomaso Azzali a Curzola a conto de lavori per la Chiesa come per sua recevuta d'hoggi — Nº 87 L 130:

Ibid.

detto (12 agosto) lire quaranta contate a paron Matteo Ghericich per nolo d'ottana pietre di corso per la capella nuova come per riceputa d'hoggi nº 26 L 40

Ibid.
Filze. ACH

CCLXIX

20 luglio (1678) protu Tomu Azali L 130: — Istomu 11 agosto (1678) za rad na crkvi plaćen a conto L 130.
17 VIII 1678 majstoru Antunu Ismaelli za 136 noga kamena de corso

Vol. B. Posebni sveščić, ACH

CCLXXI

12 (agosto 1678) lire vinti doi soldi otto contate a magistro Michieli Cenise favro per ferro di sua ragione libre trenta due e per fattura de coned... (?) in otto anpete per il pilastro a s grossi 14 la libra come per riceputa d'hoggi nº 125 — L 22:8

Ibid.

CCLXXII

17 (agosto 1678) a magistro Bortolo Petrassi murer che aiuto à lavorar sul pilastro giornate quattro come per riceputa d'hoggi Nº 131 L 20 detto lire trenta cinque contate a magistro Nicolo Vucassinovich murer per giornate sette fate da lui nel pilastro, et altro come per riceputa d'hoggi nº 132 L 35: —
detto (4 septembre) 1678 lire quindeci contate a magistro Bernardin Matcovich murer per giornate tre fatte da lui come per riceputa Nº 140 L 15: —
6 detto lire contate al protto Tomaso Azzali a conto de lavori dà fare per servizio della chiesa come per riceputa Nº 145, L 650
13 detto (novembre) lire trenta a maestro Bertolo Raguseo murer per giornate sei fatte da lui come per riceputa Nº 166: L 30: —
detto lire trenta contate a magistro Bernardin da Zara murer per giornate sei ut supra come per riceputa Nº 167 L — 30: —
Slijede isplate radnicima.
novembre 1678 donosi se vapno i pijesak, isplaćuju se žene koje rade na gradnji.
20 novembre isplaćuje se 6 nadnica L 30 majstorima Nikoli Vukašinoviću i Bartulu Raguseo murer
detto (20 novembre) lire trenta contate a magistro Bernardin Matcovich da Zara per giornate sei ut supra, come per riceputa Nº 181 — L 30
27 detto (novembre) lire quindeci contate à magistro Nicolò Vucasinovich murer Raguseo per giornate tre fatte dal quondam maestro Bartolo Raguseo come per riceputa Nº 198 L 15: —

Ibid. ACH

CCLXXIII

Adi 9 settembre 1678 Liesena
Ha ricevuto Christofolo da Cattaro dal illustrissimo signor Kavalier Stalio operaio casier di questa cathedrale lire tre soldi dieci per diverse sorti di chiodi sominìstrati da lui e spesi nel costruer i archi della capela nova val — L 3:10

Filze. ACH

septembre 1678 potrošeno za čavle ficai in morali sul colmo della capela nova

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLXXIV

11. VIII 1678 T. Azali prima od Stalija L 130; 6 sept. 1678 prima skupa sa svojim drugom Markom (Cegubin mio compagno) L 650 za radove koje imaju učiniti.

Filze. ACH

CCLXXV

27 novembre 1678
...una nel reparo del paredo della chiesa sudetta et due altre nel dar la carta alla capella di Carmeni ove cascò e mori...

Filze. ACH

30 novembre 1678 Bartul Matković
prima za nadnice nel riparo del paredo della chiesa e sei altre nel dar la carta alla capella di Carmini et il pinello alle altre capelle L 35

Ibid.

30 novembre 1678
majstor Nikola Vukašinović murer prima 30 lira za 6 nadnica fatte da lui nel dar la carta alla capella di Carmini et il penello all'altre capelle

Ibid.

CCLXXVI

Adi 21 giugno 1679
Tre ferri lunghi e grossi che traversavano le tre capelle disfatte

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLXXVII

30. V 1679 paron Matio Gerich da Sabioncello prima za dovoz korčulanskog kamena L 100

Filze. ACH

20 zugno 1679
galeoto... per haver portato pietre grezze per fondamenta del pilastro e terra rossa L 1:18

Ibid.

20 detto (giugno) lire una s 10 contate a Steffano Rogich per haver condoto con la brazera terra rossa sera per il fondamento al pilastro come per riceputa Nº 24 L 1:10

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLXXVIII

Adi 24 luglio 1679
Ritrovandosi noi Gio: Ivaneo et Gerolimo Vidali del signor Giovanni Battista operarij della chiesa cathedral di cottesta città per la scarsezza di denaro che in cassa al presente si trova privi del modo di poter continuare la restauratione della chiesa stessa della quale si tiene neccessità grandissima come è noto à tutta questa città si perche la sua imperfezione nella quale al presente s'attrova non solo nell d'incomodo ma su'anco di pericolo e non lieve alla celebrazione di sari ufitij.
sacri ufitij.

Filza. ACH

CCLXXIX

2 decembre 1679 Toma Azali prima 400 L

Filze. ACH

CCLXXX

8 aprile 1680 prima paron Matteo Geričić za prevoz kamena iz Korčule L 100
15 aprile 1680 prima isti L 90

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLXXXI

26. V 1680
Miho Kovač prima L 34 per arpesi di ferro quali servirono per li pilastri.

Filze. ACH

CCLXXXII

1680 (26. V) Cassa contrascritta tenuta et amministrata da me Gio: Jvaneo operario cassier deve dar adi 2 giugno lire vint i cinque contate a magistro Battista Scarpa Ercoli murer per giornate cinque fatte sopra la fabricha di questa cathedrale come per ricevuta Nº 30 L. 25
9 detto (giugno 1680) lire trenta contate a magistro Battista Scarpa Ercoli murer per giornate sei come per riceputa Nº 35 L 30

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLXXXIII

21 zugno 1680 isplaćuje se T. Azzaliju i Marku Cegiubin L 1184 za rad i pietre bianche fatte per le capelle, a 6 agosto 1680 L 340

Vol. B. Posebni sveščić; Filze. ACH

CCLXXXIV

3 detto (giugno 1680) lire doi s 10 contate a Christofolo da Cattaro chiodi cento per cesena (?) destesa per fa agiustar le forme delli archi come par receputa nº 34 L 2:10

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLXXXV

(21 giugno 1680) Domino Tomaso Azzali et magistro Marco Cegiubin devono dare adi 21 giugno L. C. per tre ferri lunghi che traversavano le capelle disfatte di peso libre ottocento e settanta dovendo per il medesimo ferro li sudetti far tante piere di corso qual dovra esser valutato un soldo meno di quel ch'vale a Venetia, come per riceputa nº 45

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLXXXVI

21 zugno 1680. Protomajstoru Tomi Azzali isplaćeno za rad i kamen L 1184; 6 agosto 1680 istima L 340

Filze. ACH

CCLXXXVII

20 settembre 1680 u Visu plaćeno L 60 majstoru Nikoli Vucascinovich uz obećanje da će doći raditi na katedrali.

Filze. ACH

29 novembre 1680 majstoru Luki da Trieste murer plaćene 4 nadnice L 20

Vol. B. Posebni sveščić. ACH

CCLXXXVIII

1680 Cassa contrascritta, et aministrata da me Gio: Jvaneo operario cassier deve dare adi 29 decembre lire quattro contate al signor Giacomo Angelini per affitto della sua casa nella quale habitarono li maestri di Curzola cioè per mesi uno et giorni 8 come per riceputa Nº 61, L 4:—

Vol. B. Posebni svezak.

CCLXXXIX

18. I 1681

Filze. ACH

CCLXXXX

22. II 1681

...per far capitar da Venetia cinque miera di tavele e cento morali

Filze. ACH

CCLXXXXI

1681

... a maestri e manovali per cuoprir con tavelle le due capelle del Santissimo e de Carmine... come in riceputa 5 settembre... val L 163:4

Vol. C. ACH

CCLXXXXII

a magistro Antonio Radici per compire coppi, tole e putadura come pure per due giornate da lui fatte come in riceputa 19 ottobre 1681 val L 207:8

Vol. C. ACH

CCLXXXXIII

...a maestro Antonio Ismaelli da Curzola per caparra di pierre di corso e cornizamento per la cattedrale come nel presente a carta nº 34 riceputa primo decembre 1681 L 156: —

Ibid.

CCLXXXXIV

marzo 1682

isplaćeno Antunu Ismaelli 1033 lira za izrađeni kamen, et sei balconi lavorati a L settanta uno aposta poste in opera

Vol. C. ACH

CCLXXXXV

1682 maggio

Antunu Ismaelli per pietre di corso piedi 340, cornisamento piedi cento vint i tre, e sei balconi lavorati. Item per capara di altri quattro balconi cornizamento L 650: —

CCLXXXXVI

26 novembre 1682

Detta deve dar a di detto lire novanta sette e mezzo contate al Protto Ismaelli in sodisfazione di 200: piedi di corso: 98 d'architrave e 43 di cornise condotte alla chiesa sin l'ultimo aprile passato, et parte nella medessima fabrica in hora impiegate come in ricevuta di detto e suo conto a 10; del presente e scritta filza nº 85, e la presente nº 130 — L 97:10

Detta deve dar adi detto L cinquanta due contate al sudetto protto per capara delli ovati o balconi, che doverà venir à lavorar à beneplacito della detta operaria, come in sua riceputa di detto nº 131. — L 52: —

1 settembre, istomu protomajstoru Ismaelli L 532:10 per pietre condotte et lavorate alla cathedrale cioè corso piedi nº 200 a L 18: più architravo piedi nº 98 a L 2:10 il piede et cornise piedi nº 43 a L 2:10 val la summa L 532:10

Vol. C. ACH

CCLXXXXVII

11 aprile (1682)

a Battista Scarpa muraro per 6 giornate di tagliapietra per lo ordine sotto la corniza L 30

Ibid.

CCLXXXXVIII

Adi 3 marzo 1682

Fatto in offizio dove personalmente constituto magistro Antonio Ismaelli tagliapetra da Curzola il quale ondᵉ. all obbligazione fatta di provedere per la chiesa di questa cathedrale per il corso et cornisamento a prezzi stabiliti promette di fare dieci balconi giusta modello chè resta nelle mani del signor Giacomo Angelini operario di longhezza piedi cinque e mezza in tuto e largezza proporzionata à prezzo, di lire settanta l'uno

Filza. ACH

Adi 17 maggio 1682

Fatto nel offizio dove personalmente constituto il signor Giacomo Angelini operario et maistro Antonio Ismaelli tagliapietra da Curzola et dissero che per conti hoggi fatti delle pietre per corso, Cornisamento et balconi condotti da Curzola alcuni posti in opera et alcuni da ponersi in certa puoca parte non lavorati et è trovato essere in tutto di corso piedi trecento quaranta a soldi dicidotto in parte L 3061. Item del cornisamento piedi cento vinti tre a L 2:10 importa L 307:10. Item sei balconi lavorati a L 70: l'uno importan L 420 che tutto assende alla summa di L mille trenta tre soldi dieci, oltre quattro balconi grezzi non posti in conto, benche condotti alla chiesa quali dovra venir a lavorare

Filze. ACH

CCLXXXXIX

1682 25. I. Isplata protomajstoru Tomi Azzali i majstoru Marku Cegliubiu za kamen di corso.

Vol. C. ACH

1682 15. IV Isplata Ivanu Matijaševiću za dovoz vapna

Ibid.

1682 17. IV Isplata Marinu Viličiću za prevoz kamena sa Korčule

Ibid.

1682. 8. IX Isplata paronu Gabrielu Foretiću za prevoz »bijelog« kamena sa Korčule

Ibid.

1682 13. X. Isplata paronu Antu Juričić za prevoz pijeska sa Visa.

Ibid.

CCC

11. aprile 1682
...dal muro esistente in questa citta in confin di capo Zanetto Candido

Filze. ACH

11. maggio 1682
...da muro già obligato alla fabrica

Vol. C. ACH

CCCI

18. IV 1682
Isplata Ivanu Krstitelju Scarpa i njegovu pomoćniku L 30 za šest nadnica, a L 15 za tri nadnice

Filza. ACH

CCCII

20 maggio 1682
Fatto in offizio dove personalmente constituito paron Giurizza Bogdanich da Segna il quale si obliga condurre in questa città per tutto il mese d'agosto venturo vinti travi bordonali di longhezza brazza quatordici e di grossezza et altezza come sono gli altri posti in opera per la nave della chiesa di questa cathedrale per prezzo di scudi trenta

Filze. ACH

7 settembre 1682
constituto inanti me Gabriel Vitnico coadutore e testi infrascritti paron Zorzi Boghdanich da Segna il quale volontanamente confessò haver ricevuto dal signor Gerolamo Ivaneo operario per li vinti travi condotti li giusta l'obligazione et convenzione controscritta cecchini decidotto fanno scudi trenta sei...

Ibid.

CCCIII

1682 Cassa dell opera contrascritta deve dar a 18 ottobre tenuta e maneggiata da me controscritto L doicento e quaranta nove contate a paron Francesco Francescovich pr miera tre di coppi veneziani a L'65 il miaro et due miera di tavelle a L 26 il miaro dal medessimo comprate a Venezia condotte a Cittavecchia, et fatte le medessime imbarcar sopra la borca del Boglich per servitio della cathedrale come in ricepute del di detto val nº 112 L 249

Vol. C. ACH

18 ottobre 1682
...dua miera di tavelle condote da paron Francesco Vranican iz Venecije

Filze. ACH

CCCIV

28. III 1683
Majstor Antun Radizi prima L 21 za tri nadnice
4. IV 1683
isti prima L 30 za pet nadnica
18. IV. 1683
isti prima za 5 nadnica L 35
30. I 1683
Magistro Antonio Radicchio marangone prima L 5 za popraviti li telari di capella maggiore e sacrestia

Filze. ACH

CCCV

18 marzo 1683
Plaćeno L 3:10 šestorici galiota per haver aiutato tirar suso il cornisamento e pietre da corso et altro.

Filze. ACH

CCCVI

24. V. 1683
Confessa magistro Antonio Ismaelli da Curzola d'haver riceputo dal signor Diodato Leporini operario cassier lire cento e settanta e cio per supplimento et pagamento delli quattro balconi per servitio della chiesa di questa cathedrale giusta l'obligazione in scrittura di 17 maggio 1682 val L 176...

Io Nicolò Ismaelli afermo a nome del sudetto mio padre per non saper lui scrivere

Filze. ACH

CCCVII

detto (luglio) lire doicento e quatro contate a magistro Antonio Ismaelli da Curzola per sotisfazione e suplimento di quatro balconi fatti et impiegati nella fabrica della catedrale, et giornate cinque fatte nel far alcune pietre da corso che mancavano et pietre grande da ligar muro di detta catedrale, ricevuta di detto... nº 39 L 204

Vol. C. ACH

CCCVIII

18 settembre 1683
Paron Tomaso Celovich da Segna L 64 per sessanta quatro travi

Filze. ACH

CCCIX

1684, 2 genaro lire otto contate a Zuane Filipcevich per tante pianche che servirrono per li grondali nella fabrica della catedrale ricevuta di detto — Nº 2 — L 8

Filze. ACH

CCCX

26. V 1684
Magistro Antonio Radissi muraro prima sa pomoćnikom L 24 što je radio fabrica del frontespisio, a magistro Zuane Miliscevich L 12 per 3 giornate al frontespicio

Filze. ACH

CCCXI

L. D. 1684
Cassa contrascritta tenuta et amministrata da me Diodato Leporini operario e cassiere deve dare adi primo novembre lire vinti quatro contate a magistro Antonio Radizzi e giornate quatro da lui fatte col suo giovane nel serare busi quindeci che erano lasciati nella fasada dentro la chiesa, et impionbar fiube et metter sopra li pilastri dodeci apostoli di detta Cathedrale. Receputa di detto Nº 73 L. — 24: —

Detto lire vinti contate a maestro Zuane Cegliubin da Curzola per giornate cinque da lui fate nel far alquante pietre da corso per serare busi 15 lasciati nella fasada dentro la chiesa, et agiustamento delli apostoli come nella receputa di detto — — Nº 74 L 20: —

Vol. C. ACH

CCCXII

Adi primo 9 bre 1684
Confessa maestro Michel Cerise fauro d'haver riceputo dal signor Diodato Leporini operario casier di questa catedrale lire otto per feramenta libre dieci fatta per assicurare dodeci apostoli posti sopra li pilastri nella catedrale...

Filze. ACH

Deto lire cento e vinti contati al padre F. Nicolo Tinazi Agostiniano per haver rinovato et dato li collori à dodeci apostoli della cathedrale Riceputa di detto Nº 75 L 120: —

Vol. C. ACH

CCCXIII

15 octobre (MDXXIX) a magistro Nicolo Brasio depentor per dar colori ai tre apostoli lire otto soldi diex L 8 s 10

Vol. A. ACH

25 aprilis 1650

Vidit crucem magnam super trabe ante capellam magnam maiorem collocatam et super ipsam et trabe sculpturas ligneas Beatae Mariae Virginis ac doudecim apostolorum...

Spis pohoda generalnog vikara Ivana Ivaniševića, BAH

CCCXIV

(8 novembr 1684) maestro Zuane Cegliubin da Corzola per giornate sie da lui fatte alla capella della Santissima Crocetta Ricevuta di detto — N° 85, L 24: — 25 novembre 1684 majstoru Antonu Radizzi mureru za 5 nadnica u istoj kapeli. Detto (25 novembre 1684) lire sedeci contate al signor Gio: Antonio Zen per tavelle doi cento che mancavano per tavelar la capella della Santissima Crocetta Receputa di detto — N° 97 L 16: —

Vol. C. ACH

CCCXV

15. II 1685

...per serar li ovadi di della chiesa...

Filze. ACH

CCCXVI

Adi 22 decembre 1685 Liesena

Confessano maestri Antonio Radichio Andrea Zuchelli con compagni di haver hauto e ricevuto dal signor Giovanni Ivaneo operario cassier L vinti quatro per haver portato fuori della chiesa le collone capitelli et altre pietre val. L 24:

Filze; Vol C. ACH

CCCXVII

27 novembre 1685

Vol. C. ACH

CCCXVIII

4. I 1686 ...le scalinate e palestrate de Porta ...le pianchelle...

Filze. ACH

CCCXIX

15 febraio 1686

Bosco Basci L 10 per 5 giornate fatte nell'agiustar metter le vedriate alli ovadi di detta chiesa —

Filze. ACH

15 detto (febraio) lire vinti cinque contate a magistro Andrea Zuchelli giornate cinque dal medessimo fatte nel metter le sudette vederiate alli ovati come per riceuta

Vol. C. ACH

CCCXX

1686 majstoru Jakovu Boglić za olovo per impiombar le sudette vetrade L 6:8

Ibid.

1686

Cassa contrascritta et amministrata da me Gio: Jvaneo operario cassier deve dare adi 3 febraio lire trecento novanta cinque s 4 gia trasmesse al signor Conte Giacomo Spanich a Vinetia per vedriate cinque in ragione di L 60 l'una di buona, casson et fachini L 10

Ibid.

CCCXXI

25. V. 1686. Protto Antonio Ismaelli taglia pietra lire 549 per diverse pietre... scalini per il batisterio et per la porta grande... per una porta sotto il campanel... pianchette di salizzo 150 e 840 basice...

Filze. ACH

10 luglio 1686

Šime Samohod i Šime Domančić unose sa mola u crkvu korčulanski kamen cioè pianchette da salizzo, bascizze, collonette e cornise — L 10:

Ibid.

13 luglio 1686

Protto Antonio Ismaeli plaćen za pianchete da salizzo n° 120... treangoli n° 70... et basicce 100...

Ibid.

CCCXXII

12 novembre 1686

Magistro Antonio Radico L 42... nel salizar la detta chiesa...

14 novembre 1686

magistro Zuane Cegubin... nel salizar la chesa et altro... L 40

Ibid.

CCCXXIII

21 luglio 1686 magistro Nicolo Vucasinovich murer plaćen za šest nadnica L 30, a jednako tako i Antonio Radicho

24 luglio 1686

Magistro Nicolo Vucasinovich isplaćen za rad na crkvi L 15

29 luglio 1686

Donco Givovich da Primoschien manual isplaćen za 12 gornate L 6:12

Ibid.

(28 novembre) 1686 detto lire sei a maestro Gerolimo Cascina... per dover dar la carta al muro che circonda il campanil dentro la chiesa L 26

Vol. C. ACH

CCCXXIV

3 novembre 1686 lire trenta quattro contade a magistro Zuane Cegiubin tagliapetra per aver fatto le grade alle quattro sepolture, et agiustato le pianche di quelle come per riceuta — N° 49 L 34

Vol. C. ACH

CCCXXV

Die lune 4 may 1615

...Dominus Petrus Cedulinus... episcopus pharensis... satis faciendo indictionem visitationis civitatis pro hac die in choande deductus... accessit ad fores ecclesiae cathedralis dictas minores quas invenit apertas et sine clausura ita ut aditus etiam brutis animalibus pateat in ecclesiam neque eam partem tectam pro utordinatum fuit in praecedenti visitatione. Deinde accessit ad portam maiorem quam similiter sine clausura et vestibulum apertum reperit...

Spis pohoda biskupa Petra Cedulina, str. 19. BAH

CCCXXVI

...ingressus in sacristia in angulo ad sinistram lavatorium celebrantium manibus aptantem

Ibid.

CCCXXVII

23 octobre 1687

...l'acquedotti sopra la sagrestia

Vol. C. ACH

CCCXXVIII

24 novembre 1687

Lire sette contato a magistro Piero Cemolin per pagamento di una giornata e mezzo, lavorata nella chiesa del Domo, per far li muretti nelle doi lunette overo finestre come per sua riceputa in filza n° 18 L — 7

Ibid.

CCCXXIX

22 detto (novembre 1688) Lire quatrocento ottanta una, soldi dieci contate al Francesco Denovanta verer detto Fenestra per cinque ovati nella nave di mezzo di vetro con telleri ramade et altro come per accomodar et legar gl'altri cinque, il tutto d'accordo e con obligo come nella sua cautione in filza — N° 6 L 481:10

Ibid.

CCCXXX

detto (22 novembre 1688) detto L cento dicisette contade al sudetto Fenestra per la vetrata fatta nella sacristia d'accordo lire sesanta cinque et cecchini due a conto dell due mezze lune di già fatte nelle capelle dell'altari novi et à conto delle due che doverà far simili nell'altre due capelle come nella sua cautione n° 8 L 117

Ibid.

CCCXXXI

detto (9 novembre 1689) lire cinquanta cinque s 10 a maestro Battista Scarpa per coppi quatrocento e quaranta consacrati nel ricoprir la capella di San Antonio in questa catedrale come per caution in filza —— n° 11 L 55:10

Ibid. Filze. ACH

CCCXXXII

20 novembre (1690
... pianche per il salizo nel pavimento L 180

Vol. C. ACH

CCCXXXIII

10 luglio 1692
mistro Zuanne Traurin l' 44:10 per la fabricha della sepoltura dell illustrissimo et reverendissimo monsignor vescovo.

Filze. ACH

CCCXXXIV

1 lugio 1692
Paulo Trimignon lire 782 per salizo stabilito il pretio in Venetia da monsignor illustrissimo Priuli vescovo di Liesena per servitio della capela di S. Gierolemo et per la sepoltura di Vescovi L 782

Filze. ACH

CCCXXXV

7 (aprile) 1694, detto L cinquanta due contade a magistro Battista Scarpa muraro per haver accomodato il pavimento della chiesa, 8 giornate, sabion, calcina in cantion — n° 10 52:10

Vol. C. ACH

CCCXXXVI

7. VIII 1694
... haver portato diverse pietre fori di chiesa — — — L 4.

Filze. ACH

CCCXXXVII

16 VIII 1693 Francesco Noventa finester
— — — — quale fenestre di vetro che deve fare per la detta cathedrale cioè otto nella capella maggiore et le doi picole che sono dalli lati della detta capella come pure le do grande che sono nela fasada della chiesa qual tutte over dete fenestre s'obliga far per il mese decembre venturo et doveranno esser tutte con le zuaze di rame e ben ligati li telleri con verghe di ferro...

Filze. ACH

CCCXXXVIII

Primo agosto (1695) L cento trenta sei soldi 10 contadi a magistro Francesco Noventa fenestraro a conto delle vetriate della capella maggiore n° 16 L 136:10

Vol. C. ACH

CCCXXXIX

12 (decembre) 1695, detto L trenta nove per veri e piombi fatti venir da Venezia et consegnato al Francesco Noventa fenestraro à una delle fature, che deve far nella catedrale, come in sua cautione N° 2 L. 39.

Ibid.

CCCXL

1696 Cassa contrascritta tenuta et maneggiata da me controscritto deve dare à 9 Febraro L vinti contate a Francesco Noventa fenestraro per fatura et piombo per arpesar le vetriate nella capella maggiore come in sua caution — N° 8 L 20: —

Ibid.

CCCXLI

8 detto (aprile 1696) contade a magistro Pietro Petrich muraro per accomodar il tetto della capella maggiore come in suca caution N° 12, L 8

Ibid.

CCCXLII

Adi 1 luglio 1744 Lesina
Spesa occorsa per il ristauro delle vetriate della cathedrale

Lastre di vetri n° 22 a soldi 13	L 14,6
Veri tondi n° 29, a solti 8 — —	L 11:12
Piombo, e stagno — — —	L 1:10
Per fattura	L 10:16
	L 38:4

Filze. ACH

CCCXLIII

22 octobre 1698 plaćeno L 11:5 majstoru Andrea Lappcin raguseo za rad na svodu zvonika i terazada

Vol. C. ACH

CCCXLIV

1701 agosto
... corniza de d'intorno la capella maggiore učinjena od drva

Vol. D. ACH

CCCXLV

24. VIII 1701
L 12:10 per le giornate a Cristoforo Strozzo Todesco galiotto sopra la galera di Sua eccelenza in Golfo marangon per far il cornizon nella capela maggiore

Ibid.

CCCXLVI

18. II 1702
... per incastrar le croci di marmo nelli pilastri della chiesa majstoru Franu Mladineo za 6 nadnica L 30

Ibid.

CCCXLVII

22 II 1702
... per haver portato in campo santo di dentro della chiesa le pietre dell'altar vecchio della madona che occupava il comodo nela chiesa L 3

Vol. D. ACH

CCCXLVIII

4 maggio (1702) Lire una soldi 12 contate a Filippo dalla Rosa galiotto con altri due compagni per haver portato fori dall ingresso alla chiesa et da sotto il volto del campanile nove capitelli grandi di pietra che occupavano l'ingresso stesso riposti parte in campo santo et parte appresso la chiesa, cautione N° 42 — L 1:12

Ibid.

CCCXLIX

adi 13 decembre 1722
Confessa magistro Marin Chiudina haver havuto dal signor Giovanni Antonio Stalio operario della cattedrale per la fattura dell'inscrizione in lapide della consecrazione della chiesa sopra la porta della sacrestia lire trenta quattro, e per il manuale lire due, sono in tutto lire trenta sei dico L 36.

Filze. ACH

CCCL

Adi 22 genaro 1713 Lesina
Con la presente scrittura resta stabilito il sequente accordo trà il sr Antonio Giaxa operario cassiere di questa cathedrale da unà e maestro Bernardo Finetti da l'altrà. Videlicet, che il detto signor Finetti sia in obligo di far un suffità nel vaso della nave grande della catedral di Stanto Steffano, schietto di tole, col suo sfazzon à torno tutti quattri i lati della chiesa detta, coll' intaggio, e rosette, marche, e modioni, e fiori et altro tutto campagno à quello di Santo Prospero, et il signor Antonio sudetto, come operario cassier della detta chiesa dovrà parecchiarli tutti i materiali ch'occorrerà; tanto per il soffita, quanto per il sfazzon, cioè tole, morali, lipa, feramenta, colla, et ogni altra cosa bisognasse; obligandosi d'avantaggio farli l'armadura di sotto perche possi lavorare, e sominístrarli i manuali al suo bisogno; e per mercede del detto signor Finetti per tutta la detta opera, s obliga esso signor operario dargli reali settanta quattro, cioè L 740 moneta di Dalmazia, havendoli presentamente esborsato L 30 per caparra con obligo di andarli sominístrando del denaro, che richiederà per il suo bisogno doppo che havrà dato principio à metter suso; et cosi promisero una parte, all'altra. Presente anco il signor Gabriel Ivaneo collega operario della detta chiesa, dovendo la predetta esser sottoscritta da ambi essi operarij e dal sudetto signor Finetti et da tesorieri infrascritti col placet, e decreto dell'Illustrissimo Regimento, di più il signor Antonio sudetto sominístratore al signor Finetti il puro aloggio tanto per comodo dell'habitazione, quanto per il lavoro senza spese di boca

Antonio Giaxa operario cassier m'obligo et afermo quanto di sopra Gabriel Ivaneo operario colega afermo per conto di sopra
Bernardo Finetti mi obligo e prometto quanto di sopra
Io Soaffe Luscio fui presente quanto di sopra
Io Archidiacono Vuragnizan fui presente
Slijedi odobrenje gradskog kneza Zorzi Bemba od 21. I 1713.

CCCLI

11 agosto 1713

Filze. ACH

CCCLII

Adi 16 Agosto 1714 Liesena
Ho riceuto io Bernardo Finetti dall signor Antonio Giassa operario per resto e saldo delle lire sette cento è quaranta che in tutto devo aver per la fatura del sofità lire cinque cento e setanta otto e cosi sono sadisfatto della medema fatura 1680.

Io Bernardo Finetti di mano propria

Filze 1680 ACH

CCCLIII

1 aprile 1715
lire dieci soldi dieci per haver fatto da dieci galiotti disfar l'armadura della sofita della nave della chesa, calar li travi et le tole e per restituir essi travi L 10 = 10

Filze. ACH

CCCLIV

5 aprile 1715
... chiodi da peso e questo servirno per le feriade delli ovadi del vaso grande della chiesa

Ibid.

12 novembre 1724
Mistro Allesandro muraro per mettere inferiada di ferro sopra il balcone della sacrestia...

Ibid.

CCCLV

Spesa fatta dal signor Jo. Ferandin Lupi per disfar parte della faciada da muro ugnulo della facciada della chiesa quale minicava rovina

Filze. ACH

CCCLVI

11 giugno — 5 settembre 1726
za crkveno pročelje kamen i vapno potrošeno je L 22717

Vol. E. ACH

CCCLVII

19. VIII 1730
izdaci za pradelle i pianche iz Korčule per due sepolture sotto il campanile

Ibid.

CCCLVIII

2. V 1739 Curzola
.... s obliga il protto Zorzi Foretich quondam Salvador di fare e rendere a perfettione piedi cento e cinquanta di pietra di corso d'altezza d'un piede ogni pietra lavorata a martelina in ragione di L una soldi due il piede qui à loco, più cantonali nº trenta lavorati a ponta di martello ma che siano lunghi per due brazza ogni cantonal.....

Filze. ACH

adi 2 maggio 1739
deve dare per tanti contati al protto Zorzi Foretich quondam Salvador da Corzola lire cento e sessanta cinque in gazzeta a quattro bezzi per pietre di corso a martelina nº piedi cento e cinquanta a lire una saldo due il piede qual pietre devono servire per la faciatta della chiesa come per scritura in filza al nº 4 — — L 165:—

Vol. E. ACH

CCCLIX

27. VIII 1739
patronu Ivanu Dančeviću L 15:12 za dovoz kamena di corso a martellina per la facciata della chiesa...

Vol. E. ACH

adi 5 aprile 1740 deve dare trenta otto spese per il nolo pagato a patron Antonio Splivalovich per la condotta da Curzola di piedi novanta due e mezzo di pietre in numero quaranta nove, et alli facchini per sbarco e portatura d'esse, come in cauzione in filza al nº 8 in tutto L 38

Ibid.

CCCLX

(Agosto 1745) Contati al signor canonico D. Bartolo Radossio tesoriere per tanti da lui spesi per far traddur la pietre per la fazzada quanto la sua notion, la caution nº 6 — L 31

Vol. F. ACH

CCCLXI

23 detto (maggio 1752) scossi da monsignor illustrissimo vescovo Bonaiuti a conto di sua promissione fatta per elemosina in sera sudetta 15 decembre 1746 per la fabrica della facciata della chiesa cechini d'oro quaranta val L 1920: —

Ibid.

CCCLXII

16 luglio 1751 spesi per dissegno dell'armatura fato fare dal proto de calafati della gallera di eccelentissimo capitano in Golfo Quirini mezzo ducato d'argento come in cautione posta in filza al nº 15 val L 8:15

Vol. F. ACH

CCCLXIII

detto (16 luglio 1751) spesi due filippi dati di bona mano a galleotti della gallera Sua eccelenza sopracomito Sagredo per l'imbarco d'alquanti lavori di pietra fatto alla petrara di Curzola loro disbarco quivi e trasporto presso la chiesa come in filza al nº 16 — L 48:

Ibid.

CCCLXIV

Adi 14 april 1752 Lesina

Ho ricevuto io sottoscritto da illustrissimo Felice Bonini opperario di questa chiesa catedrale lire quaranta otto e questo per il mio viagio e tempo perso nel venir da Curzola apposta per veder il bisognio delle pietre per la faciata della chiesa medessima

Io Vincenzo quondam magistro Petro Portolan manu propria

Filze. ACH

CCCLXV

Adi 14 Aprile 1752: Lesina

Per presente scritto il signor Felice Bonini operario cassiere di questa chiesa cathedrale e protto Vincenzo Portolan quondam Gerolimo tagliapietra da Corzola sono venuti al sequente accordo.

Esso protto Vincenzo si obliga di preparare tutte le pietre di lavoro, occorrenti per terminare la facciata di questa chiesa cathedrale e che mancano, oltre le già preparate, da esso viste, nelle giuste misure, come dimostra il disegno della detta facciata, consegnabili dal sudetto signor operario finche servir abbia di lui lume e diretione; onde fare i lavori corrispondenti al disegno medessimo ad emendazione di perito, e diligente professore. Essendovi quivi molte pietre grezze, da esso protto già osservate, per far cornise, remenatti, pilastri, e corso si obliga egli di venir quivi con altri mistri abbili, e capaci, per lavorare le pietre medesime, obbligandosi il signor operario di pagarli le fature che quivi farà ai seguenti prezzi di accordo stabiliti. Videlicet

La cornise a L 13:10: il piè
Remenati a L 14: — : il piè
Pilastri a L 11: — : il piè
Corso a — L.—1: — : il piè

Fatti li sudetti lavori s'obliga detto protto Vincenzo di formar il resto de lavori, che occorre per l'ultimazione di detta facciata giusta il disegno come sopra di pietra dello scoglio di Vernich, appresso Corzola della migliore e più bella, ch'ivi potrà ritrovare inpegnandosi il prefato signor operario questi lavori condotti alla marina d'esso scoglio, e posti in barca, a sequenti prezzi pagarglieli; cioè

Remenatti, ed arco a — L 15: piè ugnulo
Capitelli a — L 15: il piè
Stella a — L 13: il piè ugnulo
Corso a — L 1:2 il piè

Tutti li lavori tanto quivi, quanto allo scoglio di Vernich da farsi, s'obbliga detto protto Vincenzo Portolan di prepararli per detto il mese d'ottobre prossimo venturo e prima se potra Si obliga il signor operario di trovarli casa per abbitazione d'esso protto e maestri, che condurà seco per il tempo che quivi lavoraremo, senza alcuna loro contribuzione, affitto, impregnandosi pure di fargli fare una tenda, ò tezza di tavole onde possino lavorare al coperto

Confessa detto protto d'aver ricevuto per cappara, ed a conto de lavori premessi dal detto signor operario L cinquecento, coll impegno esso signor operario di prontamente soccorerlo di soldo di volta in volta che li occorresse, e che andarra preparando i lavori predetti. — Cosi le parti convennero, e stabilirono promettendo unendevolmente di mantenire ed osservare il presente accordo in qual obbligazione dichiarandosi, che li dichiaritti prezzi de lavori s intendano di patto, senza altro obbligo del signor operario di spese cibarie, ò altro —

La presente scrissi io Vincenzo Ghericeo cosi pregato dalle parti, che sarà da loro di proprio pugno firmata, e ne sarà fatta altra simile per esser conservata una per parte —

Felice Bonini operario cassiere di questa chiesa catedrale affermo come di sopra

Io Vincenzo quondam Protto Gerolamo Portolan affermo quanto di sopra

(Slijede Portolanove izjave 3 i 28 V, 24 VII i 9. XII 1752 g. da je primio od Boninija novac)

Vol. F. ACH

CCCLXVI

(1752 april) 14 detto per dati al proto Vincenzo Bortolan quondam Girolamo da Curzola per capara dell'accordo fatto con lui per i lavori di pietra occorrenti per terminar la facciata della chiesa lire cinquecento, come in scrittura, d'accordo odierno dico L 500 detto (1752 aprile 14) per dati al protto sudetto lire quaranta otto, per il viaggio da lui espressamente fatto nel venir da Corzolla per veder il bisogno di pietre per detta facciata, come per cauzione odierna posta in filza al numero sette dico L 48 — 3 maggio per dati al protto Portolan tagliapietra per lavoro in ordine alla scrittura d'accordo 14 aprile prossimo passato lire cinquecento, come la sua cautione ordierna di suo proprio pugno fatta sotto la scrittura medesima dico L 500: —

28 maggio 1752 per dato al protto Vincenzo Bortolan per conto di lavori in ordine alla scrittura d'accordo con lui stabilita 14 aprile prossimo passato lire cinquecento

24 luglio 1752 contati a protto Vincenzo Portolan tagliapetra à conto de lavori lire mille, come in sua cauzione odierna fatta sotto la scrittura d'accordo seco lui stabilita 14 aprile prossimo passato dico L 1000

9 decembre 1752 per datti al protto tagliapetra Vincenzo Portolano per resto e saldo di tutti i lavori di pietra fatti in ordine alla scrittura 14 aprile passato lire seicento ottanta nove come in sua cauzione odierna — L 689: —

Vol. F. ACH

CCCLXVII

(4 giugno 1752) detto per spesi in nove stiore comprate dal signor Iseppo Boglich in rasion di lire due soldi dieci l'una servirono per la tezza stata fatta per i mistri tagliapietra lire venti due e mezza, come in cautione al nº 14 val L 22:10

Ibid.

4 giugno 1752

...per il riparo della pioggia alli protto et altri maestri tagliapetre che lavorarono le pietre per la facciata di questa cathedrale

Filze. ACH

CCCLXVIII

Adi 28 maggio 1752 Lesina

Ricevo io Vincenzo Portolan da illustrissimo signor Fellice Bonin per taselli fatti sopra le cornise che furono specati ricevo L 12:26

Filza. ACH

CCCLXIX

(25 luglio 1752) detto per arpesi di rame... piombo... arpesi o sian verghe... L 708:5

11. I 1753

per... arpesio pironi

Filze. ACH

CCCLXX

17 detto (agosto 1752) spese per nolo della barca che tradusse il protto da Lissa con cui fu stabilito l'accordo della fabrica della facciata lire quindeci, come in filza al nº 20 L 15: —

Vol. V. ACH

CCCLXXI

21 detto (septembre 1752) per datio a magistro Paolo Socol per pietre grezze occorenti per la fabrica lire quaranta come in cauzione posta in filza al nº 26 L 26: —

Ibid.

CCCLXXII

14 ottobre 1752
... miar di coppi veneziani
... L 76:12

Ibid.

CCCLXXIII

Primo novembre 1782 dati alli mistri tagliapetre Michiel Clissanich e Francesco Fabris a conto delle pietre, che devono venir far quivi alla petrara di S. Francesco occorenti per la mura della facciata lire cinquanta una, come in cauzione in filza al nº 30 dico L 51
16 detto (decembre 1752) per dati di piu alli mentovati mistri Clissanich e Fabris per pietre come sopra lire quaranta — L 40: —

Ibid.

CCCLXXIV

tezza per i mistri tagliapetre per riservar l scaglie, per disterar le pietre che erano drio il duomo... per transporto di quelle, che erano in orto del vescovado.....

Ibid.

CCCLXXV

16 Agosto 1752 Lesina
Nel seguente modo ze sta convenuto, e stabilito tra il signor Felice Bonini operario di questa chiesa catedrale ed il protto
Mattio de Rossi detto Belter da Spalato per l'ultimazione della facciata di questa chiesa catedrale.

Esso protto Mattio muraro si impegna di venir a questa parte con un giovine, cui seco tiene all'arte per impiegarsi ambi nel lavoro di detta facciata, ed in aggiunta esso protto Mattio, oltra l'opera, che prestarà, per contribuire da sua assistenza, e direzione, onde la fabrica vada ben fatta, e coll ordine giusto del suo dissegno

Dovrà esso protto, e capo mistro de Rossi condur seco anco tre maestranze, cioè due murari, ed un tagliapetra abili ed idonei per fabrica medessima:

Dovrà portarsi à questa città, per cominciare la fabrica stessa con tutte dette maestranze per gl'ultimi di ottobre prossimo venturo o alla più lunga per li primi di novembre susseguente

Egli si impegna di formare colle maestranze stesse anco l'armadura occorente per la fabrica e per alzar in sù le pietre, che devono porsi in opera.

Il signor operario sudetto s'impegna, e si obliga di contribuirsi tutti i materiali occorenti si per la fabrica, che per l'armadura e li pagare esso capo mistro, e maistranze nel sequente modo.

Al prefato protto, col giovine, che tiene all'arte in tutti, e per tutti due lire diecisette al giorno, che si lavorarà, e per l'altre tre maistranze lire otto al giorno, che si lavorarà per cadauna e cio cosi per quelli giorni, che si conponnerano per l'erezione dell'armadura, come nel lavoro della fabrica senza altra contribuzione di spesse, ò altro.

A'pensiero dell'operario, e à suo peso dovrà cedere di trovarsi abitazione per il tempo, che quivi impiegaranno nel lavoro.

Se occorerà ad esso protto qualche summa di dinaro in anticipazione per contribuire alle maestranze, dovrà l'operario somministrarglila, e cio à conto di loro giornate.

La presente dovrà esser sottoscritta da ambe la parti per la sua intiera osservanza

Felice Bonini operario della chiesa catedrale affermo

Si aggiunge che in caso verà interotta qualche giornata per la contrarietà del tempo, cosichè non potesse esser fatta intieramente de paga del protto, e maestranze s'intenderà solamente per quella parte di giorno, che lavorerano pro rata in riflesso alle loro paghe di giorno intiero, sociche, se si lavorara la metta del giorno se li dovra le metta della paga, se un quarto, un quarto di paga, e cosi a proporzione per il tempo che in quel'giorno lavorarano.

Io Felice Bonini supradetto affermo nuovamente
Io proto Matio de Rossi aferma quanto di sopra
(slijede priznanice de Rossija da je primio 24. XII 1752, 19. II i 16. VI 1753 godine platu za rad na stolnoj crkvi.)

Ibid.

CCCLXXVI

24 decembre 1752. Contati al protto Mattio Derossi detto Beller a conto delle sue e delle magistranze giornate lire mille cinquanta due soldi sedeci come in sua cauzione estessa sotto la scrittura d'accordo suo lui stabilita 16 agosto 1752 dico L 1052:16

Ibid.

CCCLXXVII

20 detto (maggio 1752) scossi per un capitello di pietre d'altare antico, venduto al signor D. Pietro Muratti un ducato d'argento val L 17:10

Ibid.

CCLXXVIII

Illustrissimo et Reverendissimo Signor
Signor Paron Collmo

Corzola 4 genaro 1753

Dal esebitor della presente ricevera Vostra Signoria Illustrissima due desegnieti per la sopra corniza della chiesa catedrale, giusto il comando di Vostra Signoria Illustrissima nella mia partenza da coteste parti, non sò se havero incontrato al di Lei desiderio con la mia deboleza, come bramai per servirla perche non hò tolto le misure della cornize, cioe della sua groseza et distanza tanto di sopra quanto di sotto onde solamente questi servono de la idea della oppera medesima onde volendosi servire Vostra Signoria Illustrissima della mia deboleza, mi obblighi delle distinte misure con menbri della cornize per cio l'oppera sia alla perfetione bramata tanto son à suplicarla e con umil inchino bacio lembo di sacre vesti valegniandomi per sempre

Di Vostra Signoria Illustrissima et Reverendissima

A. Dev. obligattissimo servitore
Vincenzo Portolan quondam Gerolimo

Ibid.

CCCLXXIX

Illustrissimo Signor Patron Collendissimo

Corzola 5 genaio 1753

Dal essebitor della presente riceverete li doi schiopi favoritimi le qualli per gratia del Signore non ò auto mai incotre di doperarli, in alcun incontro al qual favore resto somamente obligato alla clemenza di Vostra Signoria Illustrissima et in quello valgio per servirla mi comandi che sempre mi trovarete pronto ad odni comando

Mi congratulo con Vostra Signoria Illustrissima che le mie deboli opperationi sono venute in oppera giusto il di Lei desiderio, non avendo auto alcun incontro di lamentarsi della mia servitu, come mi fù notificato per mio somo contento. Ho spedito due disegneti all Illustrissimo Monsignore per sopra la

cornize della porta spero aver incontrato al genio di Vostra Signoria Illustrissima solamente desidero le dinotate misure per servirla come bramo tanto rasegnio a Vostra Signoria Illustrissima

... Devotissimo obligatissimo servitore

Vincenzo Portolan quondam Gerolamo

Ibid.

CCCLXXX

detto (26 April 1753) per dati a maistro Francesco Fabris et maistro Michael Clissevich per essauser qui nella petrara di S. Francesco otto pezzi di pietre, servir devono per giontar l'erte della porta della chiesa ed ogetto di abbasar la porta medessima — L 28: —

Ibid.

CCCLXXXI

16 detto (giugno 1753) per contati à protto Mattio Derossi per saldo intiero di sue giornate a magistranze impiegate nel ristauro del campanil, et abbasamento delle porte lire cinquecento novanta sei soldi 10 come in caucione sua odierna, fatta sotto la mentovata scrittura 16 agosto 1752 dico L 596:16

Ibid.

CCCLXXXII

16 giugno 1573 spesi in manoali galliotti che s'impiegarono da 18 maggio prossimo passato sino il giorno odierno nella fabrica dell'abbasamento della facciata, e ristauro del campanil, sgombro della chiesa e della piazzetta inanzi la medessima dal rovinazzo — L 74: —

CCCLXXXIII

29 detto (luglio 1753) spesi per dieci ponti di arese, tre tavole arese, sei tavole veneciane d'albeo servirono per formar il nuovo muro delle porta non che per rissarcimento d'uno cavo, che si trovo in chiesa tagliato come in filza seconda al nº 20 in tutto — L 154:4

Ibid.

CCCLXXXIV

25 luglio 1753 per dati a magistro Cosmo Bucich marangon per fattura del scuro nuovo della porta della chiesa lire cento e quaranta tre soldi dieci some in caucione odierna posta in filza seconda al nº 18 dico L 143:10 —

Ibid.

Adi 24 Agosto 1753 Lesina

Ho riceputo io Cosmo Bucich da signor Felice Bonini operario della chiesa cattedrale di Lesina L 47: 10 per li fiorami o sian rose da me fatte di lipa per ornamento del novo scuro della porta di detta chiesa

Io sudetto Cosmo Bucich mano propria

Filza 1753, nº 25. ACH

CCCLXXXV

28 detto (luglio 1753) per pagati a mistro Zuanne Pauletti per fatture fatte in cadenazzi bartuerre, pironi e alto morso per lo scuro della porta nuovo e per i ferri di incastrar la vetriata e per inferar il zosco della campana come in filza 2ª al nº 19 L 57:16

Vol. F. ACH

CCCLXXXVI

24 detto (agosto 1753) per pagati alla bottega Gianazzio per colla, color oglio di lino, da incolorir il nuovo scuro della porta, come in filza seconda al nº 24 — L 14:

detto per pagati a Ferzio de Vechi, che diede il color allo scuro della porta — L 13:10

Ibid.

CCCLXXXVII

17 detto (febraro 1753) per quattro tavole veneziane servirono per far i resti dei volti e stella della facciata come in filza seconda al numero uno L 24: —

Ibid.

CCCLXXXVIII

20 detto (marzo 1753) spesi per le vetriate della stella della facciata cola sua ramada d'ottone, fatta far a Zara lire cento e trenta una soldi cinque

Ibid.

8 aprile 1753

Francesco Dornich finestrario čini una stella i njenu ramatu ali bez stakala u Zadru za 66:10 lira

Filze. ACH

CCCLXXXIX

a 22 Genaro 1753/4

L'Illustrissimo signor Marin de Riva conte providore osservata essecurinamente a publici decretti, con l'assistenza ed'intervento del signor Giacomo Barbis revisor eletto dal Spectabil Consilio absente dalla Giurisdizione il signor Giovani Battista Vidali altro revisore l'administrazione del signor Felice Bonini Operario di questa chiesa cattedrale estesa nel presente libro, ed'in quello dell'anno precedente in cui fù differita la revisione à motivo della continuazione di spese, ne quali in all'ora s attrovava per la fabrica della facciata della chiesa medesima quantunqu'egli si fosse prodotto con il libro, ad oggetto di detta revisione e rissultando da esso libro di primo anno di suo manneggio esser intrate in casa lire dodeci mille quattrocento quaranta cinque, soldi cinque, piccoli sette, ed all'incontro avar egli speso lire nove mille cento sessanta due, soldi sette, e nel secondo anno di detto maneggio esteso nel presente libro aver riscosse lire tre mille duecento quaranta una soldi dieci nove, piccoli quattro, ed'equalmente aver speso lire sei mille quatrocento quaranta due soldi sedeci come il tutto apparisce da cauzioni poste in filza prima e seconda e da quelle fatte dalli protti tagliapietra e muraro sotto le respettive scritture d'accordo, a part'asistenti non che da partit'estese nei due libri predetti d'alcuni contamenti pratticati a persone en'in circostanza, che in fatti non poteva farsi cauttellare con ricepute.

Onde dettrato il dar, dall aver, resta creditrice la cassa dell'opera di lire ottanta due soldo uno, piccoli undeci qual soldo doverà esser consignato al signor operario cassier, qual verra elletto. Cosi che il detto maneggio per essi due anni vienne uninatamente al predetto signor reverendo approbato e cautato in tutte di lui parti restando con la presente revisione saldati il presente e preceduto libro di di lui manneggio salv'ogni error, che dovendo pure rimaner'consegnati al signor operario successore li matteriali avanzati dalla fabrica et sic etc.

Marin da Riva conte providor

Giacomo Barbir revisore

Giulio Torre cancelier

Vol. F. ACH

CCCXC

3 marzo 1756 per spesi nel far vasuare di tavole ad un ovade della chiesa e per dar la carta alla capella maggiore della medesima lire ottanta sette in tutto come in cauzione posta in filza al nº 27, dico L 87.

Vol. F. ACH

CCCXCI

19 I 1768

... per colla di polvere di pietra fatta per stroppar li fori de canale di pietra tra la detta capella ed il tetto del Vescovado.

Filze. ACH

CCCXCII

8 novembre 1783

... per inchiodar il soffitto della chiesa che minaciava di cadere

Vol. VII, sveščić 3. ACH

CCCXCIII

Adi 15 Luglio 1798 Lesina

Con la presente e privata scritura come fosse fatta da qualunque plubica (!) persona dichiaro io sotto scrito, de esersi convenuto col signor Mco. Antonio Raffaeli quondam Tomasso casier della veneranda confraternita del Santissimo di questa citta quanto seque.

Sara posetivo mio impegno di strsportare la balustrada ora da me posta in opera dalla parte del vangielo osià da ponente dove prezentamente ensiste una di pietra indi travagliarne un altra per riponerla dove era prima facendo li istesa fatura che nella prima con di piu di dover creser una collona per parte e di scalino doverlo tenere due onze piu largo del primo, ed eser tutto di un pezzo come anco la cornize il marmo dovra eser brocatel de Verona come quello della prima balustrada di colore compagno non pero piu sncorto, per il presio tra noi convenuto di zechino quaranta quatro di lire quaranta otto luna, obligandomi da conpire la detta opera per pasqua prima ventura atitolo di capara e principio di pagamento ò riceputo in oggi zechini venti dico venti

Io Pro Paolo Brutta pella afermo e prometto quanto di sopra mano propria Antonio Raffaeli fui presente testimonio Antonio Staimbach fui presente testimonio

Adi 27 9bre 1801 Lesina

O ricevuto dal signor Marco Antonio Rafaeli quondam signor Tomaso a L 10 zechini vinti sono in tutto zechini numero 40: dico quaranta

Protto Paolo Brutta pelle afermo mano propria

adi 26 aprile 1802 Lesina

O riceputo dal signor Alvise co. Doimi zechini quatro e questi per soldo

Sv. C. II. AMH

1798 Seguono le spese incontrate per il lascricato della capella contati al protto Paolo Brutapelle come da una ricevuta la norma del contrato L 5164

. . . .

Contati a maestro Vincenzo Visagio per giornate 16 composte quelle anco di suo figlio L 186

Contati a maestro Constantin Gonasi per giornate 11 a L 10 — L 115

contati a maestro Zuanne Novach per giornate 8 a L 8 — L 64

Vol X. Svezak Scuola del Santissimo Sagramento in Lesina. ACH

CCCXCIV

1799 6 marzo Contati al protto Paolo Brutapelle per capara della seconda balustrada come da una riceputa... L 960 —

Ibid.

27 novembre (1801) contate al protto Paolo Bruttapelle per saldo delle due balustrade di marmo in relazione alla scrittura 15 luglio 1798 fatta col signor Marc'Antonio Raffaelli quondam Tomaso canonico cassiere precessore L 1152

Ibid.

CCCXCV

1800 3 marzo contate alli maestri Zuanne Novah e Vincenzo Visaggio per fattura e rimettere la lapide nuova sopra la sepoltura assegnata come sopra alle famiglie Novach L 42:16

Ibid.

CCCXCVI

Al signor Antonio Gellineo

Stimatissimo signor Antonio

Penso di far salizzare coi guadrelli di marmo tutto quel tratto nella mia cattedrale, che vi è tra l'altar maggiore fino al principio del coro ovvero dove finiscono le due porte opposte l'una all'altra, una delle quale conduce nella capella di S. Prospero, e l'altra nella capella della Crocetta

Niuno più a proposito di Lei per farmi la provista de'quadrelli delle fasciette collaterali, e delle scalinette, che occorrono. Le dimenzioni della longhezza e larghezza fatte da signor canonico Zudenigo di Lei nipote le verranno consegnate unitamente alla presente lettera dal carissimo mio amico signor Niccolo Poncetta, il quale anche le comministrerà il danarò al caso, ch'ella volesse farne subito l'acquisto. È bene acquistare alcuni pochi quadrelli di più per poterli sostituire, se qualcheduno venisse a romperci come suol accadere.

Dei sudetti quadrelli di marmo di color bianco, e rosso o come ella crederà meglio, potrà trovarsene presto il Demanio di quì, che ci sono cavati dalle chiese soppresse.

Il signor Disecco aspetta da lei un trabacolo di roba. S'ella farà l'acquisto de'quadrelli, potra valersi dello stesso trabacolo per mandarmeli, se sara capace. In questo caso però faccia ella il contratto del nolo.

E disederandole ogni bene dal Signore mi protesto con stima

Devotissimo affeziossimo servitore

Gio: vescovo di Lesina, e Brazza

(1828)

A III Eccl. AMH

CCCXCVII

1889 15. 6. A Biličić Paolo riporto antec. scalpellino consegnati per selciato crocetta (Vedi Articolo 1 del contratto la relativa quietanza al carteggio = = Selciato Crocetta fior 100)

14. 7. 1889. A Paolo Biličić a pieno saldo dello selciato capella crocetta versati f. 500

14. 7 1889 A Paolo Biličić a pieno saldo di lavori addizionali nella detta cappella fiorini 145

Vol. X. Svezak Amministrazione della scuola parocchiale del Santissimo... ACH

CCCXCVIII

1890 al Bilinić per la lapide nella cappella della crocetta fior 83.40

Ibid.

CCCXCIX

1890... di sostenere le spese del selciato di marmo e balaustra nella cappella dell Carmine della cattedrale... fior. 1000

Ibid.

DOKUMENTI O NAMJEŠTAJU

1

4. V. 1615
... In medio navis maioris visitavit altare Sancti Lucae

Spis pohoda biskupa P. Cedulina ABH

2

2. V 1620
Popis stvari na oltaru sv. Luke

Vol. III. ACH

3

7. V. 1658
... relatum fuit quod est columna media dictae capelle nove primum fuit altare erectum sub titulo Sancti Lucae... quod que idem altare pariter ab ampliatione ecclesiae diruto muro veteri fuit amotum

Spis pohoda biskupa Vicka Milani i Ivana Ivaniševića generalnog vikara. ABH.

4

U knjizi milodara za gornji dio glavnog oltara i sliku spominje se među darovateljima u ožujku 1614. biskup Cedulin Marko Contarini fù conte e proveditor uz čije ime nije napisana nikakva svota, liječnik Frano Acosta i ostali, a magistro Zuanne marangon promisse lavorare una zornata come la pala si avra mettere all altare L. 3.10

Posebni sveščić. ACH

5

Die 6 maij 1614
iz izjave Andrije Bertučevića o stanju stolne crkve:
Interogatus de ornamentis altaribus et sacrestiae, Responsit di dentro li altari sono malissimo vestiti la pala del altar magiore per vechiezza et saccho di Turchi da non vedere, la sacrestia senza paramenti...

Spis pohoda biskupa P. Cedulina. BAH

6

Iz molbe sudaca, defensora i prokuratora puka knezu da im dopusti namijeniti dio ulova kod ribarske pošte Trešljevca za izradu pale:
Illustrissimo signor conte e proveditore. Fino sotto il regimento dell'illustrissimo signor Marco Contareno all'hora conte et proveditore di questa città fù insieme col illustrissimo et reverendissimo vescovo li spetabili signori giudici et defensori et procuratori del popolo di comun parere concluso essere bene et necessario che a gloria d'Iddio et honore del glorioso santo Steffano Papa

et martire prottetore di questa citta e giuristizione fosse fatta fare una pala all'altare maggiore della chiesa cathedrale di spesa al meno di ducati mille a trecento già che questa, che al presente s'atrova e tutta rovinata, rotta e fracassata di quera passata nel tempo dell saccho et incendio de Turchi...

Vol. VI. AMH

7

Iz izjave Andrije Bertučevića
Perche restino sicuri et paghi tutti quelli che hanno fatto et faranno elemosina nel altare, et pala di Santo Steffano chiesa cathedrale in questa città della bona intentione di me Pre Andrea Bertuzzi... prometto per tutto il mese di zugno del 1616 di far portar la pala sudetta quale gia si è convenuto in Venezia con Melchisedech taglia pietra et Zuanne Grapiglia suo collega stano in contrada di Santo Severo per prezzo di ducati cinquecento e dieci da Lire 6:4 pro detto e se in tal termene salvo però qiusto impedimento non venisse detto altare io sottopongo tutti li miei beni mobili presenti e futuri ovunque esistenti et prometto di più restituire il danaro contribuito per detto effetto a tutti gli contribuenti ad ogni loro beneplacito scorso il detto termene...

Jelena majka Andrije Bertučevića jamči da će vratiti sve novce općine i pojedinaca koji su dati nakon njihova primitka:

...per far la detta pala si come l'accordo già e fatto sino li 22 marzo 1615 nella citta di Venezia trà Melchisedech taglia pietra e Zuanne Grapiglia suo compagno maestri habbitanti in contra di Santo Severo obligati di fare quella doppo havuto il denaro fra termene di mesi cinque con spesa de detti ciò senza però la pitura come nel loro model ò disegno affare...

Ibid. AMH

1620/7 d'ottobre per contade al scultor de anzoli d piera L 67:4

Ibid.

8

1621. 29 aprile in Liesena
Havendo dato principio col nome del Signore uno anno fa io pre Andrea Bertuzzi comesso dagli signori Andrea Bonino e Ortenzio Bertuzzi operarij al presente di questa cathedrale a preparare di tempo in tempo si come l'esborso del danaro dalli ditti mi viene fatto li di pietre bianche, come della sabia e calcina per la facciata della cathedrale la cui perfezione ricercando una bona summa di danaro come l'evidenza del fatto lo dimostra, a non solo ciò ma anco la capella luoco dell'altar maggiore d'essa cathedrale gia fatto à Venezia l'arco della quale si fà fare à Corzola, piere maestranze et altro che in esse anderà nolo anco del sudetto altare da Venezia fin qui il cargho, e discargo suo, et altre spese... ali, zaključuje, nema za to novčanih sredstava.

Vol. III. ACH

9

1622 Popis darovatelja za gradnju glavnog oltara među kojima su biskup Cedulin i ostali.

Vol. VI. AMH

10

28 di settembre 1622
Le promesse della pala et altar maggiore nella catedrale di Liesena devono dare alla sua perfettione eccetuata le statue che vanno sopra lo adornamento della palla che doverà essere di stuch o legno fatte di pietra
Per il giusto prezzo dell'adornamento della pala di piera convenuto... con il artefice
Per due anzoli che vanno nel adornamento di detta pala nel due angoli sopra la pitura convenuto, con il scultore
Per due statue sopra la pala di stuco e piera
Per pittura al signor Giacomo Palma
Slijede imena darovatelja.

Vol. VI. AMH.

11

Laus Deo 1622 il di 28 di Xecembre.
Le promesse della pala et altare maggiore nella cathedrale di S. Steffano devono dare al M. Reverendo signor Pier Hieronimo Zorzi piovano di Santo Antonio in Venezia loro pagatore al artefice di detta pala in Venezia ciò al figliolo del quondam Melchiedeseh taglia piera e Zuanne Grappiglia suo compagno nec non al signor Giacomo Palma pitore et al scultore di anzoli che vanno nell due angoli d esso adornamento sopra la pittura e nella pala et al scultore deve dar cinque statue che vano sopra deta pala
per merce canelato dell adornamento di piera di detta pala con i arteffici ducati 510 corenti — L 3162: —
Per pitura al signor Giacomo Palma ducati 100 corenti — L 620

Vol. VI. AMH.

12

1622 Il di 28 di decembre
...Per due anzoli che vano nell'adornamento di detta pala di piera neli angoli sopra la pitura prezzo convenuto coll scultore — L 223:4
Per statue cinque sopra la sumitta et dalle bande di detta pala di legno ducati 50 — L 310

Vol. VI. AMH.

13

12 ožujka 1623
Andrija Bertučević daje novac za palu i sliku (pitura) glavnog oltara Pavlu Zorzi da odnese svom bratu u Mletke.

Ibid.

14

20. II 1625
Pietro Vali intagador se obavezuje Andriji Bertučeviću di far sie figure et una arma prema nacrtu.
Baldi sera de Anna piše ugovor po odobrenju obojice.

Ibid.

15

1626 adi 6 april
per contadi al paliari scultor per doi angeli fatti per la palla apar a cassa... L 87:16
per contadi al Baldisera tagiapiera per conto dela opera di pietra per l'altar magor come per sue recente apara per contadi per li fachini et piata con le dete piere L 13:10

Vol. A. ACH

16

1626 Il di 16 aprile in Venetia monsignor piovano Zorzi deve havere da me pre Andrea Bertuzzi contrascritto. Item per contadi in diverse fiate come qui sotto a maistro Baldissera Melchissedech taglia pietre in questa città stà apresso santo Severo, et ciò in conto dell' adornamento di pietra della contrascritta pala che luj maistro Baldissera fa per prezzo di ducati nº 510 da L 6:4 il ducato

Vol. VI. AMH.

17

...1626 il primo agosto... per tanti conto all'sculptor delli sudetti anzoli di piera — L 62: —
...1626, 28 d'agosto deve havere per tanti hoggi conto al signor Giacomo Palma pitor per capera della pitura della palla sudetta cosi d'accordo con lui in ducati: 100 da L 6. del che fosse ricevuto al ditto signor piovan L. 155.
25. VIII 1626 kopiju ugovora sa slikarom Jakovom Palmom objavio G. Novak, Hvar, Beograd 1924, str. 199.

18

1626 il di 30 agosto in Venezia
Il scultor di pietre stà a santo Vidal appresso il squero delle gondole deve dare per tanti contabili dal molto reverendo monsignore pre Nicolo Zorzi piovano

a Santo Antonino per capara di fare dui anzoli di pietra che cadauno nella pala all'altar maggiore nella cathedrale di Liesena cosi d'accordo in ducati 35 a L 6:4 l'uno il qual con dare appare nel presente libro a ducati 58

Slijede isplate do 30. VIII 1626.

Vol. VI. AMH.

19

adi 4 setebrio 1626 venecia
dichiaro io baldissera de anna come avedo mistro Piero Goli (?) intagador promesso a illustrissimo pre Andrea Bertuci da liezena fare le quatro figure di legno tutta per il altar magor di S. Stefano liezena le quale non avendo fatto nome meza vita e piu non voledo li sopraditi figure li procuratori dela sheza a tuta tondeza rimodate le sopra dite figure che quele intere li hora concede fate tonde a persecion de (nejasno).

Vol. VI. AMH.

20

5 rujna 1626 Venecija
5 detto per quattro statue di legnio da mettersi sopra la pala dell' altare maggiore nella detta cathedrale L 148:8

detto per due statute una della Beata Vergine Maria, l'altra di Santo Zuanne Vangielista L 35:2
Per contadi al scultor dell'anzoli della detta pala grande a S° Vidal — L 10:
... Per pietre di mandorlato da Verona pezzi tre qual furono di mia raggione ma contadi al maestro à segarli per uso di portateli all'altare — L 7:10

Vol. A. ACH

21

1626 il di 5 di decembre in Venezia
... Per contadi il conto di prezzo di angeli di piera al scultor habiti a s°. Vidal — L 10
... Per contadi al maestro habità à Santa Maria Formosa per segare tre pezzi di pietra da Verona per le pietre da reliquie per li altari la piera mi fu donata L 7:10

Vol. A. ACH

22

5 decembre 1626
... per pietre 4 di mandolato di Verona per li portatili dell'altare — L 9:10 per nolo delle pietre della palla da Venezia L 30:

Vol. IV. ACH.

23

1628 (15 luglio) per contadi al govene da mi maestro Antonio Maltese quando venne reveder le piere del altar mazor per saper quelo mancha — L 3: —

Vol. A. ACH

24

1628 21 oct. per contadi ducati 9 mio fratel in Venecia per lo portar a maistro Baldisera L. 62:

Ibid.

25

1630 16 aprile Venezia Maestro Lionello quondam Martin tagliapietra obavezuje se prokuratoru stolne crkve Jerolimu Vidali da će doći s njim u Korčulu per mettere la opera dell'altar di piere rimesse col porfido fatto da maestro Baldisera quondam Melchisedech tagliapetra... et finire il lavoro del frontespizzio intendendosi in cio con esso maistro Baldissera

Vol. VI. AMH.

26

18 aprile 1630... et a magistro Baldissera taglia pietra pure da Venetia per il rimanente delli ducati 50 da L 6:4 l'uno per l'altar maggiore della cathedrale

Posebni list. ACH

27

29 studenog 1630 poziv na ugovor majstora Baldissarà et Dezio quondam Melchisedech tagliapietre in Venezia da će učiniti porfirne dijelove glavnog oltara a kamene da će napraviti Ivan Pomenić i sin mu Ivan.

Vol. VI. AMH.

28

8 zugno 1631... contra maestro protto da Curzola a dover venire metter l'altare in opera

per spesi per messer Andrea Bertuzzi... nel andare a Curzola circa il fare venir ditti magistri a metter la pala stette sei giorni spese per bocca a barca L 12

Vol. A. ACH

29

1631 Zuanne Boldomer (?) fu manual alla fabrica del altar maggior zornate 10 a L 2:8 Lire vinti quattro L 24: — a magistro Giacomo da Venetia netto le piere per la palla zornate 5 a lire 4:10 soldi lire quaranta soldi diezi L 40:10 a magistro Vido da Venetia par zornate 25 lavoro sulla palla à L 5 il giorno sono lire cento viginti cinque L 125: —
a magistro Zuanne Raguseo giornate $21^1/_2$ a L 3:10 lavoro con li sopradetti mistri sono lire setanta cinque soldi cinque — L 75:5... alla barcha che ando tor li ferri da lavorar alli sudetti mistri da Pucische lire vinti L 20: —

Vol. A. ACH

30

Adi 16 detto (luglio 1632) per spesi al sudetto mistro Boldù per zornate $5^1/_2$ fatte al salizar satorno 1 altar magior a L 3 al di val L 16:10

Vol. A. ACH

31

Spesa fatta nel reponer il frontaspizzo del altar maggiore in Duomo
... 1632 li 27 luglio
Et primo per zornata a maistro Zuanne Pomenich protto levato aposta da Curzola Lire otto val L 8, a maestro Andrea suo figliolo con un putto lire sei per sua zornata val L 6.
... maestro Marcello tagliapetra da Curzola... per dar il zesso alle 4 statue al signor Silvestro Bonetti L 69
... a magistro boldu murer per metter li tramezzi alli volti della capella magior inbocar l'altare e altre cose L 169 —

Vol. A. ACH

32

Spesa fatta per riponer il frontespizio del altar maggiore in domo et lavorarlo dalli signori Nicolo Barbis et Tomaso Vidali operarij dela cattedrale l'anno 1632 li 27 luglio — 17 agosto

Et primo per zornata a maistro Zuanne Pomenich protto levato aposta da Corzula, lire otto val L 8
a maistro Andrea suo figliolo con un putto lire sie per sua zornata val L 6
... per una pelle di gatto marino per levar le pietre del altare... L — :4
... per dare il zeso alle 4 statue a signor Silvestro Brunetti

Vol. VI. AMH

33

1632 14 agosto mancando alcune pietre nella palla al altar maggiore non mandate dal maestro che la fece a Venetia si fezze far l'estimo da m° Zuanne Pomenich che metter l'altar di detto mancamento si conto al canceliere L 1: —
detto Per calcina fatta bona al reverendo Sibischini da lui spese nel mettere la pala L 11:8

Vol. A. ACH

34

3 luglio 1633 Baldissera de Anna iz Mletaka piše o kipovima glavnog oltara, jer je magistro Piero Giali intagiador umro od kuge.

Vol. VI. AMH.

35

(bez datuma) ricuperare dalli heredi del quondam Girolamo (sic!) Palma fu pittore in detta citta la pittura del medessimo fatta per detto altare maggiore per ducati 100

1633 li 22 zugno per procura nella persona del monsignor piovan di S°. Antonio a rescotere dal sudetto L 171 spese per le piere messe nell'altare qual lui era ordinato fatta la pittura delli heredi del Palma, e L 34:1 di maestro Lionello tagliapietra che hebbe per capara a venire mettere l'altare

Vol. A. ACH

36

1633 li 10 setembre per tanti contati et fati boni al reverendo signor pre Francesco Sibiscini tanti spesi per reponer il frontaspico del altar magore nella catedrale et altre spese in detto altare e capela magore dalli 27 luglio 1633 fino li 17 agosto susente... L 302:5

Ibid.

37

Molto Illustrissimo et molto Reverendo
Signor Osservatissimo,
Mi trovo obligato di rispondere ad una sua di 27 zugno prossimo passato per la quale mi ricerca la copia di ricevere del signor Vidali e mi avisa di haver dato la penna alle mie partite per haver io qui saldato esso signor Vidali, et però la copia di receveriglio l'hò mandato per messer Pre Francesco nostro fratello che parte de qui à cottesta volta, già dieci giorni incirca però se la farà dano, se all'arrivo di questa non l'havesse recapitata. Circa l'haver dato di penna alle mie partite stà bene ma io non resto sodisfatto compitamente perche desidero che sian menate le partite all'incontro di quanto ho saldato il signor Vidali, e cosi aguistato in libro le partite del dare e havere e che apparano realmente menato le dette partite mi contentar sia dato di penna. Del che tutto desidero haverne copia autentica per mia sodisfattione e cautione come compare al giusto, e l'honesto; però che siano cavate dal libro donde esser partite. Mi ricerca anco Vostra Signoria che procuri con li heredi di quondam signor. Palma a far perfettionare la pittura della pala per la catedrale di S. Stefano, nel qual negotio io non so se il signor Vidali habbia dato reguaglio di quanto e corso; perche insieme col denaro che il contai, il consegnai anco la carta dell'accordo fatto col Palma di sua mano propria. Con che essendo andati dalli heredi gia detti li fù risposto, che loro non intendevano di far altro ne dar altra perfettione ad essa pittura, e che se la volevano in quel stato, che si trovava volevano cento ducati di modo che la cosa restò senza conclusione. Et a fin che sappiate che quella pittura non si potrà far perfettionar da alcuno che sia valenthuomo; perche niuno non vorrà mettere le mani in l'opera del Palma, che cosi camina la profession di pittori honesti. Circa poi il scuder il denaro dovuto da maestro Decio e Lionello in questo Vostra Signoria per iscuso che non intendo piu di voler manegiar danari di cottesta ragione, non di esser menato per lengua da alcuno come si e fatto per il pasato. Con che fine lo prego dal Signore ogni felicità Venetia li 27 7bre 1633

Di Vostra Signoria Illustrissima et Molto Reverenda
Affezionattissimo
Nicolo Zorzi Piav:

Al molto Illustre et molto Reverendo Signor ossequisissimo il signor
Andrea Bertucci Canonico di
Lesina

38

24. VIII 1635
isplate Lorenzu Tetta per far capitare la pittura della palla al altar magiore...

Vol. I. ACH

39

27 novembre 1636
...Item riscotere e rihavvere dalli maestri Baldissare, et Decio q. Melschisedech tagliapietra in Venetia per virtu della promissione delli medessimi fatta apparente nella scrittura fatta in medessima città a 16 aprile 1630 et dell'estimo per virtù d'essa scrittura fatto per obedienza del maestro da 13 d'agosto 1632 delli maestri Zuanne, et Andrea Pomenich tagliapetre da Corzola a 14 d: de L. 173 per il valore delle pietre lavorate dalli medesimi nella pala o altar maggiore sudetto e nella cathedrale delli detti perfecionato, quello eran tenuti detti maestri Baldissera, e Decio come per detta scrittura confessano di 18 aprile 1630 cosi anco, tutte, è cadaune machie di perfido che sono al numero di dieci che mancano il rimettersi in detto altare delle quali gli si manda con la presente le messure obligate per detta scrittura dalli medesimi maestri farsi, medesimante riscuotere anco per virtù di detta scrittura di 16 aprile da maestro Lionello quondam Martin lavorante nella bothega delli sudetti maestri tagliapietre L 34:12, o essendo morto dalli suoi heredi dovuti alle dette opere, e chiese e finalmente rihavvere, e ricuperare dalli heredi del q. signor Giac. Palma fù pittore in detta città la pitura dal medessimo fatta per il detto altar maggiore per ducati 100 si come dalla sua riceputa appare, di ducati 25 havuti à tal'conto, et in caso non fosse perfecionata essa pitura operare, co'detti heredi, sicome parerà alla prudenza d'esso procuratore per l'utille di detta chiesa è non pótendo havere l'effetto l'instanze che fara esso signor procuratore alli sudetti debitori possi, e debba quelli convenire al Tribunale...

Vol. I. ACH

40

Molto illustre e eccelentissimo
Signore et Padrone Colendissimo..... che vostra signoria veda che il signor Protti zenero del Palma facci perfezionare sudetta pitura o dal Peranda che si dice esser valenthuomo o da qualche altro valenthuomo... Vostra Signoria dovera comprare 4 tavole bone grosse d'arese e una steora bona che si doverano mettere al muro impegolate e la stiora e poi la pitura accio non patisca la tella e pitura dalla humidità del muro e come mandaci la gentil signore vene mandi ancodette tavole honestamente grosse....

Liesena il di 20 di decembre 1636
Don Andrea Bertucci

Vol. VI. AMH

41

Illustrissimo signor Fratello ossequiosissimo
Mentre fina del 1626. s'atrovava costi per Piovano di Signor Antonino questo monsignor illustrissimo Vescovo diede per capara, a conto di ducati cento per merce come suso al quondam signor Giacomo Palma ducati 25 per la pala o pitura dell'altar maggiore in questa cathedrale; il qual benche doppò acciò fosse solicitato dal'detto Monsignore per finir detta pitura per la multipplicità d'altre promesse à diversi per l'effetto sudetto in questo mentre essendogli sopragionta la morte è rimasta li pittura inperfetta, dello quale essendo rimasto l'herede vxrio nomine l'eccelente avvocato Protti, appreso il quale s'atrova detta pitura, al quale si come mi vien riferito gli è stato parlato perche faccesse perfeccionare detta pitura da qualche valenthuomo d'essa arte in cotesta città è che l'isborso gli è prontissimo ricusando, dicessi, havver risolto chi vorà la pitura come stà lo reinborsi del rimanente alla summa di denari 100 sudeti dovendosi perfetionare, alle spese della chiesa, la raggione il che non riceve però, se è rizolto di mandare a cotesta via al signor Archidiacono Ivaneo il avanzo al prezzo d'essa pitura acciò vedesse col'sudetto Protti se oviata la figura, ò strepito qualche volesse far perfettionare

deta pitura se non convincerlo dove occore per tal'effetto. Havvendo io dunque la protetione delli interessi della cathedrale tratandosi del servitio et honore del Sommo Iddio allo quale siamo tutti tenuti restarà servita Vostra Signoria Illustrissima si come sarà persuasa dal suo prudente giudizio insieme col'detto signor Ivaneo, il quale verà con la presente a riverirla adoprarsi in quel modo con esso Protti che ricercarà la perfizione del fatto sudetto per il che Vostra Signoria Illustrissima ricevverà merce della sua divina maesta, et io accetandolo per particolar favore le riverò con obligo infinito.

Oltre ciò resta il suffraggio del favor suo, essendo che maestri Baldissera et Decio q. Malchisedech habitano à Sto. Severo i quali faccero l'altare di pietre per sudetta pitura, havvendo mancato di mandare quando mandarono à questa via le pietre per quello, che segondo il loro disegnio vi volevan alcune con pietre machiate di mandorlato veronese, et alcune d'altri colori non mandarne, delle quali se mandono al detto signor Ivaneo le messure, cosi anco mancando delle altre pietre necessarie alla reduttione e perfezione del detto altare non havvendo quelle mandate feccero una scrittura col'quondam signor Gerolamo Vidali procuratore de detta cathedrale che quel tanto spenderà la chiesa nel far qui dette pietre succomberà cortesemente la quale col'estimo fatto dalli maestri che han fatte dette pietre se manda al detto Signor Ivaneo si supplica Vostra Signoria Illustrissima sapendo io che a noi valerà la sua parola con detti maestri insieme col detto signor Ivaneo abbocarsi con loro è solicitare il dare di dette pietre macchiate et il resarcimento del speso dalla detta chiesa nelle pietre manchevole alla perfettione d'esso altare all quel maestri perche non li parà difficile à far l'esborso del speso sudetto havendosi risolto di fare due nichi o cape di pietra per il rimesso ò luocho di due statue dalle bande del detto altare si conpiacerà in conpagnia del detto signor Ivaneo concludere il merce, cosi anco in questo solecitarli alcuna volta la cellere fattura di quelle del luoco delle quali glie mandato le messure el detto signor Ivaneo mà, che sia con belle, perfine salutandole da vero core dal signore le prego ogni altro bene et affetuosamente le bacio le mani.

Di Liesena il di 26. di Decembre 1636
Di Vostra Signoria Illustrissima
Affeziozissimo fratello el servitor
Marco. Antonio Marcello (?)

izvana:
Per Vostra Signoria Illustrissima

42

(1641 18 genaro) Per pagati al signor Primicerio in sodisfare di altretanti per lui spesi nel far l'armadio da riponer la pala all'altar grande, e prima per contati a maistro Balde per una giornata tre l. 3 s—

Vol. B. ACH

43

detto (6 settembre 1642) deve dar per contadi agl' heredi del Palma pittore per la pala dell altaro grande trenta scudi d'argento val L 279 a—

deta deve dar per contati al signor Nicolo Reineri per perfettionar la detta pala lire trecentododeci soldi tredeci — L 312 s 13:
detta deve dar per contadi al suo giovane di buona mano, et carta da governarla L sette soldi dieci L 7 s 10

detta deve dar per cinque tavole d'arese et facchini L dieci s 6 L 10 s 6. detta deve dare per una cassella da luogar sudetta pala L quatro L 4 s — detta deve dar per mezzo staro di brocche fatte venir con la detta pala L 1 s 10

deta deve dare per tella incerata da invoglierla detta cassella L cinque L 5 s —

Adi 6 settembre 1642 Cassa contrascritta deve haver per tanti ricevuti per il quondam signor Girolamo Ivaneo dal molto reverendo signor canonico Andrea Bertuzzi essattore dell'opera in tanti soldoni moneta corrente in questa provincia L. quatrocento settanta tre soldi dieci e ciò a buon conto di quanto si spendesse in ricuperar la pala dell'altar grande dagli heredi del pittor Palma

a perfettionarla come appar per la ricevuta fatta dal signor quondam Ivaneo al detto signor Bertuzzi sotto li 24 9 mbre 1636 in questo giorno da supradetto a me Gabriele Ivaneo restituta val L 4738 10

Vol. B. ACH

1643 obećanje kanonika Mata Lupo, Kaptola i vjernika za L 31 nel agiuto della pala al altar maggiore nella detta cathedrale

Vol. A. ACH

44

25 aprile 1650

. . . Successive visitavit aliud altare parvulum errectum ad celebrandum non aptatum erectum a cornu sinistro sub suggesto sine ornamento cum icona parvula continente imaginem depictam Beatae Mariae Virginis in multa veneratione. Accessit ad visitandum aliud altare pariter parvulum erecto sub alio sugesto e cornu evangelis capelle maioris quod invenit similiter augustum et fere nudum cum iconula habente imaginem depictam Beatae Mariae Virginis more greco.

Spis pohoda Ivana Ivaniševića generalnog vikara. BAH

45

7. V. 1658

. . . Visitavit aliud altare sub sugesto ab eodem cornum erectum sub titulo pietatis, quod invenit consecratum augustum . . . et antipendiolo columnis lapideis est partibus circumsepto Aliudque simili visitavit e cornu destro erectum pariter sub sugesto sub titulo Beatae Mariae Virginis quod vidit similiter angustum cum una tabalea et antipendiolo et imagine depicta Beatae Mariae Virginis

Spis pohoda biskupa Vicka Milani i generalnog vikara Ivana Ivaniševića.

BAH

46

1672. 1. VIII isplaćeno Jurju Lončarici per transportar l'ornamenti del altar del Carmine in San Giacomo

Vol. I. BAH

47

1683 detto (20 agosto) Scossi da maestro Lonardo Negri Protto per l'infrascritte pietre inutile di ragione della catedrale somministrateli per la fabrica dell'altar della Beata Vergine di Carmeni de doi cento conce. à me Diodato Leporini operario cassiere dal reverendissimo signor d: Antonio Hettoreo come per receputa fatagli, stimate da maestro Antonio Ismaelli protto da Corzola . . . .

Una pianca grande lire quaranta	— L 40 —	
Una detta mezza lire sedeci	— L 16	
Una detta picola lire dieci	— L 10	
Pezzi grandi di volti nove piedi	18	
a L 2:10 — L 45		
Pezzi di volti pizoli 64 a L. 1:8	— L 89	— — L 200:

Vol. C. ACH

48

Informazione in causa con il maestro Leonardo Negri: sopra la fabrica del altare del Carmene.

Se si osserva la scritura di convenzione fra li reverendi Hettorei et maestro Leonardo Negri firmata per inalzar l'altare et li marmi venuti da Venezia per esso; l'obligacione delli RR. per tal fabrica contribuirli doicento et cinquanta reali con la calzina et niente altro; et il denaro anticipamente contatogli; s'osservara che li Hettorei sin hora sono creditori dello maestro Leonardo; havendo gli contato sino doicento et cinque reali prima di vedersi inalzar esso altare; ne preparate ancora tutte le pietre per esso; che pero

Nissuna ragione persuade essi Hettorei; inganati contribuirli il poco denaro che resta presso di loro cioe li quarante cinque reali; sino che non vedono perfecionata essa opera: ad un forestiere, che non ha habitacione ferma in provincia et il quale piu volte l'ha inganati nel corso d'un anno trascorso ch haveva obligacione venir ad erigier esso altare, venne in questo tempo più volte fermandosi pochi giorni sino che con ingani et promesse cavava denaro et lasciando doi gioveni quali perche lavorassero ci obligavano oltra il denaro cavatoci da esso protto; contribuirgli le loro giornate:

Dargli altro denaro sino al opera fornita con tutta perfecione, non sono tenuti il Hettorei per vigor della scrittura; nella quale si obligano di mese, et in mese, secondo il lavoro andar gli contribuir esso denaro accordato.

Non son tenuti perche non solo l'altar non è ancor inalzato; ma ne anco apparechiate tutte le pietre per esso. Restano ancora da far tagliare à Traù alcune pietre come esso stesso confessa, per le quali egli pensa andare per portarle: Hettorei inganati altre volte non devono credergli che ritorni, et pero ragione volle di assicurire con li ducati 45 reali, sino vedano preparate tutte le pietre et messe in opera:

Non devon credergli perche inganati altre volte; et per esempio alli 22. di zugno capitato qui si ingegno cavarci diece cechini con promissioni di osservarci piu di quello che si è obligato in scritura et di rimetter tutte le machie che si trovano mancare (osservate da lui stesso che mancasero) doppo otto giorni al ultimo del detto mese disse et promisse tanto che ci cavo altri diece cechini con pretesti che andava a Traù levar altre pietre che mancano et li marmi per rimetterli nelle pietre, che egli stesso haveva osservato che mancassero; et dovevan rimettersi, stette poi piu di un mese a ritornare: et ritornato non si porto una fregola di pietre: ne marmi:

Contende hora non esser tenuto rimetter essi marmi epure nella scritura si e ubligato in tutta perfecione ridure à proprie spese e provedere cio che mancasse alla totale perfecione et construcione d'esso altare; di *rimettere* et levare cio che difformasse l'opera; siche non fossero tenuti li Hettorei altro provedergli o contribuire, solo li doicento cinquanta reali; et la calzina solamente et *niente altro:* se niente altro dunque ne anco li marmi che sono neccessarij rimettere altrimente non potra dirsi senza essi ridotta la fabrica dello altare, a tutta sua perfecione, si che altro non li manchi:

Ne li Hettorei haverebbero offertogli cosi larga paga, et tanto denaro; se non havesseno inteso obligarlo; et egli gli havesse promesso ridurli a tutta perfecione; si che altro non resti ad esso altare: ne a loro a provedergli

Che se bene non si legie nella scrittura questa speciale obligacione et nominacione de marmi vi e pero la generale obligacione (di totale et in tutta perfecione) ridacione d esso altare: et alli Hectorei nessuna altra obligacione che denaro perfetuito et calzina

Oltre che giurare potrano offerirsi noi sudeti Hettorei d'havercelo promesso doppo celebrata la scritura (nelli discorsi) à voce; et specialmente quando hebbe li vinti zechini in otto giorni (come nella sua riceputa) per andarsi proveder et portar esi marmi per rimetterli ove trovava che mancassero: A cio fu presente uno suo lavorante; quale perche non servisse per testimonio la mandato via:

Che gli fosse stato detto se dicesse essere quelli marmi; che si vedono nel disegno; E vero è pero egli e andato a rivederli, et piu volte e stato à vederli; che pero sua obligacione era veder quello che vi era quello che mancava; per saper come protto come doveva lavorare, et cio che restava da provedersi: Questo è certo che conoscendo la sua obligacione; haveva promesso portar li marmi per rimetterli: Et li Hettorei de patto dargli li doicento cinque reali et la calzina; per non haver altra briga: et *niente altro provederli;* cosi dice la sua scritura:

Oltra che v'è obligacione nella scritura, che se comettese qualche errore nella construcione d'esso altare a spese sue, debba regolarsi et riffare: molti errori si osservano nella poca fabrica che si vede: si puo dubitare, che ne cometterà di altri: Dunque ogni prudenza et ragione vole si assicurar col sudetto poco denaro li Hettorei sino al opera compita:

Si considera anco che per essa fabrica benche era tenuto nove, nette; et bianche pietre provedere, con tutto cio per meno spendere è andato cercarsne per le murache delle affumigade et sino del 1450 fabricate; et quelle lavorato et messe in opera; et di quelle che havevan gia servito per la fabrica della chiesa: et con questa forma et pietra va impachiveando la fabrica d'esso altare di marmo:

Va studiando pretesti di abandar l'opera; et di cavarci quello potrebbe del denaro et che sia el vero; maestro Antonio suo zavatino è stato persuader et disconsigliar signor Giacomo Radossio perche non ci impresti calzina perche possan levarsi col pretesto di non esser proveduto, secondo la nostra obligacione della calzina:

Dunque si procuri resti ubligato rimetter ove mancano li marmi proveder tutte le pietre et far venire quelle che egli stesso confessa che mancano: che sia laudato il nostro protesto de di 23 Agosto, et il mandato de di 24:

Offerendosi li Hettorei (e contra) depositar adesso per alhora presso la persona di loro sodisfacione, overo in cancellaria tutto il denaro che resta al suplimento di essi doicento cinque reali: da esser ellevati dal sudetto maestro Leonardo quando ridotto a tutta perfecione; et totale compimento esso altare, come si è ubligato in scritura:

(bez nadnevka)

Vol. C. Posebni list
ACH

49

Adi 4 settembre 1707

Per far governar un angiolo caduto dal altare detto del vescovo in chiesa del Domo di Liesena

In colla todesca meza libra val	L:1:2
In mezzi hiodi nº — 25 val	L::6
In hiodi da canal nº 12	L::4
In piombo s:4 ½ val	L::8

In fattura del taglia pierra per inpiombar L 2:—

In fattura del intagliatore per aver governato il detto et un quadro di sagrestia L 10:—

Io infrascritto confesso avene ricevuto dal illustrissimo signor Zuane Staglio operario della catedralle di Liesena lire nove per avere governato il supradetto angiollo in quale era tutto in pezi; et di piu per averlo posto a suo luogho; et per il tagliapiera che a impiombato il fero soldi trenta in tutto L 10:10

Francesco Maria Dalla Cassa intagliatore affirmo

Filza, 1707, nº 32.

50

14 aprile 1764

Spesi per una arpese di ferro per impirare l'angelo in cima dell'altare lire due dico — L 2:—

Knjiga bratovštine sv. Gajtana. ACH

51

Illustrissimo signor mio osservatissimo

Riceverà per il paron Garbin la palla, ch'essendo stata vista qui in Venetia da molti con stima, spero che sij per riuscire anco à Lei di sodisfattione. Gli transmetto pure il ferro per la coltrina, e la qui annessa poliza e la spesa fatta dal Tremignon e dal marangon per la cassa. Non s'e potuto dipinger la tella perche quando m'è capitata la nova gia l'havevo imbarcata. Attenderò intanto qualche aviso della ricevuta di quanti hora gl'invio. Egli bacio affettuosamente le manj

Venetia li 17. Febraio 1692. M:V:ᵉ

Di vostra signoria illustrissima la quale e pregata di scusare monsignor se non scrive esso, supplendolo alle sue veci, col assecurarli pure che sono affeziozissimo servitore Pietro Priuli
S. Gerolamo Ivaneo, Liesena
Dati al signor Domenico Uberti pittore per la palla

75 val	L 465
Al signor Tremingnon —	L 39.18.
Per tavole per la cassa	L 11:—
ferro lire N°3 e g¹3 a soldi 36 val	L 6:9.
fattura del marangon per la cassa	L 6:
Summa	L 528:7.
Havutti	L 430.
resta	98.7.

Nota della spesa fatta per la sua palla de ordine del q Monsignor signor illustrissimo Priulli vescovo, come credo li avera mandato il medemo conto — fatta da me Allessandro Trimignon

Spesi nella soaza	L 10
Spesi per farla indorar	L 20
Spesi in San Gallo braza 9. a s 122	L 9.—18
Suma	L 39.=18

La resterà servita il sudetto danar consegnarlo al Reverendo S[r]. Canonico Damiani sarà ben dato. Ho ricevuto io Domenico Damjani canonico dall'Illustrissimo signor Gerolimo Ivaneo lire trenta nove i soldi disdotto per parte et nomine del signor Allesandro Tremignon L:39:18

Vol. A. IV. AMH

52

Illustrissimo signor mio signor stimatissimo,

Mi rincresce perchè ne Lei ne il signor canonico Sin. pur essere in Venetia per servirla della pala, questa e perfettionata, resta solo incassarla, ma io son irresoluto se devo far con tela impegolata da dietro, o nò perche vaglion che lancia non fosse assicurata l'impremitura, e che la tela non sia di perfetta conditione, farò quello mi dirano li periti. Io non so come mandarla, sono qui diverse barche della Brazza con vini potrò consegnarla al Carmelich, ovvero al patron Dimitrio e la raccomandero al signor Gabriel Viturio, lei potrà scrivere a questo li suoi e cosà dovera fare

Per le telli ho dato altri ducati 15 alli artisti et sono Ducati 40 et li serva d'avviso. Se Pietro non fose partito li potrei darli al detto Pietro, se fosse partito habbia ella bonta di esser mio depositario sino à nuovo ordine
. . . .
Venezia li 4 Genaro 1693
D Vostra Signoria Illustrissima

G. Vescovo di Lesina

AMH.

53

Die lune 4 maij 1615
Dominus Petrus Cedulinus... episcopus.. Tandem ad ecclesiam Divi Steffani accessit nostrae cathedrali patroni in qua altare santissimi sacramenti in dextra alle capelle sub ciborio quattuor columnis marmoreis innixo existentis. In cuius altaris pala antiquo opere honorifice confecta...

Spis pohoda biskupa Cedulina
ABH

54

15 Januarij 1620
... accessit ad fores ecclesiae cathedralis Divi Stephani accessit primo ad altare Santissimi sacramenti in destera alle capelle sub ciborio quattuor columnis marmoreis inexo

Ibid str. 110

55

1676 Per contati a mistro Zorzi da Fiume che accordo le colonette sopra il tabernacolo lire cinque; L 5—

Scuola dei Santissimo sagramento di Lesina. ACH

56

L.D.M.B.V. 1694 29 Agosto in Liesena

Si dichiara con la presente et privatta scritura qual haver deba loco come se fosse fatta per mano di publico nodaro qualmente li signori Gio. Ivaneo et Simon Lupi eleti per la congregatione delli signori confrati del Santissimo Sacramento in questa città hanno fermato et stabilito acordo con domino Paulo Tremignon protto in Venetia hora qui capitatto per suoi interesi hanno li sopradeti formatto scritura di far l'altar del Santissimo Sacramento di alteza, et strutura come quello del illustre signor Gierolemo Ivaneo, con distincione solamente che il detto altar hebi haver tre scalini di uso da Verona che al presente nel medemo non ce n'sono altro che due di mandorlà, che nel cugno di mezzo dei' quovisello sia fatto il pedistal di pietra da Rovigno rimeso con magie per ponervi sopra il tabernacolo quando li sopradetti signori lo faranno con sua custode in mezo detto pedestal di marmo fino, che le quattro colone siano di roso di Franza di buona et perfetta qualità tutte di un pezzo di longezza come quelle al presente sono nel detto altare del sopradetto signor Gierolemo come anco li suoi frisi dovranno aver di roso di Franza che il parapetto sia tutto di un pezzo senza mascheroni nelli pilastrini dalle parti, rimesso il detto di magie cioè bianchi e neri rosi di franza e Verdoni dovendo dette magie esser poste in cola a foco fregate, et lustrate, il rimanente poi di tutto l'altar sia simile et compagno tanto nelle magie quanto nelle altre pietre come l'altar sopra nominato del detto signor Gierolamo fatto a buona architetura con essatta diligenza in forma laudabile con sei figure di ciomolo finte marmorine, et il tutto per prezzo et merce stabilito in ducati novecento d'argiento corenti da lire sei soldi quattro per ducato valor di Venetia a conto de quali a piedi della presente doveva l'isteso protto far il ricever di ducati duzento d'argienti che al presente se li esborsano, et fornito che sara l'altar, qual dovrà esser fornitto in termine di anni due restino tenuti li confratti in nome della congregatione sudetta esborsar ducati dusento e cinquanta in Venetia avanti il levar l'altar fuori di botega, overo prima di due anni se il medemo sarà fornitto et li altri ducati i quattrocento e cinquanta che sia tenutta la scola sudetta pagar anualmente in Venetia ducati sesanta al anno per le feste di Natale sucesivamente sino si adempitto l'intiero pagamento sino alla summa delli ducati novecento acordo stabilitto del detto altar, et manchando di non corisponder a suo tempo le dette ratte resti in arbitrio del sopradetto Tremignon di astringer la scola medema alla intiera sodisfatione di quanto andase creditore, come pure se fose astretto di capitar qui in Liesina per riscoder il suo dinaro sia sotto posta la scola a tutti li danni, et pretese del detto Tremignon cosi d'viagi, vitto, alogio, et altro a danni spese et interesi di detta scola, restando obligatto il sopradetto di dar fornitto l'altar per tutto il mese di settembre 1696 per il qual tempo dovrà li sopradetti signori mandar bastimento in Venetia a suficienza per levar il detto altar alla riva della mia botega non intrando nel'acordo di sopra nominatto ne condota cioè nolo, condurlo a Liesina, ne rischio di mare che Iddio lo quardi ne meno mandar niuno per ponerlo in opera che li sopradetti signori lo faranno poner in opera a tutte le sue spese come anco dovranno farsi per la portella per la custode come anco intender si debba che in detto acordo de ducati novecento non vi è compreso il tabernacolo et per cio io sopradetto mi obligo di far il detto altar di buona

architettura con essatta diligenza in forma laudabile cosi al incontro la scola sudetta per manutencione del detto pagamentto obligando tutti li beni della scola presenti et futturi posti in qual si sia loco in fede di che vertera la presente sottoscritta d'ambe le parti alla presenza di due testimoni etc

Io Gierolamo Ivaneo affirmo quanto di sopra per nome della congregazione sudetta

Io Simon Luppi affirmo quanto di sopra per nome della congregazione sudetta

Io Paulo Tremignon afermo et prometto quanto contiene la presente scritura

Io canonico Domenico Damiani fui presente à quanto di sopra:

Io D. Domenico Bertuzzi Griffici fui presente à quanto di sopra

Adi 17 novembre 1694 in Liesina

Ho riceuto io Paulo Tremignon dal signor Zuane Ivaneo et signor Simon Lupi deputadi alla fabrica che si deve far del altar del Santissimo Sacramento ducati cento e setanta uno lire due soldi due cioè ducati cento e nove lire cinque soldi quatro dal signor dottor canonico Doimi, et ducati cinquanta dalla signora Elena Fazanea et ducati undeci a mezo dal signor Nicolò Lusio che in tutto sono ducati cento e settanta uno lire due soldi due li quali sono aconto del altar del Santissimo che devo far et questi sono aconto della capara delli ducati dusento contenuti nella scritura che al presente mi dovevanno esborsare dovendomi con prima ocasione trasmettermi à Venetia al suprimento delli ducati dusento: —

Vol. CII. AMH

Io Gio: Battista Cunese fui presente quanto di sopra con mio giuramento

Copia

Adi 2 gienaro 1696 M. V. in Venezia

Confesso io patron Vicenzo Nicolich da Lissa della marciliana nominata la Madona del Rosario. S. Antonio et S. Nicolò di havar riceutto tutte le Sopra scritte pietre per l'altar del Santissimo di Liesina dal signor Alesandro Tremignon protto tutto ben conditionato et salvo in marciliana senza par niun male et ciò afermo con mio giuramento et la presente riceutta o fatto io Domenico Rubini da lui pregatto dice non saper lui scriver in fede di che farà una croce: —

Vol. A IV. AMH.

57

Illustrissimi signori

Sono con questa lettera a suplicar Illustrissima sua Riverenza di contar al Signor canonico Damiani ducati vinti quali sarano a conto del altar del Sacramento et farci far la riceuta de medemo contarli al mio conto. Oltre più il detto li dimandare ducati cinquanta a mio nome li dianno che saranno ben datti et si facia far la riceuta di una per l'altra con avisarmi di subitto che li darò credítto. In quanto il suo altar e in buon statto mi avisi se lo manda a laver che farò lustrar le pietre ma se loro signoria comandaseve devo questa quadrigesima portarmi in Dalmatia et veniro con la mia marciliana onde se dove altri signori vertesero serviti lo porterei meco digia il nolo tanto fa la pagi ad uno quanto al altro et sarebbe piu ben avertito se esse terminano in questa forma poterò avanti il far lustrar le pietre con che suplicandole cosegnar li detti soldi al detto signor canonico che saranno ben datti et con rasegnarli una buona servitu al dove altri signori resto Venezia li 2 settembre 1696

Devotissimo Obligatissimo servitore

Paulo Tremizon

Adi 28 8bre 1696

In virtu della presente hò riceputo io canonico Domenico Damjani dal signor Simon Lupi uno delli deputati alla fabrica dell'altare del Santissimo di questa cathedrale à conto dell opera del medemo altare ducatti vinti d'argento et da

canonico sudetto ho fatto la presente caucione per parte, et nome del sottoscritto signor Trimignoni da mano propria

Na omotu: Ricevuta da Signor canonico

Damiani à Venezia da signor Tremigian di ducati 20
Riceputa di Signor quondam canonico Domanich per altar del Santissimo

Na omotu

Alli Illustrissimi Signori Signori Deputati alla fabricha del altar del Santissimo Sacramento in

Liesena

Ricevo la sua dal patron Nicolich et sento la disidenza che tiene in non haverli subito caricato l'altar quando e capitatto in Venezia il bastimento mi creda che se fosero state ancor esse presenti haverebbero detto che si havese agiustata la roba stante che sonno due anni che e fatta et e di reputattione che sia bene agiustatta per non haver ripulsi a banche dicono che si e statto detto che non era fornitto questi tali non sono quel che dicon perche qui se li dara vinticinque testimonij se il suo altar a due anni che e pierfecionatto. Il presente se li ha consegnatto al detto patron Vincenzo l'altar sano e salvo in barcha tutto bene agiustatto havendone fatta la riceputta di detto altar che sij caricatto senza far niun male prego Iddio che arivi sano e salvo in coteste parti. Mi par bene avisarli di una cosa che questa e una opera a mio parere di gran stima e vedino bene non venghi dicipato nel ponerlo in opera perche questa pianta di detto altar e diferente dalli altri havendo tre scalini e nelli quariseli sotto alle colone e diferente delli altri per esser che e fatto il piedestalo per ponervi il tabernacolo et custode veda bene che non falino perche una pietra può decipar tutto l'altar et direi che digia esse fano una spesa di questa sorte sarebbe ben fatto che havese un huomo qui della profesione che con mezo ducatto al ziorno et le spese di vitto si haverebbe che tutta la spesa puo imbater in vinticinque trenta ducati pero li aviso per suo Governo faccino quello li pare haverei desiderio che l'opera riusischa di honore de signor Idio et di tutti loro signori. E vero che la scritura dice che nel imbarco del altar esse debino contar ducati ducento e cinquanta come hanno fatto ma dice in capo due anni che habiamo fatto la scrittura, ma se esse hanno tardato due anni dopo il mandarlo a ricever non e del dovere che le ratte debino esser portate avanti, esse dovevano mandar a ricever il suo altar di settembre 1696 come dice la scrittura et se l'altar non fosse statto fornitto esse dovevano lamentarsi onde sono due anni scorsi con il presente anno 1697, 1698 che spiera il tempo di Natale, questi sono ducati 120 che esse dovevano sino ab hora haverli mandati per tanto non e del dovere habia tal danno di aspetar detto dinaro piu tempo lungo havendo fuori il mio dinaro per tal facitura tutto in una volta non credo vora mio danno et starò attendendo il detto dinaro et mi humilò

L'invio anco l'aboso del disegno con le misure accio il maestro che ponera in opera detto altar si posia meglio regolare

Se per caso esse se risolvesero di far venir l'huomo per ponerlo in opera. Bisogna dia l'ordine costa li sia dattova però di dinaro per lasiar alla sua casa

L'obligo che haveva patron Vicenzo di sodisfar tutta la spesa fatta nelle case cioe L 97 nonante sette non hauto di soldi da sodisfar et si ha obligato al suo ritorno in Venetia di sodisfar il detto debito le aviso per suo governo

Obligatissimo servitor
Paulo Tremignon

Venezia li 20 Xbre 1696

ACH

58

Adi 22 Xbre 1696 Venezia
Nota de spesa fatta a far li casoni incaselar le pietre del altar del Santissimo di Lesina

Per 40 tavole a l 24 luna	L 406
Per 4 scorzi	L 1:
Per storioli grandi N 10	L 2:10
Per detti picoli Nº 10	L 1
Per chiodi Nº 1400	L 10:10
Per condote del legname	L 2: —
Per cerchi et fattura chiodi	L 4:
Per fattura di marangon	L 28:
	L 97: —

In tutta spesa lire novanta sette

Paulo Tremignon di
mano propria

Vol. A. IV. AMH.

59

Devo dar io canonico Cargotich comissario del testamento di quondam canonico Domenico Damijani di 11 Xbre 1697 alla confraternità del Santissimo di questa cathedrale cecchini cento per esser dalla stessa investiti in un tabernacolo di marmo, et fatto l'accordo debba io sudetto esborsare li detti cechini cento, quali spesi dal signor Lorenzo Viviani Protto degl'altari a L dicisette soldi dodeci di bona moneta fanno L 1760:—

Item per altri scossi dal reverendo Vrancovich per li capi laboratorij venuduti dal sudetto quondam canonico, et intromessi dallo stesso al quondam Zorzi Bositcovich detto Marijn d'esser investiti come sopra, et sono L trecento moneta longa fanno moneta bona — L 200

Sono in tutto moneta bona L 1960: —

Vol. A. IV. AMH.

60

Nel nome della santissima Trinità, Padre Figliolo, e Spirito santo l'anno della sua salutifera natività 1697 indictione 5 il giorno veramente di 11 decembre in Lesina in casa delli signori fratelli Stalij tenuta ad affitto del reverendo signor Canonico D. Domenico Damiani dove attrovandossi in letto indisposto e da male appresso esso signor canonico ma sano di mente... ha voluto con la presente ultima sua volontà disponere il quale intende che voglia per testamento... Lassa cechini cento preditti per il tabernacolo dell'altar del Santissimo sacramento di questa catedrale con condizione, che quando sarà pronto et erretto detto altare in tempo di mesi sei et infra tal tempo fatto segvire l' acordo del medesimo tabernacolo e fatto che sarà detto acordo, intende siano contati dal depositario del detto denaro che dovera esser il signor canonico D. Gio. Cargotich nelle mani del signor Paolo Tremignoni, o suo interveniente...

Item disse d'haver una sentenza contro Zorzi Bositcovich detto Marijn quale lassa in aggionta alli sopradetti cechini cento d'esser il tutto investito per il tabernacolo del Santissimo di questa cathedrale quando però nel sopradetto termine di mesi tre sarà pronto et erretto il suo altare et poi stabiliti il prezzo d'esso tabernacolo sia perfecionato nel termine d'anni uno, altrimente intende, che la sopradetta summa di cechini cento, et il credito che tiene con Zorzi Bositcovich predetto sia spesa in altri quatro candilieri d'argento nella forma che sono quelli della Beata Vergine di Carmeni, et un altra crocetta d'argento per servitio et ornamento delli suoi altari di Santi Pietro e Paolo e Sante Lucia et Agata

....

Io canonico Damiani affermo et ordino quanto di sopra.

Vol. A. IV. AMH.

61

Adi 12 decembre 1697

Inventario della robbe, che s'attrovano in casa habbitata da reverendo signor Don Domenico canonico Damiani...
... Item due gabie da oseletti, che sono del signor Tremignon...
Adi 15 decembre 1697
... Una lettera di signor Alesandro Tremignion
... Diverse lettere con diverse note del signor Alesandro Tremignon
... Nota sopra una lettera della spesa fatta al signor Tremignoni
... conto col Tremignon

Ibid.

62

Adi 16 decembre 1697

Devo dare io Canonico Cargotich comissario di quondam canonico Domenico Damyani cechini cento d'esser spesi in un tabernacolo di marmo per l'altare del Santissimo di questa cathedrale

Devo havere io retroscritto comissario per un tabernacolo ordinato a Venetia di marmo, come in dissegno apresso di me esistente ducati d'argento trecento come si vede dalla scrittura et cautioni in tal proposito a Lire 6:4 il ducato moneta veneta fanno L 1860: —

Item per il porto del tabernacolo, et de protto Viviani ducati dodeci fanno moneta Veneta L 74:8
Item per bona mano al stesso protto L 25:12
Sono moneta bona in tutto L 1960: —

Ibid.

Adi 22 gugno 1698
Per cassa a domino Gregorio Buchich Canonico cassier ducatti cento e vinti d'argento, e vinti d'argento se gli da credito per altretanti da lui soministrati alla scola per dover esser trasmessi a Venezia al signor Paolo Tremignon con altra summa come nella parte sudetta val; Ducati 120

Ibid.

63

Laus Deo Maria Adi 22 decembre 1698 Venezia

Nota della quantita dele pietre vive lavoratte dell altar del Santissimo di Liesena il qual è consegnato nella marciliana del patron Vicenzo Nicoli il tutto consegnato al maestro suo Patron Vincenzo Reairimo condicionato detto altar senza niun mancamento a presenza de testimonij
Scalini di rosso da Verona pezzi Nº quindeci — Nº 15
Pradella pessi Nº due Nº 2
Regoloni taluno l'ordine di scalini pezzi Nº quatro Nº 4
Sottobassa dell' ordine del parapetto pezzi Nº sette Nº 7
Parapetto con tutto l'ordine del medemo pezzi Nº nove Nº 9
Cimazza del ordine del detto parapetto pezzi Nº sette Nº 7
Quariselli del scabello con ordine del medemo pezzi Nº quindici Nº 15
Cimazza del ordine del detto scabello pezza Nº dodeci Nº 12
Basse tonde delle colone contrabasse alli cugni pezzi Nº dodeci Nº 12
Colone di rosso di Franza insieme pezza Nº quatro Nº 4
Investidure tra li contra pilastri pezzi Nº quatro — Nº 4
Contrapilastri dredo le colone pezzi Nº otto Nº 8
Allette della palla pezzi Nº due Nº 2
Imposte della palla pezzi Nº due Nº 2
Pezzi tra li capiteli pezzi Nº due Nº 2
Capitelli tondi Nº quatro et quatro di contra pilastri in tutti pezzi Nº 8
Volto della palla pezzi Nº quatro Nº 4
Angoli sopra il volto pezzi Nº due Nº 2

Straglia con testa del detto volto pezzi N° uno N° 1
Architravi sopra li capitelli pezzi N° sei N° 6
Frissi di rosso di Franza sopra detti architravi pezzi N° sei, N° 6
Cornice sopra detti frizi pezza N° nove N° 9
Remenato sopra detta cornice pezzi N° cinque N° 5
Timpani di sotto detto remanato pezzi N° due N° 2
Cartela da sotto detto remenato pezzi N° uno N° 1

Suma N° 161

Per l'altra suma di oltretanti pezzi N° 161
Cocoleti da sotto li peduzzi del remenato pezzi N° due N° 2
Cartele va dalle parte del remenato pezzi N° due N° 2
Angoli va sopra detto remanato con le sui quarielli pezzi N° quatro N° 4
Cornice della segonda cima pezzi N° cinque N° 5
Remenati della cima fati a esse pezzi N° 2 — N° 2
invistidure di mezzo passi N° tre N° 3
Cimasa della cima di mezo pezzi N° N° 1
custodie di marmo fin pezzi N° uno N° 1
dade sotto le cartelle delle parte del remenato pezzi N° due N° 2
Scalini rami della mensa de li candelieri pezzi N° tre

Suma detti 186

In tutto pezzi detti cento ottantasei
Le sopradette pietre sono state incontrate dalli qui signori sotto scritti li quali anno incontato sopra il disigno il tutto e fatto giusto come il medemo tanto nella forma quanto nelle machie et quantità di pezzi come sopra

Io Ludovico Poresini fui presente et incontrato il disegno e le pietre in tutto va bene come di sopra et a fermo con mio giuramento.

Ibid.

64

Adi 22 genaro 1699 Liesena
Confessa Paron Vincenzo Nicolich d'haver riceuto dal signor Gregorio Buchich canonico e cassier della scolla del Santissimo Sagramento di questa città ducatti d'argento vinti cinque per nolo della condotta dell'altar del medessimo val ducatti N° 25

Item di più ha ricevuto il sudetto paron Vicenzo dal sopradetto signor cassier ducatti d'argento n° quindeci e mezza et sette lire doi soldi cinque per tanti spesi dal medesimo per l'imbarco del medesimo altar, stiore, et cassoni val duc n° $15^1/_2$ et lire 2

Et io Tibaldo Rinaldi hò fatto la presente pregato dal sudetto paron Vicenzo per non saper disse lui scriver alla presenza delli infrascritti testimonij
Io D. Polo Botteri fui presente à quando di sopra
Io D. Francesco Resti fui presente à quando di sopra

Ibid.

65

Adi 4 aprile 1699 Per contadi l'infracritte summe di dentro spese nelli materiali et mistri nel poner l'altare di marmo capitato da Venezia... per spesi per nolo al paron Zuanne Garbati lire vinti cinque per haver spedito il medesimo à levar il mistro Zuanne da Traù con un altro mistro suo compagno — L 364: — per contadi al detto mistro Zuanne et suo compagno per haver posto in oppera il detto altar ducatti d'arzento n° quaranta a L 9:2 fanno lire tre cento e settanta quattro — L 364: —

19 detto (aprile) per tanti trasmessi al signor protto Trevignon, per mano del signor Fustignoni con altra summa di denaro per conto dell'altar del Santissimo ducati d'argento n° cinquanta fanno lire quattrocento e cinquanta cinque et questi sono per tanti havuti del avanzo di sali dell'anno passato quanto la contro scritta partita val L — 455: —

66

Adi 13 Xbre 1699

Io infrascritto confesso havere ricevuto delli confrati della scola del Santissimo Sacramento di questa cathedrale di Lesina ducati d'argento n° cinquanta dico N° 50 a conto delli ducati 60 pure d'argento già imprestati ala medema scola sotto li 18 giugno 1698. In fede etc.

Io Tomaso Vescovo di Lesina affermo di mano propria

Ibid.

67

Adi 10 febraro 1700

Recevi io Lorenzo viviani dal signor Zanbatista Tira boschi ducati cento per nome de Reverendo signor don giovani Cargoti calonico(!) per conto del acordato del tabernacolo giusto il pato de la schritura fato soto li vinti oto decenbre pasato e cio con linteryento il Reverendo primicerio zeni colonicho di Liesena val — D 100 —

io sudetto viviani afermo.

Ibid.

68

Illustrissimi Signori Padroni,

Scrisi a loro altri diverse mie et non ho veduto mai risposta. Credo che senza aricordarli esse sapino che mi spierate due ratte et non vedo ne soldi ne lettere ne niuna cosa. Le aviso come si ha riposto tutti li nostri interesi in mano di un cavaliere di gran stima che si aritrova in coteste parti a qual si ha datto facoltà di far tutti quelli passi che più sarà meglio venir ad un termine di haver il nostro, sapino bene che la scrittura parla che non pagandomi il mio a tempo debitto poscia astringerli, a tutto l'intiero pagamento a sue spese dani et interesi di ogni cosa se ad esse li venira fatto quei passi più proprij per consequir il nostro esse saranno la causa ma quello che stupisco, e che non havendo esse da esborsar dinaro del suo proprio ma ben si della scola non sodisfino con tutta pontualittà, sapino che io non son più in obligo di star alla scrittura onde pesino bene che io voglio tutto il mio dinaro tutto in una volta come esse si hanno obligato di più credo che ad esse sij bene noto della spesa fatta per incasar le pietre per l'importar de lire nonanta sette de quali non si ha riceutto niuna cosa con mia grande pasione scrivo tal lettera a loro Padroni me e del dovere haver il nostro con che rasegnandoli la mia buona servitù che li profeso resto

devotissimo servitore
Paulo Tremignon Proto

Venezia 17 giugno 1700

Ibid.

69

Devo haver io contrasto comissario Cargotich dalla retrasta confraternità di questa cathedrale per l'esborso fatto di ducati trecento d'argento al signor Lorenzo Viviani protto per il tabernacolo di marmo con facoltà datami in scrittura di 10 Novembre 1700 quali ducatti trecento valutati a L sei, soldi quattro, fanno — L 1860: —

Item contati per nolo d'esso tabernacolo et della persona del detto protto Ducati 12 L	74:8
Item per bona mano al sudetto signor Viviani L	25:12
Sono in tutto moneta bona L	1960:

Ibid.

70

Copia tratta dal Libro della Veneranda Scolla del Santissimo Sacramento di Lesina carta 108 tergo

Adi 10 novembre 1700

Radunati l'infrascritti signori confrati per stabilire e dare facoltà come nella sequente parte, per investire in un tabernacolo di marmo con le colonne, et machie nel stesso, secondo che meglio parerà all'infrascritto signore.

Il signor Giacomo Bonini giudice
Il sr. Domenego Barbis giudice
Il sr. Gregorio Bucchich procurator cassier
Il sr. Pietro Puliteo
Il sr. Nicolo Luxio
Il sr. Zuanne Stalio
Reverendo sr. Don Nicolo Valle
Il sr. Giovanni Domenego Barbinich
Il sr. Antonio Sibischini
Il sr. Antonio Corner
Vicenzo Cingalovich

Venendo eccitata questa Veneranda confraternità dal Reverendo signor Don Giovanni Cargotich comessario testamentario del quondam reverendo signor Canonico Damiani perche resti in conformità della sua pia volontà essequito il legato del stesso a benefitio dell'altar del Santissimo disposto col far investire in un tabernacolo il denaro per tal effetto lasciato. Considerandosi che dovendo di presente partire per Venetia il sudetto reverendo signor Cargotich a cui come confratello, et pieno di zelo sarebbe bene, che resti appogiata e dada facoltà di stabilire il prezzo per il medesimo tabernacolo.

Fù per cio popsta parte, che il sucitato reverendissimo signor Canonico Cargotich possi e debba stabilire il prezzo, et fare anco l'esborso del denaro che presso di lui essiste in caso, che fosse fidato esser persona sicura per la construtione d'un tabernacolo di marmo di carara con le sue colonette di rosso di Franza finissimo et altri rimessi di marmo finissimo, che accopagna perfettamente esse colonne, dovendo anche stabilir il prezzo nel tempo stesso per le statuette et anzoli che vi andassero nel abbelimento d'esso tabernacolo, rimetendo alla sua prudenza di tor anche il parere se stimasse proprio delli Reverendi signori premincerio Zen et canonico Maroi, quali hora essistono in Venetia, e perche possa sapere l'alteza e larghezza del stesso tabernacolo gli sarà consegnato il disegno della base ove dovrà esser riposto, come l'alteza del vacuo dell'altare.

La qual fù balotata hebbe pro tutte.

Vincenzo Cingalovich d'Autoritate
(pečat)

Veneta nodaio publico hà fedelmente copiato, et in fede della verità sottoscritto, e col suo solito segno roborato

Ibid.

71

Illustrissimo Signore Signore et Patrone Collendissimo

La benignità di Vostra Signoria Illustrissima mi fà senza alcun merito importunale le mie gratie gran stravaganza osservo circa l'operatione dell'altare del Santissimo Sacramento posto nella sua cathedrale Si mi viene ritardato il dinaro già due anni sono che non vedo la ratta de ducati sesanta conforme la scrittura la quale pare non habbia alcun valore, e che ne meno per cortesia vengi risposto alle letere. Incontro tutte le disgratie; ma da soggetto cosi qualificato, spero sortirne ogni avantaggio. L'interesse come appoggiato alla di lei protetione, e come favorito di farni contar d'anno in anno la ratta de d 60; prenderà nuovo vigore risvegliandolo con nuove racomandationi a questi signori, che per giusticia devono sodisfar tanto più che è posto in opera l'altare, havendo havuto tutta la relatione; già vive la scritura contenendo l'accordo de d. 900 de quali ne ho hauto a conto ducati quatrocentovintiuno e s 9 onde restano d. 478 s 16 piu L 95 per spesi a far incaselar le pietre come ordine de quelli signori che in tuto me avanza p 494 — e l'obligatione della scritura sudetta e di contare d 60 all'anno sino l'intiero pagamento e mancano che possi astringer la scola subito in una volta all'intiero pagamento Onde con humile prigiera accompagnate da non si giusto motivo mi racomando alla bonta e carita di Vostra Signoria Illustrissima mentre lei consideri come sborsai il mio dinaro per ben servire questi meritevoli miei padroni, ed loro mi resta cosi infrutuoso il che mi riuscisse di grandissimo pregiudicio di gratia mi faccia vedere l'affetto della sua magnanimità, dalla quale fù causato il mio ordine di incomodarla, ricercando i suoi da me riviriti caratari per mia consolatione, e quanto maggiore sarà il disturbo, che riceverà per rendermi consolato ed in questa occorenza asistito, altre tanto sara l'obligo per il quale sospirirò incontri valevoli a palesarmi.

Di Vostra Signoria Illustrissima

Humilissimo et devotissimo obligatissimo

Servitore

Paulo Tremignon

Venetia li 18 Novembre 1700

Se questi signori volessero far l'esborso in una volta di tutto il mio credito di d 494 mi contenterei lassarli ducati ottanta per donativo, la suplico di risposta — ma quando non farano l'esborso tuto in una volta non intendo li lasciarli niente —

Ibid.

72

Na omotu:

Tabernacolo per Lesina

Zapis ispod nacrta tabernakula koji je naslikan u bojama crveno-šarenog, bijelog, crveno-šarenog, zeleno šarenog, žutog i sivo-šarenog mramora:

Disegnio fato da me Lorenzo Viviani talgia pietra per afetuato giusto la schritura soto li 21 decenbre 1700
(drugim rukopisom:)
Io can.co Giovanni Cargotich

zapis ispod tlocrta:

Pianta del tabernaculo di Liesena
di quelo che e soto scrito dal cahonico(!)

73

ado 30 magio 1701 Liezena

Recevi io Alesandro Viviani Procurator di mio Padre duchati cento dal reverendissimo signor canonicho Cargotici quali sono per saldo di duchati tresento del Tabernaculo che gia cosi abiamo stabelito insieme in Venetia val — L 620: —

Io Alesandro Viviani Procurator

Ibid.

74

3 zugno 1701 per contadi a protto che ha fatto il tabernacolo lire cento e nove soldi doi per nolo del medessimo et spese fate dal medessimo protto per il sequestro seguito L — a Venezia per parte del Trevignon come anco per le spese di barca per il medessimo protto L 109 = 2 —

Il genaro 1702 M. V. cassa oltrascritta deve havere lire sei cento per altri tanti contati all'illustrissimo signor Allesandro Donado conte e proveditore in scudi quaranta per trasmetterli a Venetia all'signor Paulo Tremigion protto di altar — L 600: —

. . . .

Adi 20 agosto cassa sudetta deve havere lire trecento vinti cinque soldi dieci per tanti contati all'illustrissimo signor Allessandro Donado conte e proveditor per trasmetterli a Venezia al signor Paulo Trimegion protto degli altari... L 5:4
4 novembre 1706... al procurator del protto Alesandro Tremigiani cechini vinti per il conto di altare del Santissimo Sacramento L 20

Ibid.

75

L' D. M. Adi 7 Luglio 1703 Venezia
Hò ricevuto io Allessandro Trimignon per nome di Paulo mio figliolo da Illustrissimo Eccelentissimo signor Vicenzo Fini procurator di Signor Marco Cechini vinti ruspidi per tanti mandati da Illustrissimo Eccelentissimo signor Allessandro Donado conte in Liesena, sono per tanti scosi dalli signori confrateli del Venerabile in Liesena li quali sono àcconto di quello devo haver dalla medema scola di maggior suma val lire quatrocento di picoli — L 800: —

Allessandro Tremignon di mano propria

Ibid.

76

Adi 21 Agosto 1703

Ho ricevuto io sottoscritto da R. Domenego Barbis canonico e cassier del venerabile di Liesena dopie di giusto peso nº sette a L trenta una per trasmetter al signor Allessandro Tremignon a conto del suo credito per l'altare val moneta di Venetia — L 217

Io Alesandro Duodo
Ibid.

77

Lesina L. D. 1705 cinque 1/c quindeci Agosto

Ho ricevuto io sottoscritto procurator del Allessandro Trimignon di Venetia da canonico Pietro Buchich procuratore della Venerabile Scola del Santissimo di Lesina cechini numero vinti ruspidi a conto del debito che tiene essa scuola con il sopra nominato Trimignon per l'altare del Santissimo da esso fabricato e giusta la sua scritura 1694 29 Agosto c. 20.

Carlo Terzi
manu propria
Ibid.

78

L. D. 1706 sei, 4 Novembre Lesina
Hò riceputo io sotto scritto procurator del Allesandro Trimignoni de Venetia da d. Pietro Buchich procurator della Venerabile Scuola de Santissimo di Lesina carantani numero vinti ruspidi à conto de debito che tiene essa scuola con il sudetto Trimignon per l'altare sudetto da esso fabrichato, e giusta la sua scritura 28 Agosto 1694 val — C. vinti

Carlo Terzi
procurator
Ibid.

79

Adi dodeci novembre 1706 sei Lesina
Ho ricevuto io Carlo Tezi procurator del signor Allesandro Trimignon de Venetia dal signor Giacomo Bonini Carantani quatro che disse contarmeli à nome del signor Pietro Babich camerlengho del Venerabile in questa citta, e sono per debito tiene la scuola con il detto Tremignon — C. 4

Io sudetto mano propria

Ibid.

80

2 aprile (1803) Spesi per far governar un anzolo di legno caduto dall'Altar L = = 12

Scuola del Santissimo Sagramento in Lesina ACG.

81

1677... il muro e volto del altar di Santa Lucia

Vol. B. ACH

82

1643 Srušen je oltar sv. Magdalene i biskup Cedulin fece levare via totalmente un vestiggio di altare, starog i trošnog.

Vol. III. ACH

(Vidi dok. CCVII)

83

Nel nome della Santissimo Trinità, Padre figliolo e Spirito santo l'anno della sua salutifera nativita 1697. indictione 5 il giorno veramente di 11 decembre in Lesina tenuta ad affitto del reverendo signor canonico D. Domenico Damiani.... ha voluto con la presente ultima sua volontà disponere il quale intende che voglia per testamento.......... et una crocetta d'argento per servitio et ornamento delli suoi altari di Santi Pietro e Paolo e Sante Lucia et Agata.......
Io canonico Damiani affermo et ordino quanto di sopra

Vol. A. IV. AMH

84

Adi 20 Aprile 1708.
Inventario delle robbe esistenti in sacrestia in custodia delli signori canonici Cargotich e Bonini thesorieri
...Sopra li altari del quondam canonico Damiani tavoglie due di canavazza

Vol. A. IV. AMH

85

16 april 1723 per aggiustar il soleretto per andar nell'organo sopra l'altar di San Pietro cioè tole chiodi

Vol. E. ACH

86

20. V. 1804
Oltar sv. Petra.

Filze. ACH

87

1742 L'oltrescritta cassa della Beata Vergine di sette dolori deve dar spesi per la tella della pala di deto altar e sua imprimidura zacchini uno val L 53:10
D. D. Spediti al pitor per fattura d'essa pala zecchini d'oro nº sette a L 53:10 L'uno importato L 374:10
D. D. Spesi per nolo e portadura della sudetta pala da Socoliza L 26:15
D. D. Spesi in oro per indorar la sfaza e cordon preso da Grigor L 137

Svezak oltara Gospe sedam žalosti. ACH

88

(1522) 5 detto (fevrier) a magistro Juan depentor per refar la depentura il S. crucifixo di acordo lire quindeci
L 15 s —

Vol. A. ACH

89

27 detto (genaro 1676) lire cinquanta doi soldi dieci date a magistro Luca da Trieste per giornate diesi e mezza fatte da lui nell'altar di Santo Prospero et nella sacrestia come per sua riceputa hodierma Nº 7, L 52:10

Vol. B, sveščić iz 1676 godine. ACH

90

1676 9 maggio contadi a maistro Marco Foretich per l'epitaffio

Knjiga Bratovštine sv. Prospera
Hvarski spisi, sv. 16. Historijski arhiv u Zadru.

91

Convocati et coadunati li signori confratelli della Venerabil archa di S. Prospero nella Sacrestia della Chiesa catedrale di S. Stefano premesso il sono della Campana et in esecutione delle constitutioni della confraternità stessa nella quale intravenerò l'infrascritti che si ritrovavano in citta

Il signor Giacomo Vidali Presidente Cassiere
Il signor Gio: Nicolo Giaxa Presidente
Il signor Mattio Hettoreo
Il signor Alessandro Gazzari
Il signor Marin Giaxa
Il signor Gerolamo Ivaneo
Il signor Zuanne Stalio

Atravandosi di presente in questa citta il signor Paolo Trimignon comparso da Venetia per erigere alcuni altari di marmo in questa catedrale, et essendo necessario ordinar anco uno per l'altar del corpo di Prospero il Santo che pur si conserva in essa catedrale ne essendovi modo da far tal opera per la scarseza di danaro che prova la scolla se non si riscotono li crediti che tiene la stessa contro diversi debitori per cio fù posta parte dalli Signori Giacomo Vidali et signor Nicolo Giaxa quondam signor Francesco Presidenti; che li signori Presidenti sucessori siano tenuti procurar con tutta solecitudine la riscosione di tutti crediti et in tanto stabilir con il Protto sudetto la qualita del Altare et il suo prezzo da esser portato il tutto a noticia di questa congrega per il suo aprobo tratando questo di rilascirlo colla riscossione di esso danaro per dever di quanto mancasse esser stabilito dalla congrega medesima ma in questo mentre debbano tutti li confratti unitamente con essi Presidenti ricercar con lettere li debitori absenti della giurisdicione per la sodisfacione di quanto tengono di detta ratione et sono tenuti alla scola medesima ne effetuandolo sieno fatti li ricorsi necessarij alli tribunali che facesse bisogni per astringierli al acenato loro debitto

La qual parte letta è balotata hebbe pro sette è contra nisuno onde fu presa con tutti li vodi

Illico

fu posta parte dalli sudetti signori Presidenti che li confratti quali mancassero di capitar alla Congrega per l'aprobo di quanto fosse contrato con il signor Protto dalli signori Presidenti successori circha l'altar di marmo è suo prezzo come nella parte antescritta cadano nella pena di ducati dieci mentre fossero amoniti con la forma et nel tempo prescritto dalli capitoli salvo però legitimo impedimento la qual'parte letta è balotata hebbe pro tutte et fù presa

Računska knjiga Bratovštine sv. Prospera, Hvarski arhiv u Historijskom arhivu u Zadru, rukopis br. 15.

92

18 settembre 1709

Item per dati al monsignor illustrissimo et reverendissimo vescovo Asperti per capara dell Altar lire quatrocento e tredeci soldi sette val in cechini quindese — L 413:7

7 marzo 1710 Per dati al monsignor illustrissimo et reverendissimo vescovo Asperti a conto del altare cechini trenta due a lire vinti nove e mezza l'uno val lire nove cento e quaranta quatro dico L 944

(9 marzo 1710) detto. Per spesi nella cavalcatura per andar a Citta vecchia per far acordo col paron Milassich di condur l'altar da Venezia lire quatro andar e tornar val L. 4:

12 detto (maggio 1710) Per nolo a paron Nicolo Milassich che porto l'altar da Venetia lire cento e quaranta val L 140

.... različiti troškovi prenosa oltara, vapna itd.

(16 maggio 1710) detto. Per dati al illustrissimo et reverendissimo monsignor vescovo per resto et saldo delli cechini settanta, che costa l'altare, cechini sei a lire vintinove e mezza val lire cento e settanta sette dico — L 177

Item al mistro Marin Chiudina che piantò l'altare lire vinti una dico — L 21: —

10 genaio 1711. Per spesi nella consecration dell altar lire sette soldi diese val — L 7:10

18 maggio 1712

... del dinaro che resta in casa è dato per capara delle due statue da sostener l'arca

Knjiga Bratovštine sv. Prospera (1676—1780).
Hvarski spisi, sv. 16. Historijski arhiv u Zadru.

93

Memoria a Sua Eccelenza signor
Enrico Dandolo per Venezia

Alle brame di vederperfecionato il sacro altare del glorioso corpo di San Prospero Martire di questa città, in conformità dell' unito suo dissegno, non corrisponde il modo per la povertà delle rendite della tavola, nè permette che in presente incontrar si possa l'intiera spesa dell'altare medesimo, del quale sin ora la sola mensa ritrovasi formatta. Non potendo adunque in un tempo essequirsi tal spesa l'accennata impotenza, si medita di effetuarla in piu tempi, e perciò resta Sua Eccelenza umilmente supplicata di far la carità d'informarsi da persone intendenti, e perite quanto costar potrebbe cadaun pezzo separatamente fatto di marmo bianco di Carara; val a dire cosa costarebbe l'ovado, che ha la croce in mezzo con il due angioletti latteramente, ed il cherubino sopra, su cui poggiar deve l'arca quanto li due angeli grandi latterali, che sostentano larca stessa, quanto la medesima arca e quanto finalmente il Redentore, che sopra di essa deve stare. Avute che si avaranno queste notizie, si risolverà di far quelle ordinazioni, che le tenuie forze di detto pio luoco permetterano per ora.

Vol. C. II. AMH

94

Copia tratta da un altra simile estesa sotto il Disegno dell'altare di S. Prospero esistente tra le carte della scuola

29 settembre 1771

Conto per far due angioli, che sostenga l'urna di un corpo santi i quali devon esser di altezza piedi quattro e mezzo esequiti di marmo fino di Carara, puliti e lustradi per il valor di ducati corenti — nº 150

Più per far un urna di larghezza di piedi cinque e mezzo adornata come nel dissegno, lustrata e fatta di marmo fino col suo casson di pietra viva per il valor di ducati corenti — nº 100

Più per far una custodia con due puttini latterali, e certi adornati con una testa di cherubin in mezzo, di marmo fino di Carara lustrata con il suo casson di pietra viva per il valor di ducati — nº 120.

Il tutto esequito da me sottoscritto come appar dal dissegno.

Io Zuanne Ferari Toretti
scultor Santa Maria Venetia

95

22 detto (marzo 1686)

Lire vinti otto, contade a magistro Batista Scarpa contato dal signor Gerolimo Ivaneo mio colega da miei danari per fatura metter in opera il batistero e colonette come per riceputa in filza Nº 5 L 28:

Vol. C. ACH

96

29. IV 1686 traži se la misura della pilla del batesterio od operarija Ivana Ivaneo

Filza 1685—1686. ACH

25. detto (maggio 1686). lire cinque cento zinquanta quattro contate al protto Antonio Ismaelli taglia pietre da Curzola, cioè per scalini per il batistero et le porte grande piedi nº 128 in ragione di L doi soldi 4 il piede havendomi bonificato nelli detti scalini lire undici soldi 12 per haversi serito di alcune pietre di chiesa più per la porta sotto il campanil L'cento e sesanta per pianchette di salizo Nº 130 a s 8 lire sesanta. Bassice per il muro sotto il campanil nº 840 L cinquanta nove et per dacio di dette piere lire cinque come per caucione in filza Nº 21. Lire 554.

Vol. C. ACH

adi 25 maggio 1686

Per la presente scrittura la quale habbi forza di publico instrumento confessa domino Antonio Ismaelli prototaglia pietre di haver hauto dal signor Gio: Ivaneo operario casier di questa cathedrale lire cinquanta sette per capara et a buon conto delle colonette cornisi, sottobasa che servir dovrano nel adornamento delli scalini del loco del batisterio di detta cathedrale quali si obliga di fare giusta il disegnio da lui formato et lassa in mano di esso signor operario per tutto il mese di setembre prossime venturo di buone e nette pietre di machia e tutti, quelle condura qui al molo con pagar il nolo il detto signor operario quali colonette cornise et bassamento dovrano esser di altezza piedi tre per prezzo, et accordo stabilito fra le parti di lire nove per cadauna colonetta perfettamente fornita et di cornisa et basamento a L doi zio il piede uno con l'altro et così promette di mantenire et inviolabilmente osservare...

Slijede isplate

Filza 1685—1686. ACH

97

8 luglio (1686) lire quaranta cinque contate a paron Sebastian Bello per haver condotto da Curzola le colonette per il battistero, et elquante cornise e bassamento per le dette... L 45

Vol. C. ACH

10 detto (novembre 1686) lire seicento cinquanta fatte da me contar all illustrissimo et reverendissimo magnifico signor vescovo Priuli a Venetia à il mese di aprile decesso dal intervento del signor Gierolimo Vidali quondam Tomaso et ciò a conto di una pila di marmo con il suo pedestal servira per il batisterio come per lettera del stesso magnifico signor illustrissimo. Nº 50 L 650: —
E ciò in cechini vinti cinque a L. vinti sei valuta della provincia

Vol. C. ACH

98

Adi 20 novembre 1686 Liesena

O ricevuto io Antonio Ismaelli dal signor Zuane Ivaneo operario in tuto comprese le oltrascritte sume lire doi cento cinquanta tre soldi dieci sono per resto et saldo di colonete numero disnove cioe quindesi da una et dii cantoni che sono quatro et per cornice et basamento piedi trenta tre il tuto apreso come nela oltrescritta scritura val L 253:10

Io Nicolo Ismaelli per nome dil mio signor padre afermo quanto di sopra.

Adi 20 novembre 1686

Confess mistro Zuanne Segubin talgapietra aver riceuto dal signor Zuanne Ivaneo operario cassier lire vinti nove et cio per fatura di tre colonete doi delle quali servirono nel ingreso del batisterio et cio per prezzo di lire disnove et per cornise lire dieci il tutto fato delle pietre di detta chiesa cioè cornise piedi dieci val L 29. Io don Giovanni Grisogono o fato la presente cosi dal medemo pregato per non saper scriver

Io D. Giacomo Arma fui presente quanto di sopra.

Filza god. 1685—1686. ACH

99

18 8bre 1694
Mistro Battista Scarpa L 27:6 per haver levato il battistero come pure la colonette e scalini

Skarpa je nepismen i Niko Jakša pok. Julija se potpisuje umjesto njega.

Filza god. 1694. ACH

100

1714 9 detto (settembre) spesi lire cinquanta sette soldi Xci. per Xci. travi da un carro l'uno che serviranno per aggiustare la capella di questa cattedrale ove stà il battistero, come in cauzione posta in filza al numero 8 — L. 57 = 10

Vol. E. ACH

101

25. aprilis 1650... vidit in capella maiori chorum valde congruum habenetem ex qualibet parte septem sedes pro canonicis et dignitatibus in quarum quedam è cornu sinistro prope suggesta solet sedere Reverendus Dominus Vicarius generalis et infra sex pro sacerdotibus ecclesiae...

Spisi pohoda generalnog vikara Ivana Ivaniševića. BAH

POPIS SLIKA

NACRTI

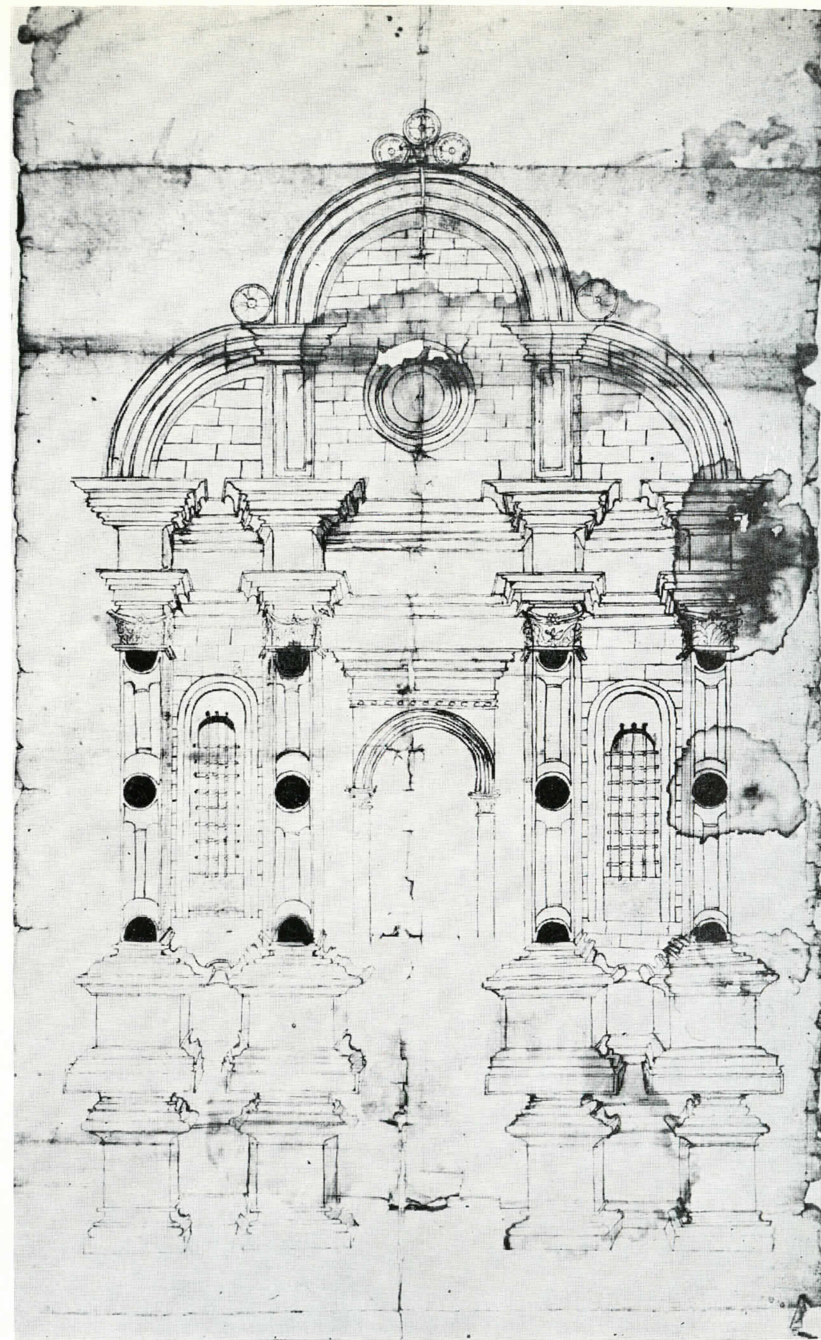
SLIKE

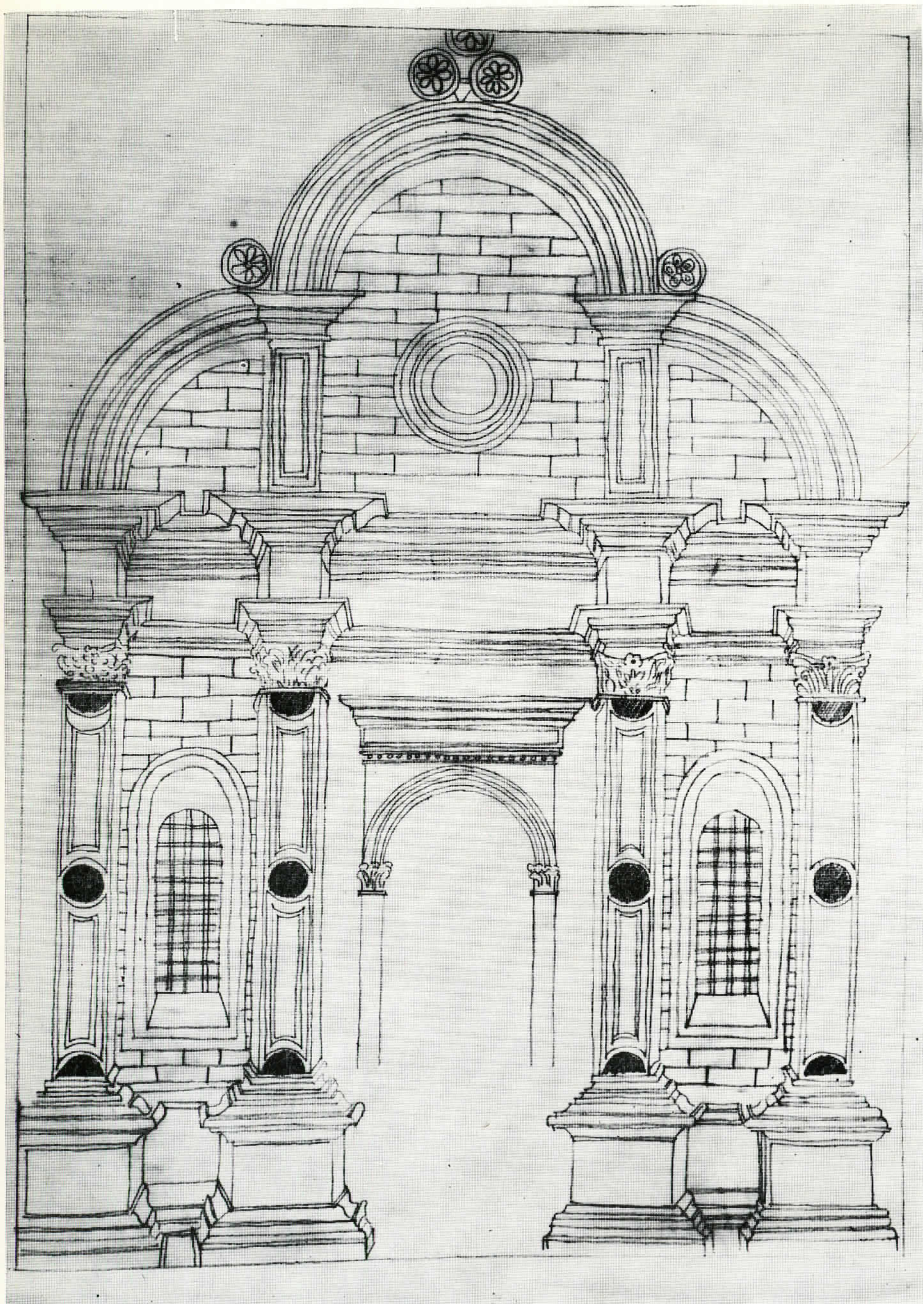
Sl. 1 — Hvar u XVII st., *iz Coronellijevog atlasa*

Sl. 2 — Pročelje katedrale i zvonika

Sl. 3 — Nacrt pročeija iz XVI stoljeća

Sl. 4 — Nacrt pročelja iz XVI stoljeća

Sl. 5 — Glavna vrata

Sl. 6 -- Kip na glavnim vratima

Sl. 7 — Reljef nad kipom glavnih vrata

Sl. 8 — Glavica stupa uz glavna vrata

Sl. 9 — Glavna vrata, *detalj*

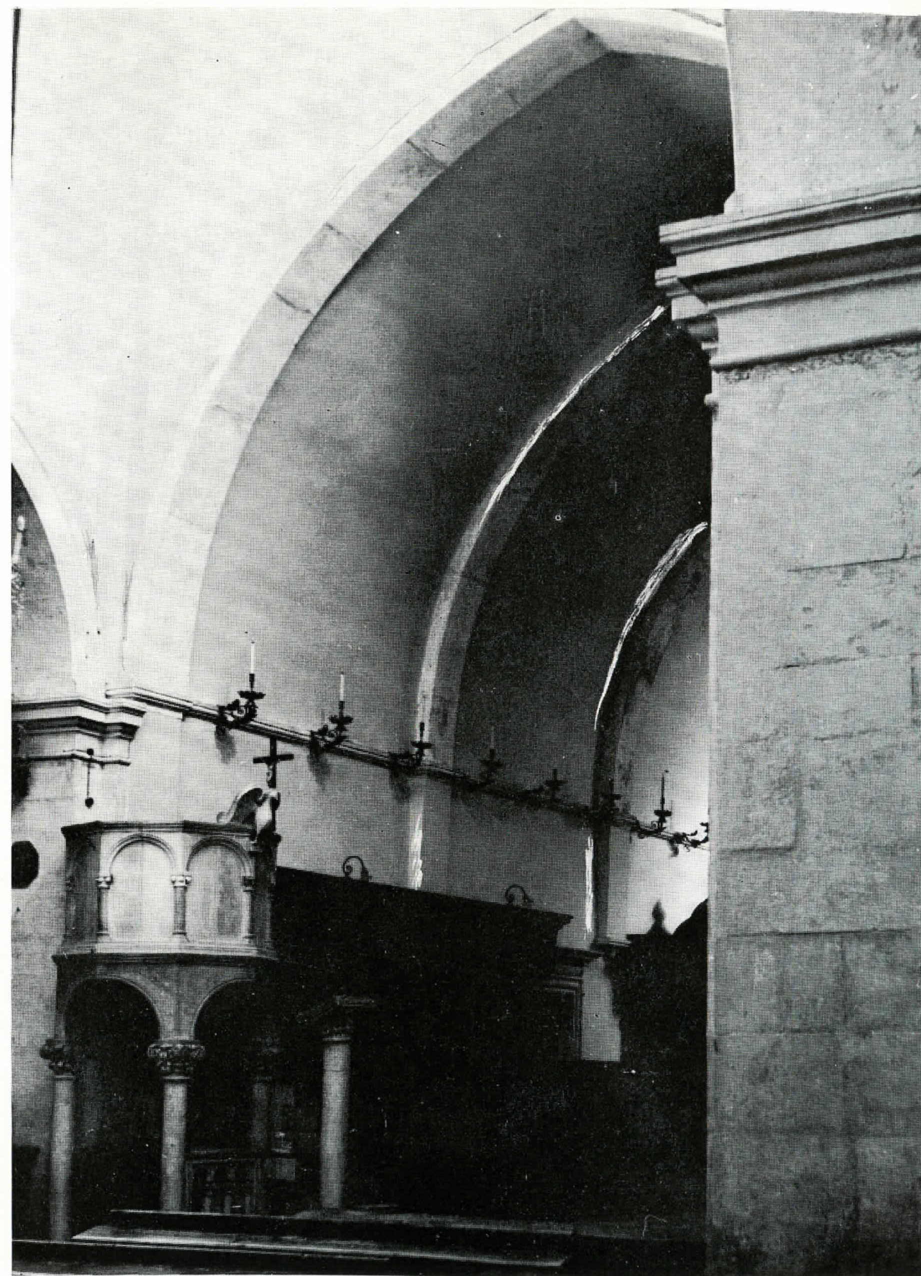

Sl. 10 — Stopa stupa uz glavna vrata

Sl. 11 — Vrata zvonika

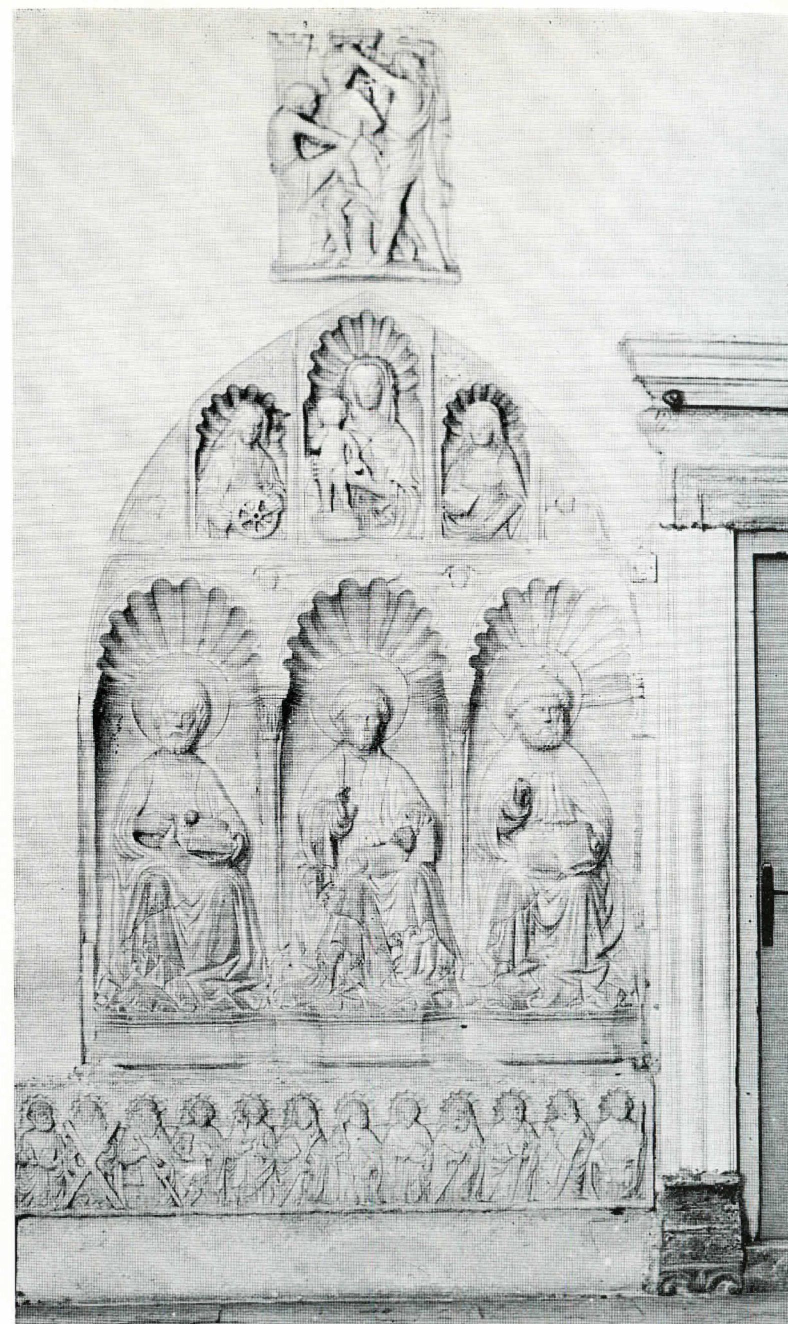
Sl. 12 — Detalj s pročelja

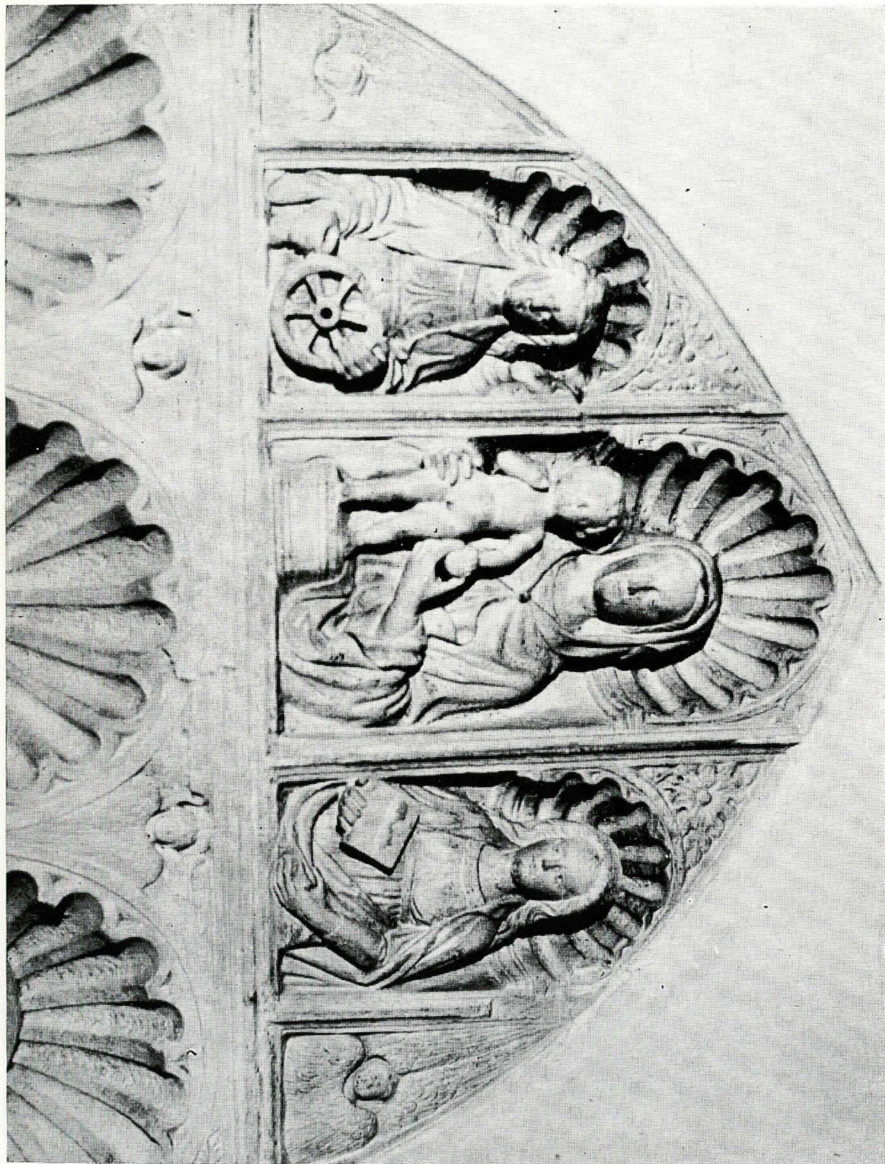
Sl. 13 — Kor

Sl. 14 — Reljef bičevanja

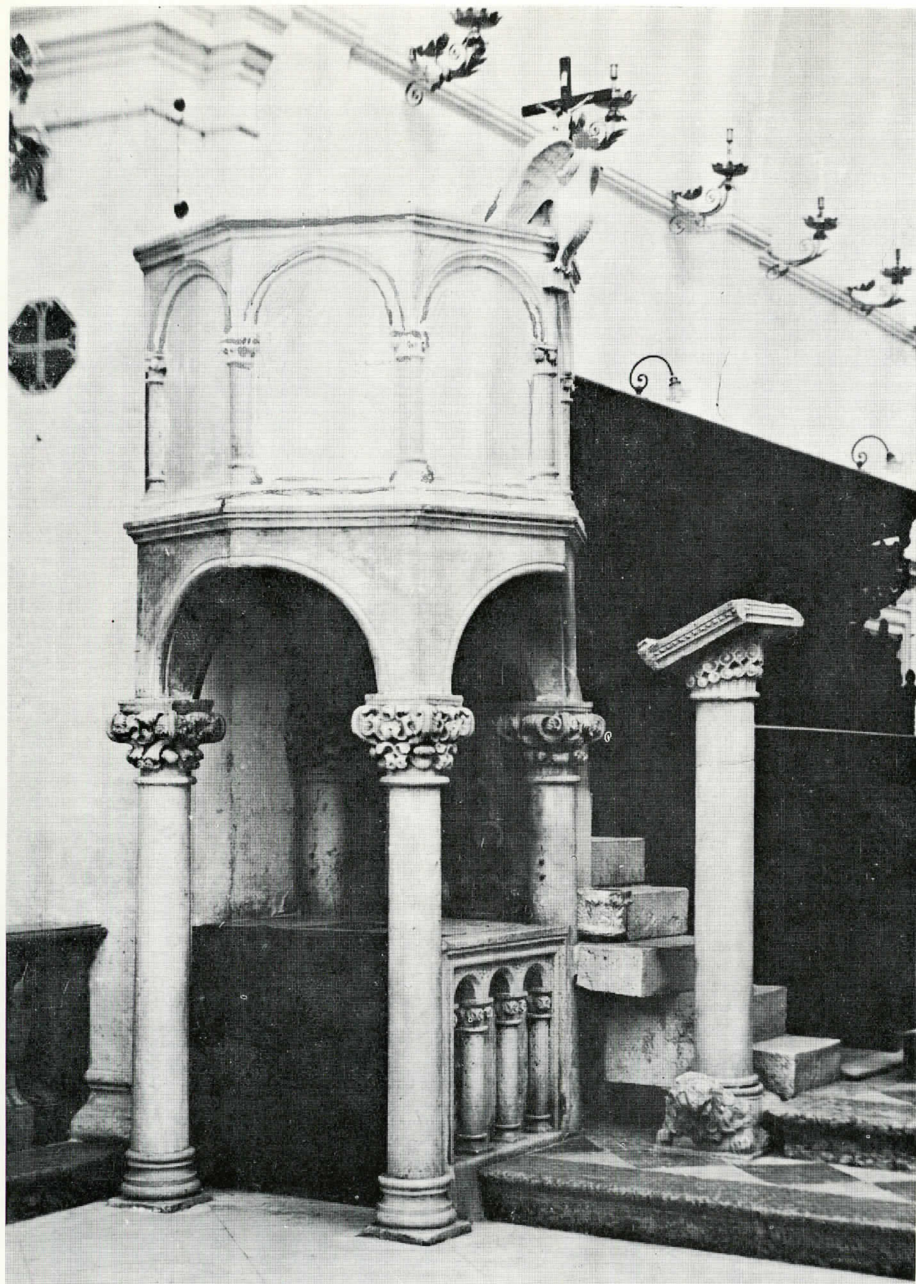
Sl. 15 — Oltar Sv. Luke

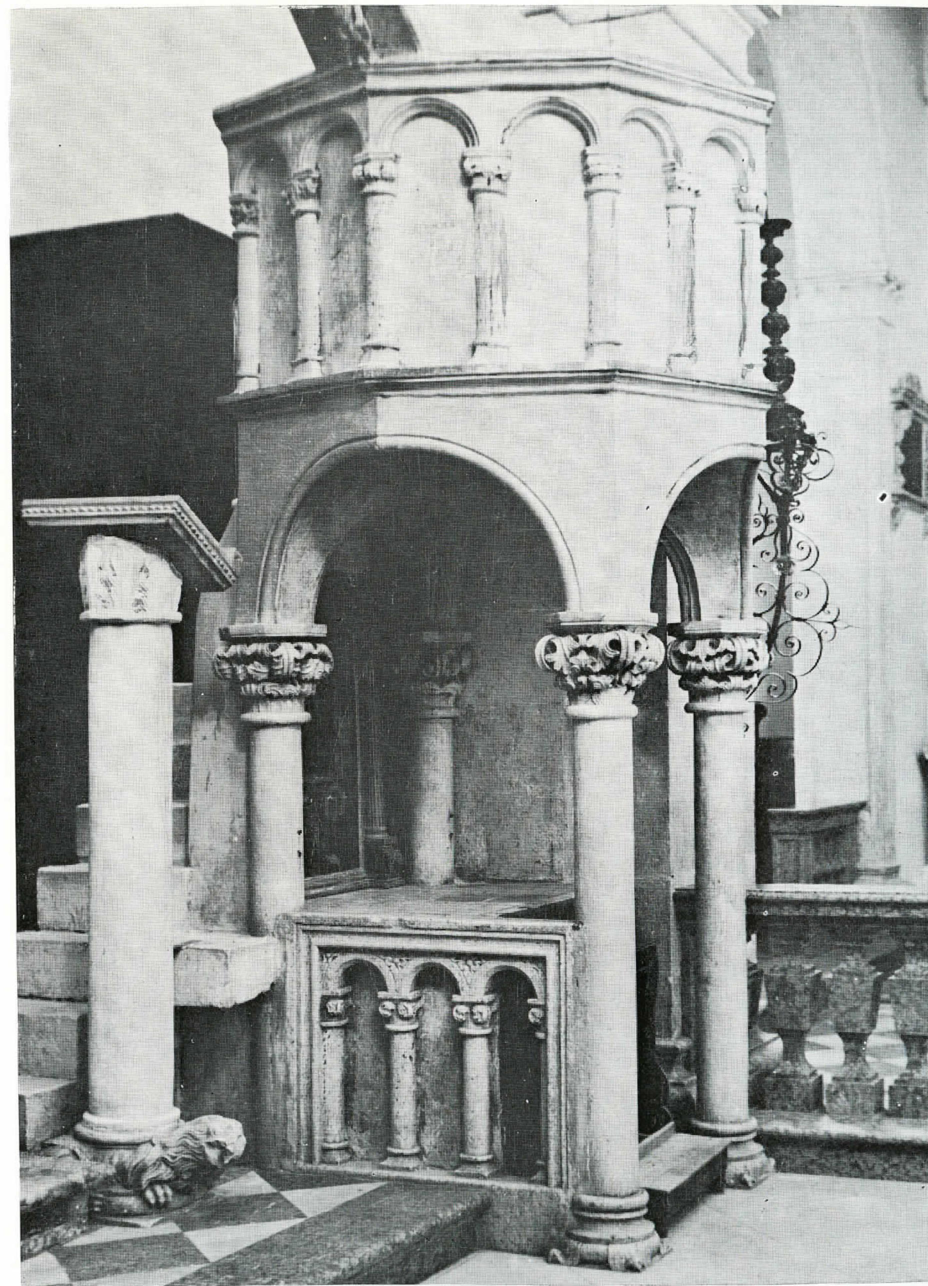
Sl. 16 — Gornji dio oltara Sv. Luke

Sl. 17 — Srednji dio oltara Sv. Luke

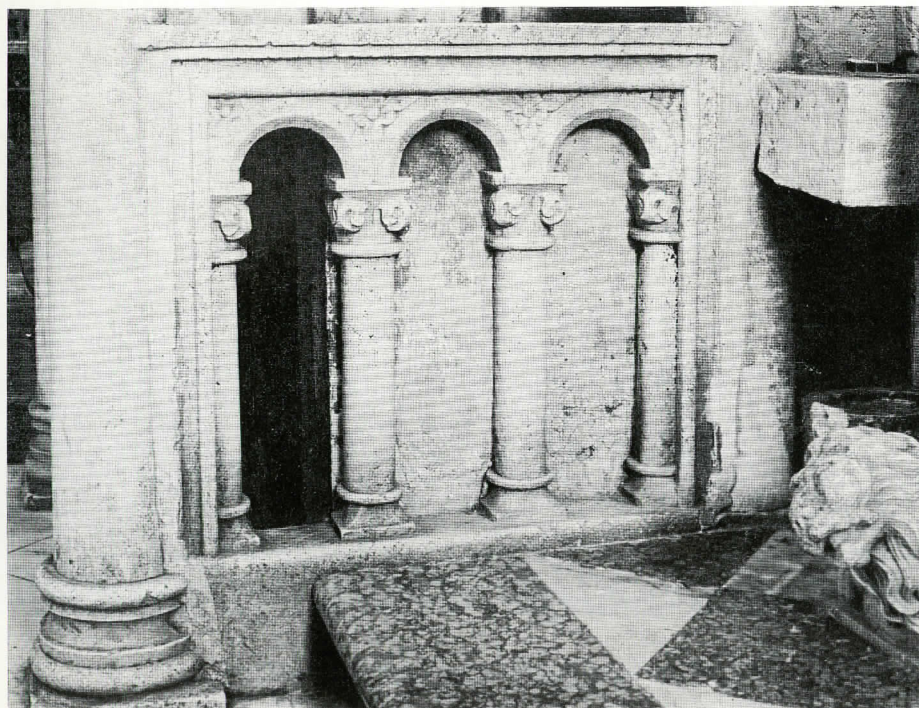
Sl. 18 — Sjeverna propovjedaonica

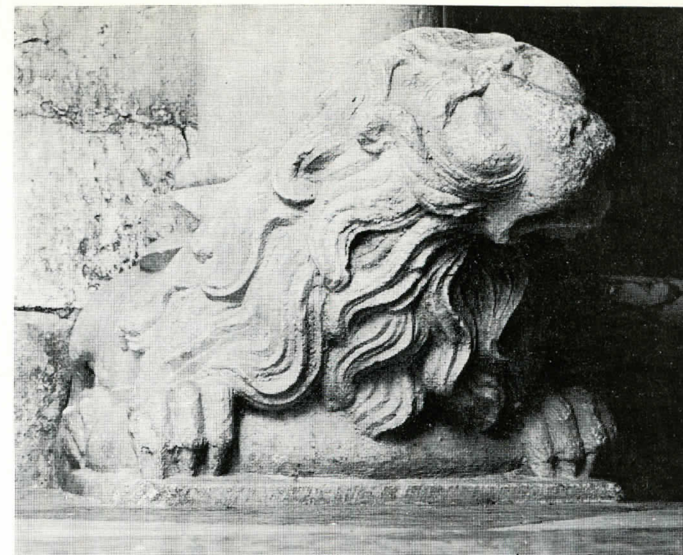
Sl. 19 — Južna propovjedaonica

Sl. 20 — Glavica s propovjedaonice

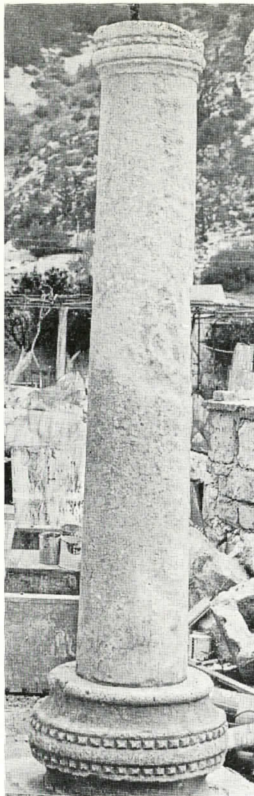
Sl. 21 — Ogradica pod propovjedaonicom

Sl. 22 — Lav pod stupom propovjedaonice

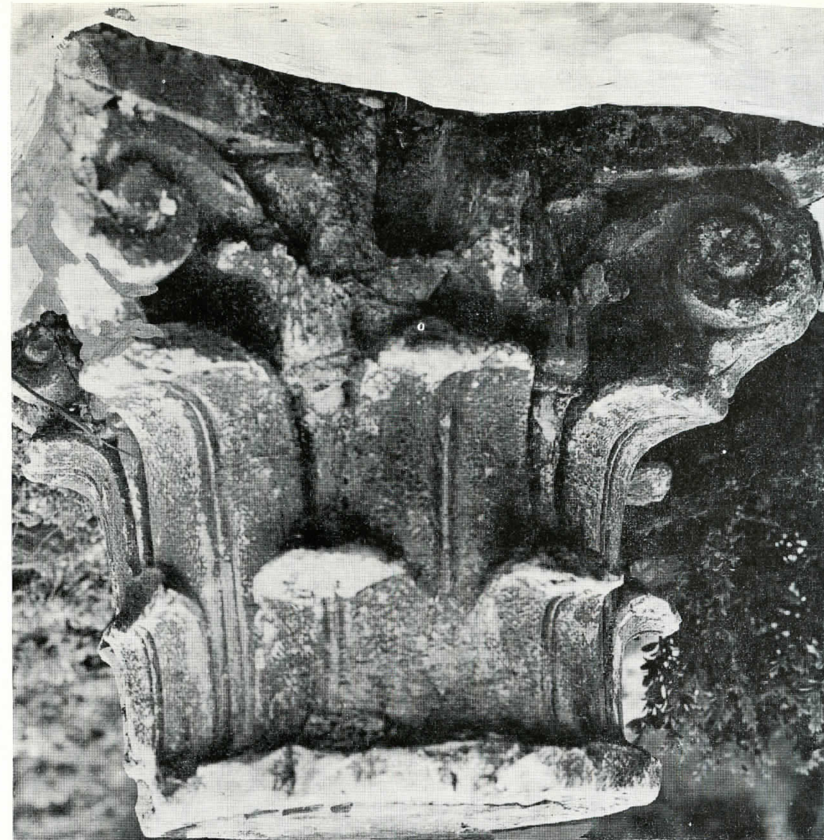
Sl. 23 — Lav pod stupom propovjedaonice

Sl. 24 — Stup iz stare katedrale

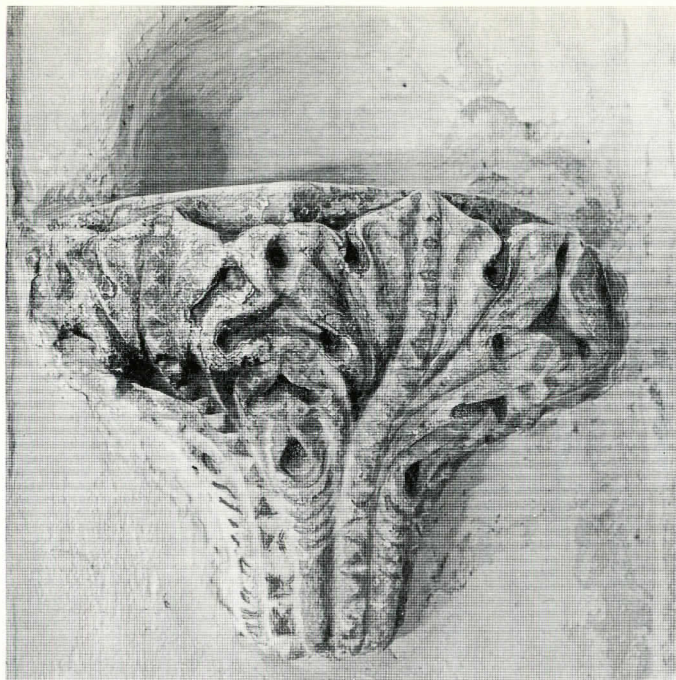
Sl. 25 — Ulomci iz stare katedrale

Sl. 26 — Glavica iz stare katedrale

Sl. 27 — Gornji dio ciborija stare katedrale

Sl. 28 — Kropionica stare katedrale

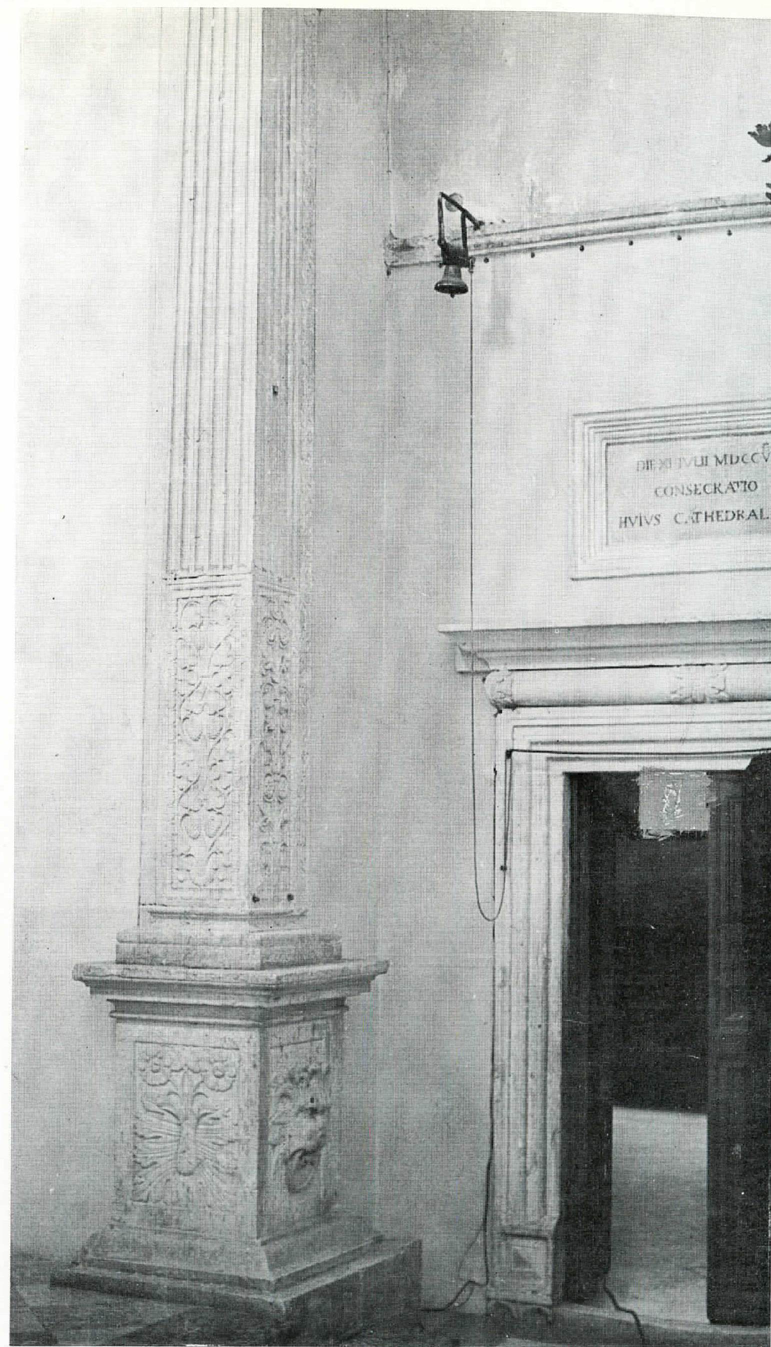
Sl. 29 — Umivaonik stare sakristije

Sl. 30 — Središnja lađa, kor i apsida

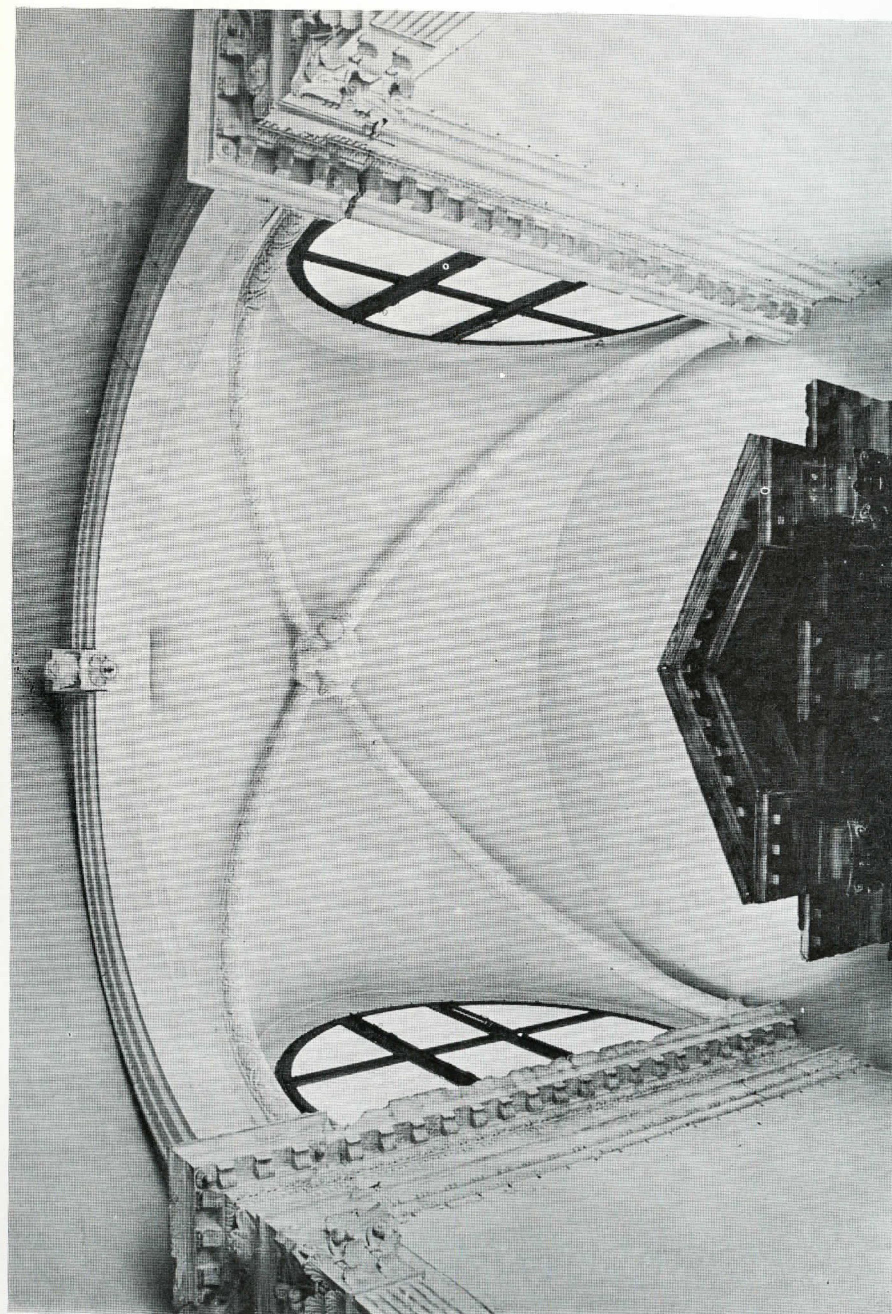
Sl. 31 — Pogled na središnju i pobočnu lađu

Sl. 32 — Pilastar apside

Sl. 33 — Postolje pilastra apside

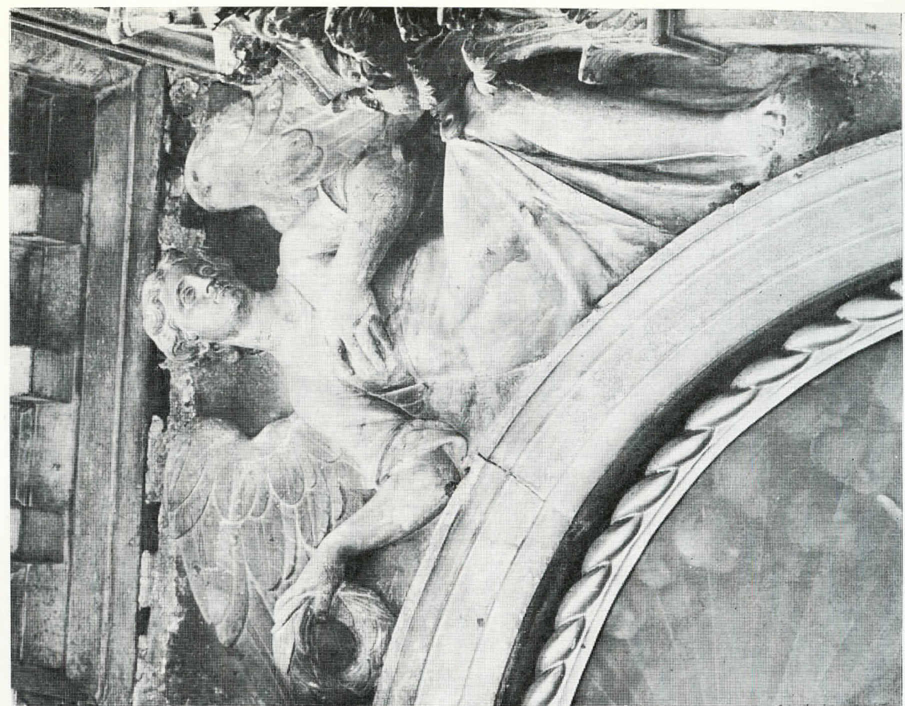
Sl. 34 — Svod apside

Sl. 35 — Glavni oltar

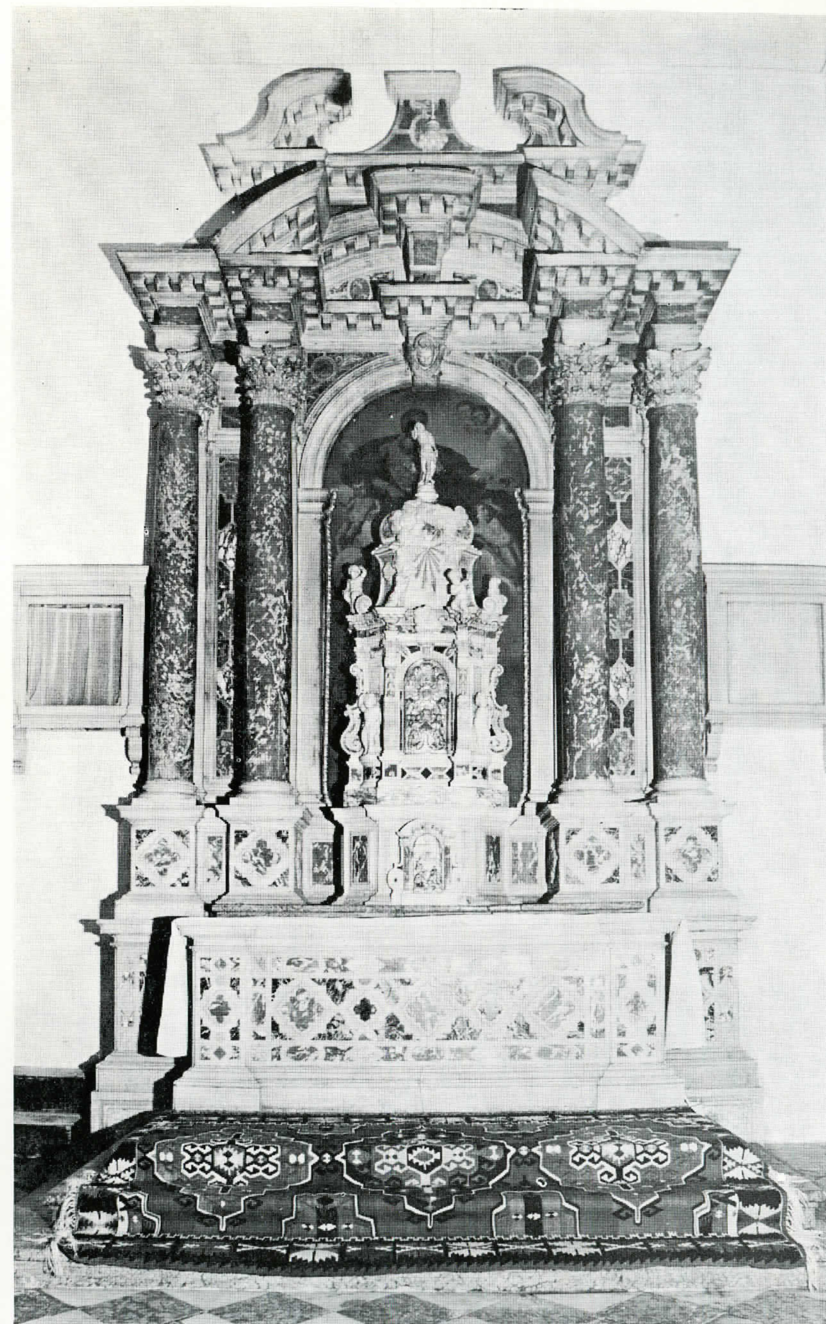
Sl. 36 — Reljef glavnog oltara

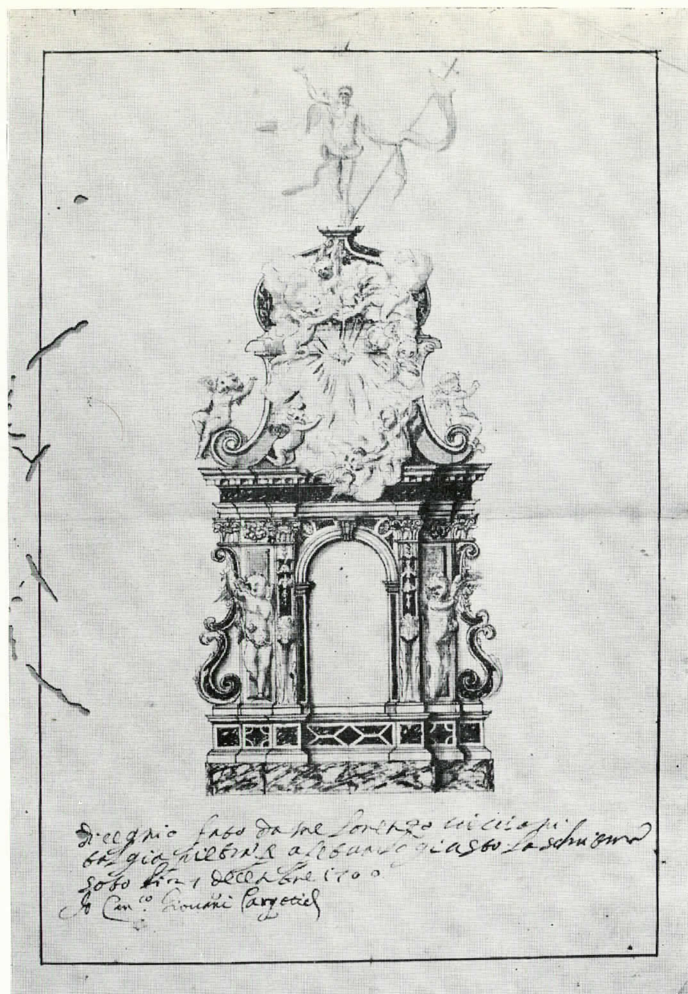
Sl. 37 — Reljef glavnog oltara

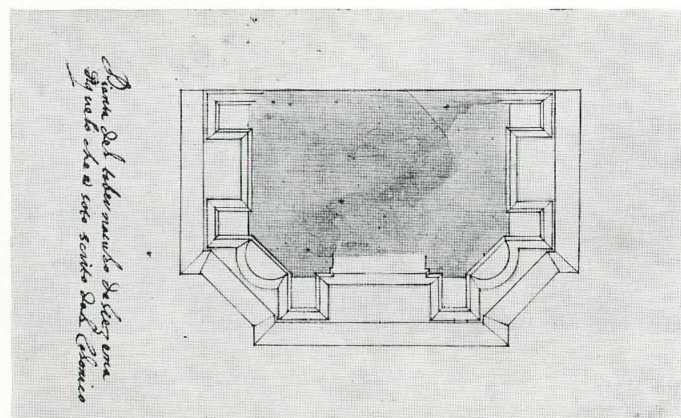
Sl. 38 — Oltar Leonarda Negrija

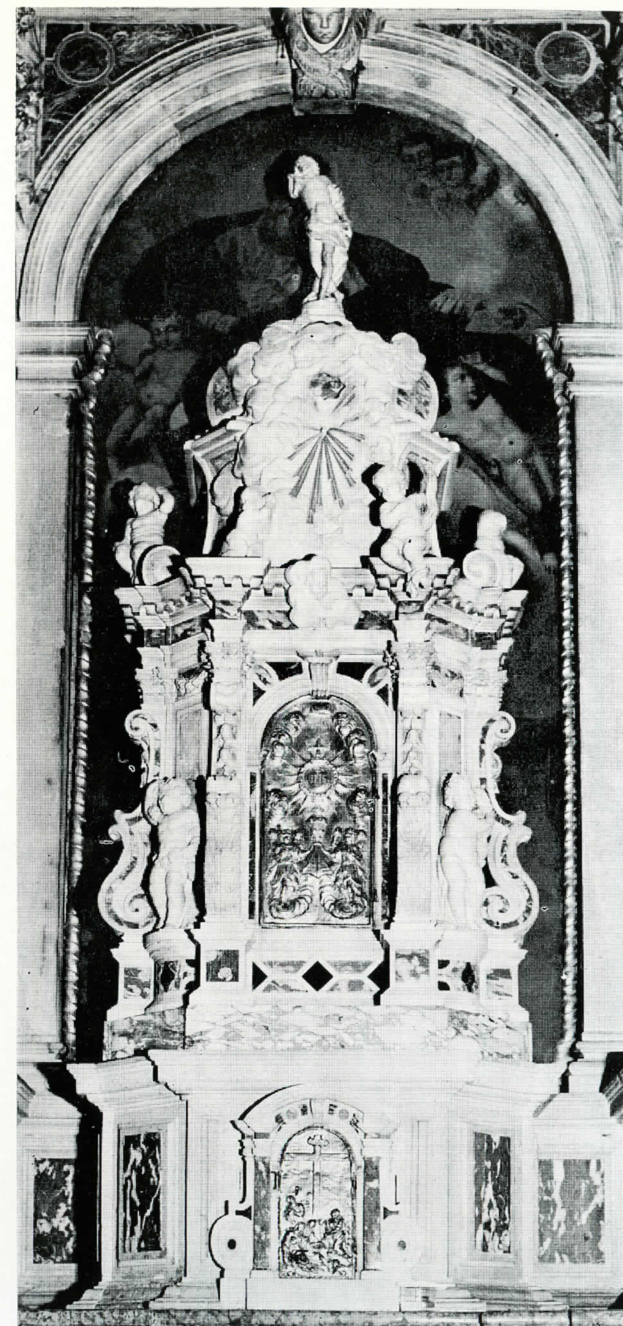
Sl. 39 — Oltar Pavla Tremignona

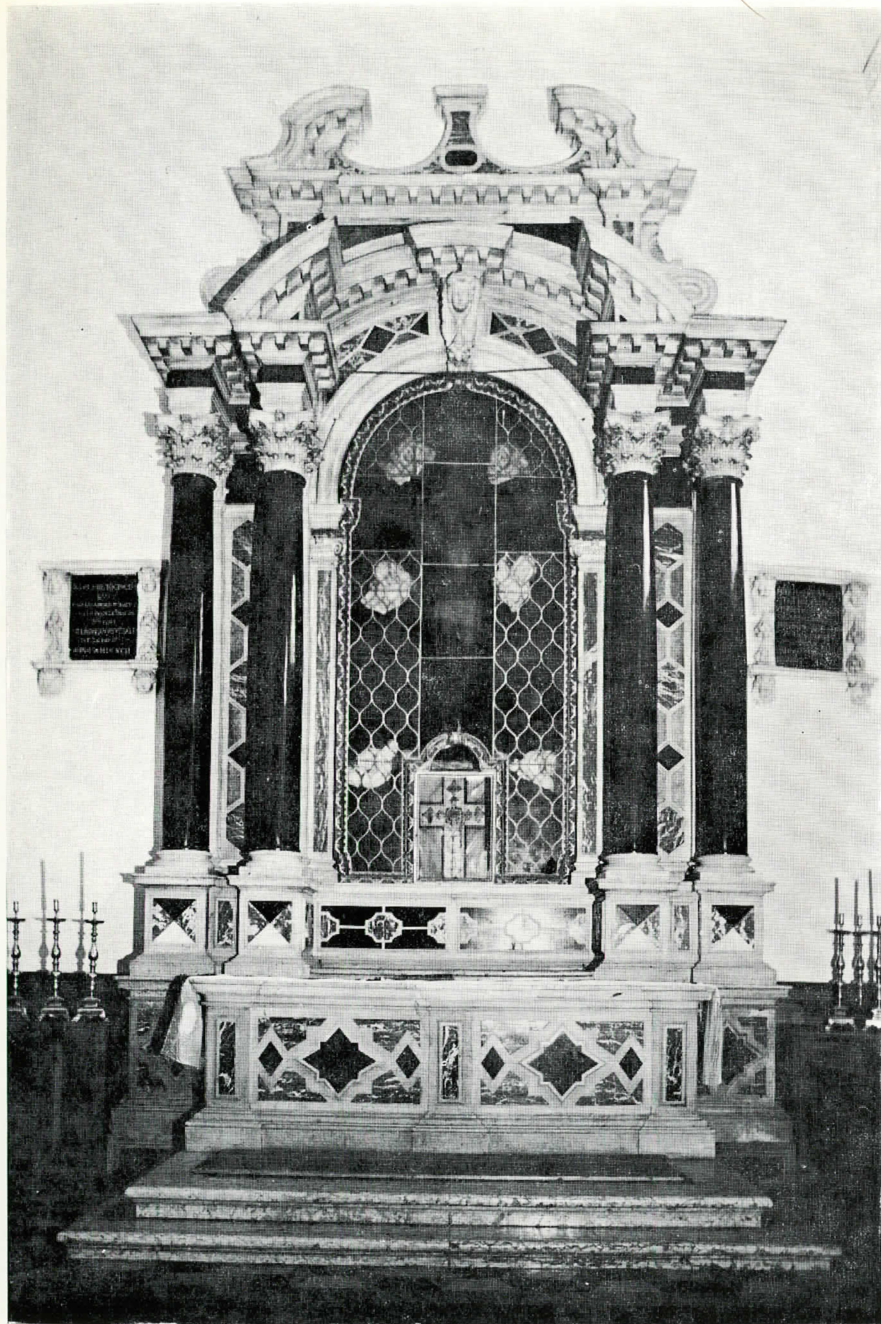
Sl. 40 — Vivijanijev nacrt svetohraništa

Sl. 41 — Vivijanijev tloris svetohraništa

Sl. 42 — Vivijanijevo svetohranište

Sl. 43 — Oltar Sv. Križa

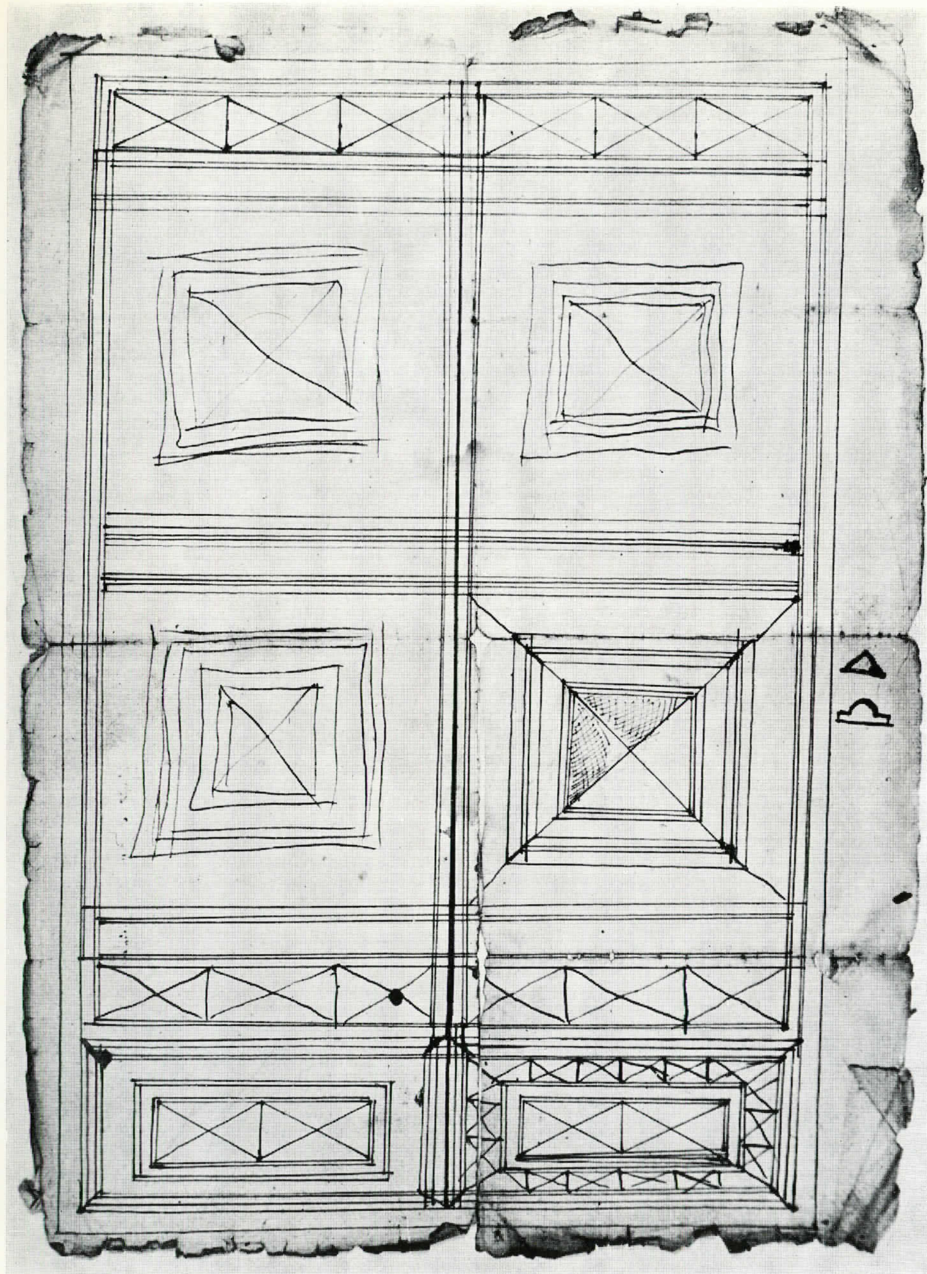

Sl. 44 — Oltar sa slikom Dominika Uberti

Sl. 45 — Oltar s rakom Sv. Prospera

Sl. 46 — Smirićev nacrt kornih sjedala

Sl. 47 — Korna sjedala

Sl. 48 — Moralijev nacrt za vratnice iz XVII stoljeća

SADRŽAJ

ČAKAVSKI SABOR
SPLIT

Za izdavača: Ante Sviličić

Tehnički urednik: Ante Oman

Nacrti: inž. arh. Ivan Tenšek
Planoteka Instituta za povijest umjetnosti Zagreb
Fotografije: Živko Bačić
Fototeka Regionalnog Zavoda za zaštitu spomenika Split
Arhivska istraživanja obavljena su uz djelomičnu potporu Instituta za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu

NITTP »Slobodna Dalmacija« — Split